

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประภารัตน์ ธิติศุภกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ธันวาคม 2559

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประภารัตน์ ธิติศุภกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานคร

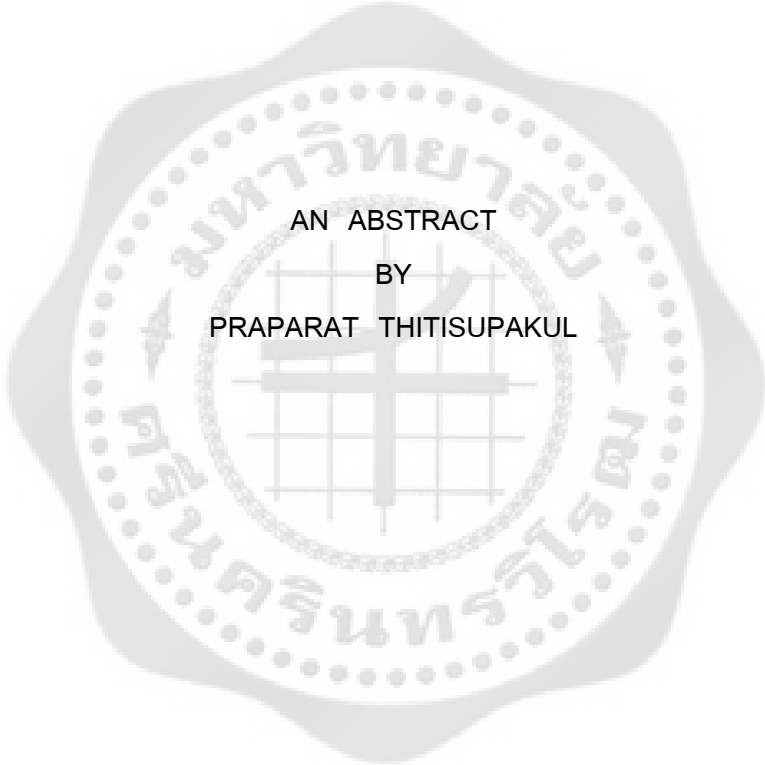
เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ธันวาคม 2559

ประภารัตน์ ชิตสุภกุล. (2559). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง , อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์, อาจารย์ ดร.จันทร์ศมภ์ ภูติอริยวัฒน์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร 40 คน ครู 80 คน และนักเรียน 1,200 คน รวม จำนวน 1,320 คน ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์พหุระดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก อยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยระดับครู พบว่า การจัดการเรียนการสอน ส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้การวัดและการประเมินผล ส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ปัจจัยระดับผู้บริหารพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า ส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF FACTORS AFFECTING TEACHING AND LEARNING PERFORMANCE OF
ENGLISH IN BANGKOK METROPOLITAN SCHOOLS.

AN ABSTRACT
BY
PRAPARAT THITISUPAKUL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

December 2016

Praparat Thitisupakul. (2016). *A Study of Factors Affecting Teaching and Learning Performance of English in Bangkok Metropolitan Schools*. Dissertation, Ed.D.(Educational Administration). Bangkok : Graduate School of Srinakharinwirot University. Advisory Committee: Dr.Somchai Thepsaeng, Dr.Somboon Burasirak, Dr.Jantararat Phutiariyawat.

This objective of this research was to study the factors affecting the teaching and learning performance of English in Bangkok Metropolitan Schools. The sample consisted of forty administrators, eighty teachers and twelve hundred students. For a total of one thousand three hundred and twenty participants in Bangkok Metropolitan Schools and selected by multi-Stage Random Sampling. The tools used in the study were five point rating scale questionnaires for the administrators, teachers and students. The data analysis employed mean, standard deviation and multilevel analysis.

The results of the research findings were as follows: 1) Teaching and learning performance of English in general and specifically: language for communication, language and culture, language and relationship with other learning areas and language and relationship with community and the world were at a moderate level. 2) The student level factors included learning attitudes, learning behaviors and learning participation which positively affected the teaching and learning performance of English with a statistical significance at a level of .01 and .05 , respectively. The teacher level factors included teaching, learning management and measurement and evaluation which positively affected teaching and learning performance of English with a statistical significance at the level .01 and .05, respectively. The administrators level factors were academic leadership and nondirective behavior positively affecting teaching and learning performance of English with a statistically significant level of .01 and .05, respectively.

ปรินญาณพนธ์
 เรื่อง
 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
 ของ
 ประภารัตน์ ธิติศุภกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
 ปรินญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จักรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปรินญาณพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....(ที่ปรึกษาหลัก)

.....(ประธาน)

(อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศวแสงศักดิ์)

.....(ที่ปรึกษาร่วม)

.....(กรรมการ)

(อาจารย์ ดร.สมบุญ บุรศิริรักษ์)

(อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง)

.....(ที่ปรึกษาร่วม)

.....(กรรมการ)

(อาจารย์ ดร.จันทร์ศม ภูติอริยวัฒน์)

(อาจารย์ ดร.สมบุญ บุรศิริรักษ์)

.....(กรรมการ)

(อาจารย์ ดร.จันทร์ศม ภูติอริยวัฒน์)

.....(กรรมการ)

(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
“มศว 60 ปี ศรีสง่าแห่งมหานคร”
จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี จากอาจารย์ผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้อบรม สั่งสอน ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งชี้แนะให้เกิดแนวทางในการทำวิจัยฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ราชบัณฑิต ท่านอาจารย์ผู้ซึ่งจุดประกายแนวคิดในการทำปริญญานิพนธ์นี้ อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และ อาจารย์ ดร.จันทร์ศมภ์ ภูติอริวัฒน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ เอาใจใส่ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องด้วยดีเสมอมา กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ที่กรุณาให้คำชี้แนะในการวิเคราะห์ ข้อมูลการวิเคราะห์พหุระดับ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ในภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา องค์ความรู้ในด้านการ บริหารการศึกษาให้กับผู้วิจัยและขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้มอบทุน “มศว 60 ปีศรีสง่าแห่งมหานคร” ให้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาดุุษฎีบัณฑิตในครั้งนี้ และขอกราบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ ประสานในการสอบปากเปล่า ในด้านเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณา จาก รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ อาจารย์ ดร.อรพรรณ วีระวงศ์ อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยศักดิ์ ลีลาจรัสกุล และ อาจารย์ ดร. ลัดดา หวังภามิต ในการให้คำแนะนํารับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพ และกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา อาจารย์ ดร.นพดล ฤทธิ์โสสม ดร.ชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล อาจารย์สมเกียรติ ตั้งมนัสตรง และ อาจารย์ชวลิต ศรีคำ ในการให้คำแนะนําดูแลแก้ไขงานวิจัย ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู นักเรียนโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ที่ได้กรุณาให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในครั้งนี้

ท้ายที่สุด คุณประโยชน์จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงคุณพ่อปราโมทย์ หลิมตระกูล และคุณแม่อารมย์ ศิลาสาอาด ผู้สั่งสอน อบรมและเลี้ยงดูผู้วิจัยตลอดมา

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	9
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	23
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	28
ความเป็นมาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	28
นโยบายด้านการศึกษากกรุงเทพมหานคร.....	29
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	35
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	36
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน.....	37
คุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	37
มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด.....	38
การจัดการเรียนรู้.....	39
สื่อการเรียนรู้.....	41
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.....	41
การบริหารจัดการหลักสูตร.....	43
หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ.....	47
ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนใน สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	50
ปัจจัยระดับผู้บริหาร.....	53
ภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	53
การบริหารหลักสูตรการศึกษา.....	58
พฤติกรรมกรรมการบริหาร.....	63
พฤติกรรมกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้นำ.....	65
การจัดการชั้นเรียน.....	72
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	78
ปัจจัยระดับครู.....	84
การจัดการเรียนการสอน.....	84
สื่อและอุปกรณ์การสอน.....	89
การวัดและประเมินผล.....	92
บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้.....	97
ความพึงพอใจในงานของครู.....	107
ปัจจัยระดับนักเรียน.....	112
แรงจูงใจในการเรียนรู้.....	112
เจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียน.....	117
พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน.....	121
บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา.....	123
การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน.....	128
การวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis).....	132
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... *	137
งานวิจัยภายในประเทศ.....	137
งานวิจัยต่างประเทศ.....	149

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	153
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	153
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	156
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	158
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	159
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	161
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	161
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	162
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	199
ความมุ่งหมาย กลุ่มตัวอย่าง และวิธีดำเนินการวิจัย.....	199
สรุปผลการวิจัย.....	200
อภิปรายผลการวิจัย.....	203
ข้อเสนอแนะ.....	207
บรรณานุกรม.....	210
ภาคผนวก.....	233
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	234
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	236

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบขีดจำกัดล่างของผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ปีการศึกษา 2556 กับปีการศึกษา 2557.....	5
2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสำนักเขต จำนวนโรงเรียน จำนวนผู้บริหาร จำนวนครู และจำนวนนักเรียน.....	154
3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	163
4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร จำแนกเป็นรายข้อ.....	163
5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษ ของโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษาและวัฒนธรรม จำแนกเป็นรายข้อ.....	165
6 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษากับความสัมพันธ์ กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจำแนกเป็นรายข้อ.....	166
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษากับ ความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก จำแนกเป็นรายข้อ.....	166
8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครจำแนกเป็นรายข้อ.....	167
9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรแรงจูงใจในการเรียนรู้จำแนกเป็นรายข้อ.....	168
10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรเจตคติต่อการเรียนรู้จำแนกเป็นรายข้อ.....	169
11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนจำแนกเป็น รายข้อ.....	170

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา จำแนกเป็นรายข้อ.....	171
13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนจำแนก เป็นรายข้อ.....	171
14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายข้อ.....	172
15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการจัดการเรียนการสอนจำแนกเป็นรายข้อ.....	173
16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรสื่อและอุปกรณ์การสอนจำแนกเป็นรายข้อ.....	173
17 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการวัดและประเมินผลจำแนกเป็นรายข้อ.....	174
18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรบรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ จำแนกเป็นรายข้อ.....	175
19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรความพึงพอใจในงานจำแนกเป็นรายข้อ.....	175
20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายข้อ.....	176
21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการจำแนกเป็นรายข้อ.....	177
22 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการบริหารหลักสูตรการศึกษาจำแนกเป็น รายข้อ.....	178
23 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรพฤติกรรมการบริหารจำแนกเป็นรายข้อ.....	178

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
24	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรพฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้าจําแนกเป็นรายข้อ.....	179
25	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการจัดการชั้นเรียนจําแนกเป็นรายข้อ.....	180
26	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจําแนกเป็นรายข้อ.....	181
27	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านนักเรียนกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	183
28	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	185
29	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	186
30	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน.....	188
31	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร (<i>b_{Att_Y}</i>).....	190
32	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน (<i>Yschool</i>).....	192
33	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (<i>b_{Ma_Yclass}</i>).....	193

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวในการวิจัย.....	22
2 โมเดลของปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	187
3 โมเดลของปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน.....	189
4 โมเดลของปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	191
5 โมเดลของปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน.....	193
6 โมเดลของปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน.....	195
7 โมเดลพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	196

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยอาศัย การถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝน การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา [สมศ]. 2547: 2) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเสริมสร้างศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็น คนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รู้จักพึ่งพา ตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ชนิก คุณเมธิกุล. 2552: 1)

โรงเรียนเป็นองค์การทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการทางการศึกษาทั้งในระบบและ นอกกระบบ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สมศ. 2547: 5) ฉะนั้นโรงเรียนต้องมีการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และศิษย์เก่า ร่วมกันกำหนด นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ เพื่อให้โรงเรียนบริหารงานได้อย่างคล่องตัวและสอดคล้อง กับความต้องการของทุกภาคส่วน แต่ละโรงเรียนมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียนที่ชัดเจน ทำให้ทุกฝ่ายเห็นภาพ ผู้เรียนที่ต้องการที่ตรงกัน และมีทิศทางที่จะร่วมกันพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นองค์การทางการศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อบริการด้านการศึกษาให้กับ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครทุกเขต ซึ่งการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้าน ร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและสติปัญญา โดยนำหลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำหลักธรรมาภิบาล มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น มีความรู้คู่คุณธรรม ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยมีการกำหนดนโยบาย ปรัชญา และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับนโยบาย การศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหารและมีภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ 4 ด้าน คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งอยู่ ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต (นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง. 2552 : 12 – 19) ซึ่ง กรุงเทพมหานครโดยสำนักการศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด

อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นเลิศในการบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยได้กำหนดนโยบายมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละโรงเรียน และเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน มีเป้าหมายที่จะให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับการรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

การบริหารจัดการองค์การสมัยใหม่จะมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์เป็นสำคัญ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญประการหนึ่งของแต่ละสถานศึกษา คือ การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นวิธีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และจะทำให้ผู้บริหารกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กรและเป้าหมายของการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน และสามารถวัดผลการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม (ศักดิ์ดา แดงเถิน. 2555 : 84) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นวิธีการแบบมีส่วนร่วม (UNESCO. 2008: 6) ในการบริหารจัดการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมการใช้ทรัพยากรในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้บุคคลและสังคมมีความเจริญก้าวหน้าโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสวนทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ประภาพรพรณ รักเลี้ยง. 2556: 25) และในการบริหารการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และมีการกำหนดเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยเฉพาะการบริหารที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีหรือมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ถ้าโรงเรียน ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องรู้และเข้าใจในศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนจะทำให้มีการวางแผนการดำเนินงาน และปฏิบัติงานได้บรรลุผลยิ่งขึ้น ดังนั้นในการบริหารที่จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นถือเป็นการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรุงเทพมหานครโดยสำนักงานการศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายที่จะให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับการรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และจากการนำนโยบายการศึกษาตามกรอบ SMART SCHOOL มาประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครดี

ขึ้นตามลำดับ ทั้งคุณภาพของการบริหารจัดการ คุณภาพของผู้สอน และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน แต่การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษายังมีความบกพร่องบางเรื่องโดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากผลการประเมินการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์โครงการ PISA ของไทยได้ประมาณ 400 คะแนนจากคะแนนเต็ม 1,000 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าหลายประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องการอ่าน เด็กไทยประมาณร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง มีตั้งแต่อ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ วิเคราะห์ความหมายไม่ถูก นอกจากนี้ผลการประเมินในด้านผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์หรือ TIMSS ของประเทศไทยก็ต่ำกว่าหลายประเทศ ซึ่งในกลุ่มอาเซียนประเทศไทยสูงกว่าประเทศอินโดนีเซียเพียงประเทศเดียวเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (ONET : Ordinary National Educational Test) ซึ่งเป็นการวัดผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าในปีการศึกษา 2550-2554 ในแต่ละปีคะแนนเฉลี่ย 5 วิชาหลัก คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ ต่างก็ต่ำกว่าร้อยละ 50 และคะแนนเฉลี่ยทุกวิชามีแนวโน้มลดลงทุกปี โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ซึ่งมีคะแนนต่ำมากมาโดยตลอด โดยในปีการศึกษา 2553 ค่าเฉลี่ยทั้ง 2 วิชานี้ลดลงมากกว่าปีที่ผ่านมาเหลือเพียงร้อยละ 19.2 และ 15.00 ตามลำดับ แต่ในปีการศึกษา 2554 ค่าเฉลี่ยของวิชาทั้ง 2 นี้ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 21.8 และ 22.7 ตามลำดับ หากเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคต่างๆในประเทศไทย จะพบว่า ผลประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสำหรับเด็กในกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งความแตกต่างนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2556: 5-8) สำหรับผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จากจำนวนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศทั้งสิ้น 30,010 โรงเรียน พบว่า สถานศึกษาได้รับผลการประเมินระดับต่ำมีจำนวนมากกว่า 15,000 โรงเรียน (ทรงพล เจริญคำ. 2552: 3) โดยผลการประเมินภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 – 2551) พบว่า ภาพรวมการศึกษาประเทศได้คะแนนเฉลี่ย 3.18 จากคะแนนเต็ม 4 ส่วนผลการประเมินโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ควรปรับปรุงในด้านคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งผลการประเมินตามสภาพจริงพบว่า (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2550: 23 – 24)

1. ด้านผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำนวนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบของโรงเรียน การนำระบบสารสนเทศไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และขาดการจูงใจครูในการปฏิบัติงาน

2. ด้านผู้เรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ภาพรวม การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 35.37 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 32.26 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 44.10 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) คิดเป็นร้อยละ 26.40 อยู่ในระดับควรปรับปรุง

3. ด้านครู พบว่า มีครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก / วิชาโท หรือความถนัดของตนเอง กล่าวคือ ครูสอนตรงความถนัดของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 49.00 ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนทำให้ผลการเรียน อยู่ในระดับควรปรับปรุง นอกจากนี้ยังพบว่า ขาดครูผู้สอนที่มีความชำนาญทางด้านคอมพิวเตอร์และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาข้างต้น ส่อให้เห็นว่าโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจากผลการรายงานการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปีการศึกษา 2556 ผลการประเมินนักเรียนโรงเรียนทั่วประเทศ ได้ผลการประเมินเฉลี่ยร้อยละ 44.81 ส่วนผลการประเมินนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด ได้ผลการประเมินเฉลี่ยร้อยละ 45.56 จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมของนักเรียนควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้สูงขึ้น อีกประการหนึ่งการรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้ปกครองโดยทั่วไปถ้ามีทางเลือกจะเลือกโรงเรียนสังกัดอื่นก่อน ถ้าเข้าเรียนไม่ได้จะเลือกเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นอันดับสอง จึงทำให้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ทำให้การจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพและคุณภาพเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาในหน่วยงานอื่น ทั้งที่บริบทเอื้ออำนวยทั้งงบประมาณและบุคลากรทางการศึกษา ถ้ามีการบริหารงานที่ดี มีกระบวนการจัดการศึกษา และจัดระบบบริหารจัดการที่ดี ก็น่าจะส่งผลให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น (นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง. 2552: 3)

การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) สำหรับการประเมินตัวบ่งชี้ที่ 5 (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน) นั้น สมศ. จะพิจารณาจากขีดจำกัดล่าง ซึ่งหมายถึง คะแนนต่ำสุดของคะแนนเฉลี่ย แต่ละชั้นและวิชา ซึ่งขีดจำกัดล่างของผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ปีการศึกษา 2556 เทียบกับปีการศึกษา 2557 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามตาราง 1 ดังนี้ (กลุ่มงานประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2558: ออนไลน์)

ตาราง 1 เปรียบเทียบขีดจำกัดล่างของผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ปีการศึกษา 2556 กับปีการศึกษา 2557

วิชา	ปีการศึกษา 2556	ปีการศึกษา 2557
ภาษาไทย	44.975	44.840
สังคมศึกษา	38.274	50.624
ภาษาอังกฤษ	33.774	35.964
คณิตศาสตร์	41.890	38.006
วิทยาศาสตร์	37.362	42.088
สุขศึกษา	61.642	52.156
ศิลปะ	47.092	45.563
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	53.109	56.270

จากตาราง 1 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ปีการศึกษา 2557 วิชาสังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีขีดจำกัดล่างเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีการศึกษา 2556 ส่วนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สุขศึกษา และศิลปะ มีขีดจำกัดล่างลดลงเล็กน้อยจากปีการศึกษา 2556 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปีการศึกษา 2556 กับปีการศึกษา 2557 ไม่ค่อยแตกต่างกันมาก และเมื่อพิจารณาภาพรวมของการจัดการศึกษาทั้ง 2 ปี พบว่า ขีดจำกัดล่างของแต่ละรายวิชาค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นรายวิชาที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่เมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ปีการศึกษา 2556 พบว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีผลการประเมินสูงกว่าระดับประเทศ อาจเนื่องมาจากการบริหารการศึกษา มีนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจน หรือปัจจัยอื่น ๆ

การบริหารการศึกษา (Educational Administration) เป็นกระบวนการทำงานด้วยบุคคล และทรัพยากรในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนและสังคมมีความเจริญงอกงามโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสวนทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดการสิ่งแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ประภาพรณ รักเลี้ยง. 2556: 25) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ที่ว่า มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างวัฒนธรรมการเกื้อกูล พัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ปลูกฝังการพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบ

วินัย พัฒนาคคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน สร้างค่านิยมการผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เรียนรู้การรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. ม.ป.ป.: 11) และการเตรียมเยาวชนให้มีความพร้อมด้านวิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งตัวชี้วัดหนึ่งที่แสดงถึงความพร้อมด้านวิชาการของนักเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวัดจากผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ซึ่งเป็นผลการประเมินที่เป็นมาตรฐานระดับชาติ และการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีแสดงว่าโรงเรียนมีการบริหารการศึกษาที่ดี การบริหารการศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้นอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน อาทิ เช่น ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้สอน และปัจจัยด้านผู้เรียน ดังเช่น ผลการวิจัยของ ทรวงยศ แก้วมงคล และมณฑป ไชยชิต (2552: 2) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยระดับผู้เรียนในเรื่องพฤติกรรมการเรียนมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ปัจจัยระดับครูในเรื่องวุฒิการศึกษาของครูมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และปัจจัยระดับผู้บริหารในเรื่องพฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ ด้านพฤติกรรมการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

การเรียนภาษาต่างประเทศให้ประสบความสำเร็จ นั้นมีปัจจัยที่สำคัญหลายปัจจัยทั้งในระดับครอบครัว ระดับผู้เรียน และระดับโรงเรียน (สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. 2556: 68) ดังนั้น นอกจากการบริหารการศึกษาที่ดีดังที่กล่าวแล้วมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เช่น เคลาส์แมร์ (Klausmeir. 1975: 28-29) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกเหนือจากองค์ประกอบอื่น ๆ คือ คุณลักษณะของครู พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน คุณลักษณะของกลุ่มผู้เรียน สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนั้นยังอธิบายองค์ประกอบย่อยเพิ่มเติมอีก 6 ประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ 1) พื้นฐาน ความรู้เดิม ความสามารถด้านความรู้ 2) ความพร้อม ทางกายภาพ 3) คุณลักษณะทางจิตใจที่รวมความสนใจ เจตคติ 4) เพศ 5) อายุ 6) ภูมิหลังทางครอบครัว บลูม (Bloom. 1976: 139) กล่าวว่า สิ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณภาพการเรียนการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับความสำเร็จในการเรียนรู้ซึ่งได้แก่การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงของครู การได้รับคำแนะนำ ฮาวิก เอิร์ท และนิวกราเทิน (Harvighurs; & Neugraten. 1969: 159) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ปัจจัยด้านชีวิตครอบครัว ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้จะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมจากทางบ้านอย่างเหมาะสม โดยผู้ปกครองต้องมีการแบ่งปันเวลาให้แก่ผู้เรียนหาวิธีการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ เพื่อจะ

ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน อาจส่งเสริมสนับสนุนการเรียนด้วยกลวิธีและแรงจูงใจต่าง ๆ อย่างจริงจัง นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทุกคนในบ้านของผู้เรียนจนทำให้ผู้เรียนมีสภาพจิตใจ รู้สึกสบายใจ และอบอุ่นใจ ขณะอยู่บ้าน อีกทั้งยังมีผู้ปกครองสนใจเอาใจใส่ต่อการเรียนของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนยอมส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นคร เหมนาถ ธร สุนทรายุทธ และไพรัตน์ วงษ์นาม (2556: 31-43) ได้ศึกษาและพบว่าปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านการเรียนพิเศษ ซึ่งปัจจัยด้านหลักสูตรเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 9.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุศรา เต็มลักษณ์ (2558: ออนไลน์) ได้ศึกษาและพบว่าปัจจัยด้านผู้เรียนและด้านครูผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านครอบครัวความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมการสอนของครู การควบคุมชั้นเรียน บุคลิกภาพของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และรายได้ของผู้ปกครองสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัศึกษามีค่าอำนาจพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 18.2

จากผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ดังกล่าวข้างต้น พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งควรจะต้องปรับปรุงและพัฒนาให้สูงขึ้น ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมาก คือ การบริหารการศึกษาหรือการบริหารจัดการของโรงเรียน เพราะถ้าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ถ้าการบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบต่อผลการจัดการเรียนรู้อของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการบริหารแล้วยังมีปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีตัวแปรในระดับต่าง ๆ กันทั้งระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหาร โดยคำนึงถึงตัวแปรที่สามารถนำมาพัฒนาได้ และคำนึงถึงรายละเอียดของระดับข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความแม่นยำมากขึ้น โดยใช้การวิเคราะห์พหุระดับ เพื่อตอบคำถามจุดมุ่งหมายของการวิจัยอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครให้สูงขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยต่อไป โดยศึกษาว่ามีปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ถ้าผู้บริหาร บุคลากรของสถาบัน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ทั้งหลายได้เข้าใจและรับรู้ถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นก็จะช่วยเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครู เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งยังส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วย ตลอดจนยังเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ ได้นำไปเป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพหรือประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบระดับผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ได้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งในระดับผู้บริหาร ระดับครู และระดับนักเรียน ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปเป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 430 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน 36,087 คน ครูผู้สอน 13,458 คน และผู้บริหาร 955 คน รวมทั้งสิ้น 50,500 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน 1,200 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 3 คน รวม 80 คน และผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน รวม 40 คน รวมทั้งสิ้น 1,320 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 ตัวแปรปัจจัย ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตร การศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2) ปัจจัยด้านครู ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน
- 3) ปัจจัยด้านนักเรียน ประกอบด้วย แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 4 ด้าน

- 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร
- 2) ภาษาและวัฒนธรรม
- 3) ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
- 4) ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้บูรณาการและสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามกลุ่มตัวแปร ดังนี้

1. ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยสรุปจากตัวชี้วัดชั้นปี ป.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งแบ่งเป็น 4 สาระ คือ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ภาษาความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 190-208)

2. ปัจจัยปัจจัยด้านผู้บริหาร คือ คุณลักษณะของผู้บริหารแต่ละคนที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ มีจำนวน 6 ตัวแปร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตรการศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่กระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้กระทำความมากกว่าที่ได้คาดหวังไว้ เพื่อให้บุคลากรทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย พยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรตลอดเวลา ดังที่ สิริรานี วสุภักดิ์ (2551: 28) ได้สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้นั้นต้องมีศักยภาพสูงโดยต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการบริหาร ดังที่ เดวิสและโทมัส (Davis and Thomas, 1989: 21) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ บทบาทสำคัญของครูใหญ่ที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานห้องเรียนของครู ดังที่ ถาวร เสงี่ยมเอียด (2550: 150) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน ดังที่ สุพชาติ ชุ่มชื่น (2554: 25) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นความสามารถของผู้บริหารในการนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมทางวิชาการให้บังเกิดผลดีต่อการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังที่ แมคอีแวน (McEwan, 1998: 7) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ การสร้างบรรยากาศซึ่งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการโรงเรียนสามารถทำงานร่วมกันในอันจะทำให้งานด้านการศึกษาประสบผลสำเร็จ

2.2 การบริหารหลักสูตรการศึกษา เป็นบทบาทสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและครูต้องทำความเข้าใจและดำเนินการเพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังที่ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ (2545: 27) ได้สรุปว่า การบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ดังที่ ชำรง ชูทัพ และบัญชา อึ้งสกุล (อ้างถึงใน กรมวิชาการ. 2539: 9) ก็ได้สรุปว่า การบริหารหลักสูตรผู้บริหารจะต้องเข้าใจหลักสูตรและส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกันกระตุ้นให้ครูทำแผนการสอน คู่มือครู สนับสนุนให้มีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนเน้นกระบวนการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคุณภาพความรู้ความสามารถที่มีต่อเด็กเป็นเป้าหมาย มีระบบติดตามผลการปฏิบัติ ตรวจสอบและนำแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และมีการนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ดังที่ วัฒนาวรรณ ระวังทุกข์ (2545: 321 – 323) สรุปไว้ว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผน

กำหนดกิจกรรม การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้และมีการตรวจสอบความเหมาะสม และ ยงยุทธ สิมสัพิมพ์ (2559: ออนไลน์) ได้สรุปว่า การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ คือ 1) ส่งเสริมสนับสนุน โดยพัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ 2) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา (พิจารณาให้ความเห็นชอบ) ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน วิจัย และติดตามการใช้หลักสูตร และ 3) กำกับ ดูแลคุณภาพ โดยนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร จัดระบบประกันคุณภาพภายใน วิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

2.3 พฤติกรรมการบริหาร เป็นกระบวนการแสดงออกในฐานะผู้นำเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ดังที่ นอร์ทคร๊าฟท์ และนีล (Northcraft; & Neale. 1999 อ้างอิงจาก วันชัย มีชาติ. 2548: 6) ได้สรุปว่า พฤติกรรมการบริหารเป็นการศึกษาพฤติกรรมในองค์การซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการพฤติกรรม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์จากผลงานของกลุ่มมากกว่าบุคคล ดังที่ กู๊ด (Good. 1973: 14) ได้สรุปว่า พฤติกรรมการบริหารเป็นการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุม แนะนำ จัดการเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนให้บรรลุจุดหมายปลายทางของการศึกษาที่ตั้งไว้ ดังที่ ฮอยและมิสเกล (Hoy; & Miskel. 1982: 116) ได้สรุปว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่มีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในงานของผู้บริหาร คือ พฤติกรรมการตัดสินใจ การติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำ และความพึงพอใจในงาน ดังที่ สมภพ ศักดิฐานนท์ (2532: 38) ได้สรุปความหมายว่า พฤติกรรมการบริหาร คือ การประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารที่แสดงออกในฐานะผู้นำของครูในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ผู้นำที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เหมาะสมกับสถานการณ์เงื่อนไข หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ เพื่อให้งานสำเร็จ และผู้ร่วมงานพึงพอใจในการทำงาน จึงจะสามารถทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ดังที่ สมพงษ์ เกษมสิน (2521: 13) ได้สรุปว่า พฤติกรรมการบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ โดยนำทรัพยากรการบริหารมาประกอบกับกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และ สมชาย ดำรงศิลป์ (2538: 29) ได้สรุปว่า พฤติกรรมการบริหาร หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำที่เกิดจากผู้บริหาร ทั้งที่เกิดอยู่ภายในและที่แสดงออกต่อผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524 : 3) ได้สรุปพฤติกรรมการบริหารว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีให้ดำเนินสู่จุดหมายที่ต้องการโดยเน้นพฤติกรรมด้านการวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการและการควบคุม

2.4 พฤติกรรมนิเทศแบบไม่ชี้แนะ เป็นกระบวนการชี้แนะและช่วยเหลือครูในด้านจัดการเรียนการสอน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ดังที่ แฮร์ริส (Harris. 1985 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) ได้สรุปว่า การนิเทศมี 2 แบบ คือ การนิเทศแบบเน้นการให้คำแนะนำ (Tractive Supervision) ผู้นิเทศจะให้คำแนะนำ ให้ผู้ได้รับการนิเทศ ไปปรับปรุงแก้ไข และการนิเทศแบบเน้นความเป็นพลวัต (Dynamic Supervision) ผู้นิเทศจะจุดประกายทางด้านความคิดเพื่อส่งเสริมให้ผู้ได้รับการนิเทศนำไปปฏิบัติ

ผู้ได้รับการนิเทศสามารถใช้ความรู้ ความสามารถตลอดจนประสบการณ์ที่ตนเองมีมาปรับปรุงการสอนตามความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 39 อ้างถึงใน รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) สรุปว่า กระบวนการนิเทศ (Process of Supervision) หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงานและการปฏิบัติงานการนิเทศอย่างมีระบบ มีการประเมินสภาพการทำงาน การจัดลำดับงานที่ต้องทำ การออกแบบงาน การประสานงาน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้งานลุล่วงไป

2.5 การจัดการชั้นเรียน เป็นกระบวนการหรือระบบการจัดการชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังที่ โบรफी (Brophy. 1996: 5 อ้างอิงจาก สวาท ตีละโพธิ์. 2558: 77) ได้สรุปว่า การจัดการชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูสร้างและคงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน ดังที่ สุรางค์ โค้วตระกูล (2548: 436) ได้สรุปความหมายของการจัดการห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพว่า หมายถึง การสร้างและการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้สอนทำ เพื่อจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังที่ วัชรวิรรณ ไชยแสนหา (2550: 44) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง วิธีการ จัดการพฤติกรรมของเด็ก และรวมถึงภาระหน้าที่ที่สามารถทำได้ในการดูแลชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ดังที่ วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551: 18) ได้สรุปว่า การจัดการชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบผลสำเร็จทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่จะทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจ อย่างต่อเนื่องรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน และดังที่ ชัย สันกวาน (2553:15) ได้สรุปว่า การจัดการชั้นเรียน หมายถึง การปฏิบัติของครูในการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกของชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังที่ สุวัฒน์ พุทรเมธา (2544: 41 – 51) ได้สรุปว่า บทบาทและความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน มีดังนี้ 1) ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญในการกำหนดปรัชญาและจุดหมายของโรงเรียน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) พัฒนาคอนอันเป็นส่วนสำคัญของชุมชนนั้น 4) พิจารณาปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น ได้แก่ ปัญหาเรื่องการทำงานและการประกอบอาชีพ ปัญหาเรื่องรายได้ ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยและการบริโภค ปัญหาการดำรงชีวิตอย่างประชาธิปไตย ปัญหาการใช้ทรัพยากร การใช้เวลาว่าง ปัญหาการอนุรักษ์และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และปัญหาด้านการประสานสามัคคี 5) พัฒนาปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 6) โรงเรียนเป็นแหล่งปฏิบัติชีวิตที่แท้จริงของนักเรียน 7) การที่โรงเรียนจะใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนให้มีประโยชน์ 8) โรงเรียนมีส่วนร่วม

พัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องกันไป เพื่อชีวิตที่ดีของผู้เรียนและชุมชน 9) การที่โรงเรียนจะอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม 10) การที่ชุมชนจะช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ 11) ชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนในฐานะที่ชุมชนเป็นที่ตั้งของหน่วยงานองค์การและสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งตัวโรงเรียนเองด้วย 12) ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนสำหรับการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ดังที่ นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543: 25) ได้สรุปว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจที่ดีต่อโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้โรงเรียนดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี ดังที่ เตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544: 19) ได้สรุปว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ประชาชนได้ทราบการดำเนินงาน ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนทำให้เห็นคุณค่าของการศึกษา ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ในการศึกษา รวมพลังเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ทำให้โรงเรียนและชุมชนได้มีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันตามที่มุ่งหวังไว้ ดังที่ ละออ เกษสุวรรณ (2544: 29) และ อุ่น สุขชม (2546: 22-23) ได้สรุปว่าวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น จะต้องมีการศึกษาชุมชน จัดการประชุมสัมพันธอย่างทั่วถึง บริการชุมชน จัดองค์กรช่วยประสานงานของโรงเรียนกับชุมชน จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน พยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความร่วมมือร่วมใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในฐานะผู้ใช้และผู้นำชุมชน พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชนให้เป็นประโยชน์และคุ้มค่า รับฟังความคิดเห็นของชุมชนให้มาก เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

3. ปัจจัยปัจจัยด้านครู คือ คุณลักษณะของผู้สอนแต่ละคนที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ มีจำนวน 5 ตัวแปร ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน

3.1 การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นของนักเรียน ดังที่ ทิศนา แหมมณี (2551: 4) ได้สรุปว่า การเรียนการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติต่างๆ โดยมีการเตรียมการ มีการวางแผนตามหลักวิชา มีขั้นตอน หรือกระบวนการสอนที่เป็นแบบแผน ชัดเจน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย เป็นการใช้ศาสตร์ในการสอนมากกว่าในเรื่องของ “การสอน” นอกจากนี้ เป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนการสอน คือ การเรียนการสอน หรือการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติทุกรูปแบบ ทุกทฤษฎีล้วนมีเป้าหมายสำคัญสูงสุดเพื่อให้ผู้เรียนเกิด “การเรียนรู้” ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้ดีและต้องคำนึงถึงองค์ประกอบซึ่งได้แก่ผู้สอน เนื้อหาบทเรียน สื่อหรือวิธีการ ผู้เรียน ดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534: 18-19) ได้สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการแสวงหา

จุดประสงค์ของการจัดการศึกษาออกมาให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรได้ปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร เป็นอย่างดี การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันจะส่งผลต่อการนำไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 111-112) ได้สรุปว่า การจัดกระบวนการสอนควรมีการจัดอย่างประหยัด และควรมีประสิทธิภาพพอที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีลักษณะต่อเนื่องและชัดเจน มีความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายและควรระบุขนาดของชั้นเรียน รวมถึงการกำหนดความรู้พื้นฐานไว้อย่างชัดเจน การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านเนื้อหาสาระพัฒนาทักษะและกระบวนการคิด เตรียมการเพื่อเผชิญสถานการณ์ รวมถึงการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหา เน้นการศึกษาตลอดชีวิต

3.2 สื่อและอุปกรณ์การสอน เป็นองค์ประกอบภายในสถานศึกษาที่กระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของผู้เรียน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อการเรียนการสอน ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 13-14) ได้สรุปว่า ผู้สอนควรเลือกอุปกรณ์ประกอบการสอนให้สอดคล้องกับบทเรียน อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอน การใช้อุปกรณ์การสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าที่จะนั่งดูอาจารย์นำเสนอทางแผ่นใส หรือฟังอาจารย์พูดอย่างเดียว นอกจากนี้ยังเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นอยากเรียนหรือสนใจเพิ่มขึ้น ดังที่ อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2544: 41) ได้สรุปว่าองค์ประกอบด้านปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญต่อการเรียนการสอน คือ อาคารเรียนและห้องเรียนมีอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ประจำ และอยู่ในสภาพดี พร้อมให้ใช้ตลอดเวลา ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง (2540: 83) ได้สรุปว่า สื่อการเรียนการสอนจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกและไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันและเกิดประสบการณ์ร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

3.3 การวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ดังที่ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2541: 26) ได้สรุปว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงานสรุป เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ดังที่ กิ่งแก้ว เอี่ยมแฉล้ม (2542: 33) ได้สรุปว่า การวัดและการประเมินผลเป็นองค์ประกอบของการตรวจสอบผลผลิตว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้เพียงใด และได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และยังช่วยชี้ข้อบกพร่อง หรือปัญหาต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ส่วน วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541: 50) ได้ให้ความหมายของการวัดประเมินผลว่า หมายถึง การทำให้ทราบว่าเกิดการเรียนรู้ตามที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบว่าเกิดการเรียนรู้ตามที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินผลจึงเป็นการหาประสิทธิผลของการเรียนการสอนว่ามีจุดใดที่ต้องปรับปรุง หรือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อันสามารถเรียนเรื่องอื่นต่อไปได้มากน้อยเพียงใด ผลการประเมินจึงสามารถ

นำมาอธิบายประสิทธิผลของการเรียนการสอนในภาพรวม และบ่งชี้ว่าควรปรับปรุงในจุดใดบ้าง การจัดการเรียนการสอนจึงจะเป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร ดังที่ สมนึก ภัททิยธนี (2551: 1) ได้สรุปว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการหาปริมาณ หรือจำนวนของสิ่งต่างๆ โดยใช้ เครื่องมือ อย่างใดอย่างหนึ่งมาวัดผลจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์ หรือข้อมูล การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินใจ หรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผล โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังที่ วาสนา ประवालพุกษ; จริยา หาสิตพานิชกุล; และอาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2543: 54) ได้สรุปว่า ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงาน ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 173) ได้สรุปว่า การสอนกับการวัดและประเมินผลมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาตั้งแต่ต้นจนอาจกล่าวได้ว่า เมื่อมีการสอนต้องมีการประเมินผลควบคู่ไปด้วยเสมอเพียงแต่วิธีการวัดและการประเมิน อาจเปลี่ยนรูปแบบไปตามยุคสมัย การประเมินเป็นส่วนที่สำคัญและจำเป็นของกระบวนการเรียนการสอน

3.4 บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนสุดขีดความสามารถ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังที่ Moors and Bernice (1978: 263 – 269); Lawrenz (1987: 315) และมุขรินทร์ หวง (2555: 55) ได้สรุปว่า บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นบรรยากาศหรือสภาพการณ์ที่ครูผู้สอนพยายามสร้างขึ้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสภาพหรือสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยาที่ประกอบด้วย พฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ดังที่ ระพี สาคริก (2530: 72 – 79) ได้สรุปความหมายว่า บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง การจัดการกระบวนการสภาวะแวดล้อมทั้งหลายที่เป็นสิ่งซึ่งชีวิตประจำวันของแต่ละคน จำเป็นต้องมีการสัมผัสและผูกพันเพื่อการพัฒนาไปสู่ความอุดมด้วยความรู้ ความคิดและจิตสำนึก ช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการศึกษาหรือมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลดีต่องานด้านวิชาการเป็นผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้ ดังที่ ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ (2550: 19) และสุพล อนามัย (2549: 29) ได้สรุปว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีมลภาวะ ดังที่ อรุณชัย กันตภา (2548: 28) ได้สรุปความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ที่ดีว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีมลภาวะ และดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2548: 436) ได้สรุปการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ว่า ลักษณะบรรยากาศทางการกายที่เหมาะสม ควรเป็นดังนี้ 1) ห้องเรียนมีสีสันทันดูและเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน 2) ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำงานร่วมกันเป็น

กลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท 3) ห้องเรียนต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 4) สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น กระดาน จอรับภาพ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สามารถเคลื่อนไหวได้ และสามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอนและการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้ และ 5) ควรจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะต่อวิธีสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีการบรรยาย และวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

3.5 ความพึงพอใจในการทำงาน เป็นความพึงพอใจต่องานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับหน้าที่และศักยภาพของตนเอง ดังที่ แอปเปิลไวท์ (Applewhite. 1958: 3) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง การได้รับความสุขสบายจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จากสถานที่ทำงานและได้รับความสุขจากการทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่ดี การมีเจตคติที่ดีต่องาน และรายได้จากองค์กร ดังที่ กู๊ด (Good. 1973: 320) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรักหรือชอบงานที่ทำอยู่และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังที่ เซอร์เมอร์ฮอร์น; ฮันท์ และออสบอร์น (Schermerhorn; Hunt; and Osborn. 1982: 41) ได้สรุปว่าความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ระดับความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดีของแต่ละคนเกี่ยวกับงาน เฉพาะในด้านความรู้สึกที่ดีต่องานนั้น ดังที่ กิลเมอร์ (Gilmer. 1971: 279-283) ได้สรุปว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานมี 10 ประการ ดังนี้ 1) ความมั่นคงในงาน (security) ได้แก่ความรู้สึกว่าได้ทำงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถมีหลักประกันความมั่นคงและได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา 2) โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (opportunity for advancement) ได้แก่การมีโอกาสได้เลื่อนไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น 3) หน่วยงานและการจัดการ (opportunity and advancement) ความพอใจต่อหน่วยงาน ความมีชื่อเสียงและการดำเนินการของหน่วยงาน 4) ค่าจ้าง (wages) ได้แก่จำนวนรายได้ประจำและรายได้ที่จ่ายเป็นพิเศษ ซึ่งหน่วยงานให้แก่ผู้ทำงาน 5) ลักษณะของงานที่ทำ (intrinsic aspects of the job) ได้แก่การทำงานซึ่งมีลักษณะตรงกับความสามารถ ทักษะและความรู้ความสามารถ 6) การนิเทศงาน (supervision) ได้แก่เทคนิค วิธีการและความสามารถในการนิเทศงานของผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา 7) การยอมรับทางสังคม (social aspects of the job) ได้แก่การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 8) การติดต่อสื่อสาร (communication) ได้แก่สภาพและลักษณะการติดต่อสื่อสารทั้งระหว่างภายในและภายนอกหน่วยงาน 9) สภาพการทำงาน (working condition) ได้แก่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ชั่วโมงการทำงาน แสง เสียง อากาศ ห้องอาหาร ห้องน้ำ และ 10) ประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ในการทำงาน (benefits) ได้แก่ เงินเดือน บำเหน็จตอบแทนเมื่อออกจากงาน การบริการและการรักษาพยาบาล ที่อาศัยสวัสดิการ

ดังที่ ล็อก (Locke. 1976: 1320) ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานมีด้วยกัน 9 ประการ คือ 1) ตัวงาน (work) ได้แก่ ความน่าสนใจของงาน โอกาสเรียนรู้และศึกษางานโอกาสที่จะทำงานสำเร็จ การควบคุมการทำงานและวิธีการทำงาน 2) เงินเดือน (pay)

จำนวนเงินที่ได้รับ ความเท่าเทียมและความยุติธรรม ในการจ่ายเงินเดือนของหน่วยงาน 3) การเลื่อนตำแหน่ง (promotion) ได้แก่ โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ความยุติธรรมในการเลื่อนตำแหน่งของงาน และหลักการในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง 4) การได้รับการยอมรับนับถือ (recognition) ได้แก่ การได้รับคำยกย่องในผลสำเร็จของงาน ความเชื่อมั่นในงาน 5) ผลประโยชน์เกื้อกูล (benefits) ได้แก่ บำเหน็จ บำนาญ ค่าตอบแทน สวัสดิการ การรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายระหว่างการลา วันหยุดประจำปี 6) สภาพการทำงาน (working condition) ได้แก่ ชั่วโมงการทำงาน ช่วงเวลาพัก เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน อุณหภูมิ การถ่ายเทอากาศ ความชื้น ที่ตั้ง และรูปแบบการก่อสร้างอาคารสถานที่ทำงาน 7) การนิเทศงาน (supervision) ได้แก่ วิธีการและเทคนิคในการนิเทศ การให้คุณให้โทษ ความมีมนุษยสัมพันธ์และทักษะในการบริหารของผู้นิเทศ 8) เพื่อนร่วมงาน (coworkers) ได้แก่ ความรู้ความสามารถของเพื่อนร่วมงาน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความมีมิตรภาพอันดีต่อกัน 9) หน่วยงานและการจัดการ (company and management) ได้แก่ ความเอาใจใส่ในบุคลากรในหน่วยงานนโยบายของการบริหารหน่วยงาน

ดังที่ พิคอร์ส และไมเออร์ส (Pigors; & Myers. 1981: 116) ได้สรุปว่า สิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จไว้ว่า ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ 1) ต้องได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเพียงพอ 2) ลักษณะของงานที่ทำงานต้องมีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 3) โอกาสได้ใช้ความสามารถและพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ 4) มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งและเป็นงานที่มั่นคง 5) มีความสามัคคีกลมเกลียว และมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี 6) ยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน 7) มีการแบ่งเวลาทำงาน และเวลาที่ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างสมดุล และ 8) มีความเข้าใจในชีวิตการทำงานกับความสัมพันธ์กันในกลุ่มอย่างดี

4. ปัจจัยด้านนักเรียน คือ คุณลักษณะของผู้เรียนแต่ละคนที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ มีจำนวน 5 ตัวแปร ประกอบด้วย แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.1 แรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนให้ความสนใจในการเรียนรู้ มีความพยายามที่จะเรียนให้ได้ผลการเรียนอยู่ในระดับดี ดังที่ แมคมิลแลน และฟอร์ซีย์ (McMillan; & Forsyth. 1991: 39) ได้สรุปว่าแรงจูงใจในการเรียน หมายถึง “กระบวนการที่เริ่มและทำให้พฤติกรรมในการเรียนรู้นั้นๆ คงอยู่” ดังที่ ปฐม นิคมานนท์ (2538: 133) ได้สรุปว่าแรงจูงใจ หมายถึง ภาวะที่กระตุ้นให้อิทธิพลเกิดการเคลื่อนไหวหรือเกิดพฤติกรรมขึ้น ดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541: 153) ได้สรุปว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงหรือพลังในการทำพฤติกรรมอย่างเข้มแข็งและกระตือรือร้น มีจุดมุ่งหมายชัดเจน และรักษาพฤติกรรมนั้นไว้ได้ เช่น คนๆ หนึ่ง ทำงานหนักตลอดเวลาด้วยความขยันขันแข็งเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต ถือว่าเขาเป็นผู้มีแรงจูงใจในการทำงานสูง ดังที่ ประสาท อิศระปรีดา (2541: 334) ได้สรุปว่า แรงจูงใจ หมายถึง พลังทางจิตซึ่งเป็น

ภาวะภายในที่กระตุ้น กำหนดทิศทาง และคงสภาพพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมาย แรงจูงใจที่ปรากฏมักเป็นผลร่วมระหว่างคุณลักษณะ (Traits) และภาวะเหตุการณ์แวดล้อม (States) ดังที่ วรรณิ ลิ้มอักษร (2541: 117) ได้สรุปแรงจูงใจ เป็นแรงที่ทำให้บุคคลพยายามทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างมีเป้าหมาย เพื่อลดความไม่สบายใจ หรือลดความเครียดที่ถูกกระตุ้น โดยบุคคล หรือถูกกระตุ้นโดยสิ่งแวดล้อม และดังที่ อารี พันธุ์มณี (2546: 269) ได้สรุปว่า แรงจูงใจ (Motive) หมายถึงภาวะใดๆ ก็ตามที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา ส่วนการจูงใจ (Motivation) หมายถึง การนำปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการ ปัจจัยต่างๆ ที่นำมาอาจเป็นเครื่องล่อ รางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งให้เกิดความคาดหวัง

4.2 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ดังที่ กู๊ด (Good. 1973: 48) ได้สรุปว่า เจตคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการสนับสนุน หรือคัดค้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ เช่น รักเกลียดกลัว หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น ดังที่ ครูซ (Cruze. 1974: 671) ได้สรุปว่าเจตคติ หมายถึง ความพร้อมของแต่ละบุคคลที่แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคม หรือแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมต่อต้านหรือสนับสนุนสภาพการณ์บางอย่าง ดังที่ อนาสตาซี (Anastasi. 1986: 541) ได้สรุปว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ สถาบัน ดังที่ ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543: 52) ได้สรุปว่า เจตคติเป็นความรู้สึกของคนเราจะรู้สึกได้ก็ต่อเมื่อประสาทของเราได้สัมผัสกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อน นั่นคือรับรู้สิ่งนั้นก่อนนั่นเอง ถ้าจิตเราเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นก็ทำให้เกิดความรู้สึกตั้งแต่นั้นต้น ๆ จนถึงขั้นสูง ๆ คือ เกิดความสนใจความซาบซึ้งพอใจ และเจตคติติดตามมา ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 243) ได้สรุปว่า เจตคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักจะเกิดขึ้น เมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ และ มีผลต่อความคิด และปฏิบัติภายในใจของเรา ดังนั้นเจตคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

4.3 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ แครนสตัน และบาร์เคลย์ (Cranston; & Barclay. 1985: 136) ได้สรุปว่า วิธีการเรียนเป็นวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าของผู้เรียน อาจหมายถึงพฤติกรรมและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ การสอน ผู้สอนและสัมพันธภาพกับเพื่อน ส่วนแบบการคิดถ้าเป็นการศึกษาทางจิตวิทยาที่แท้จริงจะศึกษาถึงแนวทางที่บุคคลชอบที่จะรับรู้ และโต้ตอบสิ่งเร้าอย่างไรจะต่างจากแบบการเรียนเล็กน้อยในด้านเกณฑ์ที่ใช้วัดผล ดังที่ โสภา ชูพิกุลชัย (2528 : 111) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการเรียน หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการเรียน การตอบสนองหรือปฏิกิริยาที่นักเรียนมีต่อประสบการณ์

สิ่งแวดล้อมในขณะที่เรียนต่อด้วย ดังนั้นพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ สำหรับ อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2531: 30) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการเรียน หมายถึง ทักษะในการเรียนการศึกษาที่ได้รับการฝึกฝนเป็นประจำจนเป็นนิสัย โดยแบ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการผัดเวลายคือ ความหมายพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบในตนเอง มีการวางแผนในการเรียน จัดระบบการทำงาน วิธีการทำงานและวิธีการต่างๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา โดยส่งเสริมการเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ พระมหาสุชาติ ใหม่อ่อน (2550: 13) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการเรียน หมายถึง การปฏิบัติตัวของนักศึกษาในขณะที่เรียนและหลังจากเลิกเรียนแล้วได้อย่างเหมาะสม อันได้แก่การตั้งใจเรียน การเข้าชั้นเรียน การอ่านหนังสือ การทบทวนการเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมาย การส่งงานตามกำหนดเวลา ดังที่ พนม พูลเพิ่ม (2552: 30) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการเรียนรู หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามสูงสุดและวิธีการเรียนเป็นวิธี ตอบสนองสิ่งเร้าด้านการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ดังที่ วิไลลักษณ์ สายเสนห์ (2553: 9) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการเรียนรู หมายถึง การกระทำที่ผู้เรียนแสดงออกหรือปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ โดยการแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ ได้แก่ การบริหารเวลาในการเรียน การนั่งสมาธิ การเอาใจใส่ต่อการเรียน ความตั้งใจและความสนใจในการตอบคำถาม การอ่านหนังสือ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทเรียน การใช้เทคโนโลยีช่วยในการแสวงหาความรู้ การทบทวน และการทดสอบ และดังที่ เบคอน (Bacon. 1989: 1289-A) ได้สรุปว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนที่ดีจะมีคุณลักษณะ 6 ประการ คือ 1) การทำกิจกรรมการเรียน 2) การเชื่อฟังครู 3) การตั้งใจเรียน 4) การเรียนหรือการศึกษาค้นคว้า 5) การพยายามเรียน และ 6) การทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือเลือกทำ

4.4 บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา เป็นพฤติกรรมหรือหน้าที่รับผิดชอบของผู้ปกครองในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้แก่นักเรียน ดังที่ ปรัชญา เวสารัชช์ (2545: 30) ได้สรุปบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา ดังนี้ 1) ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานของตน เช่น เลือกสถานศึกษาให้บุตรหลานร่วมตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน 2) ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พัฒนาการของบุตรหลาน และการเรียนการสอนประจำวัน 3) ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามผลการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและครูให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ร่วมในบรรยากาศการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้ปกครองอาจร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือร่วมกิจกรรมอื่นที่สถานศึกษาจัด ซึ่งหากสถานศึกษามีแนวทางสนับสนุนที่ดีก็จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) ร่วมสนับสนุนกิจการการศึกษา โดยสนับสนุนด้านความคิด การเป็นผู้นำ การเป็นกรรมการ การร่วมประชุม การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูลความคิดเห็น การปกป้องดูแล การสนับสนุนทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ การร่วมดำเนินโครงการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

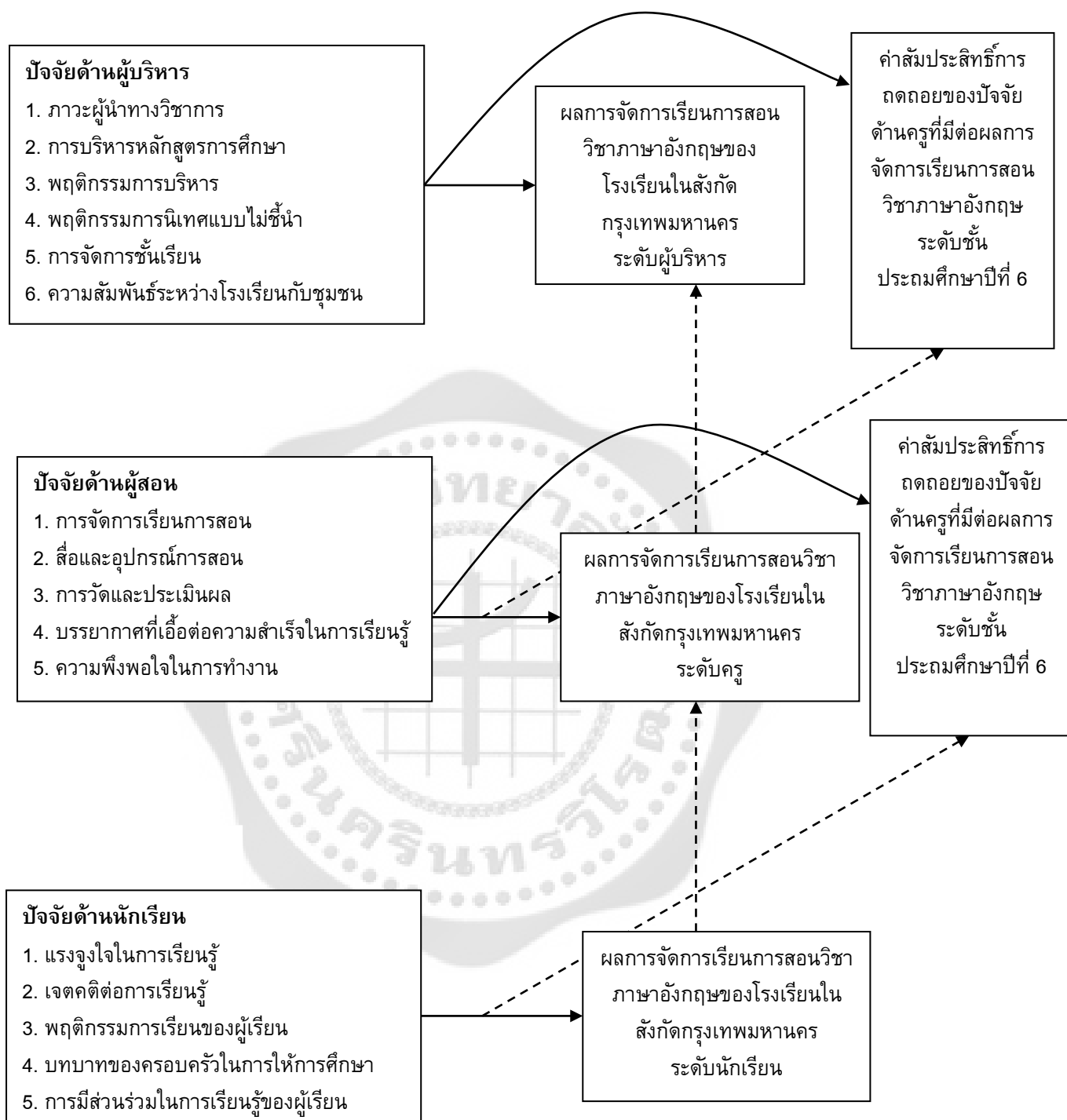
ดั่งที่ วิวรรณ สารกิจปรีชา (2554: 35) ได้สรุปว่า ในการจัดการศึกษานั้นครอบครัวและโรงเรียน มีวิธีการที่มีลักษณะสอดคล้องกับกระบวนการสังคมประภฤติ (Socialization Process) กระบวนการเรียน (Learning Process) และกระบวนการถ่ายโยงความรู้ (Transfer Ability Process) โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ต้องการให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนให้นักเรียนเป็นคนดี และมีความสามารถ (Manhood and Manpower) เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นคนเก่ง คนดีของสังคม ดั่งที่ เอปสไตน์และคนอื่น ๆ (Epstein; et al. 1997: 71-78) และเอปสไตน์ (Epstein. 2001: 27-39) ได้สรุปว่า ถ้านักการศึกษาที่มีมุมมองว่านักเรียนเป็น “เด็ก” นักการศึกษานั้นก็จะมองทั้งครอบครัวและชุมชนเป็นเสมือนหุ้นส่วน (Partners) กับโรงเรียนในการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็ก ความเป็นหุ้นส่วนจะทำให้ตระหนักถึงการแบ่งปัน ความสนใจ ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน และนำไปสู่ความคิดริเริ่มจัดทำโครงการที่ดีกว่าเดิม เพื่อสร้างโอกาสต่างๆ ให้เด็ก และความสำเร็จของความเป็นหุ้นส่วนกันนี้คือ การร่วมกันดูแลเด็ก

ดั่งที่ มอริสัน (Morrison. 2000: 364-365 อ้างอิงจาก ประภัทรพร เศรษฐชยานนท์. 2557: 36) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กทำได้ 4 วิธี คือ 1) วิธีการให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำงานกับครูตามความถนัดของผู้ปกครอง เช่น การระดมทุน การเป็นครูผู้ช่วยในบางกิจกรรม 2) วิธีการให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นวิธีที่เกี่ยวข้องกับการจัดแผนการสอน เสนอแนะในการจัดหลักสูตร การเลือกหนังสือหรือสื่อการสอน เป็นต้น 3) วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวิธีที่เน้นคุณภาพของครอบครัว การดูแลที่บ้าน และการร่วมพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 4) วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ เป็นการนำวิธีต่าง ๆ ข้างต้นมาผสมผสานเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการร่วมตัดสินใจด้านการศึกษากับโรงเรียน ดั่งที่ ھرรษา นิลวิเชียร (2535: 245-250) ได้สรุปว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) โปรแกรมครอบครัวศึกษาที่ยึดบ้านเป็นศูนย์กลาง หมายถึง ลักษณะโปรแกรมที่ครูเป็นผู้ไปพบพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อช่วยสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ให้ความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ การจัดหาอุปกรณ์การเรียน หรือวัสดุที่ใช้ประกอบการเรียน เป็นต้น และ 2) โปรแกรมครอบครัวศึกษาที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะเป็นฝ่ายมาพบครูที่โรงเรียน เพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การเลี้ยงดูลูก พัฒนาการ วิชาการ ความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาลูกให้ได้อย่างเต็มที่และถูกต้องต่อไป

4.5 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน คือ การมีความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือกับการจัดการเรียนการสอน ดั่งที่ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 4) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ชั้นแรกจนถึงชั้นสุดท้ายของโครงการ ดั่งที่

กนิษฐา สนเผือก (2556 : 12) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมในการปฏิบัติในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล เพื่อผลักดันให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ดังที่ แสงสุรีย์ คำตัญญู; ธนากร ก้อนทองดี; และชนนิกันต์ เครือยังยืน (2556: 18) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือส่วนรวม ดังที่ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 อ้างถึงใน แสงสุรีย์ คำตัญญู; ธนากร ก้อนทองดี; และชนนิกันต์ เครือยังยืน. 2556: 19 – 20) ได้กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง มีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร และ 2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจ แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น ดังที่ แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558: 4) ได้สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่ม การฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น ดังที่ ซาราห์ โทมัส (Sarah Thomas. 2015 อ้างอิงจาก แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. 2558: 4) ได้สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้เรียนร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนที่ก่อให้เกิดการวิเคราะห์และการเรียนรู้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินผล ดังที่ เจีย เซน และคณะ (Jia Shen, et. al. 2004 อ้างอิงจาก แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. 2558: 4) ได้สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามในการทำงาน ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มหรือศึกษาด้วยตนเอง

จากการทบทวน หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลพหุระดับด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่นที่แบ่งระดับการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระดับให้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของข้อมูล โดยการวิเคราะห์ในระดับที่ 1 คือ ระดับนักเรียน ผลการวิเคราะห์ในระดับนี้จะได้อรรถาธิบายของผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับนักเรียน ส่วนการวิเคราะห์ในระดับที่ 2 คือ ระดับครู ผลการวิเคราะห์ในระดับนี้จะได้อรรถาธิบายของผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับครู และการวิเคราะห์ในระดับที่ 3 คือ ระดับผู้บริหาร ผลการวิเคราะห์ในระดับนี้จะได้อรรถาธิบายของผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับโรงเรียน ซึ่งสามารถเขียนกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือเอื้อให้เกิดประโยชน์หรือคุณภาพหรือประสิทธิผลของผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ และสนับสนุนให้นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จหรือมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ

2. ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง ระดับความสามารถหรือความสำเร็จของผู้เรียนอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ หรือมวลประสบการณ์ต่าง ๆ โดยวัดตามตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ซึ่งการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในการวิจัยครั้งนี้จะใช้แบบวัดผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ ปัจจัยระดับโรงเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่รับผิดชอบหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย

3.1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่กระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้กระทำมากกว่าที่ได้คาดหวังไว้ มีการพูดและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ และให้คำปรึกษาในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม เป็นแบบอย่างหรือตัวแบบในการปฏิบัติงานแก่ครู มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทัศนคติเชิงบวก และทำประโยชน์เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย พยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และองค์กรตลอดเวลา

3.1.2 การบริหารหลักสูตรการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ นิเทศติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร บริหารหลักสูตรการศึกษาเป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง กำหนดแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในด้านการบริหารหลักสูตร

3.1.3 พฤติกรรมการบริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในฐานะผู้นำเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ได้แก่ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เงื่อนไข หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

บริหารงานโรงเรียนโดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดวางระบบการบริหารงานและเน้นความพึงพอใจของครู มีการวางแผน จัดองค์กร เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

3.1.4 พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการชี้แนะและช่วยเหลือครูในด้านการจัดการเรียนการสอน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น สนับสนุน ส่งเสริมการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทำงานโดยใช้หลักการแบบมีส่วนร่วมกับครู และเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3.1.5 การจัดการชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการจัดการชั้นเรียน ได้แก่ จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กำหนดกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน ในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน กำหนดสัดส่วนจำนวนนักเรียนให้มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ส่งเสริมให้มีการจัดมุมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น มุมอ่านหนังสือ มุมเกม ป้ายนิเทศ สื่อจำลองเสมือนจริง เป็นต้น

3.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารด้านการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกของชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุการเกิดปัญหาของนักเรียน มีการพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และเป้าหมายในการดำเนินงานของโรงเรียน ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์เพื่อเชื่อมโยงและประสานสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยช่วยกำกับ ดูแลนักเรียนให้เป็นไปตามตามข้อตกลงร่วมกัน

3.2 ปัจจัยด้านครู หมายถึง พฤติกรรมของบุคลากรที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบริหารที่จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วย

3.2.1 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นของนักเรียน โดยมีการดำเนินการดังนี้ ดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าใจง่าย มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อหน่าย เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ใช้กิจกรรมที่เหมาะสม เป็นไปตามความสนใจของนักเรียนเพื่อให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในเรื่องที่กำลังเรียน

3.2.2 สื่อและอุปกรณ์การสอน หมายถึง พฤติกรรมการใช้วัสดุหรืออุปกรณ์การสอนที่ช่วยสนับสนุนหรือเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมหรือพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นของนักเรียน โดยครูมีการดำเนินการดังนี้ เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และกลุ่มของนักเรียน เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนเพื่อกระตุ้นให้

นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนเพียงพอกับกลุ่มผู้เรียน

3.2.3 การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ประเมินค่า หรือการให้ค่าซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูมีการดำเนินงานดังนี้ ตรวจงานและให้คะแนนพร้อมกับติชม อธิบายจุดบกพร่องให้กับนักเรียน วัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การปฏิบัติจริง และการวัดผลตามสภาพจริง เป็นต้น วัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และมีความยุติธรรม

3.2.4 บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ หมายถึง การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนพยายามสร้างขึ้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สภาพแวดล้อมเชิงบวกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน และความพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้

3.2.5 ความพึงพอใจในงานของครู หมายถึง ความรู้สึกที่ครูมีต่องานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับหน้าที่และศักยภาพของตนเอง มีความอิสระในการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน มีความพึงพอใจต่ออุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม ได้รับการยอมรับในด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากผู้ร่วมงานและผู้บริหาร และได้รับการพิจารณาความดีความชอบเลื่อนเงินเดือนหรือมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับผิดชอบ

3.3 ปัจจัยด้านนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่ทำหน้าที่หลักในด้านการพัฒนาตนเองให้มีความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

3.3.1 แรงจูงใจในการเรียนรู้ หมายถึง ให้ความสนใจในการเรียนรู้ มีความพยายามที่จะเรียนให้ได้ผลการเรียนอยู่ในระดับดี จึงตั้งใจที่จะเรียนให้ดีที่สุด เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต้องแท้ และมีความมั่นใจว่าตนเองปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดีและบรรลุผลในชั่วโมงเรียน

3.3.2 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีความรู้สึกว่าการเรียนเนื้อหาวิชาใหม่ ๆ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน เป็นการง่ายที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้หน้าชั้นเรียน รู้สึกว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนมีความสำคัญ มีประโยชน์ และทำให้ภาคภูมิใจในตนเอง

3.3.3 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน หมายถึง การกระทำของนักเรียนในห้องเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้แก่ แสดงความคิดเห็นหรือซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจในการเรียนเสมอ เมื่อครูถาม กล้าที่จะตอบคำถามนั้นด้วยน้ำเสียงชัดถ้อยชัดคำ แม้จะไม่เหมือนเพื่อนส่วนใหญ่ก็ตาม กล้าที่จะท้วงติงการสอนของครูอย่างสุภาพหากคิดว่าครูสอนผิด อาจออกไปนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน รู้จักการวางแผนและกำหนดวิธีการเรียนในขณะที่เรียนในห้องเรียน

3.3.4 บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา หมายถึง พฤติกรรมหรือหน้าที่รับผิดชอบของผู้ปกครองในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้แก่นักเรียน เช่น เอาใจใส่ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของตนเอง จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียน ให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมแก่นักเรียน ให้กำลังใจนักเรียนเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาเรื่องการเรียน สนใจและติดตามในผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.3.5 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง การมีความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือกับการจัดการเรียนการสอน มีปฏิสัมพันธ์กับครูและทำกิจกรรมร่วมกันในการจัดการเรียนการสอน เรียนรู้ ค้นคว้าร่วมกันเป็นทีมกับเพื่อน แสวงหาความรู้ร่วมกันและนำมาสรุปความรู้ที่ได้มา และการให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการศึกษา ประกอบการวิเคราะห์ และการอภิปรายผลการวิจัย โดยมีสาระที่นำเสนอครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 1.1 ความเป็นมาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 1.2 นโยบายด้านการศึกษากทมกรุงเทพมหานคร
 - 1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 2.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
 - 2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 2.3 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
 - 2.4 การจัดการเรียนรู้
 - 2.5 สื่อการเรียนรู้
 - 2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 - 2.7 การบริหารจัดการหลักสูตร
 - 2.8 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร
 - 4.1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ
 - 4.1.2 การบริหารหลักสูตรการศึกษา
 - 4.1.3 พฤติกรรมการบริหาร
 - 4.1.4 พฤติกรรมกานินเทศแบบไม่ชี้แนะ
 - 4.1.5 การจัดการชั้นเรียน
 - 4.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 4.2 ปัจจัยด้านครู
 - 4.2.1 การจัดการเรียนการสอน
 - 4.2.2 สื่อและอุปกรณ์การสอน

- 4.2.3 การวัดและประเมินผล
- 4.2.4 บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้
- 4.2.5 ความพึงพอใจในงานของครู
- 4.3 ปัจจัยด้านนักเรียน
 - 4.3.1 แรงจูงใจในการเรียนรู้
 - 4.3.2 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
 - 4.3.3 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
 - 4.3.4 บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา
 - 4.3.5 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน
- 5. การวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis)
- 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.1 ความเป็นมาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่ามีความเป็นมาดังนี้ (นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง. 2552: 12-13)

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นองค์การทางการศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อบริการด้านการศึกษาให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครทุกเขต กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นทั้งนครหลวงของประเทศไทยและเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีระเบียบการปกครองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร รองรับโครงสร้างของกรุงเทพมหานครประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภากรุงเทพมหานคร และฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขต แต่ละเขตแบ่งเป็นแขวง บทบาทหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้กับประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย คู่มือมาตรฐาน กำกับดูแลติดตาม และสนับสนุนทรัพยากร ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดการศึกษาหลายระดับหลายรูปแบบดังนี้

1. การจัดการศึกษาในรูปศูนย์เด็กเล็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้การสนับสนุนที่เปิดดำเนินการ และสำนักอนามัย ซึ่งเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

2. การจัดการศึกษาประถมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต

3. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมวิชาชีพพระยาสันในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร และจัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครมีดังนี้

1. สำนักงานการศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาโดยน่านโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานครทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ให้สำนักงานเขตและโรงเรียนดำเนินการ สำนักงานศึกษาแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น 7 หน่วยงาน คือ สำนักงานเลขานุการกองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักยุทธศาสตร์การศึกษา กองเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน และกองพัฒนาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร บทบาทหน้าที่ของสำนักงานการศึกษา คือ รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมายการจัดทำ และพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณธรรมส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. สำนักงานเขต มีผู้อำนวยการเขตเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการสามัญ ข้าราชการครูลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบการปฏิบัติราชการในเขต เป็นหน่วยงานที่น่านโยบายของกรุงเทพมหานครมาปฏิบัติให้เกิดผลโดยตรงต่อประชาชน ฝ่ายที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนประสานงานในเชิงนโยบายโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประสานงาน ตรวจสอบ กลั่นกรองงานด้านบริหารงานบุคคล และสวัสดิการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา วางแผนการรับนักเรียน ตรวจสอบและทำบัญชีรายชื่อเด็กถึงเกณฑ์อายุบังคับ ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ดำเนินงานศูนย์วิชาการ ดำเนินงานด้านการเงิน งบประมาณและหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้อำนวยการเขตมอบหมาย

1.2 นโยบายด้านการศึกษากทม.กรุงเทพมหานคร

การบริหารกรุงเทพมหานครมีวิสัยทัศน์ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุมอบอุ่น ด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ยุทธศาสตร์ใช้ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ดังนี้ (นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง. 2552: 13–14)

1. ใช้หลักการมีส่วนร่วมสร้างกระบวนการ การมีส่วนร่วมภาคประชาชนต่อการสร้างสรรค์งาน พัฒนาคุณภาพชีวิต และแก้ปัญหาตามความต้องการของชาวกรุงเทพมหานคร

2. บริหารงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้สร้างกระบวนการบริหารจัดการกรุงเทพมหานคร อย่างโปร่งใส ทั้งในด้านการใช้งบประมาณและวิธีการจัดการ โดยเปิดโอกาสให้ตัวแทนภาคประชาชน ทุกส่วนเข้าร่วมตรวจสอบได้

3. มุ่งเน้นประสิทธิภาพและการให้บริการแก่คนกรุงเทพมหานคร เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของประชาชน รวมทั้งการให้บริการของกรุงเทพมหานคร โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ทันสมัย ส่งเสริมให้ข้าราชการ กรุงเทพมหานครพร้อมให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจและทุ่มเท ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรและบุคลากรของกรุงเทพมหานคร มุ่งสร้างขวัญกำลังใจแก่ข้าราชการและปฏิบัติงานของ กรุงเทพมหานครในทุกระดับด้วยการดูแลสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในการทำงานโดยกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ เป็นไปตามหลักความรู้คู่คุณธรรม

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนใน 4 มิติ คือ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม โดยในมิติด้านคุณภาพชีวิตนั้นมุ่งเน้นให้คน กรุงเทพมหานครมีความสุขอย่างพอเพียง มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ปลอดภัยในการสัญจร การเข้าถึงการใช้บริการอย่างทั่วถึงทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ สาธารณสุข การกีฬาและ นันทนาการ ตลอดจนการบริการที่ดีของสำนักงานเขต ซึ่งในด้านการศึกษามีนโยบายดังนี้

1. สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนในชุมชนให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
2. เร่งรัดการกำหนดเทคโนโลยีสารสนเทศสู่กระบวนการเรียนการสอน และการบริการของทุกสถานศึกษา
3. พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
4. สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน
5. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้เรียน ภาษาต่างประเทศอย่างได้ผล

6. เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนร่วมจัดการและสนับสนุนการศึกษา

วิสัยทัศน์สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน และขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้เป็นกลุ่มผู้นำในประชาคมอาเซียน โดยกำหนดนโยบาย ว่า เสริมสร้างกรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง ด้วยนโยบายการศึกษาที่ท าได้จริงด้วยคุณภาพมาตรฐาน พร้อมพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งในและนอกห้องเรียน โดย มุ่งให้เด็กกรุงเทพมหานครเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพ ยกย่องมาตรฐานการเรียนของโรงเรียนใน สังักัดกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่อง และเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาจีนและภาษาอังกฤษใน โรงเรียน 437 แห่งทั่วกรุงเทพมหานคร ซึ่งมียุทธศาสตร์การบริหารงาน คือ พัฒนากทม.มหานคร

ให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดีและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และพัฒนาระบบบริหารจัดการ เพื่อเป็นต้นแบบด้านการบริหารมหานคร

เป้าหมายการพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานครตามยุทธศาสตร์ในแผนปฏิรูปราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2555 คือ

1. พัฒนาศักยภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้สามารถเข้าศึกษาต่อระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อยร้อยละ 87 โดยมีกลยุทธ์หลักดังนี้

1.1 พัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้ได้รับการรับรองคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินคุณภาพมาตรฐานในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร การจัดทำคู่มือมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการสนับสนุนการเรียนฟรี เรียนได้อย่างมีคุณภาพ เป็นต้น

1.2 พัฒนาศักยภาพของครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอนุบาล ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอนุบาล ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกทักษะที่จำเป็น ได้แก่ การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน การวิจัย การวัดผลการเรียนรู้ เทคโนโลยีทางการศึกษา คอมพิวเตอร์ และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

1.3 ส่งเสริมให้ผู้อยู่ในวัยเรียนมีโอกาสเข้าถึงการบริการการศึกษาภาคบังคับ ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามการส่งเด็กในปกครองให้เข้าเรียนตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ เป็นต้น

1.4 ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น

1.5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การขยายเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษารูปแบบสหกิจ การแลกเปลี่ยนนวัตกรรมทางการศึกษา การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ และการส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

2. จัดตั้งเครือข่ายภาคีส่งเสริมการอ่านอย่างน้อย 50 เครือข่าย เน้นการเสริมสร้าง กรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมีกลยุทธ์หลักดังนี้

2.1 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยลักษณะแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอก

ห้องเรียนให้กับเยาวชน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับกลุ่มเป้าหมาย การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้ของกรุงเทพมหานคร ให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายภาคีส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น

2.2 ส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร โดยลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การเพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร การพัฒนาคุณภาพของแหล่งเรียนรู้ และแหล่งศึกษาตามอัธยาศัย การเพิ่มพื้นที่ให้เยาวชนในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างสร้างสรรค์และการสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการจัดการแหล่งเรียนรู้ และเพิ่มห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3. การพัฒนาการศึกษานอกระบบ มีกลยุทธ์หลักดังนี้

3.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและการศึกษาวิชาชีพให้กับประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอาชีพ ให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและตลาดแรงงานในโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร 10 แห่งและวิทยาลัยชุมชน และพัฒนาครูผู้สอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยี เป็นต้น

3.2 พัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านอาชีพของ ชุมชน ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านอาชีพของชุมชนโดยส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาอาชีพ ปรับปรุงโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร 10 แห่งให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้านอาชีพของชุมชน

4. การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษาเฉพาะทางสู่การเป็นเลิศใน การพัฒนาเมือง มีกลยุทธ์หลักดังนี้

4.1 ปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาบุคลากร ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การพัฒนาและปรับปรุงระเบียบ บบประมาณ และการบริหารงานบุคคล เป็นต้น

4.2 จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการ กรุงเทพมหานคร ลักษณะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ควรดำเนินการ ได้แก่ จัดหลักสูตรการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับศาสตร์เขตเมือง จัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษาให้ได้รับการรับรองตาม มาตรฐานการศึกษาทุกหลักสูตร เป็นต้น

4.3 บริหารจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ลักษณะแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้ใช้บัณฑิตจาก สถาบันการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น เป็นต้น

บทบาทของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง. 2552: 16)

1. กำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปี
2. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. บริหารงานตามที่ได้รับมอบหมายด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป
5. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. จัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา
7. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดองค์กรในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การบริหารการศึกษาในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีการจัดโครงสร้างองค์กรตั้งแต่ฝ่ายบริหารกรุงเทพมหานคร คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต โรงเรียน โดยมีสำนักการศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระบบโครงสร้างบริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยโรงเรียนมีการแบ่งโครงสร้างบริหารออกเป็น 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป มีรองผู้อำนวยการสถานศึกษาตั้งแต่ 1 – 5 คน คณะกรรมการบริหารของโรงเรียนร่วมดูแลรับผิดชอบงานสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการโรงเรียนประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 15 คน มีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่กำหนดแผนพัฒนาโรงเรียน มีการติดตามการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ลักษณะของการบริหารงานสังกัดกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานที่เน้นผลงานมาตรฐานการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร ดังนี้

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน มีเป้าหมายพัฒนาด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสุขภาพกายใจของนักเรียน ตลอดจนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีทักษะในการทำงาน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
2. มาตรฐานด้านครู มีเป้าหมายให้ครูปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้วยการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ และเป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีนวัตกรรมการเรียนการสอนเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. มาตรฐานด้านผู้บริหาร มีเป้าหมายให้ผู้บริหารเป็นผู้นำองค์กร และบริหารงานการศึกษาตามโครงสร้างที่กำหนด มีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

ขอบข่ายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครยึดหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ ด้านสังคมและสติปัญญา โดยนำหลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและนำหลักธรรมมาภิบาล และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษา มีโครงสร้างการบริหารและมีภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ 4 ด้าน คือ

1. ด้านบริหารวิชาการ

ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ปรัชญา และนโยบายของโรงเรียน จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดการสอน ทำแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงออกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และประเมินผลตามสภาพจริงโดยวิธีสังเกต การสนทนาพูดคุย การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และการใช้แบบทดสอบโดยจัดทำรายงานการประเมินผลให้ผู้ปกครองรับทราบทุกภาคเรียน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่หลากหลาย จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

2. ด้านบริหารงานบุคคล

ดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดบุคลากรตามแผนที่วางไว้สำหรับโรงเรียนระยะสั้นและระยะยาวตามความต้องการของโรงเรียน คือ เป็นการจัจัดอัตรากำลังของโรงเรียน การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติการสอน นิเทศการสอน ตลอดจนรับสมัครและคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงาน ดำเนินงานด้านพัฒนาบุคลากรโดยการจัดบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การกำหนดค่าตอบแทน วินัย และการให้พ้นจากหน้าที่ ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้หลักบริหารงานบุคคลระบบคุณธรรม 5 ประการ คือ

2.1 หลักความสามารถ (Competence) หมายถึง การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการหรือการแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งใด ๆ จะต้องยึดหลักความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ

2.2 หลักความเสมอภาค (Equality) ข้าราชการทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันด้วยระเบียบและมาตรฐานในการบริหารงานบุคคล

2.3 หลักความมั่นคง (Security) การให้หลักประกันแก่ข้าราชการว่าจะมีความมั่นคงในชีวิต

2.4 หลักความเป็นกลางทางการเมือง (Political Neutrality)

2.5 หลักการมีส่วนร่วม (SBM)

3. ด้านบริหารงบประมาณ

ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำงานงบประมาณค่าใช้จ่ายประจำปีการศึกษา และงบประมาณสนับสนุนงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน วางแผนการพัฒนาการศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการใช้งบประมาณ อีกทั้งจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

4. ด้านการบริหารทั่วไป

ดำเนินงานเกี่ยวกับการบริการโดยให้บริการแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในด้านความปลอดภัย ด้านสุขภาพอนามัย และด้านโภชนาการ โดยจัดตรวจสุขภาพปีละ 2 ครั้ง และร่วมรณรงค์การให้วัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ จัดอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ จัดหาทุนการศึกษาช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจน จัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและให้เกิดประโยชน์สูงสุด การรักษาความสะอาด จัดตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงามเป็นระเบียบและรักษาให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา อีกทั้งเสริมสร้างวินัย ดูแลช่วยเหลือนักเรียนพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งโรงเรียนยังตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาของนักเรียน ตลอดจนความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันปิดภาคเรียน การปฐมนิเทศผู้ปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการเชิญผู้ปกครองหรือบุคคลในชุมชนที่เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรในการจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียน โดยโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนรับฟังปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544 อ้างอิงจาก ไพโรจน์ คะเซนท์. 2556: ออนไลน์) ได้ให้คำนิยามของผลสัมฤทธิ์ว่าเป็นการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า อันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546 อ้างอิงจาก

ไพโรจน์ คะเซนทร์. 2556 : ออนไลน์) ให้ความหมายว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความสำเร็จทางการเรียน หรือวัดประสิทธิผลการเรียนที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอน โดยวัดตามจุดมุ่งหมายของการสอนหรือวัดผลสำเร็จจากการศึกษาอบรมในโปรแกรมต่าง ๆ สำหรับไพโรจน์ คะเซนทร์ (2556 : ออนไลน์) ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะรวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสิทธิผลทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถสมองของบุคคล เรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าไร ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนการฝึกฝน หรือประสิทธิผลต่าง ๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมทั้งความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรมต่าง ๆ ก็เป็นผลมาจากการฝึกฝนด้วย จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คือ ระดับความสามารถหรือความสำเร็จของผู้เรียนอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสิทธิผลต่าง ๆ โดยวัดตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพของบุคคลดังนี้ (ภพ เลหาไพบูลย์. 2537 และพวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2530 อ้างอิงจากไพโรจน์ คะเซนทร์. 2556: ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า

1. เพื่อทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนหรือไม่ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบหรือบันทึกความเจริญงอกงามของการเรียนรู้
 2. เพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน โดยถือว่าการวัดผลสัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน
 3. เพื่อประเมินผล การวัดผลสัมฤทธิ์ทุกครั้งจะต้องมีการประเมินทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม บรรลุเป้าหมายในสิ่งที่สอนเป็นที่พอใจของครูหรือไม่
- เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ดังนั้นจากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า ถ้าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี แสดงถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่ดี

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 2)

2.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 4)

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 5)

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย

4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 6-7)

2.3 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 5-6)

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น มาตรฐานการเรียนรู้ ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร ต้องสอนอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษา ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. **ตัวชี้วัดชั้นปี** เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. **ตัวชี้วัดช่วงชั้น** เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

2.4 การจัดการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุหลักการจัดการเรียนรู้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 20-21)

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้ พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาทดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับ ธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่างๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.5 สื่อการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุถึงสื่อการเรียนรู้ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 22)

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการ ดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นระยะๆและสม่ำเสมอในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุหลักการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 23-24)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน

เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติ และสม่ำเสมอในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา

เป็นการตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเป็นการประเมินเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีสิ่งที่ต้องการพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา เปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา และการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา

เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด และหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ

เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินผล จากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบ ดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา เต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือ ผู้เรียนได้ทันทั่วถึง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

2.7 การบริหารจัดการหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุหลักการบริหารจัดการหลักสูตรไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 29)

ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการ

จัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ

ระดับท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นตัวกลางที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการกิจสำคัญ คือ กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในระดับท้องถิ่น โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสิ่งที่เป็ความต้องการในระดับชาติ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตร ด้วยการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลคุณภาพของผู้เรียน

สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือ หน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.8 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุถึงหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 190-208)

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน

ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศสามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียนแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ดีความ นำเสนอข้อมูลความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม

ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน

ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำที่ฟังและอ่าน
2. อ่านออกเสียงข้อความ นิทาน และบทกลอนสั้นๆถูกต้องตามหลักการอ่าน
3. เลือก/ระบุประโยคหรือข้อความสั้นๆตรงตามภาพ สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่อ่าน
4. บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟัง และอ่านบทสนทนา นิทานง่ายๆและเรื่องเล่า

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. พูด/เขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. ใช้คำสั่ง คำขอร้อง คำขออนุญาตและให้คำแนะนำ

3. พุด/เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ง่าย ๆ

4. พุดและเขียน เพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัว และเรื่องใกล้ตัว

5. พุด/เขียน แสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพุด และการเขียน

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. พุด/เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อนและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว
2. เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิและตารางแสดงข้อมูลต่างๆตามที่ฟังหรืออ่าน
3. พุด/เขียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางอย่างสุภาพเหมาะสม ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
2. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง/ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา
3. เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. บอกความเหมือน/ความแตกต่าง ระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่างๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย
2. เปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่าง ระหว่างเทศกาล งานฉลองและประเพณีของเจ้าของภาษากับของไทย

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. ค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพุด/การเขียน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ตัวชี้วัดชั้นปี ป.6

1. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ

จากสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ โดยให้ความหมายของผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ว่าหมายถึง ระดับความสามารถหรือความสำเร็จของผู้เรียนอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ หรือมวลประสบการณ์ต่าง ๆ โดยวัดตามตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 190) ครูผู้สอนถือว่ามีความสำคัญในการวางแผนและนำเสนอประสบการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้แก่ผู้เรียน โดยเลือกใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเรียนรู้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่วนตัวนักเรียนนั้นหากเป็นนักเรียนภาษาที่ดีจะทำให้การเรียนรู้ภาษาประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นทั้งครูผู้สอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน และนักเรียนต่างเป็นปัจจัยที่จะเสริมให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการสอนภาษาอังกฤษนั้นหากผู้สอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการฐานการสอนว่ามีความเป็นมาอย่างไรและเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างไร จะทำให้

ผู้สอนมีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนได้ (ลลิตา ภูทอง. 2552: 6-7)

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพนั้น ลลิตา ภูทอง (2552: 8) สรุปหลักการไว้ดังนี้

1. การทำความเข้าใจกับวิธีการสอน การเรียนรู้และเข้าใจวิธีการสอนที่หลากหลายจะช่วยสะท้อนให้ผู้สอนมองเห็นวิธีการสอนของตนเองและมองเห็นถึงข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นผู้สอนที่รู้จักวิธีการสอนที่หลากหลายจะเป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การเรียนรู้วิธีการสอนหลากหลายและแตกต่างกันจะช่วยให้การสอนในชั้นเรียน หากผู้สอนมีความเข้าใจและสามารถใช้วิธีการสอนที่หลากหลายแล้วจะทำให้ผู้สอนสามารถปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่ต่างกัน และในสถานการณ์ของชั้นเรียนที่ต่างกันได้ดีและมีประสิทธิภาพมากกว่า

3. ข้อเสียของวิธีการสอนแบบดั้งเดิม การสอนภาษาเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งและมีงานวิจัยใหม่ ๆ ที่ศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการสอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และนำวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในห้องเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน อย่างไรก็ตามวิธีการสอนที่ผู้สอนเลือกนำไปใช้นั้นควรจะต้องขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนรู้ภาษาที่ผู้สอนเข้าใจ ความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของตัวผู้สอน รวมทั้งความต้องการของผู้เรียน

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ และสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยทั้งครูผู้สอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน และผู้เรียน โดยเฉพาะครูผู้สอนหากมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการด้านการสอน มีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและทันสมัย จะทำให้ครูผู้สอนสามารถปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่ต่างกัน และในสถานการณ์ของชั้นเรียนที่ต่างกันได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการสอนถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษา เพราะเป็นตัวกระตุ้นและเร้าให้ผู้เรียนมีความสนใจ หรือทำให้เนื้อหาที่เรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น ส่วนครูผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการที่จะจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนจึงเปรียบเสมือนผู้นำทางและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง ลลิตา ภูทอง (2552: 9-10) ได้สรุปแนวทางในการสอนภาษาที่จะช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ควรสอนเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน
2. ใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. จัดบริบทให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย เช่น เรื่อง หรือเนื้อหาที่เรียน ศัพท์และโครงสร้างประโยคที่ใช้ และความเชื่อมโยงกับสังคมและวัฒนธรรมที่ผู้เรียนควรรู้

4. จัดกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
5. ใช้กิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ
6. กระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน
7. ควรสอนด้วยการบูรณาการหลายทักษะ
8. อธิบายหลักไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เมื่อผู้เรียนสงสัย
9. หลีกเลี่ยงการแก้ไขคำผิดทุกครั้ง
10. สอดแทรกความรู้ด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษาที่ผู้เรียนเรียน

อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษไว้ 4 สาระสำคัญ คือ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ภาษาความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 190-191) โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน สามารถนำความรู้ไปใช้ติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ และสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันกับชาวต่างชาติ ดังนั้นสถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: 37-61) จึงกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน ซึ่งมีหลักการสำคัญดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับการฝึกฝน รูปแบบภาษาที่เรียนจะใช้ได้ในสถานการณ์ที่มีความหมาย ครูต้องบอกให้ผู้เรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายของการเรียน การฝึกการใช้ภาษาเพื่อให้การเรียนภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนแล้วสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้เพิ่มขึ้น สามารถสื่อสารได้ตามที่ตนต้องการ
2. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหรือทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills) คือใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ประกอบด้วยกริยาทำทาง ที่ควรจะได้ทำพฤติกรรมเช่นเดียวกับในชีวิตจริง
3. ฝึกสมรรถภาพด้านการสื่อสาร (Communicative Competence) คือผู้เรียนทำกิจกรรมใช้ภาษามีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไป (Information Gap) ผู้เรียนทำกิจกรรมนี้จะไม่ทราบข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่ง จำเป็นต้องสื่อสารกันจึงจะทราบข้อมูล สามารถเลือกใช้ข้อความที่เหมาะสมกับบทบาท สถานการณ์ สำนวนภาษาในรูปแบบต่าง ๆ (function)
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับ สามารถแสดงความเห็น หรือระดมสมอง (Brainstorming Activity) ฝึกการทำงานกลุ่ม แสดงบทบาทสมมุติ (Role Play) เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ฯลฯ
5. ฝึกผู้เรียนให้ใช้ภาษาในกรอบของความรู้ทางด้านหลักภาษา (Grammatical Competence) ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา สื่อสารได้คล่อง (Fluency) เน้นการใช้ภาษาตามสถานการณ์ (Function)

6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามศักยภาพ
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบ และสนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้
นอกชั้นเรียน
8. ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองความสนใจของผู้เรียน
9. ให้โอกาสผู้เรียนพูดแสดงความคิดเห็นตามที่ต้องการ
10. ต้องช่วยชี้แนะ นำทางผู้เรียน ให้คำแนะนำ ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม พร้อมกับ
ตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนใน สังกัดกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่านักการศึกษาต่าง ๆ ได้สรุปเกี่ยวกับ
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพหรือประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

Philip Gurney (2007: 91 – 95) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเรียนการ
สอนพบว่า มี 5 ปัจจัย คือ

1. ความรู้ ความกระตือรือร้น และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของครู
2. กิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้
3. กิจกรรมการประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์
4. ผลสะท้อนที่มีประสิทธิผลที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน
5. ปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลระหว่างครูและผู้เรียน การสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีการยอมรับนับ
ถือ ส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์

Vinod Kumar (2009: Online). ได้สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสอนของครู มีดังนี้

1. ระดับวุฒิการศึกษาของครู
2. ทักษะและความสามารถในการสอน ซึ่งได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การสอน
การให้ความช่วยเหลือ เทคนิคการสอน วิธีการสอน และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
3. ประสบการณ์ในการสอน เมื่อครูมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นก็จะทำให้เรียนรู้ความคิดใหม่ ๆ
จากประสบการณ์การสอนนั้นส่งผลให้สอนได้ดี ทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิผลมากขึ้น
4. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน
5. พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครูและผู้เรียน
6. นโยบายการบริหารของโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย
7. ครูสอนวิชาที่ตรงกับวิชาที่ตนเองจบการศึกษามา
8. ความคาดหวังของผู้ปกครอง

Jacob Queen (2013: Online) ได้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสอนของครูมีดังนี้

1. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน
2. ความเข้าใจในตัวผู้เรียน
3. การกระตุ้นและการไม่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้
4. ความรู้ของครู
5. วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม

Performance Excellence for All Kids (PEAK) (2013: Online) ได้ศึกษาแนวคิด วิธีสอน กระบวนการ กลยุทธ์ และเทคนิคการสอนสำหรับความเป็นเลิศพบว่ามี 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียนในโรงเรียน คือ

1. เวลาในการเรียนรู้
2. พื้นฐานทางครอบครัว
3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ตัวอย่างที่ความท้าทาย
5. ความเป็นผู้นำและผู้สนับสนุน

วรณัน ขุนศรี (2550: ออนไลน์) ได้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญพื้นฐานที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

1. ตัวครู โดยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูซึ่งจะทำให้ครูมีแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอน ครูมีวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอนทำให้ครูไม่มีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการที่ครูมีภาระงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการสอนมากเกินไปทำให้ครูมีเวลาเตรียมการสอนน้อย

2. สถานศึกษาจัดปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน หนังสือ แหล่งค้นคว้า ห้องสมุด บรรจุครูมีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาร่มรื่น สะอาด ความเป็นระเบียบ และปลอดภัย ล้วนเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนดีขึ้น

3. ผู้บริหารมีความพร้อมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู มีการวางแผนสอดส่องดูแล เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้ความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินกิจกรรม จัดสรรงบประมาณ จัดหาสื่ออุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนให้ครบอย่างเพียงพอ

- 4* พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาและครูในการดูแลบุตรหลานของตนเอง และช่วยพัฒนาให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

5. ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้ตรงกับความสามารถ และความแตกต่างของแต่ละบุคคล ถึงแม้ครูจะเตรียมการสอนดีแค่ไหน สื่อการเรียนการสอนดีเพียงใด ถ้าการจัดการเรียนการสอนไม่

ตอบสนองความต้องการ ความถนัดของผู้เรียน เด็กจะขาดความสนใจที่จะเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นิภาพร พลหงส์ (2553: 9 – 10 , 34 – 35) ได้สรุปว่า คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูนอกจากจะเกี่ยวกับลักษณะของครูแล้วยังอาจเกี่ยวกับงบประมาณและผู้บริหารของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูจึงมีทั้ง 7 ปัจจัยดังนี้

1. ระดับการศึกษาของครู หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของครูผู้ทำการสอน
2. ระดับการพัฒนาความสามารถในการสอนของครู หมายถึง การที่ครูได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพด้วยการศึกษาต่อ การฝึกอบรม การสัมมนา การนิเทศภายใน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะความชำนาญ ประสบการณ์ และการพัฒนาเจตคติเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ เพื่อความก้าวหน้าของโรงเรียนและผู้เรียน
3. การผลิตผลงานทางวิชาการของครูเพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอน หมายถึง นวัตกรรม เช่น เอกสารประกอบการสอน บทความทางวิชาการ ตำรา หนังสือ การวิจัยในชั้นเรียน สิ่งประดิษฐ์หรืองานสร้างสรรค์ของครูผู้ทำการสอนที่ได้จัดทำโดยการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เรียบเรียง ประดิษฐ์ด้วยตนเอง เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ
4. คุณภาพในการนิเทศภายในที่ครูได้รับ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน มีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ อาศัยหลักการ ทฤษฎี ความมีเหตุผล โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน การวางแผนและการเตรียม การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ การดำเนินการ การประเมินผลและสรุป รายงานผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพมุ่งพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพสูงขึ้นอันจะส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน
5. การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนของครู หมายถึง การที่ครูนำอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูประดิษฐ์ คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง เครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ครูใช้เป็นเครื่องมือ ในการสอนและถ่ายทอดจากบทเรียนสู่ตัวผู้เรียนสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ในสิ่งที่ถ่ายทอดนั้น ๆ
6. การได้รับงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การที่ได้รับการจัดสรรเงิน/ทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดหา การพัฒนา ผลิตสื่อ บำรุงรักษา ซ่อมแซม สื่อการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
7. ระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสามารถในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามาใช้ในการบริหารการเรียนการสอน และพัฒนาวิชาชีพ เช่น การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การวางแผนและการนำไปปฏิบัติ การนำ

ผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน

จากผลการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อความเหมือน ความต่างของปัจจัย และสังเคราะห์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ในการวิจัยนี้ ดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร

โรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สมศ. 2547: 5) ปัจจุบันแต่ละโรงเรียนมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียนที่ชัดเจน ทำให้ทุกฝ่ายเห็นภาพผู้เรียนที่ต้องการที่ตรงกัน และมีทิศทางที่จะร่วมกันพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาพื้นฐาน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อบริการด้านการศึกษาให้กับนักเรียนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครทุกเขตที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต เมื่อมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นระบบ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนกล่าวคือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พึงประสงค์ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหารซึ่งประกอบด้วย

4.1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2544: 10) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ หรือสรุปได้ว่าภาวะผู้นำคือรูปแบบของอิทธิพลระหว่างบุคคล (Interpersonal Influence) ซึ่งสอดคล้องกับ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2547 : 5 อ้างอิงจาก วีรพงษ์ ไชยหงส์. 2556: ออนไลน์) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับภาวะผู้นำว่า ภาวะผู้นำนั้นเป็นศิลปะในการใช้อิทธิพลของผู้นำ เพื่อจูงใจผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือร่วมใจอย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับ อีแวนชีวิช และแมทเทสัน (Ivancevich and Matteson. 2002 : 425 อ้างอิงจาก วีรพงษ์ ไชยหงส์. 2556: ออนไลน์) ที่นิยามความหมายว่า ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการดำเนินงานขององค์การ สำหรับ ดาฟท์ (Daft. 1999: 5 อ้างอิงจาก วีรพงษ์ ไชยหงส์. 2556: ออนไลน์) สรุปว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน และยูกิ (Yukl. 2002 อ้างอิงจาก วีรพงษ์ ไชยหงส์. 2556: ออนไลน์) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงความสามารถหรือกระบวนการของผู้นำหรือผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน

ผู้บริหารที่พึงประสงค์ยุคใหม่นั้นมิใช่ผู้บริหารที่มุ่งจะปฏิบัติตามกฎระเบียบและคำสั่งเท่านั้น หากแต่ยังต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำอีกด้วย เพราะความมีประสิทธิภาพของหน่วยงานใดขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารหน่วยงานนั้น (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2546: 10 – 11) ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้นั้นต้องมีศักยภาพสูงโดยต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการบริหาร (สิร์รานี วสุภัทร. 2551 : 28) ซึ่งความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ มีนักการศึกษาเสนอแนวคิดไว้ดังนี้

เดวิสและโทมัส (Davis; & Thomas. 1989: 21) ได้สรุปว่าภาวะผู้นำทางวิชาการคือ บทบาทสำคัญของครูใหญ่ที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานห้องเรียนของครู ส่วน ฮอยและมิสเกล (Hoy; & Miskel. 1991: 17) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำด้านการศึกษาประกอบด้วย 1) การกำหนดจุดหมายการสอน 2) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและนำหลักสูตรไปปฏิบัติ 4) การประเมินผลและเลือกวัสดุหลักสูตร 5) การประเมินการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรการเรียนการสอน 6) การผลิตสื่อการสอน 7) การนิเทศแบบคลินิก และ 8) การวางแผนเพื่อความก้าวหน้าบุคลากร สำหรับ วิลด์และดิมม็อก (Wildy and Dimmock. 1993 อ้างอิงจาก ประยูร อาคม. 2548: 13) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องสืบเสาะหาแนวทางที่ดีและเหมาะสมที่สุด สำหรับการพัฒนาเพื่อความเป็นเลิศทางการศึกษา กล่าวรวมถึงภาระงานของผู้บริหารเองหรือการมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติแทนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนซึ่งประกอบด้วยภาระงานที่สำคัญด้านต่าง ๆ ดังนี้ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอน กำกับติดตามนิเทศครู เป็นคณะอำนาจการหรือประสานงาน และส่งเสริมสัมพันธภาพของบุคลากร ส่วน ถาวร เสงี่ยม (2550: 150) ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน สำหรับ สุพชาติ ชุ่มชื่น (2554: 25) สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นความสามารถของผู้บริหารในการนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมทางวิชาการให้บังเกิดผลดีต่อการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และศูนย์กลางผู้นำแห่งนอร์ทดาโกต้า (North Dakota LEAD – Center. 2001: 1 อ้างอิงจาก นภาดาว เกตุสุวรรณ. 2555: 11) ได้สรุปว่าภาวะผู้นำทางวิชาการมีความหมายได้มากกว่าการนิเทศกระบวนการเรียนการสอน ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะต้องครอบคลุมทักษะการวางแผน การพัฒนา การทำให้เป็นผลสำเร็จ และการวัดผลที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้นักเรียนในโรงเรียน สำหรับ สิร์รานี วสุภัทร (2551 : 29) ได้นิยามความหมายของ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือชี้แนะให้บุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง เข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา รวมถึง และประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้ งานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน อันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วน สุภักดาญจน์ ฤทธิ์ละคร (2548 : 22) กล่าวสรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้สนับสนุน และต้องมีความรู้ ความสามารถด้านการสอน และการบริหารองค์การและยังต้องเป็นนัก ประชาธิปไตย เข้าใจงาน และแมคอีแวน (McEwan. 1998: 7) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำทางทาง วิชาการคือ การสร้างบรรยากาศซึ่งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และ กรรมการโรงเรียนซึ่งสามารถทำงานร่วมกันในอันจะทำให้งานด้านการศึกษาประสบผลสำเร็จ

การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์จำเป็นที่ผู้บริหารต้องแสดงภาวะผู้นำ ของตนด้วย เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นอิทธิพลของพฤติกรรม ความเชื่อและความรู้สึกของบุคคลหนึ่ง ในระบบสังคมที่มีต่อบุคคลอื่น โดยบุคคลนั้นยอมรับอิทธิพลนั้นด้วยความเต็มใจ (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 16) การที่จะให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพทาง วิชาการ ผู้บริหารซึ่งเป็นเฟืองหลักในการปฏิบัติการกิจทั้งมวลจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการด้วย (Trusty. 1986 อ้างถึงใน ลักษณะอนงค์ เพชรสังหาร. 2547: 49) การศึกษาถึงภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นหนทางหนึ่งอันจะนำไปสู่การสร้างควมมีประสิทธิภาพเป็นเลิศ ของโรงเรียน นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นของภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

สมคิด สร้อยน้ำ และมัทนนา อินทุสมิตร (2554 อ้างอิงจาก นภาดาว เกตุสุวรรณ. 2555: 12) สรุปไว้ว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถควรเข้าไปมีส่วนร่วมเรื่องกระบวนการเรียน การสอน ปรับปรุงการปฏิบัติการหลัก ๆ ทางด้านการคิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ต้องเป็นผู้ ประสานงานและควบคุมงานวิชาการ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทาง สติปัญญาของผู้เรียนร่วมกับคณะครู แนวคิดเน้นความนำคัญที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ติดตามการ ดูแลความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นภาพลักษณ์ของผู้นำทางวิชาการในอนาคต ต้องมีพื้นฐานค่านิยม ความเชื่อและประสบการณ์ วิสัยทัศน์ มีการวางกลยุทธ์ สำหรับ ไฟน์ดลีย์ (Findley. 1992 อ้างอิงจาก Chell. 2001: Online) ค้นพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมีผลต่อความมีประสิทธิภาพภายในโรงเรียน ส่วน แฟลธ (Flath. 1989 อ้างอิงจาก Chell. 2001: Online) ได้วิจัยเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพภายในโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็น บุคคลสำคัญในการนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพ สำหรับ ฟูลแลน (Fullan. 1991 อ้างอิงจาก Chell. 2001: Online) ยังได้พบในงานวิจัยอีกว่าโรงเรียนที่ดำเนินการโดยผู้บริหารโรงเรียนที่ครูรู้สึกว่าเป็น ผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งของผู้บริหารโรงเรียน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ที่ได้เปรียบมากกว่า โรงเรียนซึ่งปฏิบัติงานโดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่อ่อนแอกว่า และน้ำฝน รักษากลาง (2553: 16) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็น ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนต่อกลุ่มที่จะนำ ไปสู่ความสำเร็จ

ตามเป้าหมายโดยการนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติภาระหน้าที่เพื่อนำผู้ร่วมงานให้ร่วมมือปฏิบัติไปสู่ความมีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอน ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน ส่วน วิรุพจิต ใบสี (2549: 19) สรุปไว้ว่า บุคคลสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องริเริ่มบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง ที่จะเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นตัวจักรแห่งความสำเร็จ แกไขการจัดการเรียนการสอนที่ด้อยคุณภาพให้หมดไป ส่งผลสำเร็จในการปฏิบัติงานวิชาการของบุคลากรและการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และ สิริราณี วสุภัทร (2551: 29) สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การแสดงบทบาทที่สามารถโน้มน้าวใจ จูงใจ หรือชี้นำบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจ และตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา รวมพลังและประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้งาน

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการก็จะสามารถนำคณะครูและบุคลากรสู่การเป็นเลิศด้านวิชาการซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาเข้าสู่คุณภาพและเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง จักรพงษ์ ถาบุตร (2547: 32 – 34) สรุปว่า บทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออก โดยนำเอาความรู้ ความสามารถ ความคิด เทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อกระตุ้นและนำครูให้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด และพัฒนาวิชาชีพครูให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นโดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังต่อไปนี้ 1) การจัดทำและการนำวัตถุประสงค์ทางวิชาการไปใช้ 2) การเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน 3) การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ 4) การสื่อสารเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ 5) การตั้งความคาดหวังต่อผลงานสูง 6) การพัฒนาความเป็นผู้นำครู 7) การมีทัศนคติเชิงบวก และสุรศักดิ์ หลาบมาลา (2546: 2 – 4) สรุปได้ว่าผู้บริหารควรมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายการเรียนการสอน

สำหรับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้มีผู้กำหนดไว้ดังนี้

เวเบอร์ (Weber. 1989 อ้างอิงจาก Lashway, 2002: 2) ได้จำแนกองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2) การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การสังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู 4) การจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน 5) การประเมินผลโปรแกรมการสอน ส่วน ฮาลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy, 1985: 217 – 247) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 1 ประการ คือ 1) การกำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน 2) การสื่อสารเป้าประสงค์ของโรงเรียน 3) การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน 4) การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร 5) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 6) การควบคุม การใช้เวลาในการสอน 7) การตรวจภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน 8) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู 9) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 10) การพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และ 11) การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ และ สรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3

องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน สำหรับเดวิส และโทมัส (Davis and Thomas, 1989 : 40) ได้จัดกลุ่มองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการได้ 8 ด้านประกอบด้วย 1) การยึดถือว่าหน้าที่ในการปรับปรุงงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น 2) ความกระตือรือร้นในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงงานด้านวิชาการ 3) การสร้างวรรค์แรงจูงใจให้แก่ครูและนักเรียนที่ทำงานด้านวิชาการ 4) การติดตามผลความก้าวหน้าด้านวิชาการ 5) การสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ 6) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศทางด้านวิชาการ 7) การติดตามการปฏิบัติการสอนของครู 8) การสังเกตวิธีการสอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับ ส่วน แมคอีแวน (McEwan, 1998 : 13) กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ 1) การสถาปนาเป้าหมายทางวิชาการที่ชัดเจน 2) การจัดการทีมงาน (Staff) 3) การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) การสื่อสารพันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 5) การตั้งความคาดหวังที่สูงเกี่ยวกับทีมงาน 6) การพัฒนาครูให้เป็นผู้นำ 7) การสร้างและรักษาเจตคติที่ดีของนักเรียน ทีมงานและผู้ปกครอง สำหรับ อับเบนและฮิวส์ (Ubben and Hughes, 1987 : 97 – 99) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ไว้ 7 ด้านคือ 1) การทำงานตามเวลา 2) การจัดการบรรยากาศที่ดี 3) การมุ่งเน้นด้านวิชาการ 4) การคาดหวังต่อคณะครูและผลการปฏิบัติงานของครู 5) การทำงานด้านหลักสูตร 6) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 7) การประเมินผลและการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ส่วน วิษณุ จุลวรรณ (2547 : 94 – 95) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารได้องค์ประกอบที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ 8 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ เพื่อผลสำเร็จของงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความเจริญอย่างรวดเร็ว 3) ด้านความสามารถ เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ มาสู่สถานศึกษา ส่งผลต่อการยอมรับและความร่วมมืออย่างมั่นใจของผู้ร่วมงาน 4) ด้านบุคลิกภาพ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ให้มีความเชื่อมั่นตนเองที่จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดศรัทธายอมรับและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) ด้านการนิเทศฐานะผู้นำในการเป็นผู้นำเทศและให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือแก่ครูอาจารย์ 6) ด้านการวางแผน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 7) ด้านการอำนวยความสะดวก เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนทุก ๆ ด้าน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสะดวกและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และ 8) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และขวัญกำลังใจ (2546: 16) สรุปได้ว่าพฤติกรรมของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่สนับสนุนให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การประสานงาน 3) การนิเทศและประเมินผล 4) การสร้างบรรยากาศ

ในโรงเรียน ส่วนน้ำฝน รักษากลาง (2553: 34) ได้สรุปว่า ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันถ้าต้องการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพต้องเปลี่ยนบทบาท โดยมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการส่วนบทบาทผู้นำทางวิชาการในอนาคต ควรเป็นบทบาทที่สนับสนุนความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มของครูและผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันจึงควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่สนับสนุนความร่วมมือของครูในโรงเรียน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมของผู้บริหารที่กระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้กระทำความมากกว่าที่ได้คาดหวังไว้ มีการพูดและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ และให้คำปรึกษาในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม เป็นแบบอย่างหรือตัวแบบในการปฏิบัติงานแก่ครู มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทัศนคติเชิงบวก และทำประโยชน์เพื่อให้บุคลากรทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย พยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และองค์กรตลอดเวลา

4.1.2 การบริหารหลักสูตรการศึกษา

ธำรง บัวศรี (2532: 240) สัจด์ อุทรานันท์ (2532: 20) และกาญจนา คุณารักษ์ (2543: 38) สรุปว่า หลักสูตร หมายถึง แผน โครงการ หรือมวลประสบการณ์ ที่ออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เกิดความคิดและเรียนรู้ เจตคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความเกี่ยวข้องกับระบบการเรียนการสอนตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดหมายปลายทาง สำหรับลักษณะของหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพนั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554: 62) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรมีความชัดเจน สมบูรณ์ทันสมัย ชี้แนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ผู้สอนมีคุณภาพ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน และบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร
3. ผู้เรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะพื้นฐาน พร้อมทั้งจะเรียนหลักสูตรได้
4. มีการบริหารสนับสนุน มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดี และเพียงพอที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร
5. มีคณะกรรมการบริหารที่มีองค์ประกอบที่ดี และดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลและช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนกับผู้เรียน
7. มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้ มารยาททางสังคม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน
8. ระบบควบคุมการใช้หลักสูตร การติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

เอลลิส โคแกน และฮาวี (Ellis, Kogan; & Howey. 1981: 341) สรุปว่า หลักสูตร เป็นที่รวมของวิชาและประสบการณ์ทั้งมวล พร้อมกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ส่วน สุมิตร คุณานุกร (2523: 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษา ในประเทศใดก็ตามจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการและเป็น แนวทางในการให้การศึกษ สำหรับ สันต์ ธรรมบำรุง (2525: 11 - 12) กล่าวถึงความสำคัญของ หลักสูตรไว้ 9 ประการ ดังนี้ 1) หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการ ประเมินผลไว้เป็นแนวทาง 2) หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของ ประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาของชาติ 3) หลักสูตรเป็นเอกสารของทาง ราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม 4) หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นมาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากรอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษา 5) หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหาร การศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผล ให้เป็นไปตามนโยบายการจัด การศึกษาของรัฐบาล 6) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและ พัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา 7) หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของ สังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปในรูปใด 8) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปสู่การ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล และ 9) หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง ส่วน กาญจนา คุณารักษ์ (2543: 38) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษาในการช่วยพัฒนา บุคคลในทุก ๆ ด้าน สร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ช่วยทำให้ ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง รู้จักกำหนดแนวทางในการ ประกอบอาชีพตามความสามารถ นับเป็นกำลังสำคัญทางสมองและทางเศรษฐกิจของชาติที่จะนำ ประเทศไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้าน หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้เพราะหลักสูตรเป็น ตัวกำหนดทิศทางในการเรียนการสอนและในทางกลับกันสังคมก็ทำให้หลักสูตรต้องเปลี่ยนแปลง เช่นกัน ดังนั้นความสำคัญของหลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาอย่างแท้จริง ถ้าไม่มี หลักสูตรการที่จะให้การศึกษแก่เยาวชนและประชากรของชาติย่อมกระทำไม่ได้ (ธารง บัวศรี. 2542: 10) เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งครู จะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกันหลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญ ของการศึกษาและเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้ และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่าง เต็มที่ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539: 11) ซึ่งจะส่งผลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมที่จะไปพัฒนา

ประเทศชาติต่อไป สำหรับ วิมลวรรณ มั่นทอง (2546: 12) สรุปถึงความสำคัญหลักสูตรว่า 1) ข้อกำหนดที่สื่อให้เห็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่คาดหวังให้เกิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้เนื้อหาสาระ 2) เอกสารที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมิติของเนื้อหาอัตราเวลาเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้แผนการสอน โครงการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คู่มือประกอบการเรียนการสอนสื่อและการประเมินผล

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นสิ่งที่กำหนดโครงสร้างของการเรียนและโครงสร้างของชุดวิชา หากมีการจัดหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนก็จะบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน นอกจากนี้ ควรมีการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม และเป็นการปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อีกด้วย ถ้ามีการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดีย่อมได้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารหลักสูตรเป็นกระบวนการบริหารงานด้านวิชาการและการนำหลักสูตรไปใช้ โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารหลักสูตรไว้ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 7) ได้สรุปว่าบทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการจัดการหลักสูตร เพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ (2545: 27) ที่สรุปว่า การบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบนั่นเอง นอกจากนี้ ธำรง ชูทัพ และบัญชา อึ้งสกุล (อ้างถึงใน กรมวิชาการ. 2539: 9) ก็ได้สรุปว่า การบริหารหลักสูตรผู้บริหารจะต้องเข้าใจหลักสูตรและส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกันกระตุ้นให้ครูทำแผนการสอน คู่มือครู สนับสนุนให้มีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน เน้นกระบวนการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคุณภาพความรู้ความสามารถที่มีต่อเด็กเป็นเป้าหมาย มีระบบติดตามผลการปฏิบัติ ตรวจสอบ และนำแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และมีการนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรถือเป็นบทบาทสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและครูต้องทำความเข้าใจและดำเนินการเพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูจัดทำแผนการสอน คู่มือครู สนับสนุนให้มีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนเน้นกระบวนการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคุณภาพความรู้ความสามารถที่มีต่อเด็กเป็นเป้าหมาย มีระบบติดตามผลการปฏิบัติ ตรวจสอบ และนำแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และมีการนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และความหมายของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาได้ว่า หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการ

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ นิเทศติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร บริหารหลักสูตรการศึกษาเป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง กำหนดแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในด้านการบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรให้ได้ผลดีบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีขั้นตอนการบริหารหลักสูตรที่ชัดเจน ซึ่งวัฒนาพร ระบุว่า (2545: 321 – 323) สรุปได้ว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนกำหนดกิจกรรม การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้และมีการตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดการในเรื่องต่อไปนี้

1. **การบริหารงานวิชาการ** เป็นภารกิจที่สำคัญหนึ่งของสถานศึกษา ที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาจึงควรได้กำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะเกื้อหนุน ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. **การบริหารทั่วไป** เป็นงานที่มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากจะเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางอ้อม แต่ส่งผลอย่างลึกซึ้งต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน เช่น การจัดหาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาคลังและสื่ออุปกรณ์ โครงการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดระบบหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ทั้งนี้ ควรกำหนดให้ครูทุกคนได้ตรวจสอบหรือประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ ตามแผนปฏิบัติงานของแต่ละคน มีการบันทึกผลการประเมินตนเองไว้ และนำผลการประเมินตนเองรวมกับประเมินการปฏิบัติงานตามแผนของระดับชั้นปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ และภาพรวมของสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำผลการประเมินดังกล่าวนี้ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ตามสภาพจริง

ส่วน อุทัย บุญประเสริฐ (อ้างถึงใน เฉลิมพล พินทอง. 2542: 34 – 35) สรุปว่าการนำหลักสูตรไปใช้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสำคัญ 3 อย่างคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการใช้หลักสูตรให้บรรลุตามหลักและจุดหมายของหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการจัดหมายของหลักสูตร คือ จุดประสงค์ของการเรียนรู้สอดคล้องกับโครงสร้างและแนวดำเนินการของหลักสูตร

ซึ่งสอดคล้องกับ สุมิตร คุณาณกร (อ้างอิงจาก เฉลิมพล พินทอง. 2542: 34 – 35) ที่สรุปว่า การนำหลักสูตรไปใช้นั้นมีกิจกรรมสำคัญ 3 ประการคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตรที่จัดทำจากส่วนกลางจะมีลักษณะเนื้อหาสาระ ตลอดจนรายละเอียดของวิธีการต่าง ๆ ที่กว้าง ผู้ใช้จะต้องวิเคราะห์และจัดทำรายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลเอง โดยจัดทำเป็นแผนการสอน เป็นต้น
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หมายถึง การจัดเตรียมวัสดุ ประกอบหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ และการจัดครูเข้าสอน เป็นต้น
3. การสอน โดยครูต้องใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะของวิชาแต่ละวิชา

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (อ้างถึงใน เฉลิมพล พินทอง. 2542: 35 – 36) ได้สรุปเกี่ยวกับผู้บริหารว่า ผู้บริหารต้องการวางแผนเตรียมการดังนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ คือการวิเคราะห์สภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนทั้งด้านทรัพยากร วิธีการ สภาพแวดล้อมและชุมชนว่ามีความพร้อมที่จะใช้หลักสูตรใหม่เพียงใด และวางแผนแก้ไข จัดการไว้ล่วงหน้า
2. การจัดเตรียมการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ เพื่อให้ครูเข้าใจในจุดหมาย หลักการของหลักสูตร และเตรียมจัดทำโครงการ แผนการสอนไว้ โดยผู้บริหารจะต้องนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ
3. การจัดครูเข้าสอน โดยผู้บริหารจะต้องพิจารณาจัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของครูต่อลักษณะวิชาและระดับชั้นของนักเรียน ที่ตรงกับบุคลิกภาพส่วนตัวของครูแต่ละคน
4. การจัดตารางสอน เพื่อให้เวลาสอนของแต่ละวิชาเหมาะสมทั้งทางด้านช่วงเวลา ที่บางวิชาควรจัดให้ภาคเช้า และความยาวของระยะเวลาทำการสอน การจัดครูลงสอนได้โดยไม่ชนกัน และป้องกันการติดขัดสรรเวลาใช้ห้องปฏิบัติการหรือห้องพิเศษต่าง ๆ
5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนคือการจัดทำกำหนดการสอนประมวลการสอน แผนการสอน และสื่อการเรียนการสอน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้ปกครองทราบว่าบุตรหลานของตนควรจะต้องมีการพัฒนาการอย่างไรบ้างจากการเรียนรู้ตามหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างการร่วมมือกันระหว่างในโรงเรียนและผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียน
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การจัดโครงการอาหารกลางวันเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้านโภชนาการจากการปฏิบัติจริง หรือการจัดสวนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การเพาะปลูก การตกแต่งบ้าน และได้รับบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

8. การจัดโครงการประเมินการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะต้องทำเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ในกรณีนี้การปรับปรุงหลักสูตรจะทำให้ได้ง่ายขึ้น ถ้าหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

และ ยงยุทธ สิมสัพิมพ์ (2559: ออนไลน์) ได้สรุปว่า การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ คือ 1) ส่งเสริมสนับสนุน โดยพัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ 2) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา (พิจารณาให้ความเห็นชอบ) ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน วิจัย และติดตามการใช้หลักสูตร และ 3) กำกับ ดูแล คุณภาพ โดยนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร จัดระบบประกันคุณภาพภายใน วิจัย และติดตามผลการใช้หลักสูตร

การบริหารหลักสูตรตามธรรมชาติของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น แม้จะแตกต่างกันออกไปในการให้ความสำคัญกับรายละเอียดปลีกย่อย แต่ถ้าพิจารณาในหลักการใหญ่ ๆ แล้วเห็นได้ว่ายังคงอยู่บนพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าการบริหารหลักสูตรนั้นควรประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 ประการ คือ

1. การเตรียมการในการใช้หลักสูตร ซึ่งหมายถึงการเตรียมการด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ วิธีการ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมหลักสูตร และการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการจัดครูเข้าสอนอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู และเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

2. การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3. การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไรหรือไม่ เพื่อตัดสินใจว่าจะปรับปรุงพัฒนาต่อไป หรือยกเลิกการใช้ไปโดยสิ้นเชิง

4. การปรับปรุง หรือการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำขึ้นใหม่ หรือการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่เดิมให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

4.1.3 พฤติกรรมการบริหาร

โวลแมน (Wolman.1973: 41) ให้ความหมายของพฤติกรรมว่าหมายถึง ผลรวมทั้งหมดของการกระทำโดยตรงและเกี่ยวข้องกับบุคคล ทั้งที่เกิดขึ้นอยู่ภายในและที่แสดงออกต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม สอดคล้องกับ ดับบลิน (Dubrin.1998 อ้างอิงจาก วันชัย มีชาติ. 2548: 5) ที่ให้ความหมายของพฤติกรรมว่าหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์กระทำ ซึ่งรวมไปถึงกระบวนการภายในของมนุษย์ด้วย เช่น ความรู้สึกและความใฝ่ฝัน ล้วนแล้วแต่เป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น ส่วน กู๊ด (Good. 1973: 58) สรุปว่าพฤติกรรมว่าหมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมของหน่วยงานได้กระทำทั้งการกระทำที่ปรากฏออกมาให้เห็นได้ กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในทาง

กายภาพ และทางอารมณ์และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากบุคคลที่มีจิตใจปกติ สำหรับ ไพทอร์ย์ เจริญพันธุ์ วงศ์ (2540: 9) ให้ความหมายว่า พฤติกรรม คือการกระทำ การแสดงออกของบุคคลที่สามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าอย่างชัดเจนและเป็นปรนัย เช่น พูด เดิน ทำงาน ความขยัน ความรับผิดชอบ เป็นต้น และชัยพร วิชชาวุธ (2529 อ้างอิงจาก ปราณี เพ็ชรน่วม. 2548: 9) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างของมนุษย์ไม่ว่าการกระทำนั้น ผู้กระทำจะทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตเห็นการกระทำนั้นหรือไม่ก็ตาม

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการภายในของคนและมีผลต่อการกระทำที่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอก ได้รับรู้สิ่งที่ได้กระทำทั้งทางกายภาพ และทางอารมณ์การบริหาร (Administration) มีผู้อธิบายความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

ดริคเคอร์ (Drucker. 1974: 12) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหารคือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น ส่วน ยงยุทธ เกษสาคร (2546 อ้างอิงจาก สุพันธ์ ประสพผล. 2549: 17) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการทำงานอย่างเป็นระบบด้วยเทคนิควิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสมโดยการใช้ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) เงินทุน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และระยะเวลาในการทำงาน (Critical Moment) ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยจิตรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และไพทอร์ย์ เจริญพันธุ์ วงศ์ (2540: 3) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำหน่วยงานไปสู่จุดมุ่งหมายที่หน่วยงานวางไว้ เป็นการทำงานกับบุคคลและกลุ่มบุคคล ในการที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จ จำเป็นที่จะต้องทำให้บุคคลในหน่วยงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีทักษะเยี่ยมยอดในการทำงาน ความสามารถในการทำให้งานประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำ การบริหารจึงเป็นทักษะพิเศษที่จำเป็นอย่างยิ่งของผู้นำ สำหรับ สมยศ นาวิการ (2543: 14) กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการของการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานของคนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ที่ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมการทำงานอย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จ โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการบริหาร (Administrative Behavior) มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

นอร์ทคราฟท์ และนีล (Northcraft and Neale. 1999 อ้างอิงจาก วันชัย มีชาติ. 2548: 6) ให้ความหมาย พฤติกรรมการบริหารว่าเป็นการศึกษาพฤติกรรมในองค์การซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการพฤติกรรม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์จากผลงานของกลุ่มมากกว่าบุคคล ส่วน กู๊ด (Good. 1973: 14) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการบริหารไว้ว่า การบริหารโรงเรียนเป็นการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุม แนะนำ จัดการเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทาง

ของการศึกษาที่ตั้งไว้ การกิจดังกล่าวจะต้องเกี่ยวกับครู นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนโปรแกรมการสอน หลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ และการแนะแนว สำหรับ ฮอย์และมิสเกล (Hoy and Miskel. 1982: 116) กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่มีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในงานของผู้บริหาร คือ พฤติกรรมการตัดสินใจ การติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำ และความพึงพอใจในงาน ส่วน เคซวิช (Knezevich.1975: 5) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการบริหารตามแนวคิดของนักวิชาการแต่ละคนต่างกันไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibility) ของผู้บริหารทุกคน คือ ต้องมีพฤติกรรมการบริหาร ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร สำหรับ สจ๊วตและรอสกิน (Stuat; & Roskin. 1983 อ้างอิงจาก ปรานี เพ็ชรน่วม. 2548: 9) เสนอแนวคิดว่า พฤติกรรมการบริหารที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษามีอยู่ 4 ประการคือ พฤติกรรมการบริหารด้านผู้นำ ด้านการตัดสินใจ การจูงใจ และการติดต่อสื่อสาร ส่วน สมภพ ศักดิฐานนท์ (2532: 38) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมการบริหาร หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารที่แสดงออกในฐานะผู้นำของครูในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ผู้นำที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เหมาะสมกับสถานการณ์เงื่อนไข หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ เพื่อให้งานสำเร็จ และผู้ร่วมงานพึงพอใจในการทำงาน จึงจะสามารถทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ สำหรับ สมพงษ์ เกษมสิน (2521: 13) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ โดยนำทรัพยากรการบริหารมาประกอบกับกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และ สมชาย ดำรงศิลป์ (2538: 29) กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหาร หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำที่เกิดจากผู้บริหาร ทั้งที่เกิดอยู่ภายในและที่แสดงออกต่อผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน พันธ์ หันนาคินทร์ (2524: 3) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการบริหารว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีให้ดำเนินสู่จุดหมายที่ต้องการโดยเน้นพฤติกรรมด้านการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยความสะดวกและการควบคุม

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการบริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในฐานะผู้นำเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ได้แก่ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เงื่อนไข หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป บริหารงานโรงเรียนโดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดวางระบบการบริหารงานและเน้นความพึงพอใจของครู มีการวางแผน จัดองค์กร เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

4.1.4 พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า

แฮร์ริส (Harris. 1985 อ้างอิงจากเยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 90) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นสิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะคงไว้ หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในโรงเรียน มุ่งให้เกิด

ประสิทธิภาพด้านการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด กลิคแมน (Gilckman. 1990: 6) ที่ว่าการนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องของงานกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542: 2) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาด้วยการให้ความช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณพร สุขอนันต์ (2550: 17) ที่สรุปว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันในบรรยากาศแห่งความสัมพันธอันดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลสูงสุดแก่ผู้เรียน จากแนวคิดข้างต้นจึงสรุปได้ว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการความร่วมมือในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นได้แก่การจัดการเรียนการสอน ด้วยการให้ความช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ

การนิเทศมีรูปแบบที่หลากหลาย เมื่อพิจารณาจากอดีตมาถึงปัจจุบันจะพบว่ามีนักวิชาการแบ่งรูปแบบการนิเทศไว้แตกต่างกันตามยุคสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่เนื่องจากรูปแบบ และลักษณะการนิเทศไม่แตกต่างกันนัก ก็จะเน้นการนิเทศแบบตรวจตรา และแบบประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่ได้แยกตามยุคสมัย แต่แบ่งการนิเทศตามรูปแบบการนำไปใช้แทน

รูปแบบการนิเทศ แฮริส (Harris. 1985 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) แบ่งการนิเทศตามลักษณะที่เด่นของการนิเทศ ได้ 2 แบบ ดังนี้

1. การนิเทศแบบเน้นการให้คำแนะนำ (Tractive Supervision) แบบนี้ผู้นิเทศจะให้คำแนะนำ ให้ผู้ได้รับการนิเทศ ไปปรับปรุงแก้ไข
2. การนิเทศแบบเน้นความเป็นพลวัต (Dynamic Supervision) แบบนี้ผู้นิเทศจะจุดประกายทางด้านความคิดเพื่อส่งเสริมให้ผู้ได้รับการนิเทศนำไปปฏิบัติ ผู้ได้รับการนิเทศสามารถใช้ความรู้ ความสามารถตลอดจนประสบการณ์ที่ตนเองมีมาปรับปรุงการสอนตามความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

ดี เทนเนอร์ และ แอล เทนเนอร์ (Tanner, D. and Tanner, L. 1987 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) แบ่งการนิเทศตามลักษณะของผู้นิเทศได้ 4 แบบ ดังนี้

1. การนิเทศแบบตรวจตรา (Inspection Supervision) การนิเทศแบบนี้เป็นแบบเก่าแก่ที่มีใช้มานาน ผู้นิเทศจะตรวจการทำงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ระเบียบของหลักสูตรที่กำหนดไว้
2. การนิเทศแบบเน้นผลงาน (Supervision as Production) การนิเทศแบบนี้จะดูผลงานของสถานศึกษาว่าสามารถผลิตผู้เรียนออกสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่มากนักเพียงใด บางคนเรียกการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ เพราะมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน

3. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) การนิเทศแบบนี้เน้นที่การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนในลักษณะที่พิจารณาและแก้ไขตามความเหมาะสมของผู้ได้รับการนิเทศแต่ละแห่ง จึงคล้ายกับการรักษาอาการเจ็บป่วยของคนไข้ ให้มีการฟื้นฟูสภาพได้ดีขึ้น แต่การนิเทศการศึกษาจะมุ่งให้ผู้ได้รับการนิเทศเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกระบวนการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม โดยผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศจะได้พบปะเผชิญหน้ากันและรับคำแนะนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของการใช้งาน

4. การนิเทศแบบเน้นการพัฒนา (Developmental Supervision) การนิเทศแบบนี้เน้นพัฒนาผู้ได้รับการนิเทศ ให้มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา กลิคแมน (Glickman, 1981 อ้างถึงใน รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) ได้แบ่งวิธีการนิเทศแบบนี้ เป็น 3 วิธีคือวิธีที่มีการชี้แนะ ไม่มีการชี้แนะ และวิธีผสมผสาน โดยพิจารณาตามความสามารถของผู้ได้รับการนิเทศ

การนิเทศในประเทศไทยมีการนำรูปแบบการนิเทศของต่างประเทศมาใช้ ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนารูปแบบการนิเทศของตนเองขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของไทย ซึ่งมีรูปแบบหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

1. การนิเทศการสอนแบบคู่สัญญา

การนิเทศการสอนแบบคู่สัญญา (Buddy Supervision) (บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2552 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) คือ การนิเทศโดยตรงที่เปิดโอกาสให้ครู 2 คน ได้ตั้งศักยภาพทางการสอนที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยเริ่มต้นจากการจับคู่สัญญา เพื่อสร้างมิตรสัมพันธ์อันดีต่อกัน และใช้สัมพันธ์ภาพอันดีนี้ เป็นตัวนำไปสู่กิจสัมพันธ์หรือความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบนี้ใช้ระบบกระบวนการทำงานแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) และใช้แนวคิดที่มุ่งทั้งการพัฒนาคนและพัฒนางาน คือ เน้นมิตรสัมพันธ์ (Concern for People) และกิจสัมพันธ์ (Concern for Production) เป็นหลักเพราะทุกคนย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ในตัวเอง โดยถ้ามีความชอบที่เหมือนกันจะทำให้เป็นเพื่อนกันได้ง่ายขึ้น การนิเทศก็จะเป็นไปอย่างราบรื่น

2. การนิเทศการสอนแบบกัลยาณมิตร

การนิเทศการสอนแบบกัลยาณมิตร (อัญชลี ธรรมะวิทีกุล. 2009 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) เป็นการชี้แนะและช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนในกลุ่มเพื่อนครูด้วยกัน มีหลักการนิเทศที่เน้นประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ

1) การสร้างศรัทธา ผู้นิเทศจะต้องสร้างศรัทธา เพื่อให้เพื่อนครูยอมรับและเกิดความสนใจที่จะใฝ่รู้ ปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้

2) การสาธิตรูปแบบการสอน ผู้ให้การนิเทศจะต้องแสดงให้เห็นที่เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นสามารถปฏิบัติและทำได้จริงๆ และเพื่อนครูสามารถ นำรูปแบบไปประยุกต์ในชั้นเรียนได้

3) การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ มีการร่วมคิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

4) การติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ผู้นิเทศจะต้องบันทึกการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ สังเกตและรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนครูผู้รับการนิเทศ ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสืบไป จุดประสงค์ของการนิเทศแบบนี้ (สุมณ อมรวิวัฒน์. 2545 : 217-220 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยการเปิดใจ การให้ใจ การร่วมใจ ตั้งใจ สร้างสรรค์คุณภาพ และเงื่อนไขที่ไม่เน้นปริมาณงานแต่เน้นคุณภาพ รูปแบบการนิเทศของไทยจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ทางใจเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยจะเป็นการช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้งานดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องตามความต้องการของผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศร่วมกัน

3. การนิเทศแบบร่วมพัฒนา

การนิเทศแบบร่วมพัฒนา (Cooperative Development Supervision) (ศิริวรรณ ฉายะเกษริน. 2542 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) เป็นปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน ในกระบวนการนิเทศการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิคการนิเทศการสอนเป็นปัจจัยหลัก บนพื้นฐานของสัมพันธภาพแห่งการร่วมคิด ร่วมทำ ฟังพา ช่วยเหลือ ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและจริงใจต่อกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้สอนและคู่สัญญา เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะวิชาชีพ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศแบบนี้มุ่งแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้สอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

4. การนิเทศแบบสอนงาน

การนิเทศสอนงาน (Coaching) (อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล. 2009 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) เป็นการนิเทศที่เน้นการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน (Individual Performance) และพัฒนาศักยภาพ (Potential) ของครู การนิเทศแบบนี้จัดเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำอย่างเป็นทางการและ/หรือไม่เป็นทางการก็ได้ โดยมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two way Communication) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ทำการสอนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนิเทศแบบนี้จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนงาน (Coach) และผู้ถูกสอนงาน (Coachee) ซึ่งการสอนงานที่ดีจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีความพร้อม โดยเป็นความพร้อมของทั้งผู้สอนงานและผู้ถูกสอนงานร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาครู ให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะเฉพาะตัว (Personal Attributes) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Result Oriented) โดยจะต้องมีการตกลงยอมรับร่วมกัน (Collaborative)

ระหว่างผู้นิเทศและครูผู้ได้รับการนิเทศ โดยการนิเทศการสอนงานจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนเป็นสำคัญ (Individual Performance)

กระบวนการนิเทศ (Process of Supervision) หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานการนิเทศอย่างมีระบบ มีการประเมินสภาพการทำงาน การจัดลำดับงานที่ต้องทำการออกแบบงาน การประสานงาน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้งานลุล่วงไป (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2548: 39 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) กระบวนการนิเทศจะมีความสอดคล้องกับรูปแบบของการนิเทศ จึงขอกล่าวถึงกระบวนการที่เป็นสากล ซึ่งประเทศไทยได้นำมาประยุกต์ใช้และพัฒนาเข้ากับกระบวนการการนิเทศของไทยเอง ควบคู่กับกระบวนการนิเทศที่ไทยคิดและพัฒนาขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กระบวนการนิเทศของแฮร์ริส (Harris. 1985 อ้างถึงใน รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) เดิมแฮร์ริสแบ่งกระบวนการไว้ 5 ขั้นตอนคือ กระบวนการวางแผน กระบวนการจัดระเบียบงาน กระบวนการนำ การควบคุม และการประเมินผล ต่อมาได้พัฒนาให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมกับการนิเทศมากขึ้น โดยเน้นการวางแผนการปฏิบัติงานมากกว่าการควบคุมงานเหมือนที่เคยแบ่งไว้ ทำให้มีขั้นตอนเพิ่มขึ้นเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2548: 41 – 43 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1. การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) เป็นกระบวนการศึกษาถึงสภาพต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการย่อยๆ ดังนี้

- การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะศึกษาถึงธรรมชาติและความสัมพันธ์ของเรื่องต่างๆ
- การสังเกตเป็นการมองสิ่งรอบตัวด้วยความละเอียดถี่ถ้วน
- การทบทวนเป็นการตรวจสอบสิ่งรอบตัวอย่างตั้งใจ
- การวัดพฤติกรรมการทำงาน
- การเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน

2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) เป็นกระบวนการ กำหนดความสำคัญของงาน ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- การกำหนดเป้าหมาย
- การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ
- การกำหนดทางเลือก
- การจัดลำดับความสำคัญของงาน

3. การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) เป็นกระบวนการวางแผน หรือ กำหนดโครงการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยประกอบด้วยกระบวนการย่อยๆ ดังนี้

- การจัดสายงานเป็นการจัดส่วนประกอบต่างๆของงานให้สัมพันธ์กัน
- การหาวิธีการนำทฤษฎี หรือหลักการไปสู่การปฏิบัติ
- การเตรียมการต่างๆให้พร้อมที่จะทำงาน

- การจัดระบบการทำงาน
- การกำหนดแผนในการทำงาน

4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อยๆ ดังนี้

- การกำหนดทรัพยากร ที่ต้องใช้ความต้องการของหน่วยงานต่างๆ
- การจัดสรรทรัพยากรไปให้หน่วยงานต่างๆ
- การกำหนดทรัพยากร ที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับความมุ่งหมายเฉพาะอย่าง
- การมอบหมายบุคลากร ให้ทำงานในแต่ละโครงการหรือแต่ละเป้าหมาย

5. การประสานงาน (Coordination) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับงาน เวลา วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อยๆ ดังนี้

- การประสานการปฏิบัติงานในฝ่ายต่างๆให้ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น
- การสร้างความกลมกลืนและความพร้อมเพรียงกัน
- การปรับการทำงานในส่วนต่างๆให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด
- การกำหนดเวลาในการทำงานในแต่ละช่วง
- การสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น

6. การอำนวยการ (Directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมที่จะสามารถบรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด มีกระบวนการย่อยๆ ดังนี้

- การแต่งตั้งบุคลากร
- การกำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการทำงาน
- การกำหนดระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเวลา ปริมาณ หรืออัตราเร่งในการทำงาน
- การแนะนำการปฏิบัติงาน
- การตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกในการปฏิบัติงาน

เนื่องจากกระบวนการนิเทศของไทยมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันจึงขอกล่าวเฉพาะกระบวนการที่มีลักษณะเด่นบางกระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญา

กระบวนการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญา (บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2552 อ้างถึงในรูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเสนอแนวคิด

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาให้ครูในโรงเรียนทดลอง นำไปปฏิบัติ ภายใต้การสนับสนุนทุกรูปแบบ

2. เมื่อครูยอมรับหลักการแล้ว ให้ครูจับคู่สัญญาที่มีปัญหาการเรียนการสอนในวิชาเดียวกันหรือชั้นเดียวกัน เพื่อร่วมกันวางแผนการนิเทศ เช่น สังเกตการสอน เขียนแผนการจัดการเรียนรู้และเตรียมสื่อการสอน เป็นต้น

3. คู่สัญญาแต่ละคนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่มีปัญหา โดยต่างฝ่ายต่างเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของตน

ขั้นที่ 2 การสาธิต (สมมติว่า ครู A เป็นคู่สัญญากับครู B)

1. ครู A สาธิตการสอนตามแผนการสอนของตน โดยมีครู B เป็นผู้สังเกตการสอน และบันทึกจุดเด่นจุดด้อยของครู A ตามแบบสังเกตการสอน

2. ครู B สาธิตการสอนตามแผนการสอนของตนในวิชาที่มีปัญหาเดียวกับครู A โดยมีครู A เป็นผู้สังเกตการสอนและบันทึกจุดเด่นจุดด้อยตามแบบสังเกตการสอนเช่นเดียวกัน

3. ครู A และครู B ร่วมกันวิเคราะห์วิจารณ์จุดเด่นจุดด้อยของกันและกันเพื่อ นำจุดเด่นของแต่ละคนมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และช่วยกันปรับปรุงแก้ไขจุดด้อย

4. ครู A และครู B นำจุดเด่นของแต่ละคนมาบูรณาการ เพื่อสร้างนวัตกรรมหรือแนวทางแก้ปัญหาในรูปแบบใหม่ ที่นำส่วนดีของแต่ละคนมาผสมผสานกัน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ

1. ครู A และครู B นำวิธีการสอนที่ได้รับการปรับปรุงตาม ขั้นที่ 2 ข้อที่ 4 มาใช้ปฏิบัติการสอนในวิชาเดิมหรือในบทเรียนต่อไป

2. ครู A และครู B นิเทศการสอนซึ่งกันและกันอีกครั้งหนึ่ง แล้วสรุปผลการนิเทศการสอน

ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

1. ครู A และครู B ร่วมกันวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หากยังไม่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ คู่สัญญาต้องกลับไปค้นคว้าหาความรู้หรือแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นเพิ่มเติม เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้แก้ปัญหาาร่วมกัน อันจะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาใหม่

2. ถ้าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้ว คู่สัญญาควรแสดงความยินดีร่วมกัน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและเป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงาน

2. กระบวนการของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

กระบวนการของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีกระบวนการดังนี้ (อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. 2009 อ้างถึงใน รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1. ไม่มุ่งเน้นปริมาณ - เน้นความชัดเจนของขั้นตอน วิธีการ 2. สานพลังอาสา - เริ่มที่ศรัทธา / อาสาสมัคร / ไม่ใช้การสั่งการ 3. เสวนาร่วมกัน - ใช้อธิปไตยธรรม 7 ดังนี้ - หมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ พร้อมเพรียงทำกิจที่พึงทำ - ปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้/สิ่งใดดีอยู่รักษา - ศรัทธา ยอมรับนับถือกันและกัน - ไม่บังคับ /ไม่ทำหั้น /ลูก่ออำนาจบังคับบัญชา - พัฒนาไปตาม

สภาพจริงของสถานศึกษาที่เป็นเรื่องขัดแย้ง - คู่ครองเสริมแรง ให้กำลังใจ 4. สร้างสรรค์ความเป็นมิตร - ชักชวนให้ร่วมกันพัฒนา 5. ผึกคิดมุ่งมั่น - มีความเพียร อดทน รู้จักใช้เหตุผล 6. ทุกวันปฏิบัติ - ทำอย่างต่อเนื่อง 7. จัดทำบันทึกแนวทาง - รู้จักสังเกตแล้วบันทึก

3. กระบวนการนิเทศการสอนแบบร่วมพัฒนา

กระบวนการนิเทศการสอนแบบร่วมพัฒนา มีลักษณะคล้ายกระบวนการของการนิเทศแบบอื่นๆ แต่มีขั้นตอนมากกว่าดังนี้ (ศิริวรรณ ฉายะเกษริน. 2542 อ้างถึงใน รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1. คู่สัญญาตกลงร่วมกัน
2. วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา
4. วางแผนการสอนและผลิตสื่อ
5. วางแผนการนิเทศการสอน
6. สอนและสังเกตการณ์สอน
7. วิเคราะห์ผลการสอนและผลการสังเกตการสอน
8. ให้ข้อมูลป้อนกลับซึ่งกันและกัน
9. วางแผนการสอนและการนิเทศการสอนต่อเนื่อง

จากรูปแบบและกระบวนการนิเทศข้างต้นพบว่า การนิเทศจะต้องเปิดใจกว้างและเรียนรู้ร่วมกันทุกฝ่าย ทุกคน เพื่อแก้ปัญหาในห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่สังคมยอมรับได้ การมีปฏิสัมพันธ์อันดีจะก่อให้เกิดมิตรภาพซึ่งกันและกัน สานต่อในการนิเทศครั้งถัดไปด้วยจึงควรใช้ถ้อยคำ และท่าทางที่เป็นมิตรในการแนะนำช่วยเหลือ

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการชี้แนะและช่วยเหลือครูในด้านการจัดการเรียนการสอน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น สนับสนุน ส่งเสริมการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทำงานโดยใช้หลักการแบบมีส่วนร่วมกับครู และเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

4.1.5 การจัดการชั้นเรียน

1. ความหมายของการจัดการห้องเรียน

โบรफी (Brophy. 1996: 5 อ้างอิงจาก สวาท ดิละโพธิ์. 2558: 77) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง การที่ครูสร้าง และคงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่าง ต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน สำหรับ สุรางค์ โค้วตระกูล (2548: 436) ได้อธิบายความหมายของการจัดการห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพว่า หมายถึงการสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน เพื่อเอื้อ

ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้สอนทำ เพื่อจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วน วัชรวิวรรณ ไชยแสนหา (2550: 44) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง วิธีการ จัดการพฤติกรรมของเด็ก และรวมถึงภาระหน้าที่ที่สามารถทำได้ในการดูแลชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศในการเรียน ที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้พร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วน วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551: 18) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง การที่ครูสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบผลสำเร็จทั้งในด้าน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่จะทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจ อย่างต่อเนื่องรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน สำหรับ ชัย สันกวาน (2553: 15) ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง การปฏิบัติของครูในการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และสวาท ดิละโพธิ์ (2558: 78) ที่สรุปว่า การจัดการชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการในการจัดสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้

2. ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 75-80 อ้างอิงจาก สวาท ดิละโพธิ์. 2558: 78-79) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน ดังนี้

1. ชั้นเรียน คือ มิติทางกายภาพที่เกิดจากการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มิติกายภาพเป็นปัจจัยแรกและประการสำคัญที่สุด กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชั้นเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องใช้เป็นการแทรกแซงเชิงป้องกัน (Preventive Intervention) ที่จะต้องปฏิบัติก่อนเริ่มงาน มีสิ่งที่ครู อาจเปลี่ยนแปลงได้ในวงจำกัด เช่น ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงขนาดของตึกขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน หรือกลุ่มสังคม ตลอดจนรายได้ของครอบครัวของนักเรียน เป็นต้น

2. สิ่งที่มีมองเห็นและจับต้องได้ เช่น เครื่องตกแต่งห้องและของใช้ต่าง ๆ ควรมีแสงสว่างเพียงพอที่จะไม่ทำให้เมื่อยตา ห้องไม่ควรร้อนมากและเย็นมาก ตลอดจนระดับความดังของเสียง รวมทั้งความปลอดภัย สิ่งที่สำคัญคือทั้งนักเรียนและตัวครูจะต้องมองเห็นและได้ยินเสียงของกันและกันไม่ว่าจะเป็นห้องเรียนแบบใดจะต้องจัดสภาพให้มองเห็นได้รอบห้องเรียน

3. การเคลื่อนไหว กล่าวคือ พื้นที่ต้องให้ความเคลื่อนไหวได้สะดวก เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาด้านพฤติกรรมได้ นักเรียนทุกวัยล้วนต้องการมี “สัญลักษณ์ตัวตน” (Symbolic Identification) ในชั้นเรียน คือ ต้องการให้มีสิ่งที่แสดงว่าตนเองมีส่วนร่วมลงทุน หรือมีส่วนเป็นเจ้าของชั้นเรียน ครูสามารถส่งเสริมการจัดตัวบ่งชี้แสดงตัวตน (Identification) ด้วยการให้นักเรียนทำงานในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้ห้องเรียนด้วยความสนใจงานของนักเรียน

ส่วน ชัย สันกวาน (2554: 14-15) ได้สรุปถึงความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนว่ามีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นไม่ได้หรือเกิดได้น้อย ถ้ามีสิ่งรบกวนในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลาด้วยปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียน
2. นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีเสียงดังรบกวนหรือการจัดที่นั่งไม่เหมาะสม อาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางวินัยไปสู่การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหรือทำให้นักเรียนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่
3. การกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ล่วงหน้าจะมีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการชั้นเรียน เพราะจะทำให้นักเรียนมีแนวทางในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยไม่แสดงอาการหรือพฤติกรรมที่จะเป็นการรบกวนพฤติกรรมของผู้อื่น
4. ชั้นเรียนที่มีการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ครู สามารถดำเนินการสอนได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลากับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน
5. การบริหารจัดการชั้นเรียนให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนรู้ และอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรโดยคำนึงถึงกฎระเบียบของชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะยังประโยชน์ต่อการเรียนรู้ แล้วยังมีผลในระยะยาว คือ การปลูกฝังลักษณะนิสัยเพื่อการเป็นพลเมืองดีในอนาคตอีกด้วย

ซึ่ง ปราณี สารจิตต์ (2537: 3-10) สรุปว่า บทบาทของครูมีความสำคัญที่สุดในการจัดการชั้นเรียน ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ มีเทคนิควิธีการ มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กทุกคน เพื่อช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเขา ครูจึงเป็นทั้งผู้สอน ผู้จัดการ ผู้สร้างสรรค์กิจกรรมและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ดังนั้นบทบาทของครูในชั้นเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 2 ส่วน คือ การจัดการเรียนการสอน และการจัดการในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ส่วนการจัดการในชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูง สนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หากครูมีวิธีการจัดการในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. หลักการจัดการห้องเรียน

การจัดการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ส่วนการจัดการห้องเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูง ดังนั้นการจัดการห้องเรียนที่ดีควรยึดหลักการดังนี้ (ปราณี สารจิตต์. 2537: 2; อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546: 239-240)

1. การจัดห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ห้องเรียนควรเป็นห้องใหญ่หรือกว้าง เพื่อสะดวกในการโยกย้ายโต๊ะเก้าอี้ ปรับการจัดรูปแบบต่างๆ ผู้เรียนสามารถ

เคลื่อนไหวเคลื่อนที่ได้ สามารถจัดหรือดัดแปลงชั้นเรียนให้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการสอนและกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

2. การจัดห้องเรียนควรสร้างเสริมความรู้ทุกด้าน โดยจัดอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำกิจกรรมหรือฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น มุมหนังสืออ่านประกอบที่น่าสนใจ ป้ายนิเทศ รูปภาพ ผลงานของผู้เรียน และสื่อการสอนบางประเภท เพื่อผู้เรียนจะได้ค้นคว้าและใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้

3. การจัดห้องเรียนควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น ชั้นเรียนควรมีสันที่ น่าดู สบายตา มีอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน อากาศไม่เป็นพิษ ไม้ร้อนจนเกินไป เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน

4. การจัดห้องเรียนควรเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงาม วินัยในการดูแลตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ชั้นเรียนจะน่าอยู่ก็ตรงที่ผู้เรียนรู้จักรักษาความสะอาด ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับครูสอน

5. การจัดห้องเรียนควรสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยอาจจัดได้ดังนี้

- จัดให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มทำงาน โดยให้มีการหมุนเวียนกลุ่มกันไป เพื่อให้ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- จัดที่นั่งของผู้เรียนให้สลับที่กันเสมอ เพื่อให้ทุกคนได้มีสิทธิที่จะนั่งในจุดต่างๆ ของห้องเรียน

6. การจัดห้องเรียนควรเอื้อต่อหลักสูตร ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการจัดการห้องเรียนที่ดีจึงไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้เท่า นั้น แต่ยังมีแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ นอกห้องเรียนที่ผู้เรียนมีความต้องการและสนใจ อีกทั้งควรมีการเปลี่ยนแปลงป้ายนิเทศ รูปภาพ ผลงานของผู้เรียน และสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

4. องค์ประกอบของการจัดการห้องเรียน

ในการจัดการชั้นเรียนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ องค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียนมีทั้งมิติที่มองเห็นได้ จับต้องได้ และมิติที่มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ แต่รู้สึกได้ ดังนั้นจึงได้นำเสนอแนวคิดและจัดแบ่งองค์ประกอบการจัดการชั้นเรียน ออกเป็น 3 ส่วน คือ (Bull and Solity. 1987: 15-33 อ้างอิงจาก วชิราภรณ์ คำคล้าย. 2551: 20-21)

1. องค์ประกอบทางกายภาพ คือ สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของผู้เรียนและครูสอน ส่วนใหญ่คือสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ชั้นเรียน ลักษณะการออกแบบชั้นเรียน ก็จะแตกต่างกันไป ตามกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกิจกรรมที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน หลักทั่ว ๆ ไป คือ จะกำหนดพอให้เป็นแนวที่จะใช้กับการเรียนการสอน

สอนได้ทุกโอกาส เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยผลกระทบที่สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ที่ทำงานในบริเวณนั้นด้วย

2. องค์ประกอบทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากที่ผู้สอนและผู้เรียนได้อยู่ร่วมกันในบริเวณแวดล้อมเดียวกันในรูปหนึ่งรูปใด อาจก่อให้เกิดส่วนประกอบทางสังคมที่มีความแตกต่างกันในบางลักษณะได้ เช่น ผู้สอนอาจจะทำงานร่วมกับผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ กัน (กลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก กลุ่มความสามารถ หรือจำแนกความสามารถ ความถนัด) และทำงานร่วมกับเด็กเป็นรายบุคคลภายในกลุ่มใหญ่ในหลายโอกาส ทำให้เกิดประสบการณ์ต่าง ๆ กัน ในสถานการณ์นั้น ๆ สภาพทางพลวัตรหรือการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งของการกลุ่มการสอนดังกล่าวก็จะต้องแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มด้วย เป้าหมายหลักประการหนึ่งคือ ประสิทธิภาพทางการเรียนของผู้เรียน

3. องค์ประกอบทางการศึกษา หมายถึง เนื้อหาในหลักสูตรที่โรงเรียนและผลการตัดสินใจที่ผู้สอนเลือกความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับนักเรียนมาสอนในระดับอายุ และขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดการเรียนการสอน การให้งานนักเรียน การจัดระบบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน เหล่านี้คือลักษณะสำคัญขององค์ประกอบด้านการศึกษา

ส่วน สมจิต สวชนไพบูลย์ (2534: 14-21) ได้สรุปแนวคิดของการจัดการชั้นเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะการจัดการชั้นเรียนเป็นการสร้างสรรค์สภาพที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งจำแนกการจัดการชั้นเรียนเป็น 8 ด้าน ดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง บริเวณสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน บรรยากาศโดยรอบสะอาด สวยงาม มีระเบียบ ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสภาพที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ทำให้นักเรียนสบายใจ มีความสุข ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการจัดรูปแบบทางโครงสร้าง สิ่งของวัตถุ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดขบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยการเลือกสิ่งที่สนใจ การแก้ปัญหา และการค้นพบ

2. การดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี โดยผู้สอนได้จัดเตรียมการวางแผนการสอนอย่างมีระบบ โดยผู้สอนมีกิจกรรม 5 ประการ คือ การเตรียมการสอน การประเมินผู้เรียน การวางแผนการสอน การสอน และการประเมินผล

3. บุคลิกภาพของผู้เรียน หมายถึง ลักษณะนิสัยที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล อันได้แก่ ลักษณะท่าที การแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ กล่าวคือ บุคลิกภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด ได้แก่ 1) ตัวกำหนดทางสรีระ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดพันธุกรรมมาแต่กำเนิด 2) ตัวกำหนดทางด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม

3) ตัวกำหนดบทบาท 4) ตัวกำหนดทางด้านสถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อม 5) การยอมรับของกลุ่ม

4. การสร้างวินัยในชั้นเรียน หมายถึง หลักการควบคุมชั้นโดยถือเอาความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน การที่ให้นักเรียนทุกคนในชั้นเรียนรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ อันเกิดจากความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ โดยที่มองเห็นว่ามีคุณค่า และการปฏิบัติดังกล่าวจะทำให้ เกิดความเรียบร้อยและความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคน

5. การคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง ลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลนั้นที่แสดงออกหรือตอบสนองที่สังเกตเห็นได้ หรือความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วย เชาวน์ปัญญา ความสนใจ ยุทธวิธีในการเรียน พื้นฐานความรู้เดิม ทักษะในการรับรู้ รูปแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการจำแนกแ่งใจ ทศนคติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งส่งผลให้แต่ละคนมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านความคิด ด้านสติปัญญา ความแตกต่างดังกล่าวทำให้มีศักยภาพไม่เท่าเทียมกัน

6. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) คือ สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ผู้เรียนจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนเหมือนกัน นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีครูผู้สอนอยู่ในฐานะผู้นำ (Leadership) ทั้งนี้ นักจิตวิทยาเชื่อว่า กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีย่อมทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่ขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้มากยิ่งขึ้น

7. เทคนิคและกระบวนการคิด เป็นการเน้นกระบวนการคิดค้นคว้าหาข้อเท็จจริง และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมความคิดค้นคว้าหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

8. แบบการเน้นบทบาทของนักเรียนและแบบเน้นบทบาทของครู ซึ่งเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง และนักเรียนเป็นผู้คิดตามรูปแบบของนักเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม ผูกการคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ คิดออกแบบ และคิดตัดสินใจ

สำหรับชาติชาย พิตักษธานาคม (2544: 108, 236-243) ได้สรุปแนวคิดที่นักจิตวิทยาในกลุ่มของทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theories) มักจะเน้นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่ามีผลต่อตัวบุคคลมาก สิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์มาก เพราะมนุษย์จะเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและนำมาผสมผสานเข้ากับตนเอง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จเป็น การใช้สื่อการเรียนการสอน และหลักการสำคัญพื้นฐานของการจัดการชั้นเรียน มีดังนี้

1. ครูควรมีระบบการจัดการที่ได้ผล
2. กฎของห้องควรสอดคล้องกับเป้าหมายของโปรแกรม
3. เป้าหมายของวินัยก็คือ การที่เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
4. การบริหารจัดการชั้นเรียน คือ การจัดการเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน

เพื่อให้มีการเรียนการสอน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหาร ในการจัดการชั้นเรียน ได้แก่ จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กำหนดกฎระเบียบ และการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน กำหนดสัดส่วนจำนวนนักเรียนให้มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ส่งเสริมให้มีการจัดมุมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น มุมอ่านหนังสือ มุมเกม ป้ายนิเทศ สื่อจำลองเสมือนจริง เป็นต้น

4.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนกับชุมชนอยู่คู่กันเสมอ มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกัน แหล่งชุมชนใดมีความหนาแน่นก็จะมีโรงเรียนตั้งอยู่ โรงเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะต้องคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเป็นแหล่งที่ให้การศึกษาแก่ชุมชน ปกป้องคุณธรรมและวัฒนธรรม ซึ่งมีนักการศึกษาให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543: 23) และเตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544: 16) ให้ความหมายที่เหมือนกันว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการดำเนินการใดๆ ที่เกิดจากความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และความรู้สึกที่ดีต่อกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมมือกันในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน แต่เตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544: 16) ได้สรุปเพิ่มเติมว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทำให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน และการดำเนินงานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับ ทิพทยา สุวรรณภูมิ (2544: 18) ได้สรุปความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่าหมายถึง กระบวนการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์สองทาง เพื่อให้ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ได้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวทางการศึกษาของโรงเรียน เพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือและเข้าใจการดำเนิน และความต้องการของโรงเรียน ส่วน ละออ เกษสุวรรณ (2544: 12) ได้สรุปความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า หมายถึง การดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึกที่ดีต่อกัน อันจะเป็นหนทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ขณะเดียวกันก็เป็นหนทางให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น และองุ่น สุขชม (2546: 17) ได้สรุปว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้ก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้ได้ผลดีที่สุด และให้ผลที่ได้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วย จึงมีนักการศึกษา กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

จรัส นวลนิ่ม (2540: 274) ได้ให้ความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. เพื่อต้องการให้ชุมชนได้ทราบการดำเนินงานความก้าวหน้า และความเคลื่อนไหวของโรงเรียน
2. เพื่อให้โรงเรียนได้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวของชุมชนอันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน
3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องสนใจ และให้การสนับสนุนการศึกษา
4. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมดูแลการศึกษาเพื่อประโยชน์แก่โรงเรียน
5. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการวางแผนเป้าหมายของการศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน
6. เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน หรือท้องถิ่นของโรงเรียนให้เกิดขึ้น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง
7. เพื่อโรงเรียนจะได้เสนอความรู้ ความก้าวหน้า และแนวโน้มใหม่ ๆ ทางการศึกษาให้ชุมชนทราบ
8. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน เช่น วัด อำเภอ หน่วยงานต่าง ๆ สำนักงานต่าง ๆ
9. เพื่อคลี่คลายข้อข้องใจ ช่วยทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนในแง่ดี
10. เพื่อช่วยในการประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พินิจดา วีระชาติ (2542: 51-52) ที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มีความมุ่งหมาย สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างเสริมสัมพันธภาพกับชุมชน เพราะสัมพันธภาพจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มาร่วมมือกันปฏิบัติการต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเดียวกันตามที่กำหนด
2. เพื่อสร้างเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบหมายให้คณะครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งมีครูใหญ่เป็นหัวหน้า
3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อาจแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น การกำหนดความมุ่งหมายและนโยบาย กิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่ ตลอดจนการพัฒนาด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในอันที่จะพัฒนาบุตรหลานของเขา

4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนที่มีวัฒนธรรมประจำอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความดีของชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ชุมชนจะรักษาและหวงแหนอย่างยิ่ง หากโรงเรียนทำการฟื้นฟูและถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกประการ เพราะชุมชนมองเห็นว่าโรงเรียนกระทำการเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นที่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานของชุมชน ดำเนินงานพัฒนาคนสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันในทุกกรณี การดำรงชีพในชุมชนควรจะเป็นหลักสูตรของโรงเรียน ปฏิบัติการต่าง ๆ ควรเป็นของชุมชน โรงเรียนเป็นเพียงสถานที่ฝึกหัดให้เท่านั้น

สำหรับ นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543: 25) ได้สรุปว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจที่ดีต่อโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้โรงเรียนดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี ส่วน เตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544: 19) ได้สรุปว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ประชาชนได้ทราบการดำเนินงาน ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน ทำให้เห็นคุณค่าของการศึกษา ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ในการศึกษา รวมพลังเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ทำให้โรงเรียนและชุมชนได้มีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันตามที่มุ่งหวังไว้ สำหรับ ทิพทยา สุวรรณภูมิ (2544: 22) ได้สรุปว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนเข้าใจการดำเนินงานของโรงเรียนทุกด้านอย่างชัดเจน และถูกต้อง ทราบว่าประชาชนมีความรู้สึกอย่างไรต่อโรงเรียน เพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อให้ประชาชนทำงานร่วมกับโรงเรียน และร่วมแก้ปัญหาทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ละออ เกษสุวรรณ (2544: 15) ที่สรุปว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีทัศนคติและแนวทางที่ตรงกันในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการวางแผนนโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย ส่วน อรุณ สุขชม (2546:17) ได้สรุปว่า จุดมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่สำคัญก็คือ เป็นการสร้างประโยชน์ให้ทั้งทางบ้าน ทางโรงเรียนและชุมชน โดยให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจซึ่งกันและกันในการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ตลอดจนความเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนกับชุมชน สามารถทำงานด้วยกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเกิดผลดีกับทุกฝ่าย

ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี และก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังที่ นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543:32) ได้สรุปความสำคัญและความจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า โรงเรียนและชุมชนมี

ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมทางวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ โรงเรียนเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมกลางของการพัฒนาชุมชน โรงเรียนต้องให้ชุมชนมีความเข้าใจ และมีความรู้สึกที่ดี ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน โรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุน และทรัพยากรต่าง ๆ จากชุมชนมาสนับสนุนในการดำเนินการจัดการศึกษา บุคลากรในโรงเรียนและสมาชิกทุกหน่วยในสังคม ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อแสวงหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544: 22) ที่สรุปว่าโรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่เป็นศูนย์รวมทางวิทยาการต่าง ๆ ส่วนชุมชนให้การสนับสนุนทั้งในด้านทุนทรัพย์ แรงกาย แรงใจ พร้อมทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำหรับ ทิพทยา สุวรรณภูมิ (2544: 28) ได้สรุปว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญ โดยมีการกำหนดไว้เป็นมาตรฐานหรือนโยบายในหลายหน่วยงาน มุ่งหมายให้เกิดความร่วมมือขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อคุณภาพของนักเรียน ดังนั้นบทบาทและความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน มีดังนี้ (สุวัฒน์ พุทรเมธา. 2544: 41 – 51)

1. ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญในการกำหนดปรัชญาและจุดหมายของโรงเรียน
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. พัฒนาคอนอันเป็นส่วนสำคัญของชุมชนนั้น
4. พิจารณาปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น ได้แก่ ปัญหาเรื่องการทำงานและการประกอบอาชีพ ปัญหาเรื่องรายได้ ปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยและการบริโภค ปัญหาการดำรงชีวิตอย่างประชาธิปไตย ปัญหาการใช้ทรัพยากร การใช้เวลาว่าง ปัญหาการอนุรักษ์ และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และปัญหาด้านการประสานสามัคคี
5. พัฒนาปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
6. โรงเรียนเป็นแหล่งปฏิบัติชีวิตที่แท้จริงของนักเรียน
7. การที่โรงเรียนจะใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนให้มีประโยชน์
8. โรงเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องกันไป เพื่อชีวิตที่ดีของผู้เรียนและชุมชน
9. การที่โรงเรียนจะอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม
10. การที่ชุมชนจะช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ
11. ชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนในฐานะที่ชุมชนเป็นที่ตั้งของหน่วยงานองค์กรและสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งตัวโรงเรียนเองด้วย
12. ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนสำหรับการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

สวัณน์ พุทธเมธา (2544: 66 – 67) ได้แบ่งทรัพยากรในชุมชนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เป็นธรรมชาติทั้งหลาย ซึ่งแต่ละชุมชนอาจมีลักษณะแตกต่างกันไป

2. ทรัพยากรทางสังคมของมนุษย์ ได้แก่

2.1) บุคคล นับเป็นส่วนสำคัญของชุมชนโดยชุมชนแต่ละชุมชนประกอบด้วยสมาชิกประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไปทั้งเพศ วัย ความรู้ความสามารถประสบการณ์ วิถีชีวิต อาชีพ ฯลฯ

2.2) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จัดทำขึ้น ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ โบราณวัตถุโบราณสถาน บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ที่ทำการรัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

2.3) สิ่งที่เป็นระเบียบแบบแผน ประเพณีวัฒนธรรม การปกครอง การเมือง ระบบเศรษฐกิจอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชนทรัพยากรดังกล่าวข้างต้น นับว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่งของชุมชนที่โรงเรียนควรจะต้องนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

นอกจากนี้ สวัณน์ พุทธเมธา (2544: 75 – 78) ยังได้สรุปถึงการนำทรัพยากรมาใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ในกรณีนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ 1) นำทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ในห้องเรียน 2) ครุณำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ 3) ให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้

2. ในกรณีที่นำทรัพยากรทางสังคมมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ 1) บุคคล นำมาเป็นวิทยากรในด้านต่าง ๆ แล้วแต่จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นตัวอย่าง แบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้นักเรียนได้เห็นชีวิตตัวอย่าง แบบอย่างที่เกิดขึ้นของความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ คุณธรรม เกียรติยศชื่อเสียง การเสียสละ การทำประโยชน์แก่ชุมชน เป็นต้น และให้บุคคลช่วยเหลือกิจกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น ช่วยเหลือทางการเงิน ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น เป็นกรรมการร่วมในหน่วยงาน ช่วยการสอน และช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน 2) วัฒนธรรม ประเพณี ระเบียบแบบแผน การเมืองการปกครองระบบเศรษฐกิจ อาชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีค่าอย่างยิ่ง ที่จะต้องให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตาม 3) สถาบัน องค์การ และหน่วยงานต่าง ๆ นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต่อชุมชน 4) โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นักเรียนจะได้เข้าใจประวัติความเป็นมาของชุมชน การเปลี่ยนแปลงของชุมชน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความรักความสามัคคี ความภูมิใจในชุมชนของตน การเห็นคุณค่าในมรดกวัฒนธรรมและความร่วมมือส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งที่มีค่าต่าง ๆ เหล่านี้ 5) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ นักเรียนจะได้เรียนรู้คุณค่า ประโยชน์และโทษของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต่อการดำรงชีวิต การปฏิบัติตนของคนในสังคมที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนถือว่ามีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชน โรงเรียนเกิดขึ้นมาได้เพราะความต้องการของชุมชน จึงทำให้ชุมชนกับโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องผูกพันจนยากที่จะแยกจากกัน ภารกิจที่สำคัญของโรงเรียน คือ การพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน ในขณะเดียวกันชุมชนเองก็มีบทบาทหน้าที่ต่อโรงเรียน ดังนั้น ชุมชนจึงสมควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และเป้าหมายในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งช่วยสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลายรูปแบบ จึงเป็นภาระหน้าที่ของชุมชนที่จะกำหนดบทบาทเชื่อมโยงและประสานสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ในโรงเรียนไปในทิศทางที่พึงประสงค์ร่วมกัน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นมีหลากหลายวิธีขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้บริหารแต่ละคนหรือนโยบายของแต่ละโรงเรียน ซึ่งนักการศึกษาสรุปแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543: 38-39) ได้สรุปวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มี 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ 1) โดยการเปิดประตูโรงเรียนออกไปสู่ชุมชน อาจทำได้ด้วยการจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน สารความรู้ วิทยากร ฯ ใหม่ ให้ชุมชนได้ทราบ หรือการจัดให้คณะครู นักเรียนออกไปร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือแม้แต่วิธีการให้ครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนที่บ้านก็เป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดี และ 2) โดยการเปิดประตูให้ชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน อาจทำได้ด้วยการจัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์วิทยากรต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสนองกิจกรรมของชุมชน หรือแม้แต่การเชิญผู้นำในชุมชนมาร่วมเป็นกรรมการกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดีเช่นกัน สำหรับ ละออ เกษสุวรรณ (2544: 29) และ อุ่น สุขชม (2546: 22-23) ได้สรุปว่าวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น จะต้องมีการศึกษาชุมชน จัดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง บริการชุมชน จัดองค์กรช่วยประสานงานของโรงเรียนกับชุมชน จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน พยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความร่วมมือร่วมใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในฐานะผู้ใช้และผู้นำชุมชน พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชนให้เป็นประโยชน์และคุ้มค่า รับฟังความคิดเห็นของชุมชนให้มาก เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

จากแนวคิดข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารด้านการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกของชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุการเกิดปัญหาของนักเรียน มีการพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และเป้าหมายในการดำเนินงานของโรงเรียน ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์เพื่อเชื่อมโยงและประสาน

สัมพันธ์กับภาระหน้าที่ในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยช่วยกำกับ ดูแลนักเรียนให้เป็นไปตามตามข้อตกลงร่วมกัน

4.2 ปัจจัยด้านผู้สอน

4.2.1 การจัดการเรียนการสอน

ทิศนา ขัมมณี (2551: 4) สรุปว่า การเรียนการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติต่างๆ โดยมีการเตรียมการ มีการวางแผนตามหลักวิชา มีขั้นตอน หรือ กระบวนการสอนที่เป็นแบบแผนชัดเจน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมาย เป็นการใช้ศาสตร์ในการสอนมากกว่าในเรื่องของ “การสอน” นอกจากนี้ เป้าหมายสูงสุด ของการจัดการเรียนการสอน คือ การเรียนการสอน หรือการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติทุกรูปแบบ ทุกทฤษฎีล้วนมีเป้าหมายสำคัญสูงสุดเพื่อให้ผู้เรียนเกิด “การเรียนรู้” ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้ดีและต้องคำนึงถึงองค์ประกอบซึ่งได้แก่ผู้สอน เนื้อหาบทเรียน สื่อหรือวิธีการผู้เรียน เช่นเดียวกับ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534:18-19) สรุปว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการแสวงหาจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาออกมาให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรได้ปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันจะส่งผลต่อการนำไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ สำหรับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 111-112) สรุปถึงการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดกระบวนการสอนควรมีการจัดอย่างประหยัด และควรมีประสิทธิภาพพอที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีลักษณะต่อเนื่องและชัดเจน มีความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายและควรระบุขนาดของชั้นเรียน รวมถึงการกำหนดความรู้พื้นฐานไว้อย่างชัดเจน การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านเนื้อหาสาระพัฒนาทักษะและกระบวนการคิดเตรียมการเพื่อเผชิญสถานการณ์ รวมถึงการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหา เน้น การศึกษาตลอดชีวิต ส่วน อารียา รัตนหมีนิจิตร (2544: 17) ได้สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนหมายถึง การจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้ และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548: 1) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพและเต็มศักยภาพ มีกระบวนการที่เป็นระบบ มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการต่างๆ ที่มีคุณภาพ มีทรัพยากรต่างๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลผลิตที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ผู้เข้ารับการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือที่รู้จักในชื่อเดิมว่า การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered หรือ child centered) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่รู้จักกันมานานในวงการศึกษาไทย แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติเพราะมีความเคยชินจากการที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (teacher centered) มาตลอด เมื่อเป็นครูก็เคยชินกับการจัดการสอนแบบเดิมที่เคยรู้จัก จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเท่าที่ควร แต่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษานี้ได้มีการกำหนดเป็นกฎหมายแล้วว่า ครูทุกคนจะต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นความจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องให้ความสนใจกับรายละเอียดในส่วนนี้ โดยการศึกษาทำความเข้าใจและหาแนวทางมาใช้ในการปฏิบัติงานของตนให้ประสบผลสำเร็จ แนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553: ออนไลน์) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับว่า บุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกันและทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน 2) เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และ 3) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดการบรรยากาศ กิจกรรม สื่อ สถานการณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ครูจึงจำเป็นจะต้องรู้จักผู้เรียนอย่างรอบด้านและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับผู้เรียน สำหรับในการจัดกิจกรรมหรือออกแบบการเรียนรู้ อาจทำได้หลายวิธีและเทคนิค แต่มีข้อควรคำนึงว่า ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งแต่ละเรื่องได้เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนหรือไม่

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิดได้รวบรวมความรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่

หลักการสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ

1. ด้านหลักสูตร กล่าวถึงการปฏิรูปหลักสูตรให้ต่อเนื่อง เชื่อมโยง มีความสมดุลในเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นวิชาการวิชาชีพและวิชาที่วัดด้วยความเป็นมนุษย์และให้มีการบูรณาการเนื้อหาหลากหลายที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม

1.2 เนื้อหาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การบำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย

1.3 เนื้อหาความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

1.4 เนื้อหาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้ กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต ลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2553: ออนไลน์) มีดังนี้

- 2.1 มีการจัดเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน
- 2.2 ให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์และฝึกนิสัยรักการอ่าน
- 2.3 จัดให้มีการฝึกทักษะกระบวนการและการจัดการ
- 2.4 มีการผสมผสานเนื้อหาสาระด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล
- 2.5 จัดการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และรอบรู้
- 2.6 จัดให้มีการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และให้ชุมชนมีส่วนร่วม

จัดการเรียนรู้ด้วย

3. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพของการเรียนการสอนว่าได้ช่วยให้นักเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ ถ้าการวัดและประเมินผลพบว่ายังไม่เป็นไปตามที่วางไว้ ครูก็ต้องหันมาพิจารณาว่ากระบวนการในชั้นตอนใดที่ยังบกพร่องจะแก้ไขปรับปรุงอย่างไร ดังนั้นการวัดผลจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำตลอดเวลาควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ไม่ใช่เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอน (สมนึก ภัททิยธนี. 2551: 7) และเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง โดยการใช้วิธีการประเมินผู้เรียนหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต พฤติกรรม การเรียนและการร่วมกิจกรรม การใช้แฟ้มสะสมผลงาน การทดสอบ การสัมภาษณ์ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสแสดงผลการเรียนรู้ได้หลายแบบ ไม่เพียงแต่ความสามารถทางผลสัมฤทธิ์การเรียนซึ่งวัดได้โดยแบบทดสอบเท่านั้น การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้แบบนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างอันเกิดจากผลการพัฒนาตนเองของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. 2559: ออนไลน์)

สุวิทย์ มูลคำ (2543: 11) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงและผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมไว้ทุกหนทุกแห่งในโรงเรียนให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ร่มรื่นสวยงามเป็นระเบียบ มีการนำเสนอสิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ

และมั่นใจ ในด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จะต้องมีความปลอดภัยสำหรับนักเรียนและเน้นรูปแบบของการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนสร้างบรรยากาศที่มีความเป็นกัลยาณมิตรทำให้นักเรียนอยากมาโรงเรียนและมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนจึงควรมีความหลากหลาย การจัดกิจกรรมในโรงเรียนก็ควรมีลักษณะที่หลากหลายและยืดหยุ่นเพื่อสนองตอบความต้องการและความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยเทคนิควิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ และการวัดผลประเมินผล เป็นตัวตรวจสอบการบรรลุตามจุดประสงค์การสอน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คือ ครูผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการ มีความรู้และมีทักษะ ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนดังนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 6-9) สรุปว่า องค์ประกอบของการสอนสามารถวิเคราะห์แยกย่อยเป็นองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบรวม หมายถึงองค์ประกอบด้านโครงสร้างที่มาประกอบกันเป็นการสอน อันประกอบด้วย ครูหรือผู้สอนหรือวิทยากร นักเรียนหรือผู้เรียน หลักสูตรหรือสิ่งที่จะสอน และด้านองค์ประกอบย่อย หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยกระบวนการเหล่านี้จึงจะทำให้เป็นการสอนที่สมบูรณ์ ได้แก่ การตั้งจุดประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดประเมินผลองค์ประกอบรวมเป็นส่วนสร้างให้เกิดการสอน ส่วนองค์ประกอบย่อยเป็นส่วนเสริมให้การสอนมีประสิทธิภาพและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน ซึ่ง วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 12-14) สรุปว่า ในการจำแนกบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรประกอบด้วย 1) การเตรียมตัวเอง ครูต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ สามารถให้คำแนะนำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน ครูจึงจำเป็นต้องเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน 2) การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูเปลี่ยนไปจากผู้บอกเล่ามวลความรู้ ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในสถานที่ต่างๆ ได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน 3) การเตรียมกิจกรรมการเรียน ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญ และเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนดตามความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน 4) การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ใดเพื่อให้กิจกรรมการเรียนดังกล่าวบรรลุผล พร้อมทั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมให้พร้อมเพื่อให้การเรียนรู้ในครั้งนั้นๆ บรรลุผล และ 5) การเตรียมการวัดและประเมินผล โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ และผลงานที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ โดยการเตรียมวิธีการวัดและ

เครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง และ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2543: 20) สรุปถึงบทบาทของครูผู้สอน ในเตรียมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ กำหนดเนื้อหาและวิธีสอน ได้แก่ กำหนดจุดประสงค์ วิธีสอน กิจกรรม สื่อ อุปกรณ์การสอน วิธีการวัดและประเมินผล วิธีการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนได้ทำ กิจกรรมด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์ที่กำหนด รวมทั้งการวัดประเมินผลตนเอง โดยการ

- 1) จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ จูงใจ เสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 2) จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดแก้ปัญหาด้วยกระบวนการ ต่างๆ และการคิดสร้างสรรค์ 3) เอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้วยความหวังดีและมี เมตตาต่อผู้เรียน 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิด ประเมินปรับปรุงตนเอง
- 5) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ภายในกลุ่ม
- 6) ใช้สื่อประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ 7) จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและ เชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตจริง แหล่งเรียนรู้ อาจเป็นห้องสมุด สื่อนวัตกรรม แหล่งธรรมชาติ และ แหล่งข้อมูลในชุมชน 8) ฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการขึ้นาตนเอง ผู้สอนต้องสร้างเงื่อนไขและ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) สังเกตและประเมินตนเอง สังเกตส่วนดีส่วนด้อยที่จะต้อง ปรับปรุงผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สังเกตการทำงานของนักเรียนและการแสดงออก นอกจากนี้ ทิศนา แฉมณี (2551: 204) สรุปว่า องค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับระบบการเรียนการสอนที่แท้จริง ประกอบด้วย 1) ลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญาอัตราการเรียน ลักษณะการ เรียนและประสบการณ์เดิม 2) จุดประสงค์ของการสอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ/ กระบวนการ เจตคติและค่านิยม 3) เนื้อหาสาระที่จะสอน ได้แก่ ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา ความคิดรวบยอดและหลักการการคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ/กระบวนการและ คุณลักษณะและเจตคติ 4) การเตรียมความพร้อม ได้แก่ การเตรียมสภาพแวดล้อมและการสร้างความ สนใจ 5) ดำเนินการสอน ได้แก่ การเลือกกลวิธีการสอน การเลือกกิจกรรมการสอนและการเลือกสื่อ การเรียนการสอน 6) กิจกรรมเสริมทักษะ ได้แก่ การช่วยเหลือเด็กเรียนช้า การสั่งงาน 7) กิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ การสรุปบทบทวนและการส่งเสริมเด็กเก่ง 8) การควบคุมและตรวจสอบ การวัดความรู้ก่อนสอน การใช้คำถาม การสร้างเสริมกำลังใจและการวัดผลหลังการสอน 9) สมฤทธิ์ ผลของการสอบ 10) การปรับปรุงแก้ไข และ บุญชม ศรีสะอาด. (2541: 5-9) สรุปว่า ระบบการเรียน การสอนตามทัศนะของนักการศึกษาส่วนใหญ่ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้าหรือ ตัวป้อน (Input) คือ ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่นำเข้าสู่ระบบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรและสิ่ง อำนวยความสะดวกหรือสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ 2) กระบวนการดำเนินงาน (Process) คือ การนำเอา ปัจจัยนำเข้าหรือตัวป้อนมาเข้ากระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ซึ่งใน การดำเนินการเรียนการสอนอาจมีกิจกรรมต่าง ๆ หลายกิจกรรม เช่น การสร้างความพร้อมในการ เรียน การใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ และการใช้กิจกรรมเสริม เป็นต้น 3) ผลผลิต (Output) คือ ความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนไปในทางที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 3.1) พุทธิพิสัย (Cognitive domain) คือ ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน สามารถคิด เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์หรือที่เรียกว่า คิดวิเคราะห์ได้เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ สรุปชี้ขาด

ประเมินค่า และใช้ความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ 3.2) จิตพิสัย (Affective domain) คือ ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีและเหมาะสม เช่น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน วิชาเรียน เพื่อน ๆ ชุมชน และประเทศชาติ มีความสนใจในสิ่งที่เรียน และมีค่านิยมที่เหมาะสม 3.3) ทักษะพิสัย (Psychomotor domain) คือ ผู้เรียนมีความคล่องแคล่ว ชำนิชำนาญในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การใช้มือ ใช้สายตา ตัวอย่างทักษะพิสัย อาทิเช่น ทักษะด้านพิมพ์ดีด เล่นดนตรี และด้านการสร้างหรือผลิตผลงานศิลปะและหัตถกรรม เป็นต้น และ 4) การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง คือ การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งหมดในระบบและประเมินว่าได้ผลผลิตตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ และมีจุดบกพร่องในส่วนใดที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นของนักเรียน โดยมีการดำเนินการดังนี้ ดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าใจง่าย มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อหน่าย เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ใช้กิจกรรมที่เหมาะสมเป็นไปตามความสนใจของนักเรียนเพื่อให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในเรื่องที่กำลังเรียน

4.2.2 สื่อและอุปกรณ์การสอน

สื่อและอุปกรณ์การสอน จัดเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่กระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของผู้เรียน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อการเรียนการสอน ตัวอย่างของปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ สื่อการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน รวมถึงสภาพบริบทต่าง ๆ โดย วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544:13-14) กล่าวว่า ผู้สอนควรเลือกอุปกรณ์ประกอบการสอนให้สอดคล้องกับบทเรียน อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอน ได้แก่ หนังสือ เอกสารประกอบการสอน สื่อโสตทัศนูปกรณ์ของจริง ภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ซอล์ด กระดานดำ ภาพยนตร์ โทรทัศน์วงจรปิด คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การนำเสนอทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การใช้อุปกรณ์การสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าที่จะนั่งดูอาจารย์นำเสนอทางแผ่นใส หรือฟังอาจารย์พูดอย่างเดียว นอกจากนี้ยังเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นอยากเรียนหรือสนใจเพิ่มขึ้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542: 8) ได้ให้ความหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง การจัดสื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อการเรียนการสอน โดยมีระบบการจัดหาและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ สำหรับ กิดานันท์ มลิทอง (2543: 79) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยู โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ วัสดุทัศน แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ทาง

กายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการทำให้การสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้อย่างดี ส่วน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 62) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง วัสดุ สิ่งของ ภาพ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนหมายถึงตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี สื่อการเรียนมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์การศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา สื่อทัศนูปกรณ์ สื่อการเรียน แต่ในปัจจุบันนิยมใช้คำว่า สื่อการสอนมากกว่า เพราะมีความหมายกว้างขวางมิใช่หมายถึงเพียงสิ่งที่ใช้ประกอบการสอนแล้วเกิดความเข้าใจง่าย รวดเร็ว ชัดเจน เรียกว่า สื่อการสอนทั้งสิ้น และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546: 16) ยังได้ให้ความหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ โดยแยกเป็นสื่อสำหรับครูใช้ เรียกว่า สื่อการสอน ส่วน อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 8) ได้ให้ความหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้การสอนดำเนินไปได้ราบรื่นและสะดวกตลอดตัวแก่ผู้เรียน การเตรียมสื่อการสอนทำให้ผู้สอนทราบว่าอะไรเป็นสื่อช่วยสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

ไม่ว่ายุคใดสมัยใดสื่อการเรียนการสอนย่อมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้เสมอตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สนับสนุนให้ผู้สอนในการจัดสื่อการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ให้การผลิตสื่อทุกประเภทพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต ผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมให้มีการวิจัยพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้สอนจะต้องจัดหาสื่อที่หลากหลาย สื่อที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้โดยตรง ไม่ใช่สื่อที่ครูใช้แต่เพียงผู้เดียว เป็นสื่อที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่าเป็นสื่อที่ครูคอยบอก คอยป้อนให้ตลอดเวลา เป็นสื่อที่เรียนรู้ได้ดี เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและเน้นกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์, 2544: 10) ซึ่ง รวีวัตร์ สิริภูบาล (2544: 45-56 อ้างอิงจาก สมิหรา ศรีทันดร, 2553: 76) สรุปว่า เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษายุคสังคมแห่งการเรียนรู้เน้นให้ประชาชนรู้จักเลือกรับรู้และบริโภคข่าวสารต่างๆ ในอันที่จะเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องและทันกับยุคสมัย รัฐต้องนำเอาเทคโนโลยีและการสื่อสารใหม่ ๆ มาพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาแก่ประชาชนได้ในรูปแบบที่หลากหลาย หากจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและประชาชนมีความรู้พื้นฐานบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้เป็นอย่างดีแล้ว ย่อมช่วยให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญรุดหน้าพร้อมที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ได้ดียิ่งขึ้น สำหรับ อารีย์ ขุนชิต (2545: 27) ได้สรุปว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนในการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลไปถึงตัวหลักสูตรว่าดีเหมาะสมเพียงใด

สำหรับ อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2544:41) ได้สรุปถึงองค์ประกอบด้านปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ ดังนี้

1. อาคารเรียนและห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน คือ

1.1 มีห้องเรียนเพียงพอ

1.2 ห้องเรียนมีอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ประจำ และอยู่ในสภาพดี พร้อมให้ใช้

ตลอดเวลา

2. หอพักนักศึกษาปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนและการทำกิจกรรมนอกเวลา

ห้องพักรับมีครุภัณฑ์สำหรับการอยู่อาศัยและการศึกษานอกเวลา เป็นสัดส่วน

3. ห้องสมุดมีขนาดเหมาะสมและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ส่วน กิดานันท์ มลิทอง (2540: 83) ได้สรุปว่า สื่อการเรียนการสอนจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิด

ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น

2. สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสุขและ

ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

3. การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันและเกิดประสบการณ์ร่วมกัน

4. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

องค์ประกอบด้านปัจจัยเกื้อหนุนนี้ยังรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544:14) สรุปว่า สิ่งแวดล้อมอาจมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน เช่น อาจารย์กำลังสอนอยู่เวลาบ่ายสามโมงเย็น ภารโรงเดินเข้ามาปิดหน้าต่างหรือกวาดอยู่หลังห้อง ทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิ ดังนั้น สภาพแวดล้อม เช่น เสียง แสง สภาพอันแออัดภายในห้องเรียน ความร้อน หรือการบริหารงานต่าง ๆ เช่น ระเบียบการสอน ตลอดจนข้อสอบที่ไม่ตรงกับเรื่องที่อาจารย์สอน หรือไม่ตรงกับข้อกำหนดในหลักสูตร ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลกระทบต่อการเรียนการสอน ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน หรือผู้สอนเกิดความอึดอัดไม่สบายใจที่จะสอน หรืออาจทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการสอนที่มีคุณภาพได้ ส่วน สมิหรา ศรีทันดร (2553: 79) ได้สรุปว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำวัสดุอุปกรณ์ และนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประกอบการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการ โดยการใช้เทคโนโลยี โสตทัศนูปกรณ์ สิ่งพิมพ์ หรือ สิ่งธรรมชาติรอบตัว

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า สื่อและอุปกรณ์การสอน หมายถึง พฤติกรรม การใช้วัสดุหรืออุปกรณ์การสอนที่ช่วยสนับสนุนหรือเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมหรือพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นของนักเรียน โดยครูมีการดำเนินการดังนี้ เลือกใช้สื่อ และอุปกรณ์การสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และกลุ่มของนักเรียน เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่มี

ประสิทธิภาพ ทันสมัย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนเพียงพอกับกลุ่มผู้เรียน

4.2.3 การวัดและประเมินผล

การวัดและการประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่ง สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2541: 26) สรุปว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงานสรุป เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และ กิ่งแก้ว เอี่ยมแจ่ม (2542: 33) สรุปว่า การวัดและการประเมินผลเป็นองค์ประกอบของการตรวจสอบผลผลิตว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้เพียงใด และได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และยังช่วยชี้ข้อบกพร่อง หรือปัญหาต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สำหรับ เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร (2532:76) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลทางการศึกษาควรเลือกใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนมีหลายชนิด ผู้สอนควรพิจารณาและเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการวัด และวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ส่วน วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541: 50) ได้ให้ความหมายของการวัดประเมินผลว่า หมายถึง การทำให้ทราบว่าการเรียนรู้ตามที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบว่าการเรียนรู้ตามที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินผลจึงเป็นการหาประสิทธิผลของการเรียนการสอนว่ามีจุดใดที่ต้องปรับปรุง หรือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จนสามารถเรียนเรื่องอื่นต่อไปได้มากน้อยเพียงใด ผลการประเมินจึงสามารถนำมาอธิบายประสิทธิผลของการเรียนการสอนในภาพรวม และบ่งชี้ว่าควรปรับปรุงในจุดใดบ้าง การจัดการเรียนการสอนจึงจะเป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร ส่วน สมนึก ภัททิยธนี (2551: 1) ได้ให้ความหมายของการวัดประเมินผลว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการหาปริมาณ หรือจำนวนของสิ่งต่างๆ โดยใช้ เครื่องมือ อย่างใดอย่างหนึ่งมาวัดผลจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์ หรือข้อมูล การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินใจ หรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผล โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วน สมศักดิ์ สินธุเวชชัย (2542: 59) ได้ให้ความหมายของการวัดประเมินผลว่า หมายถึง การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ต้องประเมินตามผลการเรียนรู้และจะต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและต้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียน สำหรับ สุมาลี จันทรชลอ (2542: 7) ได้ให้ความหมายของการวัดประเมินผลว่า หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการ เพื่อให้ได้จำนวนตัวเลข ซึ่งมีความหมายแทนปริมาณหรือขนาด หรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม สังเคราะห์ และตีความข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ โดยใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถาม หรือการทำโครงการ กิจกรรมดังกล่าวจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำมาใช้ประเมิน กระบวนการประเมิน มีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนมากกว่าการ

ให้คะแนน และการให้ระดับคะแนนของการทดสอบข้อมูลที่ครูรวบรวมในห้องเรียน ซึ่งระบบการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีดังนี้ (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2544: 41)

1. การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ล่วงหน้า
2. การแจ้งวิธีการประเมินผลให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า
3. การประเมินวิธีการวัดและการประเมินผล
4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุง

นอกจากนี้ คณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา (2543: 66-67) ได้เสนอแนะแนวทางการวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพว่าต้องประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์ รูปแบบการวัดการประเมินผลและวิธีการประเมินผลที่ชัดเจน โดยระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ประกอบด้วย

- 1.1 รูปแบบของการประเมินและวิธีการประเมิน
- 1.2 น้าหนักในการประเมินในภาพรวมและในแต่ละส่วน
- 1.3 เงื่อนไขในการมีสิทธิเข้าสอบ
- 1.4 เวลาเข้าชั้นเรียน
- 1.5 รายละเอียดเกี่ยวกับส่วนที่จะประเมิน เช่น กำหนดเวลาส่งงาน รูปแบบรายงาน เนื้อหาของรายงานแต่ละชิ้น ปริมาณงาน เวลาของงานที่จะใช้ในแต่ละชิ้น โทษของการส่งงานเกินเวลาที่กำหนด ความสามารถในการเขียนรายงาน
- 1.6 ขั้นตอนการส่งงาน สถานที่ส่งและรับงานที่ตรวจสอบแล้ว
- 1.7 การปรับคะแนนดิบเป็นคะแนนมาตรฐาน
- 1.8 เกณฑ์ขั้นต่ำที่ผ่านการประเมิน

องค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีการปรึกษาหารือ และตกลงให้ความเห็นชอบร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนเริ่มการเรียนการสอน โดยแจ้งให้ผู้เข้าเรียนทราบภายในสัปดาห์แรกของการเปิดเรียนในแต่ละภาคการศึกษา

2. ความรับผิดชอบในการวัดและประเมินผลในการวัดและประเมินผลนั้น ต้องมีผู้รับผิดชอบตามลำดับชั้น เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทบทวนได้ตามกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้มีการปรึกษาหารือและตกลงกันไว้ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการบริหารวิชาการหรือสภาวិชาการของสถานศึกษา มีหน้าที่ตรวจสอบการทบทวนระดับขั้นการวัดผลการศึกษาว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่

2.2 คณะกรรมการวัดผลประเมินผลระดับภาควิชา มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจรับรองข้อสอบและผลการสอน ก่อนนำเสนอคณะกรรมการประจำคณะ

2.3 หัวหน้าภาค รับผิดชอบทั่วไปในการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาของภาควิชาทุกระดับการศึกษา

2.4 อาจารย์ผู้สอน มีหน้าที่รับผิดชอบในการวัดและประเมินผลในรายวิชาที่
สอน

2.5 นักศึกษา มีความรับผิดชอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง
ที่เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวัดและการประเมินผล

2.6 ข้อสอบและการจัดสอบ ข้อสอบต้องมีความเป็นกลางของเนื้อหาและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา ส่วนการจัดสอบจะต้องเหมาะสมทั้งในเรื่องอาคารสถานที่ เวลาที่กำหนด และระบบการควบคุม จะต้องไม่เป็นเงื่อนไขกดดันให้ผู้เข้าสอบเกิดความกลัวและกังวลใจในขณะทำการสอบ

วาสนา ประवालพฤษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และอาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2543: 54) สรุปว่า ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงาน ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก ซึ่งในการประเมินสามารถประเมินระหว่างเรียนและประเมินสรุปรวม โดยมีขั้นตอนการประเมิน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน
2. พิจารณาขอบเขต เกณฑ์ วิธีการ และสิ่งที่ประเมิน เช่น ประเมินพัฒนาการด้านศิลปะและดนตรี พัฒนาการทางการแสดงและบุคลิกภาพ ขอบเขตที่จะประเมิน เช่น ด้านความรู้ ทักษะความรู้สึกและคุณลักษณะ
3. พิจารณากำหนดองค์ประกอบและผู้ประเมินว่ามีใครบ้างที่เป็นผู้ประเมิน เช่น นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อน ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
4. เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมิน เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามหรือ แบบประเมินพฤติกรรม แบบสำรวจความคิดเห็น การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้องหรือตนเอง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

5. กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น ประเมินระหว่างทำกิจกรรม ระหว่างการทำงานกลุ่มและโครงการ วันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ เหตุการณ์หรืองานพิเศษ ฯลฯ

6. วิเคราะห์ผลและจัดการข้อมูลการประเมิน โดยนำเสนอรายการ กระบวนการ แฟ้มสะสมงาน การบันทึกข้อมูล ผลการสอบ

7. สรุปผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องของการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่เป็นการประเมินสรุปรวม เพื่อพิจารณาตัดสินผลการเรียน ใช้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด และนำผลการประเมินระหว่างเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

ส่วน สมบูรณ์ ดันยะ (2545: 19) สรุปเกี่ยวกับการประเมินทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. ช่วยชี้ให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานนั้น เหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด
2. ทำให้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่

3. ช่วยกระตุ้นให้มีการเร่งรัด ปรับปรุง และดำเนินงาน
 4. ช่วยให้เห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละชั้น ซึ่งเป็นหลักในการปรับปรุงการดำเนินงาน
 5. ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งเป็นการลดความสูญเปล่าในการใช้ทรัพยากร
 6. ช่วยให้อัปเดต (Information) แก่ผู้บริหารในการดำเนินงาน
 7. เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินงานครั้งต่อไป
- สำหรับหลักการวัดและประเมินผลนั้น สมนึก ภัททิยธนี (2551: 16-17) สรุปว่าการวัดที่ดีควรยึดหลักการวัดผลดังนี้

1. ต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน กล่าวคือ การวัดผลจะเป็นสิ่งตรวจสอบผลจากการสอนของผู้สอนว่า ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายการสอนมากน้อยเพียงใด
2. เลือกใช้เครื่องมือที่ดีและเหมาะสม ผู้สอนควรเลือกใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพดี เพื่อให้ผลการวัดถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้มากที่สุด นอกจากนี้ ต้องพยายามใช้เครื่องมือวัดหลายๆ อย่าง เพื่อช่วยให้การวัดถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด เมื่อจะใช้เครื่องมือชนิดใด ต้องระวังความบกพร่องของเครื่องมือหรือวิธีการวัดของผู้สอน และต้องมีความสนใจหรือฝึกทักษะในการวัดอยู่เสมอ
4. ประเมินผลการวัดให้ถูกต้อง เมื่อได้ผลการวัดออกมาแล้ว เช่น คะแนนที่เกิดจากการสอบ ผู้สอนต้องนำไปประเมินจึงจะช่วยให้การวัดผลและประเมินผลมีความหมาย และในการประเมินผลนั้นเกณฑ์ที่ใช้เป็นสิ่งสำคัญ ต้องแปลผลให้ถูกต้องสมเหตุสมผลและมีความยุติธรรม การวัดผลประเมินผลจึงเกิดประโยชน์ได้เต็มที่
5. ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า จุดประสงค์สำคัญของวัดคือ เพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน นั่นคือ ต้องพยายามค้นหาผู้เรียนแต่ละคนว่า เติบโตขึ้นในเรื่องใด และหาทางปรับปรุงแก้ไขแต่ละคนให้ดีขึ้น พร้อมทั้งหาวิธีปรับปรุงการสอนของผู้สอนให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วาสนา ประवालพุกษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และอาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2543: 56-57) กล่าวถึง ระบบการประเมินผลการเรียนรู้มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการ มีเป้าหมายเพื่อพิจารณาผลการเรียนรู้ได้เพิ่มพูนขึ้นในลักษณะใด ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเพียงใด มีจุดเด่น จุดด้อยตรงไหน ควรให้การส่งเสริมเพิ่มเติมอย่างไร
2. การประเมินกระบวนการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงทั้งผู้เรียนและผู้สอน

3. เทคนิควิธีสอน ปรับวิธีดำเนินการ ประเมินพฤติกรรมผู้เรียนทั้งส่วนบุคคลและพฤติกรรม

4. กลุ่มเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคม การพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือร่วมมือกัน

5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ มีเป้าหมายที่จะตรวจสอบผลผลิตของการศึกษาโดยส่วนรวม ตรวจสอบผลงาน ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้รางวัลหรือเกียรติบัตร ค่ายกย่อง ชมเชย การแสดงถึงการเป็นผู้ผ่านการยอมรับและมาตรฐานของการศึกษา

6. การประเมินการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายที่ถือว่าการศึกษาคือชีวิตของเอกัตถบุคคล ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความเข้าใจ ความถนัด โดยศึกษาจากแหล่งความรู้ต่างๆ รวมทั้งบุคคลสภาพแวดล้อม เช่น การเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ภูมิปัญญา และปราชญ์ชาวบ้าน การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสืบสารให้ยั่งยืนตลอดจนเชื่อมโยงสู่สากล การประเมินจึงมีเป้าหมายที่ผู้เรียนต้องพิจารณาตามความพอใจของตนเองเป็นสำคัญ และสามารถประเมินได้จากการบันทึกเรื่องราว การรวบรวมสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ จัดหมวดหมู่จัดระบบไว้ในแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolios) จัดแสดงผลงานการรวบรวมความรู้ของตนเองเป็นนิทรรศการ หรือพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 173) สรุปว่า การสอนกับการวัดและประเมินผลมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาตั้งแต่ต้นจนอาจกล่าวได้ว่า เมื่อมีการสอนต้องมีการประเมินผลควบคู่ไปด้วยเสมอเพียงแต่วิธีการวัดและการประเมิน อาจเปลี่ยนรูปแบบไปตามยุคสมัย การประเมินเป็นส่วนที่สำคัญและจำเป็นของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีความหมายมากกว่าการให้เป็นเกรดหรือคะแนนรวมแต่เป็นการหาคำตอบที่สร้างสรรค์ในทางบวกและให้ข้อมูลย้อนกลับ เกี่ยวกับความก้าวหน้าของผู้เรียนเพื่อตรวจสอบว่าการสอนนั้นบรรลุเป้าหมายในระดับใด ผลจากการประเมินจะนำไปสู่การตัดสินใจ ที่มีผลต่อโรงเรียนในเชิงบริหารและการสร้างความเชื่อมั่นในสังคม การประเมินที่ดีส่วนหนึ่งต้องเป็นเสมือนเครื่องช่วยให้การเรียน และอีกส่วนหนึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือในการวัดและบ่งบอกถึงความสามารถของผู้เรียนตลอดหลักสูตรตามมาตรฐานการเรียนรู้ หลักการสำคัญในการประเมินผลที่พึงพิจารณา คือ การประเมินผลควรมีลักษณะเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เน้นคุณลักษณะและความสามารถของผู้เรียนเป็นภาพรวม ผลการประเมินต้องชี้ให้เห็นผลการปรับปรุงการสอนของครูผู้สอน และความสำเร็จของผู้เรียนตามเป้าหมายหลักสูตร บ่งบอกถึงความสามารถในการนำความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริงได้ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการนำความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริงได้ ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถที่หลากหลายไม่แยกเด็ดขาดจากการเรียนการสอน เป็นการให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้จักตนเองและมองเห็นแนวทางที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น โดยเน้นความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ตรวจสอบและทบทวนซึ่งกันและกัน เน้นที่การวัดกระบวนการเท่า ๆ กับการวัดผลผลิต ของกระบวนการ เน้นการวัดที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรอง รวมทั้งการใช้เหตุผลและการแก้ปัญหา

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ประเมินค่า หรือการให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูมีการดำเนินงานดังนี้ ตรวจงานและให้คะแนนพร้อมกับติชม อธิบายจุดบกพร่องให้กับนักเรียน วัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การปฏิบัติจริง และการวัดผลตามสภาพจริง เป็นต้น วัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และมีความยุติธรรม

4.2.4 บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้

โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนสุดขีดความสามารถ โดยเฉพาะบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นบรรยากาศหรือสภาพการณ์ที่ครูผู้สอนพยายามสร้างขึ้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสภาพหรือสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยาที่ประกอบด้วย พฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน (Moors and Bernice. 1978: 263 – 269 ; Lawrenz. 1987: 315 และมุขรินทร์ หง. 2555: 55) นอกจากนี้ บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง การจัดการกระบวนการสภาวะแวดล้อมทั้งหลายที่เป็นสิ่งซึ่งชีวิตประจำวันของแต่ละคน จำเป็นต้องมีการสัมผัสและผูกพันเพื่อการพัฒนาไปสู่ความอุดมด้วยความรู้ ความคิดและจิตสำนึก ช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการศึกษาหรือมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลดีต่องานด้านวิชาการเป็นผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้ (ระพี สาคริก. 2530: 72 – 79)

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า บรรยากาศโรงเรียน หมายถึง การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ครูพยายามสร้างขึ้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน

ลักษณะบรรยากาศในชั้นเรียน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544: 10 – 14) แบ่งบรรยากาศในห้องเรียนออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. บรรยากาศทางกายภาพ คือ ลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพที่เหมาะสม ควรมีลักษณะดังนี้

1.1 ห้องเรียนควรมีสีสันน่าดู สบายตา อากาศถ่ายเทดี แสงพอเหมาะ ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

1.2 ห้องเรียนควรมีบรรยากาศของความเป็นอิสระของการเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท

1.3 ห้องเรียนสะอาดถูกสุขลักษณะน่าอยู่ ตลอดจนมีระเบียบเรียบร้อย วัสดุอุปกรณ์ที่อยู่ภายในห้องเรียนสามารถเคลื่อนย้ายและดัดแปลงเพื่อการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้ การจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง

2. บรรยากาศทางจิตใจหรือบรรยากาศจิตวิทยา มีลักษณะดังนี้

2.1 บรรยากาศของความคุ้นเคยซึ่งผู้เรียนและครูเป็นผู้ร่วมกันสร้าง ดังนี้

2.1.1 บุคลิกภาพของผู้สอน ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใส การแต่งกายสุภาพ และสะอาดมีอารมณ์ขัน ท่าทางเหมาะสม การใช้คำพูดเหมาะสมและมีเสียงน่าฟัง สิ่งเหล่านี้เป็นการเร้าใจและดึงดูดความสนใจผู้เรียน

2.1.2 พฤติกรรมการสอน เป็นพฤติกรรมที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง ค้นคว้าด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ซักถามโต้แย้งและถามคำถามหรือการสอนที่ครูมีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ห้องเรียนดำเนินการเรียนการสอนด้วยความสนุกสนานมีชีวิตชีวา

2.1.3 พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน ซึ่งมีส่วนร่วมสร้างบรรยากาศ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดหรือแนะนำอย่างเต็มที่ โดยปลอดจากการวิพากษ์วิจารณ์ผู้เรียนด้วยกัน มีการถามคำถาม ตลอดจนโต้แย้งกับครูและผู้เรียนอย่างมีเหตุผลและถูกต้องตามกาลเทศะ

2.2 บรรยากาศที่เป็นอิสระ คือ บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นอิสระในการค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการค้นหาความรู้และเน้นการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนประสานความคิดเห็นร่วมกันเป็นบรรยากาศที่จะทำให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา สนุกสนาน

2.3 บรรยากาศที่ท้าทาย คือ บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกระตือรือร้นสนใจ ติดตาม ค้นคว้าศึกษา เช่น การถามคำถามที่ต้องใช้ความคิด การค้นคว้า การถามเรื่องราวที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์

2.4 บรรยากาศการยอมรับนับถือ คือ บรรยากาศที่ผู้เรียนยอมรับนับถือครูในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้และมีความสามารถทั้งด้านเนื้อหา และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ

2.5 บรรยากาศของการควบคุม เป็นบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนในห้องเรียนมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามเกณฑ์ ระเบียบวินัยของห้องเรียนและผู้สอนเป็นผู้กำหนด โดยผู้เรียนมีหน้าที่รับผิดชอบ

2.6 บรรยากาศของการกระตุ้นความสนใจ คือ ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนด และครูรู้จักการเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความถี่ของการมีพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์

พรรณิ ชูทัย เจนจิต (2538: 203 – 205) สรุปถึงองค์ประกอบของห้องเรียน 6 ประการที่ครูต้องคำนึงถึงในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอัตโนมัติ

1. บรรยากาศที่ท้าทาย โดยการกระตุ้นให้กำลังใจเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงานพูดในเด็กรู้สึกว่าคุณเชื่อในความสามารถของเด็กที่จะทำงานนั้น ๆ แม้ว่าเป็นงานที่ค่อนข้างยากให้เด็กรู้สึกมีอิสระที่จะทำ อย่าให้รู้สึกว่าคุณบังคับ

2. บรรยากาศที่มีอิสระ เป็นบรรยากาศที่จะช่วยให้เด็กมีการยอมรับนับถือในตนเอง คือ บรรยากาศที่มีอิสระเด็กมีโอกาที่จะเลือก ซึ่งเด็กสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความหมายและคุณค่าซึ่งรวมถึงโอกาสที่จะทำผิดพลาดด้วย บรรยากาศเช่นนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เด็กจะเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะศึกษาค้นคว้าไม่เกิดความตึงเครียด

3. บรรยากาศซึ่งมีการยอมรับนับถือ การที่ครูเห็นคุณค่าในตัวเด็กเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ ถ้าครูมีความรู้สึกเช่นนี้ให้กับเด็กอย่างจริงจัง จะมีผลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก เด็กจะรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและยอมรับนับถือในตนเองด้วย ความรู้สึกนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับเด็กที่มีปมด้อย ขาดความมั่นใจในตนเอง

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น ความรู้สึกทางด้านจิตใจมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนเช่นเดียวกับการที่เด็กตระหนักว่าตนเองมีคุณค่า ดังนั้นการที่ครูมีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเด็กรู้ว่าครูเอื้ออาทรกับการกระทำของตน จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรักโรงเรียน

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม ครูต้องฝึกให้เด็กมีวินัย แต่ต้องไม่อยู่ภายใต้การควบคุมลงโทษ ครูต้องชี้แจงว่าทำไมจึงต้องทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ ครูต้องมีวิธีพูด และต้องไม่ให้สิทธิพิเศษกับเด็กคนใดคนหนึ่ง

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ ครูควรสร้างให้เกิดขึ้น กล่าวคือ การเห็นชอบจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อเด็ก และการไม่ได้รับความเห็นชอบ

บรรยากาศในชั้นเรียนหรือบรรยากาศในการเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบการเรียนการสอน ดังนั้นจากแนวคิดที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การมีบรรยากาศในชั้นเรียนหรือบรรยากาศในการเรียนที่ดี แสดงว่ามีบรรยากาศโรงเรียนที่ดีซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่ดี และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ดังนี้

วิชาญ สุวรรณวงศ์ (2549: 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีมลภาวะ ส่วน อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545: 54 – 55) ได้ให้ความหมายสภาพแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง สภาพสภาวะหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า

พฤติกรรมของผู้เรียนจะเป็นอย่างไรนั้นเกี่ยวข้อง หรือได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เหมาะสมกับวัยและระดับ ของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่พึงพอใจในการเรียนทำให้เกิดสมาธิและปัญญา สำหรับ นางลักษณะ มีจรรยาสม (2546: 1) ได้สรุปไว้ว่า สภาพสิ่งแวดล้อมหมายถึง สิ่งที่มีอยู่โดยรอบหรือปะปนกันของสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งที่มีชีวิต สิ่งที่มีอยู่โดยรอบนี้จะมีผลกระทบต่อสิ่งที่มีชีวิตนั้น มิใช่เพียงที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ ก็มีผลผูกพัน ความรู้สึกนึกคิดและกิจกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งเรียกว่า เป็นสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรมด้วย ดังนั้นสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์จึงต้องรวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ส่วน ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ (2550: 19) ได้สรุปไว้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และ สุกุล อนามัย (2549: 29) ได้ให้ความหมายของการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีมลภาวะ

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสวยงาม ร่มรื่น เป็นระเบียบ และมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีมลภาวะ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้น ๆ กำหนด

อรุณชัย กัณฑภา (2548: 21) ได้สรุปแนวคิดและหลักความสำคัญที่ได้กล่าวถึงในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในองค์กรโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะต้องเสริมสร้างผู้เรียนได้รับโอกาสอันพึงที่จะควรได้รับการพัฒนาศักยภาพตามวัย การพัฒนาองค์กร หรือโรงเรียน สิ่งหนึ่งที่มีการกล่าวถึงและให้ความสำคัญอย่างมากคือการจัดสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่ดีหมายถึง ส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจและเกิดความสุข ความเต็มใจในการแสวงหาความรู้ตรงกันข้าม โรงเรียนที่ขาดการเอาใจใส่ในด้านสภาพแวดล้อมหรือไม่เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมจะทำให้บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีบรรยากาศที่น่าเบื่อขาดความอบอุ่นและบรรยากาศที่เป็นมิตร และขาดศรัทธาต่อโรงเรียน ทำให้ส่วนประกอบของ คำว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ขาดความสมบูรณ์ตามมาในที่สุด ในขณะที่เดียวกัน ประเวศ วะสี (2542: 9) ได้สรุปถึง ระบบการจัดการศึกษาทั่วโลกว่า จะใช้วิชาเป็นตัวตั้ง จึงสร้างปัญหา

มากมาย ฉะนั้นจำเป็นต้องศึกษาโดยใช้ความจริงเป็นตัวตั้ง ซึ่งการศึกษาถึงความจริงมีอยู่ 3 เรื่อง คือ 1. ศึกษาให้รู้จักตนเอง เข้าใจพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ต้องเข้าใจว่าเรา มีวิญญาณรับรู้ได้จากตนเองและภายนอกแล้วนำมาสังเคราะห์ให้สูงขึ้น ปัจจุบันการศึกษาของเราสร้างคนให้พิการทางกายมากมายนัก 2. ศึกษาให้เข้าใจสภาพแวดล้อม ซึ่งมีการเชื่อมโยงและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มนุษย์ควรศึกษาร่วมไปกับความจริง ไม่แยกจากสิ่งแวดล้อมและสามารถสังเคราะห์ได้นอกจากจะเข้าใจสิ่งแวดล้อมแล้วการเรียนรู้ก็ไม่น่าเบื่อเกิดความสนุก 3. ศึกษาให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และจัดการศึกษา ให้เกิดความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกัน สภาพแวดล้อมนั้นมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์มาตลอดเวลา ถ้าศึกษาให้เข้าใจจิตคนจะเกิดในสภาพแวดล้อมนั้น ส่วน เชิดชู หาพงศ์ (2545: 14 อ้างอิงจาก ทรศนีย์ วรหาคำ. 2554: 14) สรุปถึงแนวคิดและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จัดมาลงประสบการณ์แก่นักเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำประสบการณ์เหล่านั้นไปพัฒนาตนเองในอนาคต แต่จะอย่างไรให้เด็กชอบมาโรงเรียนเป็นคนใฝ่รู้ มีความรู้สึกสนุกสนาน มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน การที่โรงเรียนจะได้รับการตอบสนองจากนักเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการสร้างแรงจูงใจต่อนักเรียน ให้เกิดความคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาทั้งกล่าว แนวทางในการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน โรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีผลต่อการเรียนรู้ สามารถปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงเพศและวัยของผู้เรียน ซึ่ง สุรางค์ โค้วตระกูล (2548: 436) สรุปถึงการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ว่า ลักษณะบรรยากาศทางการกายที่เหมาะสม ควรเป็นดังนี้ 1) ห้องเรียนมีสีสันทันดูและเหมาะสมสบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน 2) ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท 3) ห้องเรียนต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 4) สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น กระดาน จอรับภาพ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สามารถเคลื่อนไหวได้ และสามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอนและการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้ และ 5) ควรจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะต่อวิธีสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีการบรรยาย และวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 229-232) สรุปว่า การจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก จะส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนสะดวกขึ้น ทำให้เกิดความสบายใจ ซึ่งสอดคล้องกับ นิตยา ใจดาบ (2530: 59) ที่ได้สรุปถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้และการบริหารโรงเรียนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จะส่งเสริมให้โรงเรียนได้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งใจได้ สำหรับ วิจิต เทพประสิทธิ์ (2549: ออนไลน์ อ้างอิงใน ทรศนีย์ วรหาคำ. 2554: 15-17) กล่าวว่า การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัย

และระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่สนับสนุนทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่อยากเรียนและเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ความสำคัญของสภาพสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้มีหลายประการ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน
2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนมีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนก็มีความสุขในการสอน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินด้วยความราบรื่น สะดวกรวดเร็ว ตามแผนที่วางไว้

3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนการเรียนรู้หลายด้าน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจในเป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนก็คือความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้เรียน ความรู้สึกพึงพอใจ สนใจอยากเรียนอยากรู้ ซึ่งจะเป็นตัวนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในที่สุด ดังนั้นถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพ จิตภาพ และทางด้านสังคมภาพแล้ว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้

4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมตามปกติแล้วการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกที่มากกระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียนการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ ดังนั้นถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีก็ต้องจัดให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีก่อน แล้วสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียนภายหลัง

5. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาประการหนึ่งก็คือ มุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพดี มีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจตามแบบอย่างที่ดีที่ยอมรับกล่าวคือ มีคุณธรรม และจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีการประพฤติ ปฏิบัติสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี การที่จะหล่อหลอมพฤติกรรมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นในทิศทางที่พึงประสงค์นั้นต้องใช้เวลา และอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบด้วย จึงจะสามารถกล่อมเกล่าผู้เรียนได้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยปรับหรือโน้มน้าวพฤติกรรมของผู้เรียนโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตรมีความเป็นประชาธิปไตยยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันตัดสินปัญหาด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนสะสมทีละน้อยจนมากที่สุดก็จะแสดงออกในลักษณะของบุคลิกภาพรูปแบบในการรับรู้ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของผู้เรียน

6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย

7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดอาณาเขตของการเรียนทำให้มีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากกิจกรรมอื่น ยกตัวอย่างเช่น ลักษณะของสภาพแวดล้อมในสถาน

เรียงมย์ ผู้เรียนเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่จัดไว้อย่างเหมาะสม ก็จะรู้จักสำรวจอยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์ จะช่วยให้การควบคุมชั้นเรียนมีระบบระเบียบ และง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

8. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง หลายแห่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการ ศูนย์วิชาการมุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอน ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลาที่ต้องการ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถจัด กิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางได้อย่างดี นอกจากนี้แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตลอดจนเป็นการสร้างนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไม่ยึดติดอยู่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

9. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษา หาความรู้หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิยิ่งถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจัด ว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านจิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่นเป็นมิตร ก็จะยิ่งทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเพราะจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุข

10. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ประสิทธิผลมากที่สุด การจัดแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบาย สงบ ปราศจากและผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้ายทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวก ตำแหน่งของสอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไป ผู้สอนอาจนั่งอยู่ท่ามกลางผู้เรียนเพื่อให้คำปรึกษาแนะแนวทางสภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยให้ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ได้รู้จักอุปนิสัยตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดีส่วนผู้เรียนจะลดความกลัวและมีความกล้าและมีความกล้ามากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น มีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน

11. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้า หรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียน เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างของผู้เรียนช่วยให้การนั่งสบายสามารถนั่งได้นาน ๆ โดยไม่ปวดหลังการให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนคลายความเมื่อยล้าของสายตา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญาด้วย

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพราะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะช่วยพัฒนาเด็กให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพได้ ดังนั้น ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพเพื่อจะได้เปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

1. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

ราตรี ละครวงศ์ (2549: 16 – 17) ได้สรุปถึงสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ คือ การสร้างอาคารสถานที่ตลอดจนห้องเรียน ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดู อยู่ในตำแหน่งหรือเหมาะสมของห้องเรียน วัสดุที่ใช้และความสามารถในการจัดของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งการจัดสภาพนอกห้องเรียน เช่น สนามกีฬา สภาพอาคารเรียน อาคารประกอบ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น สถานที่พักผ่อน ควรจัดให้เป็นระเบียบ สะอาด มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพื่อเพิ่มความร่มรื่นสวยงาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในโรงเรียน ทั้งด้านความคิดและแรงงานในการตกแต่งและดูแลรักษา ซึ่งสอดคล้องกับ พรพจน์ พจน์พัฒนาผล (2548 : 40) สรุปว่าสิ่งที่โรงเรียนควรจัดให้มี หรือดูแลเอาใจใส่ เป็นอันดับแรก ๆ และเห็นด้วยตาเปล่า คือ

1. โรงอาหาร หรือสถานที่สำหรับรับประทานอาหาร อันจะก่อให้เกิดความสำเร็จแก่นักเรียน คือมีอาหารที่รับประทาน เป็นการเสริมสุขภาพอนามัย และมีการฝึกสุขนิสัยในการกิน ตลอดจนการรักษาความสะอาดที่เกี่ยวกับการเงิน

2. สถานที่เล่นกีฬา หรือสถานที่พักผ่อนในยามว่างเรียน สามารถช่วยนักเรียนให้ได้พักผ่อน หรือเล่นระหว่างพักเรียนเป็นการคลายเครียด ได้ฝึกสุขนิสัยทางกีฬา และส่งเสริมสุขภาพ ห้องสมุด อาจจะมีอยู่ในรูปมาตรฐาน หรือในรูป Book Corner หรือรูปใด ๆ ก็ได้ ตามความเหมาะสมห้องสมุดจะเอื้ออำนวยให้นักเรียนคือเสริมสร้างความรู้ สร้างนิสัยรักการอ่าน และได้พักผ่อนคลายเครียด

3. ห้องเรียน จากคู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้เสนอการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ได้แก่ การจัดที่นั่ง โต๊ะครู การจัดมุมเสริมความรู้ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ

สมาน ปรีชา (2548: 14 – 17) สรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ที่ดี ผู้บริหารต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจึงจะทำให้การดำเนินงานจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะต้องครอบคลุมทั้งด้านการจัดหา การดูแลรักษาความปลอดภัย และวางแผนการใช้ประโยชน์ให้เกิดคุณค่าสูงสุด และควรเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องเพราะสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ที่เป็นเสมือนหน้าตาของสถานศึกษา บ่งบอกถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและความเอาใจใส่ของบุคลากรในโรงเรียนอันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและสภาวะจิตใจของผู้ใช้อาคารสถานที่ ซึ่งหมายถึง นักเรียน ครู รวมถึงบุคคลภายนอกที่มาเยี่ยมเยือนสถานศึกษาในโอกาสต่าง ๆ และได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ดังนี้

1. ดำเนินการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า โดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม

2. จัดให้แผนผังบริเวณอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียนและห้องพิเศษ

3. จัดให้มีการทำตารางและแสดงการใช้อาคารสถานที่ รวมถึงห้องพิเศษต่าง
4. ตรวจสอบภาพและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้
5. จัดให้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคลากร
6. ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่
7. จัดสภาพบริเวณสถานศึกษาให้ร่มรื่น สะอาด สวยงาม น่าดู น่าเรียนและปลอดภัย
8. จัดบริเวณอาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณอื่น ๆ ให้มีความแข็งแรงสะอาดและแสงสว่างเพียงพอ

2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านการเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียน ไม่มีสภาพแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล สิ่งซึ่งวัดลักษณะของสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการได้แก่ ครู-อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการเร่งเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง และสังคมรู้จักหาเทคนิค หรือกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมนักเรียนมาช่วยเสริมเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อลดความเบื่อหน่าย ซ้ำซากจำเจ ซึ่ง นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงส์ (2545: 9) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียน ครูสามารถ จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนอันนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่วน ปรีชา สุคนธมาน (2545: 7 – 8) กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนมั่นใจโดยครูว่า ครูเปรียบเสมือนพ่อแม่อีกคนหนึ่งของนักเรียน จากข้อความดังกล่าว ทำให้นักถึงคำพูดที่ว่า แล้วแต่ครูเถอะครับ/ค่ะ ฉะนั้นให้ครูก็แล้วกัน ฉันทักด้วยนะครู ฯลฯ และยังมีอีกหลายประโยคที่เราได้ยิน ย่อมแสดงว่าผู้ปกครองให้ความไว้วางใจและให้ความเชื่อมั่นในตัวครู ซึ่งทำให้ครูมีภาระเพิ่มขึ้นมากยิ่งขึ้นก็คือ การสร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในตนเองให้กับผู้เรียนและเพื่อทำให้ผู้เรียนรู้สึกได้ว่า เมื่อมาเรียนแล้วได้รับความรู้ ประสบการณ์ มีแนวคิด มีเหตุผล พร้อมทั้งจะนำสิ่งที่ได้รับไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป ครูต้องเสริมสร้างความมั่นใจโดยอาศัยเทคนิควิธีการต่าง ๆ สำหรับ อรุณชัย กัณหาภา (2548: 28) สรุปถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการแรงจูงใจในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความหมายรวมถึงบรรยากาศ และบรรยากาศโดยส่วนใหญ่ในระดับโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้น ถูกสร้างด้วยกระบวนการบริหารที่จะเป็นกุญแจสำคัญที่ไขไปสู่ความปรารถนาของสังคม การสร้าง การวางแผนการขับเคลื่อนบุคลากรให้ไปในทิศทางที่เป็นสังคมเรียนรู้ เป็นภาระที่ผู้บริหารต้องดำเนินการ ครูเป็นทั้งสภาพแวดล้อม

และเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลโดยตรงให้นักเรียนโดยใกล้ชิด การนำพาบรรยากาศที่ดี มีความอบอุ่น รอยยิ้มที่สดชื่น จริ่งใจมีเมตตา สรรหาและสร้างสิ่งที่สร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ นับได้ว่าเป็นบุคคลที่สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ

การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดสภาพดังกล่าว ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามจุดประสงค์ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนแล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่มมาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 199) ได้สรุปถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบทําให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีลักษณะที่ช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลาในการจัดกระบวนการเรียนการสอนคือ

1. การร่วมมือ และการแข่งขันของผู้เรียนในชั้นเรียน ประกอบด้วยบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันแก้ปัญหา การให้แรงเสริมหรือรางวัล
2. ลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้สอน จะมีอิทธิพลต่อการเรียนของผู้เรียน
3. ความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน คำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนเป็นสำคัญ
4. ความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อกลุ่มเพื่อนผู้สอนและโรงเรียนจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้

สุนันท์ สุขสวัสดิ์ (2552: 27) ได้สรุปแนวทางการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและแรงจูงใจในการเรียน คือ

1. การสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เช่น การจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม แผนที่นั่งของนักเรียน
2. การยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอารมณ์ดี
3. ใช้คำพูดที่แสดงความเมตตาและไม่ใช้วาจาเยาะเย้ยถากถางนักเรียนหรือใช้อำนาจ ข่มขู่ให้นักเรียนกลัว ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทบทเรียนให้คำชม มากกว่าตี
4. ให้ความรักความอบอุ่นนักเรียนทุกคนควรมีความรู้สึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่รักและยอมรับของครูและเพื่อน ๆ ครูจะต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดีโดยต้องพยายามรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
5. ให้ความสนใจและเห็นแก่เห็นใจโดยครูต้องเอาใจใส่ และสอนนักเรียนให้อยู่ด้วยกันอย่างราบรื่น ไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน
6. ให้ความยุติธรรม การปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยใจเป็นกลางไม่มีอคติ ต้องพยายามควบคุมอารมณ์ให้ได้ พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

7. ให้ความไว้วางใจและยกย่องให้นักเรียนทำงานหรือกิจกรรมตามที่มอบหมาย โดยครูเป็นที่ปรึกษาให้นักเรียนให้นักเรียนมีอิสระในการทำงานเข้าใจตนเองรับผิดชอบตนเองและเรียนรู้ด้วยตนเอง

8. มีความไวในการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน เช่นขณะที่ครูกำลังสอนเมื่อสังเกตเห็นว่านักเรียนไม่สนใจ ครูก็อาจจะเปลี่ยนกิจกรรมหรือเปลี่ยนเทคนิคการสอน เพื่อให้ทุกคนหันมาสนใจบทเรียนตามเดิม

9. มีการยอมรับนับถือ ครูเห็นคุณค่าในตัวนักเรียน ยอมรับว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญมีคุณค่า และสามารถเรียนรู้ได้ ให้โอกาสแสดงความรู้สึกรู้สึก โดยวิธีสอนแบบต่าง อย่างหลากหลาย

10. ให้นักเรียนมีบทบาทในการสร้างความดี ให้นักเรียนที่เก่งช่วยสอนให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อน

11. ไม่แสดงพฤติกรรมที่ซ้ำ ครูต้องพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนไม่ให้ซ้ำ ๆ กันเป็นประจำเพราะจะทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าเบื่อหน่าย

12. ให้แรงเสริมหรือรางวัลควมมีการให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีจุดเด่นด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและตามความหมาย เช่น ชมเชยนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเป็นกลุ่มเพราะจะทำให้ผู้ได้รับการชมเชยมีความภูมิใจในนักเรียนคนอื่น ๆ ก็จะได้เห็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้หมายถึง บรรยากาศในชั้นเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนพยายามสร้างขึ้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียน สภาพแวดล้อมเชิงบวกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน และความพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้

4.2.5 ความพึงพอใจในงานของครู

การปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลได้นั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสำคัญอันดับแรก สิ่งที่มีความสำคัญพอ ๆ กันก็คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน นั่นเอง เพราะถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก็จะทุ่มเทความสามารถและสติปัญญาออกมาอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายที่ได้วางไว้ องค์กรใดก็ตาม หากบุคคลในองค์กรไม่พอใจในการทำงาน ก็จะเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการปฏิบัติงานตกต่ำ คุณภาพงานลดลง มีการขาดงาน ลาออกจากงาน หรืออาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย แต่ในทางตรงกันข้าม หากองค์กรมีบุคคลที่มีความพึงพอใจในการทำงานสูงจะมีผลบวกต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนั้น ความพึงพอใจในการ

ทำงาน ยังเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นถึงการบริหารที่ดีและผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งความพึงพอใจในการทำงานนั้นมันนักการศึกษาให้แนวคิดไว้ดังนี้

แอปเปิลไวท์ (Applewhite. 1958: 3) ให้ความหมายของความพึงพอใจในการทำงานไว้ว่า หมายถึง การได้รับความสุขสบายจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จากสถานที่ทำงาน และได้รับความสุขจากการทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่ดี การมีเจตคติที่ดีต่องาน และรายได้จากองค์กร ส่วน กู๊ด (Good. 1973: 320) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรักหรือชอบงานที่ทำอยู่และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร สำหรับ เซอร์เมอร์ฮอน; ฮันท์ และออสบอร์น (Schermerhorn; Hunt; and Osborn. 1982: 41) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการทำงานว่า หมายถึง ระดับความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดีของแต่ละคนเกี่ยวกับงาน เฉพาะในด้านความรู้สึกที่ดีต่องานนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ เฟลด์แมน และอาร์โนลด์ (Feldman and Arnold. 1983: 192) ที่สรุปว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง สิ่งที่แสดงออกซึ่งความรู้สึกในทางบวกของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติอยู่ สำหรับ เดสส์เลอร์ (Dessler. 1983: 204) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นระดับของความรู้สึกต่องานตามความต้องการของคนเรา เช่น ความมีสุขภาพดี มีความมั่นคง มีความสมบูรณ์พูนสุข มีพวักพอง มีคนยกย่อง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธรินธร สรรพกิจกำจร ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้วยความรู้สึกที่ดี รู้สึกชอบ รัก สุขใจ และความยินดีของแต่ละบุคคลที่มีต่องานที่กำลังปฏิบัติ และ วาริน แซ่ตัน (2543: 38) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน่วยงาน

สำหรับ กิลเมอร์ (Gilmer. 1971: 279-283) สรุปว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานมี 10 ประการ ดังนี้ 1) ความมั่นคงในงาน (security) ได้แก่ความรู้สึกว่าได้ทำงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถมีหลักประกันความมั่นคงและได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา 2) โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (opportunity for advancement) ได้แก่การมีโอกาสได้เลื่อนไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น 3) หน่วยงานและการจัดการ (opportunity and advancement) ความพอใจต่อหน่วยงาน ความมีชื่อเสียงและการดำเนินการของหน่วยงาน 4) ค่าจ้าง (wages) ได้แก่จำนวนรายได้ประจำและรายได้ที่จ่ายเป็นพิเศษ ซึ่งหน่วยงานให้แก่ผู้ทำงาน 5) ลักษณะของงานที่ทำ (intrinsic aspects of the job) ได้แก่การทำงานซึ่งมีลักษณะตรงกับความสามารถ ทักษะและความรู้ความสามารถ 6) การนิเทศงาน (supervision) ได้แก่เทคนิค วิธีการและความสามารถในการนิเทศงานของผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา 7) การยอมรับทางสังคม (social aspects of the job) ได้แก่การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 8) การติดต่อสื่อสาร (communication) ได้แก่สภาพและลักษณะการติดต่อสื่อสารทั้งระหว่างภายในและภายนอกหน่วยงาน 9) สภาพการทำงาน (working condition) ได้แก่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ชั่วโมงการทำงาน แสง เสียง อากาศ ห้องอาหาร ห้องน้ำ และ 10) ประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ในการทำงาน (benefits) ได้แก่ เงินเดือน บำเหน็จตอบแทนเมื่อออกจากงาน การบริการและการรักษาพยาบาลที่อาศัยสวัสดิการ ส่วน อีแวนส์ (Evans. 1971: 31-33)

ได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการกระตุ้นให้บุคคลแสดงความสามารถออกมาว่า “กิจกรรมของแต่ละบุคคลที่กระทำนั้นย่อมนำไปสู่วัตถุประสงค์อันดับที่ผู้กระทำคาดหวังไว้” และได้สร้างแบบจำลองเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน (path model) ซึ่งสรุปได้ว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานใด ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงจะก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น 2) แม้ว่าจะมีแรงจูงใจในการทำงาน แต่ก็มีตัวถ่วงในการทำงาน เช่น ขาดความรู้ความสามารถในการทำงาน ขาดอิสระภาพก็จะทำให้กิจกรรมนั้นขาดตอน หรือถ้าไม่มีตัวถ่วงแต่ไม่มีแรงจูงใจ กิจกรรมนั้นก็จะเป็นไปด้วยดีไม่ได้ อาจจะกระทำขาดตอนเป็นช่วง ๆ ไม่มีความสม่ำเสมอ กิจกรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความสม่ำเสมอ ในการทำงานจะต้องขึ้นกับความรู้ความสามารถสิ่งแวดล้อมที่ดีในการทำงาน ตลอดจนแรงจูงใจที่จะดำเนินการด้วย 3) ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เกิดขึ้นได้เพราะมีความสม่ำเสมอ ในการทำงานกับแนวทางในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์องค์ประกอบทั้งสามประการนี้ หากขาดประการหนึ่งประการใด ความสำเร็จจะลดน้อยลง

สำหรับ ล็อก (Locke. 1976: 1320) สรุปว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานมีด้วยกัน 9 ประการ คือ 1) ตัวงาน (work) ได้แก่ ความน่าสนใจของงาน โอกาสเรียนรู้และศึกษางานโอกาสที่จะทำงานสำเร็จ การควบคุมการทำงานและวิธีการทำงาน 2) เงินเดือน (pay) จำนวนเงินที่ได้รับ ความเท่าเทียมและความยุติธรรม ในการจ่ายเงินเดือนของหน่วยงาน 3) การเลื่อนตำแหน่ง (promotion) ได้แก่ โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ความยุติธรรมในการเลื่อนตำแหน่งของงาน และหลักการในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง 4) การได้รับการยอมรับนับถือ (recognition) ได้แก่ การได้รับคำยกย่องในผลสำเร็จของงาน ความเชื่อมั่นในงาน 5) ผลประโยชน์เกื้อกูล (benefits) ได้แก่ บำเหน็จ บำนาญ ค่าตอบแทน สวัสดิการ การรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายระหว่างการทำงาน วันหยุดประจำปี 6) สภาพการทำงาน (working condition) ได้แก่ ชั่วโมงการทำงาน ช่วงเวลาพัก เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน อุณหภูมิ การถ่ายเทอากาศ ความชื้น ที่ตั้ง และรูปแบบการก่อสร้างอาคารสถานที่ทำงาน 7) การนิเทศงาน (supervision) ได้แก่ วิธีการและเทคนิคในการนิเทศ การให้คำแนะนำ ความมีมนุษยสัมพันธ์และทักษะในการบริหารของผู้นิเทศ 8) เพื่อนร่วมงาน (coworkers) ได้แก่ ความรู้ความสามารถของเพื่อนร่วมงาน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความมีมิตรภาพอันดีต่อกัน 9) หน่วยงานและการจัดการ (company and management) ได้แก่ ความเอาใจใส่ในบุคลากรในหน่วยงานนโยบายของการบริหารหน่วยงาน

ส่วน พิคอร์ส และไมเออร์ส (Pigors and Myers. 1981: 116) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จไว้ว่า ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ 1) ต้องได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเพียงพอ 2) ลักษณะของงานที่ทำต้องมีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 3) โอกาสได้ใช้ความสามารถและพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ 4) มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งและเป็นงานที่มั่นคง 5) มีความสามัคคีกลมเกลียว และมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี 6) ยึดหลักประชาธิปไตยใน

การทำงาน 7) มีการแบ่งเวลาทำงาน และเวลาที่ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างสมดุล และ 8) มีความเข้าใจในชีวิตการทำงานกับความสัมพันธ์กันในสังคมอย่างดี และ เดวิส (Davis. 1983: 2175-A Edwin a) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทฤษฎีความพึงพอใจของเฮิร์ชเบิร์ก” โดยทำซ้ำ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อประยุกต์ทฤษฎีของเฮิร์ชเบิร์กในเรื่องความพึงพอใจในงานกับผู้บริหารการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของเฮิร์ชเบิร์กไปประยุกต์กับผู้บริหารการศึกษาจำนวน 100 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งปัจจัยเชิงใจและปัจจัยคำจูน เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานและไม่พึงพอใจในงานของผู้บริหารการศึกษา สำหรับ นางนุช รุ่งกลิ่น (2530: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 6 ปัจจัย คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมั่นคงในงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ส่วนปัจจัยที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีเพียง 4 ปัจจัย คือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ก้านการเงินและผลประโยชน์เกี่ยวกูล ก้านนโยบายและการบริหารงาน และด้านสภาพทางสังคม ส่วน อาริรัตน์ หิรัญญ (2540: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับแบบผู้นำที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพอใจในการทำงานของอาจารย์ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า ความรับผิดชอบและชนิดของงานที่ทำเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ส่งผลมากต่อแรงจูงใจของอาจารย์ ส่วนความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ และความก้าวหน้าของงานส่งผลต่อแรงจูงใจระดับปานกลาง ได้แก่ เงินเดือน การนิเทศงาน สภาพแวดล้อมของงาน นโยบายและการบริหารงาน แรงจูงใจในการทำงานอันเกิดจากปัจจัยกระตุ้นและปัจจัยคำจูนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพอใจในการทำงานของอาจารย์ และ บุษรา คุปตวินทุ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาท้องถิ่นกัณดาร สังกัดสำนักงานประถมศึกษาท้องถิ่นกัณดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูโรงเรียนประถมศึกษาท้องถิ่นกัณดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก 7 ด้าน เรียงลำดับคือ ด้านลักษณะของงานที่ทำ ด้านความมั่นคงในงาน ด้านลักษณะทางสังคมของตน ด้านองค์กรและการจัดการ ด้านนิเทศงาน และด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านประโยชน์เกี่ยวกูลต่าง ๆ 2) ครูโรงเรียนประถมศึกษาท้องถิ่นกัณดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านสภาพการทำงาน ด้านโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและด้านเงินเดือน และ 3) ครูโรงเรียนท้องถิ่นกัณดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีมีความสนใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

สำหรับ บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2540: 34) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นกระบวนการทางจิตวิทยา แม้ว่าจะไม่สามารถมองเห็นชัดเจน แต่ก็สามารถสังเกตพฤติกรรมของบุคคลได้ว่ามีความพึงพอใจในการทำงานหรือไม่ บุคคลที่มีความพึงพอใจในการทำงานจะทำงานมี

ประสิทธิผลกว่าบุคคลที่ไม่มีความพึงพอใจในการทำงาน ด้วยเหตุที่ความพึงพอใจในการทำงานมีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลและองค์กรมาก ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างและรักษาระดับความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครูให้อยู่ในระดับสูง เพราะความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อการทำงานของครู มีผลกระทบไปยังกลุ่มอื่น ทำให้กลุ่มอื่นมีความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้นด้วย เช่น ถ้าครูมีความพึงพอใจในการทำงานจะมีผลทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจด้วย งานของครูเป็นงานที่ทำให้เยาวชนของชาติเป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ดังนั้นถ้าผู้บริหารสร้างสรรค์ให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานสูง ก็จะมีผลทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะครูร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อความสำเร็จของโรงเรียน สอดคล้องกับ จิตติภา ขาวอ่อน (2547: 19-20 อ้างอิงจาก ญัตติฯ กรัทธิรัฐ. 2550: 11-12) ที่สรุปว่า ความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้ว่า กระบวนการในการทำงานของบุคลากรขององค์กรจะมีประสิทธิภาพเพียงใดและช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้เพียงใดนั้น ผู้บริหารองค์กรต้องสามารถเข้าใจความต้องการของบุคลากรในองค์กรและผสมผสานความต้องการนั้นให้เข้ากับจุดมุ่งหมายขององค์กรในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความกระตือรือร้นและปรารถนาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนทำงานสำเร็จ คนที่มีความพึงพอใจจะส่งผลให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ และได้ผลดีกว่าคนที่ไม่มี ความพึงพอใจในการทำงาน ไม่ว่าปัจจัยนั้นจะมาจากสาเหตุใด ความพึงพอใจจะก่อให้เกิดความร่วมมือ เกิดศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรพร้อมที่จะทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วยความเต็มใจ และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่จะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน นอกจากนี้ความพึงพอใจจะเกื้อหนุนให้สมาชิกขององค์กรเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานใด หากสามารถจัดบริการต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานได้ จะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน รักงานและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าไม่สามารถจัดสนองความต้องการได้ ผลงานย่อมตกต่ำผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความเบื่อหน่าย ทำให้งานขาดความมีประสิทธิภาพลงได้ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ชัดเจนว่า ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปฏิบัติงานซึ่งมักพบเห็นอยู่เสมอว่าผู้ปฏิบัติงานที่มีความพึงพอใจในงาน จะคิดปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้ดีขึ้นเสมอ เป็นต้นว่า ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานด้วยความขยันขันแข็ง ทำงานด้วยความสนุกสนานงานจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น จะมีเวลาปฏิบัติงานมากขึ้น ตั้งใจทำงานด้วยความกระตือรือร้นแสดงถึงความอดุสาหะ วิริยะ ในการทำงานไปอีกยาวนาน ตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่มีความพึงพอใจในงานที่ทำ จะมีส่วนทำให้เกิดผลในทางตรงกันข้ามเช่นกัน คือ การปฏิบัติงานจะเสื่อมลงงานจะดำเนินไปโดยไม่ราบรื่น ความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานจะขาดไประดับการปฏิบัติงานจะต่ำลง การปฏิบัติหน้าที่จะเฉื่อยชาลงทุกที เช่นนี้เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ที่ไม่มี ความพึงพอใจในงาน

มักจะขาดความภาคภูมิใจต่อองค์กร และยอมผันแปรควบคู่ไปกับความพึงพอใจในงานที่ทำด้วย และ ฌีทรา กริทธิธู (2550: 12) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กร จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความสนใจในงานมากขึ้น เพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น การเพิ่มผลผลิตสูงขึ้น เกิดความเต็มใจที่จะนำความรู้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่มาสร้างประโยชน์ให้กับองค์กร ทำให้องค์กรมีความเจริญและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สำหรับ เฮอรัชเบิร์ก; มิวส์เนอร์ และซินเดอร์แมน (Herzberg; Mausner; and Snyderman. 1959: 44-50) ได้แบ่งประเภทของความพึงพอใจออกเป็น 2 ลักษณะตามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่

1. ความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ความพึงพอใจที่เกิดจากความมีสำนึกในงาน ผลสัมฤทธิ์ ความเจริญเติบโตของงาน ความก้าวหน้า รายได้ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่าง ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา เทคนิคการนิเทศงาน ความรับผิดชอบในงาน นโยบายและการบริหารของหน่วยงาน สภาพะของการทำงาน ตัวของงานที่ทำ สภาพภาพและปัจจัยส่วนตัวของผู้ทำงาน ตลอดจนความมั่นคงในงาน ความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยเบื้องต้นนี้สามารถสังเกตได้หรือเห็นได้จากผลงานที่ทำ

2. ความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยระดับสูง ส่วนใหญ่จะเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากความรู้สึก เช่น ความรู้สึกอันเกิดจากสำนึกที่มีต่องานและต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน ความรู้สึกที่มีต่อความเจริญเติบโตของงาน ต่อความรับผิดชอบในงาน ต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน ความรู้สึกสนใจหรือไม่สนใจต่อผลสำเร็จของงาน ต่อการเพิ่มหรือลดสภาพของงาน ต่อการเพิ่มหรือลดความมั่นคงในงาน ความรู้สึกที่มีต่อความยุติธรรม ความรู้สึกภูมิใจต่อความเสมอภาคหรือรู้สึกละอายใจต่อความไม่เสมอภาค รวมทั้งความรู้สึกที่มีต่อรายได้ที่ได้รับ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในงานของครู หมายถึง ความรู้สึกที่ครูมีต่องานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับหน้าที่และศักยภาพของตนเอง มีความอิสระในการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน มีความพึงพอใจต่ออุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน ชื่นชมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม ได้รับการยอมรับในด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากผู้ร่วมงานและผู้บริหาร และได้รับการพิจารณาความดีความชอบเลื่อนเงินเดือนหรือมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ

4.3 ปัจจัยด้านนักเรียน

5.3.1 แรงจูงใจในการเรียนรู้

1. ความหมายของแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีนักการศึกษาให้แนวคิดดังนี้

บราวน์ (Brown. 1980: 112-113) สรุปว่า แรงจูงใจเป็นความคิดซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนภายใน ประกอบด้วยอารมณ์ ความปรารถนา ซึ่งเป็นเหตุให้คนแสดงพฤติกรรมออกมา

น้อยไม่เท่ากัน สำหรับ แม็คมิลแลน และฟอร์ซีย์ (McMillan; & Forsyth. 1991: 39) ได้ให้คำจำกัดความของแรงจูงใจในการเรียนว่า หมายถึง “กระบวนการที่เริ่มและทำให้พฤติกรรมในการเรียนรู้นั้นๆ คงอยู่” ส่วน ปฐม นิคมานนท์ (2538: 133) ให้ความหมายแรงจูงใจว่า หมายถึง ภาวะที่กระตุ้นให้อิทธิพลเกิดการเคลื่อนไหวหรือเกิดพฤติกรรมขึ้น และ สุรางค์ โค้วตระกูล (2541: 153) สรุปว่าแรงจูงใจ หมายถึง แรงหรือพลังในการทำพฤติกรรมอย่างเข้มแข็งและกระตือรือร้น มีจุดมุ่งหมายชัดเจน และรักษาพฤติกรรมนั้นไว้ได้ เช่น คนๆ หนึ่ง ทำงานหนักตลอดเวลาด้วยความขยันขันแข็งเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต ถือว่าเขาเป็นผู้มีแรงจูงใจในการทำงานสูง สำหรับ ประสาท อิศระปรีดา (2541: 334) แรงจูงใจ หมายถึง พลังทางจิตซึ่งเป็นภาวะภายในที่กระตุ้น กำหนดทิศทาง และคงสภาพพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมาย แรงจูงใจที่ปรากฏมักเป็นผลร่วมระหว่างคุณลักษณะ (Traits) และภาวะเหตุการณ์แวดล้อม (States) ส่วน วรณี ลิ้มอักษร (2541: 117) ได้สรุปความหมายแรงจูงใจว่า เป็นแรงที่ทำให้บุคคลพยายามทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างมีเป้าหมาย เพื่อลดความไม่สบายใจ หรือลดความเครียดที่ถูกกระตุ้น โดยบุคคล หรือถูกกระตุ้นโดยสิ่งแวดล้อม สำหรับพงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 138) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นกระบวนการที่อิทธิพลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้มีพฤติกรรมมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง ถ้าแรงจูงใจมีมากพฤติกรรมก็จะมากด้วย ส่วน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2544: 156) สรุปว่า แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งที่โน้มน้าวหรือสิ่งที่ชักนำให้บุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ และ พวงเพชร วัชรอยู่ (2545: 187) กล่าวว่า แรงจูงใจหมายถึง สิ่งใดๆ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำขึ้น (Whatever causes activity) สำหรับ อารีพันธ์มณี (2546: 269) กล่าวว่า แรงจูงใจ (Motive) หมายถึงภาวะใดๆ ก็ตามที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา ส่วนการจูงใจ (Motivation) หมายถึงการนำปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการ ปัจจัยต่างๆ ที่นำมาอาจเป็นเครื่องล่อ รางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งให้เกิดความคาดหวัง

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า แรงจูงใจในการเรียนรู้ หมายถึง ให้ความสนใจในการเรียนรู้ มีความพยายามที่จะเรียนให้ได้ผลการเรียนอยู่ในระดับดี จึงตั้งใจที่จะเรียนให้ดีที่สุดเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต้องแท้ และมีความมั่นใจว่าตนเองปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดีและบรรลุผลในชั่วโมงเรียน

2. ประเภทของการจูงใจ มีนักการศึกษาให้แนวคิดดังนี้

มาลี จุฬา (2542: 138) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความต้องการ หรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจ ความรัก ความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ ความสงสาร เป็นต้น

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากภายนอกตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความ

ต้องการหรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ บุคลิกภาพของครู วิธีการสอนของครู การลงโทษ การใช้สื่อการสอน เป็นต้น

สอดคล้องกับ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2522: 71-72) ที่แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) โดยใช้สิ่งเร้าภายนอก เช่น สิ่งของ หรือเกียรติยศ เป็นเครื่องมือล่อ (Incentive) ให้เขาเกิดแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้เครื่องมือล่อนี้

2. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง แรงจูงใจในการใช้พฤติกรรม หรือสิ่งที่จะกระทำเป็นเครื่องมือให้เกิดความยากที่จะทำ แรงจูงใจภายในนี้จะมีผลยิ่งขึ้นไม่หมด

ส่วน วรณี ลิ้มอักษร (2541: 117) ได้จำแนกแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แรงจูงใจทางสรีระ (Physiological motives) หรือ แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary motives) แรงจูงใจชนิดนี้มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการมีชีวิตรอดของสิ่งมีชีวิตทั้ง มนุษย์และสัตว์ ได้แก่ ความต้องการน้ำ ความต้องการอากาศ ความต้องการอาหาร ความต้องการพักผ่อน ความต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม ความต้องการกำจัดของเสียออกจากร่างกาย และความต้องการทางเพศ

2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา หรือแรงจูงใจทางสังคม (Psychological motive or social motive) หรือแรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้และมีการพัฒนาต่อเนื่องกันมา โดยตลอดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น มีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ทั้งสมาชิกในครอบครัว ในโรงเรียน และในสังคม

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า แรงจูงใจมี 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายในเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากภายในตัวบุคคล และแรงจูงใจภายนอกเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากภายนอกตัวบุคคลหรือเกิดจากสิ่งเร้าภายนอก ซึ่งไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจภายในหรือแรงจูงใจภายนอกต่างก็มีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการหรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. ทฤษฎีการจูงใจ

แรงจูงใจในการเรียนตามแนวคิดของ อเมสและอาร์เชอ; ดเวคและเล็กเก็ต; มิลเลอร์; อีคลีสและวิกฟิลด์; ดีแบคเกอร์และเนลสัน (DeBacker & Nelson. 2000: 245 – 254; citing Ames; & Archer. 1988; Dweck; & Leggett. 1988; Miller; et al. 1996; Eccels. 1983; Eccel; & Wigfield. 1995; Wigfield. 1994; DeBacker; & Nelson. 1999) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียนว่าแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. ทฤษฎีเป้าหมาย (gold theory) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1.1 เป้าหมายในการเรียนรู้ (Learning goals)
- 1.2 เป้าหมายในการปฏิบัติ (Performance goals)
- 1.3 การรับรู้เกี่ยวกับเครื่องมือ (Perceived instrumentality)
- 1.4 การทำให้ครูพอใจ (Pleasing the teacher)

2. ทฤษฎีคุณค่าความคาดหวัง (Expectancy-Value theory) แบ่งออกเป็น

3 ประเภท คือ

- 2.1 คุณค่าภายใน (Intrinsic Value)
- 2.2 คุณค่าที่ได้รับ (Utility Value)
- 2.3 คุณค่าแห่งความสำเร็จ (Attainment Value)

3. ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptions) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 3.1 ความสามารถในการรับรู้ (Perceived ability)
- 3.2 การรับรู้อุปสรรค (Perceived difficulty)

ซึ่งคล้ายกับแนวคิดของ สตีเพ็ค (Stipek. 1995: 11-24) ที่กล่าวว่า ทฤษฎีแรงจูงใจมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งไปที่เป้าหมายของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายและได้รับความสำเร็จในงาน และได้มีผู้วิจัยด้านแรงจูงใจได้แบ่งประเภทของเป้าหมายของผู้เรียนออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เป้าหมาย (goals) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 เป้าหมายในการเรียนรู้หรือภายใน (Learning goals or Intrinsic) คือ เป้าหมายในการเรียนของผู้เรียนที่ต้องการทำงานที่ท้าทายความสามารถ และเพื่อต้องการพัฒนาความสามารถ โดยที่ให้ผู้สอนเป็นแหล่งข้อมูลหรือผู้แนะนำกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้สอน

1.2 เป้าหมายในการปฏิบัติหรือภายนอก (Performance goals or Extrinsic) คือ เป้าหมายในการเรียนของผู้เรียนที่ต้องการให้ผู้สอนและเพื่อนพอใจในความสามารถ โดยแสดงความสามารถของตนให้ผู้อื่นได้เห็นในความสามารถ ผู้สอนเป็นผู้ตัดสินหรือผู้ให้รางวัลหรือลงโทษมากกว่าเป็นแหล่งข้อมูล ซึ่งเป้าหมายการเรียนรู้แบบมุ่งปฏิบัติ นั้น คือ การทำให้ผู้สอนพอใจ (Pleasing the teacher)

2. คุณค่า (value) (Stipek. 1995: 11-24; citing Eccles. 1983. pp. 75-146) ได้แบ่งคุณค่าออกเป็น 3 ด้านคือ

2.1 คุณค่าภายใน (Intrinsic Value) คือ การได้รับความสนุกสนานจากการทำงาน และพอใจในการบรรลุเป้าหมายของตนเองมากกว่าเป้าหมายอื่น

2.2 คุณค่าที่ได้รับ (Utility Value) คือ การทำงานให้ได้รับประโยชน์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง

2.3 คุณค่าแห่งความสำเร็จ (Attainment Value) คือ การให้ความสำคัญกับงานที่ทำหรือการทำความดีให้ผลสำเร็จ มีการกำหนดข้อตกลงในการทำงาน เป็นการทำความดีให้บรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของบุคคล

สำหรับ อารี พันธุ์มณี (2542: 187) กล่าวว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนจะต้องมีความต้องการที่จะแสวงหาสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของบุคคลมีหลายอย่าง ตั้งแต่ความต้องการขั้นต่ำถึงความต้องการขั้นสูง โดยมนุษย์จะต้องมีการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานก่อน จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการขั้นสูง ๆ ต่อไปได้

มาสโลว์ (Maslow. 1970 อ้างอิงจาก สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544: 160-162) ได้แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์มี 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs)
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety and Security Needs)
3. ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love Needs)
4. ความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่า (Esteem Needs)
5. ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน (self - actualization)

จากลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ความต้องการของมนุษย์ มีลำดับความต้องการดังนี้

1. ความต้องการสรีระ หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ และการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระจะขาดเสียมิได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรมขวนขวายที่จะสนองความต้องการนั้น ๆ

2. ความต้องการทางความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจเป็นอิสระจากความกลัว การขู่ ข่มขู่ บังคับ จากคนอื่น และสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้จะเริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง

3. ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับตนเองเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกเหงาไม่มีเพื่อน มีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่ต้องการประเภทนี้ คนที่รู้สึกว่าเป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ จะเป็นผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

4. ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีค่า ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จมีความสามารถ ต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการให้ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนที่มีประโยชน์และมีค่า ตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้จะรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

5. ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตนมาสโลว์ได้อธิบายความต้องการที่เรียกว่า Self – actualization ว่าเป็นความต้องการที่รู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตนเอง กล่าวที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดในเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะและอารมณ์ความรู้สึกยอมรับตนเอง ทั้งส่วนดีและส่วนเสียของตนที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีสติที่ยอมรับว่าตนใช้กลไกในการป้องกันตนเองในการปรับตัวและพยายามที่จะเปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย น่าตื่นเต้นและมีความหมายบุคคลจะศึกษาเพราะอยากรู้จะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพราะใจรัก และจะทำงานเพราะอยากทำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตนไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง และมีน้อยคนที่จะได้ถึงขั้น Self – actualization อย่างสมบูรณ์

4.3.2 เจตคติต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2548: 14) ได้บัญญัติศัพท์คำว่า “Attitude” ตรงกับคำในภาษาไทย ว่า“เจตคติ” ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้จำกัดความและความหมายของเจตคติ ดังนี้

กู๊ด (Good. 1973: 48) สรุปว่า เจตคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการสนับสนุน หรือคัดค้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ เช่น รักเกลียดกลัว หรือไม่พอใจมากเกินไปต่องานนั้น ส่วน ครูซ (Cruze. 1974: 671) ได้สรุปความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความพร้อมของแต่ละบุคคลที่แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคม หรือแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมต่อต้านหรือสนับสนุนสภาพการณ์บางอย่าง และ อนาสตาซี (Anastasi. 1986: 541) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่องานนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ สถาบัน สำหรับ ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543: 52) สรุปว่า เจตคติเป็นความรู้สึกของคนเราจะรู้สึกได้ก็ต่อเมื่อประสาทของเรารู้สัมผัสกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อน นั่นคือรับรู้สิ่งนั้นก่อนนั่นเอง ถ้าจิตเรากว้างขวางกับสิ่งนั้นก็จะทำให้เกิดความรู้สึกตั้งแต่ขั้นต้น ๆ จนถึงขั้นสูง ๆ คือ เกิดความสนใจความซาบซึ้งพอใจ และเจตคติติดตามมา ส่วน นันทา สุริรักษา (2544: 161) สรุปว่า เจตคติเป็นแนวโน้มหรือความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคล วัตถุ สถานการณ์แวดล้อม หรือสิ่งเร้าซึ่งอาจมีทิศทาง ทั้งทางบวกและลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติทางบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญสิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติในทางลบก็จะหลีกเลี่ยง

สำหรับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 243) สรุปว่า เจตคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักจะเกิดขึ้น เมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั้น และมีผลต่อความคิด และปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้นเจตคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก ส่วน สุรางค์ โค้วตระกูล (2550: 366) ได้สรุปความหมายของเจตคติว่า เจตคติเป็นอัสสาสัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิด (Ideas) เจตคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยงทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล และ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550: 69) ได้สรุปความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่ค่อนข้างถาวรต่อสิ่งเร้า (สิ่งของ เหตุการณ์ สถานการณ์ ประสบการณ์ ฯลฯ) ที่เรารู้จักหรือเข้าใจ แล้วมีแนวโน้มให้เรามีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความรู้สึกนั้น ส่วน ราชันย์ บุญธิมา (2542 :10) ได้สรุปว่า เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนเป็นความรู้สึก หรือความคิดของนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชาการสอนของครูและเป็นประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ

สำหรับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 249-250) สรุปว่า เจตคติมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การเลี้ยงดู การเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกัน ก็จะมีเจตคติที่แตกต่างกันไปด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น
2. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจ มากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้ และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล
3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมิน คือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่าชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็คือเป็นทิศทางในทางที่ดี เรียกว่าเป็นทิศทางในทางบวก และถ้าการประเมินออกมาในทางไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทางในทางลบ เจตคติทางลบไม่ได้หมายความว่าไม่ควรมีเจตตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น เจตคติในทางลบต่อการคดโกง การเล่นเกมพนัน
4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมาก ก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุด ก็แสดงว่ามีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง

5. เจตคติมีความคงทน เจตคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่ได้แสดงออก ก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากถูกกระตุ้น และการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูคำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้น แล้วอาจจะเป็นเพราะถูกทำทายนก่อน

7. เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงมีการตอบสนองขึ้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออก บุคคลนั้นต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับปทัสถานของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

ส่วน ซีรูลี เอกะกุล (2549: 1) สรุปว่า เจตคติเป็นความรู้สึกที่ซับซ้อนบอกลักษณะทางจิตใจอารมณ์ของบุคคล ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่ไม่แสดงออกมามากมายนอกให้บุคคลอื่นเห็นหรือเข้าใจก็ได้ ซึ่งมีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะมีการกระทำที่เสแสร้งโดยแสดงออกไม่ให้ตรงกับความรู้สึกของคนเมื่อเขารู้ตัวหรือรู้ว่ามีคนสังเกต

2. เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกต่างกันก็ได้

3. เจตคติมีทิศทาง (Direction) การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง เช่น ทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ซื่อสัตย์ - คดโกง รัก -เกลียด ชอบ - ไม่ชอบ ขยัน - ขี้เกียจ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้มข้น (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น รักมาก รักน้อย ขยันมาก ขยันน้อย เป็นต้น

5. เจตคติต้องมีเป้า (Target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อแม่ ขยันเข้าชั้นเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

ซึ่ง ลักขณา สิริวัฒน์ (2549: 69) สรุปว่า เจตคติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเรื่องหนึ่งของพฤติกรรมซึ่งสรุปความสำคัญได้ ดังนี้

1. เจตคติเป็นมโนคติที่ครอบคลุมปรากฏการณ์หลายอย่างได้ เช่น ความรักของบุคคลที่มีต่อครอบครัวก็สรุปรวมถึงพฤติกรรมหลายอย่างของบุคคลได้ ในการใช้เวลากับครอบครัวมาก ดูแลสมาชิกในครอบครัว ทำสิ่งต่าง ๆ ให้สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนถึงให้การดูแลเอาใจใส่ และปลอบใจสมาชิกในครอบครัว

2. เจตคติเป็นสาเหตุของพฤติกรรม นักจิตวิทยาสังคมจำนวนมากเชื่อกันว่า เจตคติเป็นสาเหตุของพฤติกรรม จึงได้พยายามทำการวิจัยเพื่อแสดงหลักฐานให้เห็น และก็มีหลักฐานมาสนับสนุนพอสมควร แต่ก็มีงานวิจัยที่แสดงว่าพฤติกรรมเป็นสาเหตุของเจตคติได้เช่นกัน การที่มีงาน วิจัยเกิดขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อนักจิตบำบัด นักพฤติกรรมบำบัด ผู้แนะแนว หรือครูแนะแนว และครูโดยทั่วไป

3. เจตคติมีความสำคัญในตัวเอง ไม่ว่าเจตคติของบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเขาหรือไม่ก็ตาม เช่น เจตคติต่อสถาบันต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นแนวทางที่เขารับรู้ โลกรอบตัวเขาจึงเป็นเรื่องสำคัญน่าศึกษาในตัวเอง

4. เจตคติเป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาหลายสาขาสันใจร่วมกัน นอกจากนักจิตวิทยาสังคมที่สนใจศึกษาเรื่องเจตคติแล้วนักจิตวิทยาสาขาอื่นๆ ก็สนใจในเรื่องเจตคติ เช่นเดียวกัน เช่น นักจิตวิทยาคลินิก อาจสนใจศึกษาเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในเรื่องอื่น ๆ หรือนักจิตวิทยาบุคลิกภาพก็สนใจว่าการเปลี่ยนเจตคติวิธีใดได้ผลกับบุคคลที่มีบุคลิกภาพเช่นไร เป็นต้น

5. เจตคติเป็นเรื่องที่นักโฆษณาประชาสัมพันธ์สนใจ นักโฆษณาประชาสัมพันธ์สนใจเรื่องเจตคติทั้งในแง่ของการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่อต้านการค้ายาบ้า โฆษณาให้คนไทยนิยมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

6. เจตคติเป็นเรื่องที่นักการตลาดสนใจ โดยมีความสนใจว่าเจตคติของบุคคลมีต่อแอมบูมใดที่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้เขาซื้อสินค้านั้น ๆ มาใช้ เช่น เจตคติต่อซื้อสินค้า เจตคติต่อยี่ห้อสินค้าหรือเจตคติต่อตัวสินค้าเอง เป็นต้น

7. เจตคติเป็นเรื่องที่นักรัฐศาสตร์สนใจ นักรัฐศาสตร์สนใจเจตคติของประชาชนต่อเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญทางการเมืองการปกครอง เช่น เจตคติของประชาชนต่อการบริหารงานของรัฐบาล เจตคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

8. เจตคติเป็นเรื่องที่นักสังคมวิทยาบางสาขาสันใจ จะมีนักสังคมวิทยาเพียงบางสาขาเท่านั้นที่สนใจในเรื่องเจตคติ คือ สาขาจิตวิทยาสังคม ซึ่งนักสังคมวิทยาบางคนเห็นว่า เจตคติเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมเนื่องจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมในเรื่องต่าง ๆ ผ่านเจตคติของบุคคลในวัฒนธรรมนั้น ๆ

9. เจตคติเป็นเรื่องที่นักการศึกษาสนใจ นักการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากเรื่องเจตคติได้มากมายในลักษณะการศึกษาวิจัย ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ยิ่งลึกซึ้งมากขึ้น นักแนะแนวอาจสนใจศึกษาเจตคติของนักเรียนต่ออาชีพต่าง ๆ เพื่อนำข้อความรู้นี้ไปเป็นพื้นฐานในการแนะแนวอาชีพให้แก่นักเรียนได้อย่างมีหลักเกณฑ์

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ฟังพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีความรู้สึกว่าการเรียนรู้นั้นเป็นที่น่าสนใจ เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้ความเพลิดเพลิน

สนุกสนาน เป็นการง่ายที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้หน้าชั้นเรียน รู้สึกว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้มีความสำคัญ มีประโยชน์ และทำให้ภาคภูมิใจในตนเอง

4.3.3 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการประสบผลสำเร็จหรือไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีนักการศึกษาให้ความหมายหรือคำจำกัดความไว้ดังนี้

แครนสตัน และบาร์เคลย์ (Cranston; & Barclay. 1985: 136) ได้สรุปว่าวิธีการเรียนเป็นวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าของผู้เรียน อาจหมายถึงพฤติกรรมและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ การสอน ผู้สอนและสัมพันธภาพกับเพื่อน ส่วนแบบการคิดถ้าเป็นการศึกษาทางจิตวิทยาที่แท้จริงจะศึกษาถึงแนวทางที่บุคคลชอบที่จะรับรู้ และโต้ตอบสิ่งเร้าอย่างไรจะต่างจากแบบการเรียนเล็กน้อยในด้านเกณฑ์ที่ใช้วัดผล สำหรับ ฮิลการ์ดและเบอเวอร์ (Hilgard; & Bower. 1975: 11 อ้างอิงจาก สวาท ดิละโพธิ์. 2558: 73) ได้สรุปความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลของการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ส่วน พงศ์ หรดาล (2549: 26) ได้สรุปความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง กริยาอาการที่แสดงออกหรือการเกิดปฏิกิริยาเมื่อเผชิญกับสิ่งภายนอกและการแสดงออกอาจเกิดจากอุปนิสัยที่ได้สะสมจากความเคยชิน ประสบการณ์หรือการศึกษาอบรม เป็นต้น การแสดงออกอาจแสดงได้ทั้งการแสดงพฤติกรรมคล้อยตามหรือต่อต้าน และอาจเป็นคุณและโทษต่อเจ้าของพฤติกรรมนั้น ๆ ดังนั้นพฤติกรรมจึงเป็นลักษณะประจำตัวของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์การในการที่จะดำเนินกิจการใดกิจการหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และ จุฬาลักษณ์ สภาพรรณวิสุทธิ์ (2550: 46) ได้สรุปความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง ลักษณะการกระทำที่บุคคลแสดงออกเพื่อตอบโต้สิ่งใดสิ่งหนึ่งขณะปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถสังเกตวัดได้

สำหรับ สมิต (Smith. 1976: 18 – 26) ได้สรุปไว้ว่าวิธีการเรียนเป็นยุทธวิธีในการเรียนอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนเลือกใช้ในขณะที่กำลังเรียนเนื้อหาในหลักสูตร และมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและลักษณะบุคลิกภาพ นอกจากนี้ยังเป็นตัวบอกรูปแบบพฤติกรรมของนักเรียนในสภาพการเรียนรู้อีกด้วย ส่วน โสภา ชูพิกุลชัย (2528: 111) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมการเรียน หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการเรียน การตอบสนองหรือปฏิกิริยาที่นักเรียนมีต่อประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมในขณะที่เรียนต่อด้วย ดังนั้นพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ สำหรับ อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2531: 30) สรุปถึงพฤติกรรมการเรียนในความหมายของนิสัยในการเรียน หมายถึง ทักษะในการเรียนการศึกษา ที่ได้รับการฝึกฝนเป็นประจำจนเป็นนิสัย โดยแบ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการผิตเวลา คือ ความหมายพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบในตนเอง มีการวางแผนในการเรียน จัดระบบการทำงาน วิธีการทำงานและวิธีการต่างๆที่

นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา โดยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วน พระมหาสุชาติ ใหม่อ่อน (2550: 13) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมการเรียน หมายถึง การปฏิบัติตัวของนักศึกษาในขณะที่เรียนและหลังจากเลิกเรียนแล้วได้อย่างเหมาะสม อันได้แก่การตั้งใจเรียน การเข้าชั้นเรียน การอ่านหนังสือ การทบทวนการเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมาย การส่งงานตามกำหนดเวลา และ พนม พูลเพิ่ม (2552: 30) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามสูงสุดและวิธีการเรียนเป็นวิธี ตอบสนองสิ่งเร้าด้านการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีต่อการเรียน นอกจากนี้ วิไลลักษณ์ สายเสนห์ (2553: 9) ยังได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การกระทำที่ผู้เรียนแสดงออกหรือปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ โดยการแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ ได้แก่ การบริหารเวลาในการเรียน การนั่งสมาธิ การเอาใจใส่ต่อการเรียน ความตั้งใจและความสนใจในการตอบคำถาม การอ่านหนังสือ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทเรียน การใช้เทคโนโลยี ช่วยในการแสวงหาความรู้ การทบทวน และการทดสอบตนเอง

ซึ่ง เบคอน (Bacon, 1989: 1289-A) ได้ศึกษาพบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนที่ดีจะมีคุณลักษณะ 6 ประการ คือ 1) การทำกิจกรรมการเรียน 2) การเชื่อฟังครู 3) การตั้งใจเรียน 4) การเรียนหรือการศึกษาค้นคว้า 5) การพยายามเรียน และ 6) การทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือเลือกทำ ส่วน สุโท เจริญสุข (2520: 152) สรุปว่า การเรียนที่ดีที่สุด คือ การเรียนที่เกิดจากคนนั้นคิดเองทำเองมาก ๆ วิธีการเรียนที่ดี คือ อิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ คือ ความพอใจ ความสนใจในวิชาที่เรียน 2) วิริยะ คือ ความขยัน ความเพียรพยายาม ความกระตือรือร้นต่อการฟัง การอ่าน การเขียนในการเรียน 3) จิตตะ คือ การเอาใจใส่ในวิชาความรู้ที่ต้องเล่าเรียนอยู่ทุกวัน และ 4) วิมังสา คือ การหมั่นตรึกตรอง พิจารณา ทำซ้ำ ทดลอง ทบทวน เนื้อหาวิชาที่ได้เล่าเรียนมา พร้อมทั้งเสนอหลักของหัวใจนักปราชญ์ว่าเป็นหลักเทคนิคการเรียนรู้ที่ควรจะมีการเล่าเรียนทุกครั้งว่ามี 4 ประการ คือ 1) สุตตะ คือ การฟัง 2) จินตะ คือ การคิด 3) ปุจฉา คือ การถาม และ 4) ลิขิต คือ การเขียน โดย สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (online อ้างถึงใน สวาท ดิละโพธิ์. 2558: 74-75) ได้สรุปถึงลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual Skills) คือ ความสามารถในการใช้ความรู้ (Knowledge) ที่มีอยู่ในสมองไปคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงไป เนื่องจากคนเราแต่ละคนมีความรู้ไม่เท่ากัน ทั้งประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ไม่เท่ากัน จึงเป็นผลให้ความสามารถทางสติปัญญาของคนเราแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตามก็เป็นหน้าที่ของครูที่จะให้ Information (ข้อมูลข่าวสารทั่วไปภายนอกตัวผู้เรียน) อย่างเป็นระบบ ตามหลักของการให้เนื้อหา คือ ต้องมีการแยกย่อยและจัดเรียงลำดับเนื้อหาตามสมควร โดยคำนึงถึงปริมาณที่เหมาะสมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ซึ่งผู้เรียนจะสามารถจดจำและเข้าใจได้มากที่สุด

2. ความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ (Physical or Motor Skills) หมายถึง การใช้กล้ามเนื้อทำงานร่วมกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามลักษณะที่ควรจะเป็น แล้วได้ชิ้นงานหรือ

ผลงานที่ถูกต้องภายในเวลาที่เหมาะสม จำนวนครั้งในการฝึก รวมถึงความถี่ในการใช้ทักษะ ส่งผลต่อความชำนาญและความคงอยู่ของทักษะฝีมือนั้นด้วย กล่าวคือ การฝึกบ่อยทำบ่อยส่งผลให้เกิดทักษะความชำนาญได้มากและการใช้ทักษะเหล่านั้นบ่อยๆ จะเป็นการเสริมความคงคงทนและให้เกิดความชำนาญเพิ่มมากขึ้น

3. ลักษณะกิจนิสัยในการทำงาน (Work Habit) เป็นการสะท้อนออกจากภาวะจิตใจที่พร้อมจะแสดงให้เห็นถึงความตระหนักความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ ฯลฯ ในภาวะและเหตุการณ์ต่าง ๆ การให้เนื้อหา (Information) ในเรื่องกิจนิสัยมิได้เป็นการสร้างกิจนิสัยโดยตรง แต่เป็นการสร้างความรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ควรกระทำหรือไม่ควรที่จะละเว้น ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้จะต้องมีสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยในสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เช่น ถ้าต้องการไม่ให้ผู้เรียนเข้าทำงานสาย ครูผู้สอนก็ต้องไม่สาย เป็นต้น

นอกจากนี้ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548: 53) ยังได้กล่าวว่า ความสนใจใฝ่รู้และการเอาใจใส่ต่อบทเรียน เชื่อฟังครู อาจารย์ ร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้น ความสนใจ ความตั้งใจ และสามารถรู้จักวางแผนการเรียนตลอดจนวิธีเรียนในขณะที่เรียนได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยคาดว่าพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา และสรุปได้ว่าพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน หมายถึง การกระทำของผู้เรียนในห้องเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ได้แก่ แสดงความคิดเห็นหรือซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจในการเรียนเสมอ เมื่อครูถาม กล้าที่จะตอบคำถามนั้นด้วยน้ำเสียงชัดถ้อยชัดคำ แม้จะไม่เหมือนเพื่อนส่วนใหญ่ก็ตาม กล้าที่จะท้วงติงการสอนของครูอย่างสุภาพหากคิดว่าครูสอนผิดอาสาออกไปนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน รู้จักการวางแผนและกำหนดวิธีการเรียนในขณะที่เรียนในห้องเรียน

4.3.4 บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา

ผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชน และสถาบันสังคมมีบทบาทเข้าร่วมในการให้การศึกษาได้หลายประการ ทั้งในการจัดการศึกษาซึ่งต้องได้รับสิทธิประโยชน์ดังได้กล่าวแล้วแต่ต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังแนวคิดของ ปรัชญา เวสารัชช์ (2545: 30) คือ

1. ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานของตน เช่น เลือกสถานศึกษา ให้บุตรหลานร่วมตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน
2. ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พัฒนาการของบุตรหลาน และการเรียนการสอนประจำวัน

3. ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามผลการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและครูให้ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4. ร่วมในบรรยากาศการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้ปกครองอาจร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอน หรือร่วมกิจกรรมอื่นที่สถานศึกษาจัด ซึ่งหากสถานศึกษามีแนวทาง สนับสนุนที่ดีก็จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5. ร่วมสนับสนุนกิจการการศึกษา โดยสนับสนุนด้านความคิด การเป็นผู้นำ การเป็นกรรมการ การร่วมประชุม การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูลความคิดเห็น การปกป้อง ดูแล การสนับสนุนทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ การร่วมดำเนินโครงการ การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

การที่ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของ เด็ก มีทฤษฎีที่สนับสนุน ดังนี้

1. ทฤษฎีสังคมวิทยา

ทศนีย์ ทองสว่าง (2543:141) ได้สรุปแนวคิดว่า สถาบันครอบครัว (Family Institution) เป็นสถาบันแรกที่ทำให้การศึกษาอบรมให้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะต้องเป็นผู้คอยดูแล เพราะมีความใกล้ชิดและผูกพันกัน แต่ครอบครัวสมัยใหม่ไม่สามารถจะทำ หน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์นัก จึงเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนให้เป็นแหล่งปลูกฝังความรู้ ความคิด และ วิทยาการต่าง ๆ ส่วน วิวรรณ สารกิจปรีชา (2554: 35) ได้สรุปว่า ในการจัดการศึกษานั้นครอบครัว และโรงเรียน มีวิธีการที่มีลักษณะสอดคล้องกับกระบวนการสังคมประภคติ (Socialization Process) กระบวนการเรียน (Learning Process) และกระบวนการถ่ายโยงความรู้ (Transfer Ability Process) โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ต้องการให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนให้นักเรียนเป็นคนดี และมีความสามารถ (Manhood and Manpower) เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นคนเก่ง คน ดีของสังคม

2. ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action)

ฟิชเบินและอัจเซน (Fishbein; & Ajzen. 1981: 5 อ้างอิงจาก เกตุสุขเดช กำแพง แก้ว. 2547: 43-44) ได้เสนอว่าทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นทฤษฎีที่มีฐานคติ (Assumption) ว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ สามารถพิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำ ของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเสมอ พฤติกรรมของบุคคลจึง ขึ้นอยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลแต่ละบุคคล ดังนั้น เจตนาเชิงพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะ กระทำพฤติกรรมของบุคคลจึงเป็นตัวกำหนดในการกระทำนี้ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบที่ใช้ทำนาย ความตั้งใจที่กระทำพฤติกรรมของแต่ละคน เช่น เจตคติความเชื่อเชิงปทัสสถาน (Normative Beliefs) ตัวแปรในรูปแบบนี้ที่ใช้ทำนายประกอบด้วยเจตคติต่อพฤติกรรม ความเชื่อเชิงปทัสสถานเกี่ยวกับการ กระทำ และแรงจูงใจที่จะกระทำตามความเชื่อนั้น ดังนั้น ตัวกำหนดความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม

ในรูปแบบนี้จึงประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับเจตคติ และปัจจัยเกี่ยวกับปทัสถาน ซึ่งการกระทำของบุคคลนั้นจะเนื่องมาจากความตั้งใจ และยังได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยเกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อเชิงปทัสถาน และแรงจูงใจ ดังนี้

1. เจตคติ สิ่งที่บุคคลตั้งใจจะกระทำนั้นขึ้นอยู่กับเจตคติที่เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ อย่างไรก็ตามเจตคติดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น การคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ และคุณค่าของผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมีความคาดหวังที่แตกต่างกัน ความคาดหวังแต่ละอย่างก็มีระดับคุณค่าที่แตกต่างกัน ดังนั้นเจตคติจึงเป็นผลรวมของความคาดหวังซึ่งจะเกิดคุณค่าของความคาดหวังนั้น

2. ความเชื่อเชิงปทัสถาน สิ่งที่บุคคลตั้งใจจะกระทำนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับเจตคติแล้วยังขึ้นอยู่กับความเชื่อเชิงปทัสถานที่ว่า คนอื่น ๆ คิดอย่างไรเกี่ยวกับสิ่งที่เขาจะทำ

3. แรงจูงใจให้ปฏิบัติตาม ได้รับอิทธิพลจากระดับของการจูงใจให้บุคคลปฏิบัติตามความรู้สึกของบุคคลอื่น ๆ

3. ทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพล (Overlapping Spheres of Influence Theory)

เอปสไตน์และคนอื่น ๆ (Epstein; et al. 1997: 71-78) และเอปสไตน์ (Epstein. 2001: 27-39) ได้สรุปทฤษฎีเพื่ออธิบายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วยทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพล (Overlapping Spheres of Influence Theory) โดยมีแนวคิดหลัก คือ ถ้ามองว่าเด็กเป็นนักเรียน นักการศึกษานั้นจะมองครอบครัวแยกต่างหากจากโรงเรียน คือ ครอบครัวจะถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ไปตามลำพังและทั้งหน้าที่การจัดการศึกษาของเด็กไว้ให้โรงเรียน แต่ถ้านักการศึกษามีมุมมองว่านักเรียนเป็น “เด็ก” นักการศึกษานั้นก็จะมองทั้งครอบครัวและชุมชนเป็นเสมือนหุ้นส่วน (Partners) กับโรงเรียนในการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็ก ความเป็นหุ้นส่วนจะทำให้ตระหนักถึงการแบ่งปัน ความสนใจ ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน และนำไปสู่ความคิดริเริ่มจัดทำโครงการที่ดีกว่าเดิม เพื่อสร้างโอกาสต่าง ๆ ให้เด็ก และความสำเร็จของความเป็นหุ้นส่วนกันนี้คือ การร่วมกันดูแลเด็ก

- โรงเรียนที่เสมือนครอบครัว (Family-like School)

ครูแต่ละคนรับรู้และใช้อิทธิพลของขอบเขตทับซ้อนระหว่างครอบครัวและสถานศึกษาแตกต่างกันไป สถานศึกษาบางแห่งทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “ครอบครัวสถานศึกษา” ที่ให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของนักเรียนและจัดประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกันให้กับเด็กแต่ละคนอย่างเหมาะสม สถานศึกษาอาจทำให้กฎระเบียบมีน้อยลง จัดบรรยากาศให้นักเรียนแตกต่างกันไป และปรับระบบการให้รางวัลที่ตอบสนองนักเรียนแต่ละคนมากขึ้น อันเป็นการทำให้เป็นเสมือนครอบครัว ถึงแม้สถานศึกษาจะมีกฎเกณฑ์ตามมาตรฐานที่นักเรียนต้องปฏิบัติตาม เช่น กฎระเบียบการมาสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอตรงเวลา หรือการแต่งตัวของนักเรียน ฯลฯ ก็อาจจะไม่มีความสำคัญเท่ากับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู และการให้ความสนใจเป็น

รายบุคคลในการเสริมสร้างแรงจูงใจและความก้าวหน้าให้แก่นักเรียน ปัจจุบันนักเรียนที่ฉลาดมักจะได้รับโอกาสรูปแบบต่าง ๆ ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู นักเรียนที่เรียนรู้ช้ามักจะได้รับการดูแลเป็นรายบุคคลน้อยกว่า ได้รับการปฏิบัติต่อตนเองเช่นครอบครัวน้อยกว่า ซึ่งอาจจะทำให้แรงจูงใจของนักเรียนที่จะมาเรียนลดน้อยลง ซึ่งบางสถานศึกษารับรู้และให้รางวัลกับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเรียนดี และติดตามว่าใครได้คะแนนสูงสุด แต่บางสถานศึกษาให้รางวัลแก่นักเรียนสำหรับความก้าวหน้าและความสำเร็จของแต่ละบุคคลดังเช่นที่ผู้ปกครองทำ สถานศึกษาแบบนี้จะให้ความสำคัญต่ออันดับของความสำเร็จเปรียบเทียบโดยรวมน้อยกว่า แต่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างและความถนัดของแต่ละบุคคลมากกว่า นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการปฏิบัติดังเช่นที่นักเรียนได้รับจากครอบครัว ทั้งยังได้รับความสนใจ และความรักความอบอุ่นจากครูด้วย เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาถึงขนาดเป็นหุ้นส่วนกับโรงเรียน แล้วผู้บริหารโรงเรียนและครูจะริเริ่มบรรยายภาค “โรงเรียนเสมือนครอบครัว (Family-like School)” มากขึ้น โรงเรียนเสมือนครอบครัวจะต้อนรับทุก ๆ ครอบครัว และจะกระตุ้นเตือนความเป็นปัจเจกบุคคลของเด็กแต่ละคน ทำให้เด็กแต่ละคนรู้สึกว่าตนเองเป็นคนพิเศษในทำนองเดียวกับความเป็นหุ้นส่วน

- ครอบครัวเสมือนโรงเรียน (School-like Family)

ผู้ปกครองบางคนทำให้บ้านคล้ายคลึงสถานศึกษา ผู้ปกครองเหล่านี้รู้ว่าจะช่วยเด็ก ๆ ของเขาได้อย่างไร และใช้โอกาสอันเหมาะสมที่จะดำเนินการ ครอบครัวที่คล้ายคลึงสถานศึกษามักจะมีตารางที่คงที่และตายตัวในการเรียนรู้ให้นักเรียนตั้งแต่วัยทารก โดยใช้หนังสือและสื่อ รูปทรง ขนาด ศิลปะและดนตรี เป็นส่วนหนึ่งของการเริ่มหลักสูตรเบื้องต้นของความ “เสมือนสถานศึกษา” ก่อนที่เด็กจะเข้ามาเรียนในสถานศึกษา ครอบครัวเหล่านี้ถูกนำพาโดยการระลึกถึง “สิ่งที่ขาดหายไป” ในช่วงแรก ๆ ของชีวิตเด็กในครอบครัว ครอบครัวเป็นผู้สอนเด็กเล็กเปรียบเสมือนครูคนแรก ภาพสถานศึกษาในจินตนาการของผู้ปกครอง หรือภาพครูที่ขาดหายไปจากชีวิตปัจจุบันมีอิทธิพลต่อสิ่งที่ครอบครัวจะสอนและวิธีที่ใช้สอนเด็ก ครอบครัวบางครอบครัวดำเนินการจัดการคล้ายสถานศึกษา ครอบครัวเหล่านี้ไม่เพียงจะสร้างงานเหมือนที่สถานศึกษาให้เด็ก ๆ ได้ทำ และให้รางวัลในความสำเร็จเท่านั้น แต่ยังให้งานที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน และทำให้เด็กร่วมเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไม่อยู่นิ่ง (Active Learning) มากกว่าการเป็นผู้ฟังเฉย ๆ (Passive Listening) ครอบครัวเหล่านี้ไม่เพียงจะถ่ายทอดหลักสูตรของสถานศึกษามายังงานให้เด็กทำที่บ้าน แต่ยังให้ความสำคัญกับหลักการปฏิบัติขององค์กรที่มีประสิทธิภาพด้วย และใช้โครงสร้าง (กิจกรรม งาน อำนาจบังคับบัญชา รางวัล การจัดกลุ่ม การประเมิน และเวลา หรือเล็งโครงสร้างที่มีเป้าหมาย) ที่จะนำพาสู่การสอนในห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้ต่อไป ถึงแม้ว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่จะยอมรับและรักเด็ก ๆ ของตนในคุณภาพที่ไม่เหมือนใครเป็นปัจเจกบุคคลของเด็กก็ตาม ครอบครัวหลายครอบครัวให้รางวัลเด็กในผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐาน และให้รางวัลเด็ก ๆ เมื่อเด็กเรียนรู้ “ทักษะพื้นฐาน” (จากการเรียนรู้ที่จะเดินจนถึงการเรียนรู้ที่จะอ่าน) และเมื่อเด็กได้ทักษะการเข้าสังคมและทักษะขั้นสูงทางวิชาการหรือทักษะพิเศษอื่น ๆ ครอบครัวที่เหมือนสถานศึกษามุ่งเน้นให้ความสำคัญกับตำแหน่งในลำดับขั้นของสถานภาพการศึกษาและสังคม ซึ่ง

ผู้ปกครองจะริเริ่มบรรยากาศ “ครอบครัวเสมือนโรงเรียน (School-like Family)” ครอบครัวจะกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนตระหนักว่าตนเป็นนักเรียน และเสริมแรงความสำคัญของโรงเรียน ช่วยดูแลเด็กทำการบ้าน สร้างทักษะ ความรู้สึกสำเร็จให้เด็ก ชุมชนรวมถึงกลุ่มของผู้ปกครองจะทำงานร่วมกัน ริเริ่มโอกาสการเรียนรู้ เสริมแรง กระตุ้นเตือน และให้รางวัลนักเรียนที่พัฒนาก้าวหน้าด้วยดี มีความคิดริเริ่ม เสียสละ และทำดี ส่วนชุมชนก็จะริเริ่มบรรยากาศ “ชุมชนเสมือนครอบครัว (Family-like Community)” จัดตั้งบริการ และกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนเด็ก ครอบครัวก็จะมีจิตใจให้ชุมชน (Community-minded Families) นักเรียนจะเกิดการร่วมแรงหรือร่วมใจกับเพื่อนบ้านของเขาและครอบครัวอื่น ๆ แนวคิดโรงเรียนชุมชนก็จะเกิดขึ้น เกิดโครงการบริการเพื่อเด็ก ผู้ปกครอง และคนอื่น ๆ เมื่อแนวคิดทั้งหมดนี้รวมเข้าด้วยกันก็จะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Communities)

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แอนเจลูชี (Agelucci, 2008: 4-5) ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยศึกษาจากสถานศึกษาในชนบทที่ได้รับรางวัล “Blue Ribbon” ระดับประถมศึกษาในรัฐเพนซิลเวเนีย ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ปกครองสองกลุ่มจากสถานศึกษาและได้ข้อมูลว่าการที่ผู้ปกครองได้เห็นครูใหญ่อยู่เสมอ ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการให้ครูได้ผูกพันต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทำให้เกิดความสัมพันธ์และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน ส่วนทางด้านผู้บริหารก็ได้มีทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังนี้

1. ทฤษฎีการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship-building Theory) ได้มีความพยายามในส่วนของสถานศึกษาที่จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าได้รับการต้อนรับและได้รับการเชิญชวนให้มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

2. ทฤษฎีผู้ปกครองเป็นผู้ช่วย (Parent Assistance Theory) โดยกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและในวิถีทางของการปฏิบัติที่จะช่วยให้ครูหรือครูใหญ่ในการทำงานกับนักเรียนอย่างเต็มกำลัง

3. ทฤษฎีการเป็นหุ้นส่วน (Partnership Theory) บนรากฐานของความไว้วางใจ และเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ความเป็นหุ้นส่วนได้ถูกสร้างขึ้นโดยสถานศึกษาและผู้ปกครองร่วมกันดำเนินการ ร่วมกันในหลายทางเพื่อพัฒนากระบวนการตัดสินใจภายในสถานศึกษา

มอริสัน (Morrison, 2000: 364-365 อ้างถึงใน ประภัทร์พร เศรษฐชยานนท์. 2557: 36) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กทำได้ 4 วิธี คือ

1. วิธีการให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำงานกับครูตามความถนัดของผู้ปกครอง เช่น การระดมทุน การเป็นครูผู้ช่วยในบางกิจกรรม

2. วิธีการให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นวิธีที่เกี่ยวข้องกับการจัดแผนการสอน เสนอแนะในการจัดหลักสูตร การเลือกหนังสือหรือสื่อการสอน เป็นต้น
3. วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวิธีที่เน้นคุณภาพของครอบครัว การดูแลที่บ้าน และการร่วมพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้
4. วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ เป็นการนำวิธีต่าง ๆ ข้างต้นมาผสมผสานเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการร่วมตัดสินใจด้านการศึกษากับโรงเรียน

ส่วน ธรรมชาติ (2535: 245-250) ได้กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. โปรแกรมครอบครัวศึกษาที่ยึดบ้านเป็นศูนย์กลาง หมายถึง ลักษณะโปรแกรมที่ครูเป็นผู้ไปพบพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อช่วยสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ให้ความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ การจัดหาอุปกรณ์การเรียน หรือวัสดุที่ใช้ประกอบการเรียน เป็นต้น
2. โปรแกรมครอบครัวศึกษาที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะเป็นฝ่ายมาพบครูที่โรงเรียน เพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การเลี้ยงดูลูก พัฒนาการ วิชาการ ความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาลูกให้ได้อย่างเต็มที่และถูกต้องต่อไป

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครอง และครอบครัว ล้วนแต่มีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นด้วยการเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน หรือบุคลากรของตนเอง จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียน ให้ความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติมแก่นักเรียน ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา หมายถึง พฤติกรรมหรือหน้าที่รับผิดชอบของผู้ปกครองในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้แก่นักเรียน เช่น เอาใจใส่ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของตนเอง จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียน ให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมแก่นักเรียน ให้กำลังใจนักเรียนเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาเรื่องการเรียนรู้ สนใจและติดตามในผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4.3.5 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

เฮย์ (Hay อ้างอิงจาก ญัฏฐวรรณ์ สุนทรวริทธิโชติ และกาญจนา สุชาบุรณ์. 2556: 7) ได้ให้คำนิยามการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมว่าเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อกลุ่มคนระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมของกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ส่วน วิลเลียม ดับบลิว รีดเดอร์

(William W. Reeder อ้างอิงจาก ฌีววรรณ์ สุนทรวริทธิโชติ และกาญจนา สุชาบุรณ์. 2556: 8) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม สำหรับ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 4) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ และ กนิษฐา สนเผือก (2556: 12) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมในการปฏิบัติในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล เพื่อผลักดันให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ส่วน แสงสุรีย์ คำตุ้ย; ธนากร ก้อนทองดี; และชนนิกานต์ เครือยังยืน (2556: 18) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือส่วนรวม

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมในการปฏิบัติในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล เพื่อผลักดันให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ โดยเป็นการร่วมด้วยความสมัครใจในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อกกลุ่มคนระหว่างกลุ่มต่อกกลุ่ม

2. ประเภทการมีส่วนร่วม

เจลิยว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ (2545 อ้างอิงจาก แสงสุรีย์ คำตุ้ย; ธนากร ก้อนทองดี; และชนนิกานต์ เครือยังยืน. 2556: 19) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน กล่าว คือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้วยกว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้จักความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 อ้างอิงจาก แสงสุรีย์ คำตัญญู; ธนากร ก้อนทองดี; และชนนิกานต์ เครือยั่งยืน. 2556: 19 – 20) ได้สรุปถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง มีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร

2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจ แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเภทของการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งอาจสรุปได้ง่าย ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือเป็นทางการ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตรง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือรับผิดชอบกิจกรรมนั้น โดยอาจเป็นทั้งการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน หรือการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ ก็ได้ (2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อมหรือไม่เป็นทางการ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจหรือรับผิดชอบในกิจกรรม แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น

3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ประสบการณ์ (Experience) ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) ขั้นความคิด รวบยอด (Concept) และขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) การเรียนแบบมีส่วนร่วมนับได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. 2558: 1 , 3-4) ซึ่งมีนัยการศึกษาให้ความหมายของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนี้

สมใจ ปราบพล (2544: 13-14) สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมโดยการเอาจิตใจเข้าร่วมทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาศัยหลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถิย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2545: 41) ที่สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มหรือศึกษาด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมณฑา พรหม

บุญ และอรพรรณ พรสีมา (2549: 34-35) ที่สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับฝึกชอต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ทักษะการบริหารจัดการการเป็นผู้นำผู้ตาม และสอดคล้องกับ แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558: 4) ที่สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่ม การฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น ส่วน ซาร่า โทมัส (Sarah Thomas. 2015 อ้างถึงใน แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. 2558: 4) สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้เรียนร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนที่ก่อให้เกิดการวิเคราะห์และการเรียนรู้ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การตรวจสอบและการประเมินผล สำหรับ เจีย เซน และคณะ (Jia Shen, et. al. 2004 อ้างอิงจาก แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. 2558: 4) สรุปว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามในการทำงาน ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มหรือศึกษาด้วยตนเอง

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับฝึกชอต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกทักษะการเป็นผู้นำผู้ตาม เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามในการทำงาน ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น ฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานกลุ่ม

หลักการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง มีการแสดงออกทั้งการเขียนและการพูด (สุเทพ อ่วมเจริญ. 2549 อ้างอิงจาก พิสุทธา อาริราษฎร์. 2553: 8-9) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ (Experience) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้สอน ซึ่งในการจัดการเรียนเนื้อหาที่ใช้ในการให้ความรู้หรือนำไปสู่การสอนทักษะต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว

2. ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น การสะท้อนความคิดเห็นโดยการอภิปรายจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทของสมาชิกที่ดีที่จะทำให้งานสำเร็จ การควบคุมตนเองและการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

3. **ขั้นความคิดรวบยอด (Concept)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหรือพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) เกิดได้หลายทาง เช่น จากการบรรยายของผู้สอน การมอบหมายให้อ่านจากเอกสาร ตำรา หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็นหรืออภิปรายโดยผู้สอน อาจจะสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปรายและการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

4. **ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application)** ผู้เรียนจะได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตขั้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนา เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ

การเรียนรู้แบบส่วนร่วมอาศัยหลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีดังนี้ 1) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน 2) ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้ที่เรียกว่า Active Learning 3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 4) ปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง 5) มีการสื่อสารโดยการพูด หรือการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ ส่วนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะยึดหลักสำคัญคือ ต้องการให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดในทุกๆ องค์ประกอบก็คือการแบ่งปันประสบการณ์ การได้สะท้อนความคิดและถกเถียง การสรุปความคิดรวบยอด ตลอดจนได้ทดลองหรือประยุกต์แนวคิดและในทุกองค์ ประกอบนั้นจะต้องเกิดการเรียนรู้สูงสุด หรืออาจกล่าวได้ว่า “การเรียนรู้สูงสุด เกิดจากการมีส่วนร่วมสูงสุดและการบรรลุงานสูงสุด” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 11-14)

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง การมีความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือกับการจัดการเรียนการสอน มีปฏิสัมพันธ์กับครูและทำกิจกรรมร่วมกันในการจัดการเรียนการสอน เรียนรู้ ค้นคว้าร่วมกันเป็นทีมกับเพื่อน แสวงหาความรู้ร่วมกันและนำมาสรุปความรู้ที่ได้มา และการให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน

5. การวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis)

ทฤษฎีทางสถิติของการวิเคราะห์พหุระดับนี้ ถูกพัฒนาขึ้นมาจากหลายทิศทางในศาสตร์แต่ละสาขา รวมไปถึงโมเดลการวิเคราะห์ความแปรปรวนผสม (mixed-model ANOVA) ในทางชีววิทยา โมเดลการถดถอยสัมประสิทธิ์สุ่ม (random-coefficient regression models) ในทางเศรษฐศาสตร์ และการพัฒนาในเชิงทฤษฎีสถิติด้วยโมเดลส่วนประกอบความแปรปรวน (covariance component models) และโมเดลเชิงเส้นที่ประมาณค่าแบบเบย์เซียน (Bayesian

estimation of linear models) วิธีพหุระดับเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการของโมเดลเชิงปริมาณ ในการใช้โมเดลพหุระดับจะมี 2 วัตถุประสงค์ คือ (1) ใช้ในการอ้างอิงเกี่ยวกับพารามิเตอร์โครงสร้างของโมเดล เช่น จุดตัด สัมประสิทธิ์การถดถอย ซึ่งอธิบายความแปรปรวนระหว่างหน่วยของกลุ่ม จะเรียกว่า อิทธิพลสุ่ม (random effects) หรือสัมประสิทธิ์สุ่ม (random coefficients) จากสถิติต่าง ๆ ในการวิจัยเชิงทดลอง อิทธิพลสุ่มอธิบายได้เมื่อระดับของการทดลองสุ่มมาจากประชากรระดับการทดลองที่เป็นไปได้ทั้งหมด ดังนั้น อิทธิพลสุ่มจะไม่เป็นค่าคงที่ ในทางกลับกัน อิทธิพลกำหนด (fixed effects) เมื่อระดับของการทดลองที่เป็นไปได้ทั้งหมดนำมาใช้ในการทดลอง อิทธิพลกำหนดจะเป็นค่าคงที่ และถูกวัดโดยปราศจากความคลาดเคลื่อน เพราะวาระดับการทดลองที่เป็นไปได้ทั้งหมดถูกนำมาใช้ในการทดลอง ในการวิเคราะห์การถดถอยระดับเดียว สัมประสิทธิ์จะอธิบายด้วยโมเดลเชิงเส้น เช่น จุดตัด และความชัน ซึ่งจะประมาณค่าได้จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น สัมประสิทธิ์การถดถอย (ความชัน) อธิบายผลกระทบของฐานะทางเศรษฐกิจ (SES) ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งกำหนดได้ด้วยค่านำหนัก (beta) ในทางกลับกัน ในโมเดลพหุระดับ สัมประสิทธิ์ที่ระดับที่ 1 (ระดับบุคคล) สามารถถูกจับให้เป็นสัมประสิทธิ์สุ่ม ความชันอธิบายผลกระทบของฐานะทางเศรษฐกิจ (SES) ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งจะถูกให้ค่าอย่างสุ่มข้ามชุดของโรงเรียน นั่นคือ ในบางโรงเรียนค่าสัมประสิทธิ์ความชันอาจจะมีค่ามากกว่า และในบางโรงเรียนค่าสัมประสิทธิ์ความชันอาจจะมีค่าน้อยกว่า ซึ่งอาจสนใจค่าเฉลี่ยของฐานะทางเศรษฐกิจ (SES) ที่มีผลในแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะบางโรงเรียนที่มีความชันเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยความชันของฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวทั้งหมด (2) ใช้ในการอ้างอิงถึงพารามิเตอร์ระดับบุคคลที่มีการแจกแจงที่หลากหลายข้ามหน่วย นั่นคือ ส่วนของความเป็นไปได้ที่จะอธิบายพฤติกรรมอย่างสุ่มของพารามิเตอร์ เช่น จุดตัดของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความชันของฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยมากพื้นฐานของนักวิจัยจะเกี่ยวข้องกับการประมาณค่าพารามิเตอร์โครงสร้าง เช่น สัมประสิทธิ์สุ่ม ว่ามีนัยสำคัญข้ามกลุ่มหรือไม่ อย่างไรก็ตามการประมาณค่าการแจกแจงที่ไม่รู้ในพารามิเตอร์แต่ละตัว เช่น ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าอิทธิพล คือ สิ่งที่ทำให้ความสนใจ โดยเฉพาะเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลอาจจะทำให้การประมาณค่าลำเอียงว่ามีความแปรปรวนในการประมาณค่าอิทธิพลข้ามกลุ่ม (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2559: ออนไลน์) ซึ่ง Klein; & Kozlowski (2000 : 32-35) กล่าวว่า ระดับของตัวแปรในการวิเคราะห์พหุระดับมี 2 ระดับ คือ

1. ตัวแปรระดับบุคคล (Individual-level construct) โดยแต่ละบุคคลเป็นอิสระจากกัน ไม่มีความสัมพันธ์กัน (Independent) ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลุ่ม ดังนั้นตัวแปรระดับบุคคล หมายถึง ตัวแปรที่ค่าคะแนนตัวแปรที่ต้องการวัดจะแตกต่างกันไปตามแต่ละหน่วยของบุคคล

2. ตัวแปรระดับกลุ่ม (Group-level construct) โดยแต่ละบุคคลมีความสัมพันธ์กัน (Inter-dependent) จากการที่สมาชิกภายในกลุ่มมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous individuals) และจากการที่สมาชิกภายในกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกัน แต่เมื่อมารวมตัวกันจะสามารถรวมกันเป็นกลุ่มได้ (Heterogeneous individuals or Individual-with in-group) ดังนั้น ตัวแปรระดับกลุ่ม

หมายถึง ตัวแปรที่ค่าคะแนนตัวแปรแตกต่างกันไปตามหน่วยของกลุ่มงาน โดยมีลักษณะของกลุ่มในการวิเคราะห์พหุระดับ 3 ลักษณะ คือ

2.1 คุณสมบัติโดยรวม (Global properties) เป็นลักษณะของตัวแปรกลุ่มที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย (Observable) ที่บรรยายถึงคุณลักษณะของกลุ่ม (Descriptive characteristics of a unit) เป็นรูปแบบที่สมาชิกภายในกลุ่มเกิดความเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของตัวแปร เช่น ขนาดของกลุ่ม (Group size) และหน้าที่การทำงานของกลุ่ม (Group function) เวลาที่จะวัดตัวแปรความเป็นกลุ่มรูปแบบนี้ ค่าของตัวแปรจะไม่เปลี่ยนแปลงไป แต่สมาชิกภายในกลุ่มจะเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของตัวแปร ดังนั้นการเก็บข้อมูลตัวแปรที่มีลักษณะ Global properties นี้จะสามารถเก็บจากสมาชิกเพียงคนเดียวภายในกลุ่ม จะทำให้สามารถทราบค่าของตัวแปรได้ โดยไม่จำเป็นต้องถามจากสมาชิกทั้งหมดที่อยู่ภายในกลุ่ม

2.2 คุณสมบัติร่วม (Shared properties) เป็นลักษณะของตัวแปรกลุ่มที่เกิดจากการที่สมาชิกแต่ละคนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกกลุ่มที่คล้ายคลึงกันจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้แก่ ทำให้เกิดประสบการณ์ เจตคติ ความคิด ค่านิยม ความเชื่อที่หล่อหลอม ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มรับรู้ตัวแปรนี้ร่วมกัน ทำให้เกิดตัวแปรระดับกลุ่มขึ้น

2.3 คุณสมบัติเชิงโครงสร้าง (Configural properties) เป็นลักษณะของตัวแปรที่เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มมาอยู่รวมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน แต่จะมีความแตกต่างของสมาชิกที่อยู่ภายในกลุ่ม ข้อมูลที่ใช้ประเมินมาจากคุณลักษณะ การรู้จัก หรือพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละบุคคล การวัดตัวแปรกลุ่มนี้จะเป็นการศึกษาที่รูปแบบของความแตกต่างของแต่ละบุคคลจะส่งผลกระทบต่อกลุ่ม เทคนิคที่จะนำมาใช้การรวมค่าข้อมูลในลักษณะของตัวแปรกลุ่มประเภทนี้ได้ ดังเช่น ค่าสูงสุด-ต่ำสุด (Minimum-Maximum) ดัชนีความผันแปร (Indices of variation) ความเหมือนกัน (Profile similarity) การวิเคราะห์มาตราพหุมิติ (Multidimensional scaling) การวิเคราะห์โครงข่าย (Network analysis) เครือข่ายใยประสาท (Neural nets) เป็นต้น

แสดงว่าข้อมูลในการวิเคราะห์พหุระดับต้องเป็นแบ่งเป็นระดับลดหลั่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2559: ออนไลน์) ที่กล่าวว่า ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์พหุระดับควรมีลักษณะเป็น “ข้อมูลพหุระดับ (Multilevel data) หรือเรียกว่า “ข้อมูลสอดแทรกลดหลั่น (Hierarchical nested data) โดยลักษณะของข้อมูลก็จะแบ่งออกเป็นระดับ ซึ่งระดับล่างสุดจะเป็นข้อมูลในระดับบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้ข้อมูลระดับบุคคลก็คือข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยข้อมูลระดับบุคคลจะได้รับอิทธิพลมาจากข้อมูลระดับกลุ่มหรือระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยายากที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน โดยข้อมูลระดับกลุ่มหรือระดับห้องเรียนนี้จะได้รับอิทธิพลมาจากข้อมูลระดับกลุ่มที่สูงกว่าคือระดับสถาบันหรือระดับโรงเรียน ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตร

การศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

Klein; & Kozlowski (2000: 38-45) และฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2559: ออนไลน์) ให้แนวคิดที่สอดคล้องกันว่ารูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปร (Model of Relationships) ในการวิเคราะห์พหุระดับมี 3 รูปแบบ ได้แก่

1. Single-Level Models การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระดับเดียว สามารถทำการศึกษาได้ทั้งระดับบุคคล และระดับกลุ่ม โดยระดับบุคคลตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามจะมีค่าแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล แต่ถ้าเป็นระดับกลุ่มจะมีลักษณะของตัวแปรได้ 3 แบบ คือ เป็นได้ทั้ง Global properties, Shared properties และ Configural properties

2. Cross-Level Models ความสัมพันธ์ข้ามระดับเป็นการบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามที่อยู่ต่างกันของระดับการวิเคราะห์ มีลักษณะดังนี้ ตัวแปรที่อยู่ระดับสูงกว่า (Higher-level constructs) หรือตัวแปรในระดับกลุ่มส่งผลทางตรงหรือทางอ้อมต่อตัวแปรที่อยู่ระดับต่ำกว่า (Lower-level constructs) หรือตัวแปรในระดับบุคคล และอาจมีความเป็นไปได้ถึงผลกระทบจากตัวแปรที่อยู่ในระดับบุคคลที่มีผลต่อตัวแปรที่อยู่ระดับกลุ่ม โดยความสัมพันธ์ข้ามระดับจะมี 4 รูปแบบ ดังนี้

2.1 Cross-level direct-effect models เป็นอิทธิพลทางตรงของตัวแปรในระดับกลุ่มที่ส่งผลต่อตัวแปรในระดับบุคคล

2.2 Cross-level moderator models เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระดับบุคคล 2 ตัวแปรที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือถูกกำกับโดยความสัมพันธ์โดยตัวแปรในระดับกลุ่ม

2.3 Cross-level frog-pond models คือค่าของตัวแปรในระดับบุคคลขึ้นอยู่กับค่าของตัวแปรที่อยู่ภายในระดับกลุ่ม

2.4 Cross-level mediation models เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ถูกคั่นกลางด้วยตัวแปรที่ข้ามระดับลงมาจากตัวแปรในระดับกลุ่มลงมาถึงระดับบุคคล

3. Homologous Multilevel Models เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล แล้วความสัมพันธ์นี้สามารถยกระดับความสัมพันธ์ขึ้นไปเป็นระดับกลุ่มได้ โดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้จะมีอำนาจนำไปใช้ในการอ้างอิง และอธิบายทฤษฎีระดับกลุ่มได้

เทคนิคการวิเคราะห์พหุระดับแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ (สมหญิง ลมูลพัทธ์. 2558: 85-86)

1. การวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบว่าตัวแปรระดับบุคคลมีความแตกต่างหรือสอดคล้องกัน เพื่อสร้างเป็นตัวแปรระดับกลุ่มได้หรือไม่ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ 1) R_{wg} Index เป็นการประเมินความสอดคล้องของความเห็นภายในกลุ่มว่าคล้ายคลึงกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาดังนี้ หากค่า $r_{WG(J)}$ อยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 0.30 แสดงว่าไม่มีความสอดคล้องกันในระดับกลุ่ม หากค่า $r_{WG(J)}$ อยู่ระหว่าง 0.31 ถึง 0.50 แสดงว่ามีความสอดคล้องกันน้อยในระดับกลุ่ม หากค่า $r_{WG(J)}$ อยู่ระหว่าง 0.51 ถึง 0.70 แสดงว่ามีความสอดคล้องกันปานกลางในระดับกลุ่ม หาก

ค่า $r_{WG(J)}$ อยู่ระหว่าง 0.71 ถึง 0.90 แสดงว่ามีความสอดคล้องกันมากในระดับกลุ่ม และค่า $r_{WG(J)}$ อยู่ระหว่าง 0.91 ถึง 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องกันมากที่สุดในระดับกลุ่ม (LeBreton; & Senter. 2008: 836) 2) Eta-squared เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างภายในกลุ่มกับความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ว่าคะแนนในระดับบุคคลสามารถอธิบายในระดับที่สูงกว่าได้หรือไม่ 3) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass correlation coefficients : ICC) ซึ่งค่า ICC(1) นั้นเป็นการพิจารณาว่า ความแปรปรวนที่เกิดจากความแตกต่างของคะแนนระหว่างกลุ่มงานมีมากหรือน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับความแตกต่างของคะแนนที่เกิดขึ้นทั้งหมด เกณฑ์การพิจารณาค่า ICC(1) คือ ควรจะมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ขึ้นไป ส่วนค่า ICC(2) เป็นการประเมินความเชื่อมั่น (Reliability) ของคะแนนเฉลี่ยที่สร้างจากคะแนนของสมาชิกภายในกลุ่มเดียวกัน เกณฑ์การพิจารณาค่า ICC(2) คือ ควรจะมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป (Klein & Kozlowski. 2000: 518) โดยค่า ICC(2) จะสูงกว่า ICC(1) 4) Within and between analysis (WABA) เป็นการทดสอบว่าตัวแปรและความสัมพันธ์ของตัวแปรนั้นเกิดขึ้นที่ระดับการวิเคราะห์ใด ในหลาย ๆ งานวิจัยจึงได้นำเทคนิคการวิเคราะห์หาวามาทดสอบระดับการวิเคราะห์และความสัมพันธ์ของตัวแปรก่อนที่จะวิเคราะห์การทดสอบแบบจำลองพหุระดับด้วย MSEM ต่อไป เนื่องด้วยการวิเคราะห์หาวามานี้จะช่วยให้การนำคะแนนตัวแปรไปวิเคราะห์แบบจำลองและการกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกิดขึ้นที่ระดับกลุ่มมีความถูกต้องเที่ยงตรงและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับได้หนักแน่นมากขึ้น

2. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เช่น Within and Between Analysis (WABA), Hierarchical Linear Model (HLM) และ Multilevel structural equation modeling (MSEM)

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การวิเคราะห์พหุระดับเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระดับลดหลั่นกัน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ใช้ในการอ้างอิงเกี่ยวกับพารามิเตอร์โครงสร้างของโมเดล และใช้ในการอ้างอิงถึงพารามิเตอร์ระดับบุคคลที่มีการแจกแจงที่หลากหลายข้ามหน่วย โดยระดับของตัวแปรในการวิเคราะห์พหุระดับนั้นมี 2 ระดับ คือ ตัวแปรระดับบุคคล (Individual-level construct) และตัวแปรระดับกลุ่ม (Group-level construct) ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน 3 แบบ คือ Single-Level Models ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระดับเดียว Cross-Level Models ความสัมพันธ์ข้ามระดับ และ Homologous Multilevel Models เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล แล้วความสัมพันธ์นี้สามารถยกระดับความสัมพันธ์ขึ้นไปเป็นระดับกลุ่มได้ สำหรับเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์มี 2 รูปแบบ คือ การวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบว่าตัวแปรระดับบุคคลมีความแตกต่างหรือสอดคล้องกัน เพื่อสร้างเป็นตัวแปรระดับกลุ่มได้หรือไม่ และการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรปัจจัยพหุระดับที่เป็นลักษณะโมเดลการวิเคราะห์ถดถอยพหุระดับ ซึ่งจะดำเนินการวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น (Hierarchical linear model: HLM) โดยศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งระดับเดียวกันและข้ามระดับ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538 : บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ระดับประถมศึกษาของหน่วยราชการ สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องจำนวน 31 เรื่อง วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและดุษฎีบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา 270 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 301 เรื่อง สังเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนมี 3 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมทางการเรียน ทักษะทางภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน และเจตคติ ซึ่งแต่ละปัจจัยส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (1) ด้านความพร้อมทางการเรียน นักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยจะจำรู้คำด้านการออกเสียงและด้านความหมายสูงกว่านักเรียนที่มีความพร้อมต่ำ (2) ทักษะทางภาษาในการฟัง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ภาษาไทยด้านการฟังเพื่อการสื่อสารสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังปานกลาง และต่ำ (3) ทักษะทางภาษาในการพูด นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นสูงขึ้นไปจะมีพัฒนาการทางภาษาพูดด้านจำนวนคำและความซับซ้อนของประโยคมากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับต่ำกว่า (4) ทักษะทางภาษาในการอ่าน นักเรียนหญิงมีความเข้าใจ ความสามารถด้านการอ่านอัตราเร็วในการอ่านสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองมากมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองน้อย (5) ทักษะทางภาษาในการเขียน นักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนสูง จะมีความสามารถทางการเขียนสูงกว่านักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงจะมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูง นักเรียนหญิงมีความสามารถทางการเขียนสูงกว่านักเรียนชาย (6) ด้านเจตคติ การอ่านมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน เจตคติในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิงสูงกว่าเพศชาย แต่เจตคติในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพศชายกับเพศหญิงไม่แตกต่างกัน

สมศักดิ์ วงศ์จำปา (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการนิเทศในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และระดับคุณภาพของครู สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการนิเทศในการปฏิบัติงาน นิเทศของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และระดับคุณภาพของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นศึกษานิเทศก์สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอจำนวน 57 คน ผู้บริหารจำนวน 153 คน และครูผู้สอนจำนวน 153 คน รวมทั้งสิ้น 363 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในเขตการศึกษา 1 ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified Random Sampling) ผลการศึกษาพบว่า ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอใช้พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือกันมากที่สุด คือ พฤติกรรมการนิเทศ ได้แก่ การกระทำ การปฏิบัติหรือลักษณะในการปฏิบัติงานหรือ การแสดงออกในการนิเทศใน 4 แบบ คือ พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะควบคุม พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะสาระข้อมูล พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือกัน และพฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้แนะในการปฏิบัติงานนิเทศทั้ง 5 งาน คือ งานช่วยเหลือ

ครู งานฝึกอบรมครูประจำการ งานพัฒนาหลักสูตร งานพัฒนากลุ่ม และงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 อยู่ในระดับคุณภาพครูเชี่ยวชาญมากที่สุด ซึ่งระดับคุณภาพของครูมี 5 ระดับ คือ ครูปฏิบัติการ ครูชำนาญการ ครูเชี่ยวชาญ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ และครูผู้ทรงคุณวุฒิ

นิตยา เหมือดโธสง (2544: 315-333) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักเรียน ครู และโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงสุด คือ นักเรียน (.376) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียน (.318) และครู (.303) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทุกด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 15.93

สมจิตร อุดม (2547: 197-227) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้ และเพื่อสร้างโมเดลพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้สำเร็จอยู่ในระดับมาก ปัจจัยระดับนักเรียนพบว่า พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียน และเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 , .01 และ .05 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพการทำนายได้ร้อยละ 38.4 ปัจจัยระดับครู พบว่า คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 , .01 และ .01 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพการทำนายได้ร้อยละ 19.1 และปัจจัยระดับผู้บริหารโรงเรียน พบว่า บรรยากาศโรงเรียน วิสัยทัศน์ผู้บริหาร และพฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การอบรมทางการบริหาร และพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพการทำนายได้ร้อยละ 28.5

พัทตร์สร สิริบุญภาค (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณภาพภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลจังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบคุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดจังหวัดนนทบุรี ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลจังหวัดนนทบุรี และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านความรุดรณรงค์ และด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง 8 ด้าน คือ ความยืดหยุ่น ความสำเร็จ ความเป็นพื้นฐาน มีหลักการ การบริหารคน หลักการปกครอง การมองการณ์ไกล หลักในการทำงาน

ความมุ่งประสงค์ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความสามารถในการพัฒนาศักยภาพ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการผสมผสาน และคุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์กันทุกด้าน ทั้งภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกราช ดินาง (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพหุระดับกับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับครู ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความพึงพอใจในการทำงาน การรับรู้ภาระงานครู และตัวแปรอิสระระดับโรงเรียน ได้แก่ บรรยากาศโรงเรียน และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ กับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำนวน 1,201 คน และผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำนวน 105 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ผลการศึกษาพบว่า (1) ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคุณระหว่างตัวแปรอิสระระดับครู กับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู มีค่าเท่ากับ .658 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคุณระหว่างตัวแปรอิสระระดับโรงเรียน กับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู มีค่าเท่ากับ .756 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) ตัวแปรอิสระระดับครู ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู และการรับรู้ภาระงานครูมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่เจตคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มพูนขึ้น ส่วนการรับรู้ภาระงานครูมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในทางลดลง และ (4) ตัวแปรอิสระระดับโรงเรียน ได้แก่ บรรยากาศโรงเรียน และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในทางเพิ่มพูนขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

คอดารียะห์ เสกเมธี (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู : กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอน และปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นครูที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นการวิจัยในรูปพหุกรณีศึกษาในระบบการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสตรีพัฒนศึกษา “หะยีนิเซาะ อาเก็บบูไร – บำเพ็ญ” โรงเรียนพัฒนาอิสลาม และโรงเรียนดรฺฤณศาสนวิทยา ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 7 เดือนด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกภาคสนาม และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ครู

รางวัลพระราชทานมีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมการสอนดังนี้ (1) ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ทุ่มเทให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติตน (2) ครูมีความเข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมของเด็กแต่ละบุคคล (3) ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอน มีการวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้า (4) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน (5) ครูมีสื่อการสอนที่หลากหลาย ทำง่ายและสอดคล้องกับบทเรียน (6) ครูจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (7) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างหลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนดังกล่าวเนื่องมาจากปัจจัยภายในที่เกิดจากตัวครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานที่สำคัญ คือ การเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและทุ่มเททำงาน และปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติที่ดี สนับสนุนและให้การยอมรับ

มัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบองค์ประกอบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู การปฏิบัติงานของครู และรูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 468 คน ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชาและแนวทางการบริหารจัดการ ความต้องการความสำเร็จของบุคลากร คุณลักษณะของบุคลากร ลักษณะของหน่วยงาน ลักษณะงานและความรับผิดชอบ วันหยุดผลตอบแทนและสวัสดิการ ภาระงานหลากหลาย สำหรับองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย วินัยในวิชาชีพครู ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ การปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ หน้าที่รับผิดชอบในวิชาชีพครู และความเอาใจใส่ของครู สำหรับรูปแบบแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย องค์ประกอบแรงจูงใจ ด้านผู้บังคับบัญชาและแนวทางการบริหารจัดการ ความต้องการความสำเร็จของบุคลากร คุณลักษณะของบุคลากร ลักษณะของหน่วยงาน ลักษณะงานและความรับผิดชอบ วันหยุดผลตอบแทนและสวัสดิการ ภาระงานหลากหลาย และองค์ประกอบด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ วินัยในวิชาชีพครู ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ หน้าที่รับผิดชอบในวิชาชีพครู ความเอาใจใส่ของครู โดยมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง GFI เท่ากับ .97 ค่า AGFI เท่ากับ .94 ค่า RMR เท่ากับ .047 ค่า RMSEA เท่ากับ .053 แสดงว่ารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (path coefficient) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเท่ากับ .55 และองค์ประกอบแรงจูงใจ (motivation) ในแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 30 ($r^2 = .30$)

ปัญญา ศิริเรืองชัย (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเขตตรวราชการที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำในเขตตรวราชการที่ 6 และเพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำในโรงเรียนเขตตรวราชการที่ 6 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากการคิดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการของจุง เทห์ ฟาน

(Jung The Fah) จำแนกเป็นโรงเรียนที่มีคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ (NT) กลุ่มสูง 32 โรงเรียน และโรงเรียนที่มีคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์(NT) กลุ่มต่ำ 32 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 64 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 2 คน และ ครู 3 คน รวมทั้งสิ้น 384 คน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยการบริหารที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสูง ในเขตตรวจราชการที่ 6 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการปฏิสัมพันธ์และอิทธิพลที่มีต่อกัน ด้านแรงจูงใจ ด้านภาวะผู้นำ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม ด้านการตัดสินใจ ด้านการกำหนดเป้าหมายหรือการสั่งการ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการควบคุมงาน ส่วนปัจจัยการบริหารที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มต่ำ ในเขตตรวจราชการที่ 6 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านการปฏิสัมพันธ์และอิทธิพลที่มีต่อกัน ด้านภาวะผู้นำ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม ด้านแรงจูงใจ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการกำหนดเป้าหมายหรือการสั่งการ และด้านการควบคุมงาน และปัจจัยการบริหารด้านการตัดสินใจ ด้านภาวะผู้นำ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสูงในเขตตรวจราชการที่ 6 ส่วนปัจจัยการบริหารด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรมและด้านการควบคุมงานส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มต่ำในเขตตรวจราชการที่ 6

มณีนภา เรืองสินชัยวานิช (2552: 162 – 169) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 566 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ เวลาที่ใช้ศึกษาเพิ่มเติม และคุณภาพการสอน ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัดทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยทางอ้อมอย่างเดียวต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ มโนภาพแห่งตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ความตั้งใจเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้าน

นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ และความสัมพันธ์ของขนาดและทิศทางปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นผู้บริหารและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 860 คน จาก 430 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยในด้านความสามารถในการรักษาแบบแผนวัฒนธรรม มีประสิทธิผลสูงสุด รองลงมาคือด้านความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย ด้านความสามารถในการบูรณาการ และด้านความสามารถในการปรับตัว ตามลำดับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของ

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมทั้ง 4 ปัจจัยสามารถทำนายประสิทธิผลได้ร้อยละ 99.70 ปัจจัยระดับบุคคลสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมากที่สุด ร้อยละ 99.30 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยระดับนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ปัจจัยระดับสภาพแวดล้อม และปัจจัยระดับองค์การ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาขนาดและทิศทางรายปัจจัยที่ส่งผลทางบวกแต่ละปัจจัยพบว่า โครงสร้างองค์การ เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมภายใน ความผูกพันต่อองค์การ แรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร และการปรับองค์การและนวัตกรรม ปัจจัยที่ส่งผลทางลบแต่ละปัจจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอก การสนับสนุนผลการปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำ ตามลำดับ

ศิริพน โจนสาย (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำศึกษาปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนกับองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของบรรยากาศโรงเรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว และความสัมพัทธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนกับองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำนวน 361 คน ผลการศึกษาพบว่าบรรยากาศโรงเรียน ด้านบรรยากาศแบบเปิด และบรรยากาศแบบผูกพัน อยู่ในระดับมาก บรรยากาศแบบไม่ผูกพัน อยู่ในระดับปานกลาง และบรรยากาศแบบปิด อยู่ในระดับน้อย องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนด้านบรรยากาศแบบเปิดและองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านความรอบรู้แห่งตน แบบแผนความคิดอ่าน การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้เป็นทีมและความคิดเชิงระบบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บรรยากาศโรงเรียนด้านบรรยากาศแบบผูกพัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บรรยากาศโรงเรียนด้านบรรยากาศแบบไม่ผูกพันและบรรยากาศแบบปิดมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนด้านบรรยากาศแบบเปิดและองค์การแห่งการเรียนรู้เป็นทีม ความคิดเชิงระบบ และความรอบรู้แห่งตนสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วได้ร้อยละ 73.90

สัมฤทธิ์ ผิวฉิม (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อศึกษาความสอดคล้องขององค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดจากการวิจัยกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การตามทฤษฎีสากล โดยดำเนินการศึกษาใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าตัวแปรเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความสอดคล้องขององค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดจากการวิจัยกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การตามทฤษฎีสากล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 720 คน จาก

โรงเรียน 120 โรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ การสนับสนุน การไม่ให้ความร่วมมือ ขวัญ สภาพแวดล้อม อิทธิพลจากภายนอก ความอิสระ ความสนิทสนม การเน้นผลงาน และการควบคุม และความสอดคล้องของ องค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดจากการวิจัยกับองค์ประกอบบรรยากาศ องค์การตามทฤษฎีสากล พบว่า องค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดจากการ วิจัยสอดคล้องกับองค์ประกอบบรรยากาศองค์การตามทฤษฎีสากล คือ การสนับสนุน การไม่ให้ความ ร่วมมือ ความสนิทสนม การควบคุม ขวัญและมิตรภาพ และการเน้นผลงาน และความเคร่งครัด นอกจากนี้ ยังพบว่า มีองค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่สอดคล้องกับ องค์ประกอบบรรยากาศองค์การตามทฤษฎีสากล คือ สภาพแวดล้อม อิทธิพลจากภายนอก และความ อิสระ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 316) ได้ศึกษาวิเคราะห์ อิทธิพลโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายหรือปัจจัย เชิงสาเหตุของคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ลักษณะผู้บริหาร ลักษณะของครู/อาจารย์ กระบวนการของครู/ อาจารย์ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนได้ร้อยละ 81 โดยลักษณะครู/อาจารย์มี อิทธิพลรวมสูงสุดเท่ากับ .70 รองลงมาคือ กระบวนการของครู/อาจารย์ และลักษณะของผู้บริหาร ซึ่ง มีอิทธิพลรวมใกล้เคียงกันประมาณ .40 ส่วนตัวแปรที่เป็นตัวทำนายหรือปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพ ครู/อาจารย์ ได้แก่ ลักษณะของครู/อาจารย์ ลักษณะของผู้เรียน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนคุณภาพ ครู/อาจารย์ได้ร้อยละ 13 โดยลักษณะของครู/อาจารย์ มีอิทธิพลรวมสูงสุดเท่ากับ .23 รองลงมาคือ ลักษณะของผู้เรียน มีอิทธิพลรวม .21 กล่าวโดยสรุปลักษณะของครู/อาจารย์มีอิทธิพลต่อคุณภาพ ผู้เรียน และคุณภาพครู/อาจารย์สูงที่สุด

อภิชษฐ์ นิมพลีสุวรรณ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของ คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) ศึกษาเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2551 ที่ได้มาจากการกำหนดขนาดโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan จำนวน 374 โรงเรียน ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพในการจัด การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัย ภายนอก ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทาง การเมือง สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี และปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ โครงสร้างองค์การ บุคลากร

สภาพทางกายภาพ งบประมาณ และการบริหารจัดการ โดยปัจจัยภายนอกส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสูงกว่าปัจจัยภายใน

นิภาพร พลหงษ์ (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนของครู โดยศึกษากับครูที่ทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มละ 1 คน จำนวน 60 โรงเรียน ที่เลือกมาจากโรงเรียนในทุกเขตพื้นที่การศึกษาจาก 4 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ รวมครูทั้งหมด 480 คน ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของระดับการศึกษาของครู การพัฒนาความสามารถในการสอนของครู การผลิตผลงานทางวิชาการของครูเพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอน คุณภาพในการนิเทศภายในที่ครูได้รับ การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนของครู การได้รับงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพการสอนของครู มีเพียงตัวแปรเดียว คือ การใช้สื่อการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีส่งผลต่อคุณภาพการสอนของครู ส่วนตัวแปรต้นอื่น ๆ ไม่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนของครู และตัวแปรทั้ง 7 อธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการสอนได้น้อยมากเพียงร้อยละ .00 – 19.8 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เอนก บุญสวน (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงและต่ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่สามารถจำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงและต่ำ และหาสมการจำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงและต่ำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2552 ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของจังหวัดเพชรบูรณ์ และสมัครสอบวิชาความถนัดทางวิทยาศาสตร์ (Pat2) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 373 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สามารถจำแนกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงและต่ำ มี 9 ปัจจัย ตามลำดับชั้น คือ ความรู้พื้นฐานเดิม (X_7) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_6) บรรยากาศในชั้นเรียน (X_{14}) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{13}) คุณภาพการสอนของครู (X_{11}) ความถนัดทางการเรียน ด้านจำนวน (X_2) สภาพแวดล้อมทางบ้าน (X_{15}) ความคาดหวังในการเรียน (X_{12}) และนิสัยทางการเรียน (X_5) สามารถสร้างสมการจำแนกประเภท ซึ่งสมการจำแนกประเภทสามารถจำแนกกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงได้ถูกต้องร้อยละ 91.80 สามารถจำแนกกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ต่ำได้ถูกต้องร้อยละ 92.10 และสามารถจำแนกทั้งสองกลุ่มได้ถูกต้องร้อยละ 92.00 ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานตามลำดับดังนี้

$$Y = -16.148 + 1.67X_2 + 0.012X_5 + 0.40X_6 + 1.776X_7 + 0.012X_{11} + 0.036X_{12} + 0.032X_{13} + 0.033X_{14} + 0.040X_{15}$$

$$Z = 0.680X_7 + 0.281X_2 + 0.254X_{13} + 0.250X_6 + 0.210X_{14} + 0.176X_{12} + 0.166X_{15} + 0.147X_{11} + 0.132X_5$$

สามารถ ทิมนาค (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊กแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊กแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย และเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ การนิเทศการสอนด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับแนวคิดการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional System Design) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานของการนิเทศการสอน 2) ออกแบบและพัฒนา รูปแบบการนิเทศการสอน 3) นำรูปแบบการนิเทศการสอนไปใช้ และ 4) ประเมินผลรูปแบบการนิเทศการสอน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นครูภาษาไทยจำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 166 คน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊กแมน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย ที่เรียกว่า “AIPDE Model” ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพและสมรรถนะในการทำงาน (Assessing :A) ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Information : I) ขั้นที่ 3 การวางแผนการนิเทศ (Planning : P) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติ การนิเทศ (Doing : D) ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศการสอน 3 ขั้นคือ 1)การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2)การสังเกตการสอน 3)การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน และขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E) ผลจากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ 6 คน พบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนมีคุณภาพ และผลจากการตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการสอนโดยการนำไปใช้ในโรงเรียน พบว่าครูผู้ทำหน้าที่นิเทศมีสมรรถภาพการนิเทศการสอนหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน ครูผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน นักเรียนมีทักษะการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมกันสูงขึ้น ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนของครูภาษาไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

มุขรินทร์ หวง (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณรวมกับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นอาจารย์สอนภาษาจีนกลางจำนวน 8 คน และนักเรียนจำนวน 436 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางของนักเรียนระดับอาชีวศึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี ($\chi^2 = 73.63$, $df = 82$, $p = .73$, $GFI = .98$, $AGFI = .96$, $RMR = .01$,

RMSEA = .00) และ (2) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยคุณลักษณะครู ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ปัจจัยคุณลักษณะเพื่อน ปัจจัยคุณภาพการเรียนการสอน และปัจจัยคุณลักษณะของผู้เรียน ปัจจัยทั้งหมดในรูปแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางได้ร้อยละ 40 โดยคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นปัจจัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนสูงสุด รองลงมาคือ คุณภาพการเรียนการสอน คุณลักษณะของครู และสภาพแวดล้อมทางครอบครัว

ทรงยศ แก้วมงคล (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียน 1,260 คน ครู 672 คน และผู้บริหาร 84 คน รวม 2,016 คน จากโรงเรียน 84 โรงเรียนที่ได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวมของโรงเรียนดังกล่าวอยู่ในระดับมาก ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า พฤติกรรมการเรียนมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเจตคติต่อการเรียนไม่มีอิทธิพล ปัจจัยระดับครู พบว่า วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน คุณลักษณะครู และพฤติกรรมการสอนไม่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการรายห้องเรียน แต่วุฒิการศึกษาของครู ที่มีอิทธิพลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยระดับผู้บริหาร พบว่า พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ ด้านพฤติกรรมการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร มีอิทธิพลทางบวกต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการรายโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสบการณ์การบริหาร และการฝึกอบรมทางการบริหารไม่มีอิทธิพล

ณัฐติยาภรณ์ หยกอุบล (2555: 85-102) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านตัวนักเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เพื่อศึกษาอิทธิพลปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านตัวนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านครอบครัวและด้านตัวนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 352 คน ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว และตัวแปรแฝงภายใน 1 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านตัวนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัว

แปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการทำการบ้านของนักเรียน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพการสอนของครู ความเป็นผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและปัจจัยด้านครอบครัวประกอบด้วย การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งการทดสอบความสอดคล้อง อาจารย์โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านครอบครัวและด้านตัวนักเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี พิจารณาจากค่า χ^2 เท่ากับ 16.076, ค่า p-Value เท่ากับ .309 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 14, ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.148, ค่า GFI เท่ากับ .990 ค่า AGFI เท่ากับ .968, ค่า RMR เท่ากับ .018, ค่า RMSES เท่ากับ .021, ค่า CFI เท่ากับ .999, ค่า NFI เท่ากับ .996 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ .906 นั่นคือ ปัจจัยด้านโรงเรียนด้านครอบครัว และด้านตัวนักเรียน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ร้อยละ 90.60

ดวงฤทัย ฐูปบุตร (2555: 2425-2434) ได้ศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการ 4 ด้าน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในสมรรถนะการบริหารวิชาการ 4 ด้านของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูผู้สอนจำนวน 210 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554 ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ในด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน ความต้องการเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ในด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน และเมื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า มีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงกว่าค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน

ทศพร จันทนราช (2556: 12-27) ได้ทำศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,359 คน ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยตัวแปรแฝง 5 ตัว ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลโดยรวมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุดและโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของข้อมูลเชิงประจักษ์กลมกลืนระดับดี ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ ร้อยละ 83

นิรัชกร ทองน้อย (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา และประเมินผลการนำระบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ระยะที่ 2 เป็นการออกแบบระบบและตรวจสอบระบบที่พัฒนาขึ้น และระยะที่ 3 เป็นการนำระบบไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาและการประเมินผลการใช้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร และหัวหน้างานวิชาการหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 750 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญประเมินระบบ จำนวน 9 คน และระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่นำระบบไปใช้ จำนวน 11 คน ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ก่อนการพัฒนากระบวนการ โดยภาพรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ระบบการบริหารงานวิชาการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 19 องค์ประกอบ ใน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้ามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สมรรถนะของครู ลักษณะของนักเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และการได้รับทรัพยากร ด้านกระบวนการมี 8 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเป็นหน่วยระบบย่อย (Subsystem Unit) และเป็นหน่วยทำงาน (Work Unit) ของระบบการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านผลผลิตมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ของนักเรียน ความเข้าใจในหลักสูตร ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครู และความพึงพอใจของครูและผู้บริหาร และด้านข้อมูล ป้อนกลับมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การรายงานผลและข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ และการนำระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา ผล ปรากฏว่า นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย ของคะแนนสูงขึ้นใน 7 รายวิชา และมีค่าเฉลี่ยของคะแนน 8 กลุ่มสาระสูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสูงกว่าระดับประเทศ และเลื่อนจากลำดับที่ 30 สุดท้ายของอำเภอมาเป็นลำดับที่ 2 และนักเรียนร้อยละ 100 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ครูมีความเข้าใจในหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับ มาก นอกจากนี้ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า ระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลที่ผู้วิจัยพัฒนา ขึ้นเป็นระบบที่มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพ สมควรนำไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาให้สูงขึ้น และยังช่วยให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ เหมาะสมมากขึ้น

กฤตกร อัครภาพเมธี (2557: 383-391) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูจากโรงเรียน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 92 คน ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.92) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับมาก และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.92) และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.90) อยู่ในระดับปานกลาง

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มาสโลว์ (Maslow. 1962: unpagged) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า การช่วยให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตน อย่างเพียงพอ การให้อิสระภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการ เรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง ใน ทำนองเดียวกันการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย ไม่น่าหวาดกลัว และน่า ไว้วางใจจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

โรไมน์ (Romine.1974:139-143) ทำการวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศการสอนที่ดี ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศการสอนที่ดีที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ คือ (1) ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องเป็นคนกระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน มีความกระตือรือร้น สนใจในวิชาที่ตนสอน (2) ด้านการจัดและการเตรียมการสอน เช่น เตรียมการสอนอย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบ วัตถุประสงค์ และแนะนำหนังสืออ้างอิงต่างๆ (3) ด้านผลการสอนที่ผู้เรียนได้รับ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนไม่ใช่ฟังอย่างเดียว (4) ด้านการเสนอเนื้อหา เช่น พูดอธิบายชัดเจน ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด (5) ด้านการประเมินผล การนำข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรงการเรียนรู้ และ (6) ด้านการช่วยเหลือผู้เรียนเพิ่มเติม เช่น มีการจัดเวลาเพื่อสอนผู้เรียนเป็นกลุ่มพิเศษจากการสอนปกติ

เบอร์ไลเนอร์และไทกูนอฟฟ์ (Berliner and Tikunoff. 1976: unpagged) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับลักษณะครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้จำแนกลักษณะ ได้จำแนกลักษณะขององค์ประกอบได้ 4 ด้าน คือ (1) บรรยากาศในชั้นเรียน ความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน (2) การสอน ความตั้งใจ การจัดเวลาอย่างเหมาะสม การให้ความช่วยเหลือติดตาม ดักเตือนนักเรียน (3) การควบคุมชั้นเรียน เช่น การปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดให้อย่างสม่ำเสมอ และ (4) ลักษณะของครู เช่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความรู้และความประพฤติกของครู

เชฟพาร์ด (Sheppard. 1996 อ้างอิงจาก สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2551: 109) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความสนใจในการพัฒนาวิชาชีพ และนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการปฏิรูปการศึกษา

โรว์เลย์ เอส ดี และ นีลเซน (Rowley S.D. และ Nielsen. 1997 อ้างอิงจาก อภิเชษฐ์ ฉิมพลีสวรรค์. 2552: 125 – 126) ได้ศึกษางานวิจัยในประเทศเบลลิส โคลัมเบีย และสหรัฐอเมริกา ในการที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่สอนแบบรวมชั้น (Multi – grade School) ผลการศึกษพบว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาแบบรวมชั้น (Multi – grade School) ให้มีคุณภาพนั้นสถานศึกษาต้องจัดการกับเงื่อนไขสำคัญ 4 ประการ ให้สมบูรณ์ซึ่งได้แก่ การดำเนินการในชั้นเรียน ครู นักเรียน และชุมชน

เรโนลด์ (Renold. 1998: 50) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพในสหราชอาณาจักร โดยศึกษาคุณลักษณะครูที่มีประสิทธิภาพและองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูควรใช้สื่อหลากหลาย ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ สอนโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ใช่สอนตามหนังสือ และโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูหรือบุคลากรในโรงเรียนควรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถ มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน มีการบันทึกผลการเรียนเพื่อการพัฒนา และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

รัสเซลล์ วี และคนอื่นๆ (Rushell V.; & other. 1998 อ้างอิงจาก อภิเชษฐ์ ฉิมพลีสวรรค์. 2552: 126) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขนาดเล็กในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย การศึกษาโดยการสัมภาษณ์ที่มงานหลักของสถานศึกษาประถม 6 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นมีความยุ่งยากมาก มีความซับซ้อนมากกว่าสถานศึกษาที่สอนเป็นระดับรายชั้น ครูมีความลำบากอย่างมากในการสอนนักเรียนที่มีระดับพัฒนาการและระดับอายุที่แตกต่างกัน และต้องรับภาระงานที่มากขึ้นในการจัดการ และวางแผนในชั้นเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนเสนอแนะให้ลดความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นลงอีกด้วย

ฮอย และ มิสเกล (Hoy; & Miskel. 2001 อ้างอิงจาก สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง. 2551: 109) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพของการปฏิบัติงานถือเป็นตัวบ่งชี้ความมีประสิทธิภาพที่สำคัญของโรงเรียน กล่าวคือ ถ้าครูมีคุณภาพการสอนหรือการปฏิบัติงานต่ำ นักเรียนก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย ดังนั้นผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับศักยภาพความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของครู มีการวางแผนพัฒนาบุคลากร กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

มาร์คูลิเดส เฮค และ พาพานาสตาซิอุ (Marcoulides, Heck; & Papanastasiou. 2005 อ้างอิงใน สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง. 2551: 68) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ของนักเรียนในด้านวัฒนธรรมโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในไซปรัส ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างหลักสูตร และค่านิยม ความเชื่อ มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยส่งผลทางอ้อมผ่านกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน บรรยากาศโรงเรียน และทัศนคติของนักเรียน นอกจากนี้บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยส่งผ่านทัศนคติของนักเรียน ทำนองเดียวกันกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยส่งผ่านบรรยากาศโรงเรียนและทัศนคติของนักเรียน

มาเซียล (Maciel. 2005: online) ได้ทำการวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา โดยทำการสำรวจประสิทธิภาพของโรงเรียน ความสำเร็จของนักเรียน และพฤติกรรมของผู้บริหารว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้บริหาร ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนการสอน การนิเทศ วิสัยทัศน์ และการทุ่มเทในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสัมพัธ์กับความสำเร็จของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และพฤติกรรมผู้บริหารมีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนที่วัดด้วยความสำเร็จของนักเรียน

ทริสกา (Triska. 2007: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวัดภาวะผู้นำของครู ("Measuring Teacher Leadership") โดยทำการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูมี 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 ได้แก่ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสัมพันธ์ของนักเรียน การเริ่มต้นและการเสี่ยง ความเชื่อถือ ความ

ร่วมมือ และความเป็นผู้นำแบบดั้งเดิม ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ องค์ประกอบด้านความร่วมมือเป็นส่วนที่มองเห็นได้ชัดเจนที่สุด และเป็นตัวบ่งชี้ที่เชื่อถือได้ของโรงเรียน

จากงานวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตรการศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัจจัยด้านครูประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน และปัจจัยด้านนักเรียน ประกอบด้วย แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้เป็นกรอบในการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 430 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน 36,087 คน ครูผู้สอน 13,458 คน และผู้บริหาร 955 คน รวมทั้งสิ้น 50,500 คน ดังรายละเอียดในตาราง 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน 1,200 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 3 คน รวม 80 คน และผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน รวม 40 คน รวมทั้งสิ้น 1,320 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดขนาดตัวอย่าง (Simple Size) ด้วยการพิจารณาลักษณะข้อมูลการวิจัย ซึ่งต้องใช้สถิติวิเคราะห์ขั้นสูง คือ การวิเคราะห์พหุระดับ จึงจำเป็นต้องกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับการใช้สถิติแต่ละประเภท ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของของยามาเน โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% จากตารางพบว่า ประชากรมากกว่า 50,000 แต่ไม่เกิน 100,000 คน จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 398 คน

2. ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 สุ่มโรงเรียนแยกตามสำนักงานเขตโดยการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนจำนวน 40 โรงเรียน และให้ผู้อำนวยการของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 40 คน

2.2 สุ่มครูครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษรวม 80 คน

2.3 สุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 โรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่ายโรงเรียนละ 2 ห้อง ห้องเรียนละ 15 คน รวมโรงเรียนละ 30 คน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 รวมทั้งสิ้น 1,200 คน

ตาราง 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสำนักเขต จำนวนโรงเรียน จำนวนผู้บริหาร จำนวนครู และจำนวนนักเรียน

สำนักงานเขต	โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
พระนคร	11	14	131	288	1	2	30
ป้อมปราบศัตรูพ่าย	4	5	46	84	1	2	30
สัมพันธวงศ์	3	3	33	43	1	2	30
ดุสิต	9	17	183	499	1	2	30
พญาไท	1	3	40	100	-	-	-
ห้วยขวาง	3	9	144	420	1	2	30
ราชเทวี	4	9	86	252	3	6	90
ดินแดง	3	11	260	602	1	2	30
วังทองหลาง	3	5	63	180	-	-	-
บางรัก	5	6	56	124	2	4	60
ปทุมวัน	7	15	122	372	5	10	150
ยานนาวา	6	13	138	413	1	2	30
พระโขนง	4	8	117	328	-	-	-
สาทร	2	3	45	128	1	2	30
บางคอแหลม	7	15	170	461	-	-	-
คลองเตย	4	10	95	248	1	2	30
สวนหลวง	7	12	223	578	-	-	-
วัฒนา	8	16	211	613	3	6	90
บางนา	7	19	298	813	-	-	-
บางเขน	5	14	270	746	-	-	-
ดอนเมือง	6	22	375	1,156	-	-	-
จตุจักร	6	16	261	731	4	8	120
ลาดพร้าว	6	16	246	708	1	2	30
บางซื่อ	7	14	157	423	1	2	30
หลักสี่	6	14	248	570	1	2	30

ตาราง 2 (ต่อ)

สำนักงานเขต	โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
สายไหม	9	31	581	1,781	-	-	-
บางกะปิ	10	28	454	1,513	4	8	120
มีนบุรี	13	31	441	1,244	-	-	-
ลาดกระบัง	20	46	730	1,948	-	-	-
หนองจอก	37	59	755	1,903	-	-	-
บึงกุ่ม	8	27	364	1,119	1	2	30
ประเวศ	15	30	445	1,184	-	-	-
คันนายาว	2	7	93	285	-	-	-
สะพานสูง	6	12	174	515	-	-	-
คลองสามวา	18	47	637	1,785	-	-	-
ธนบุรี	17	23	245	615	3	6	90
คลองสาน	7	12	156	385	-	-	-
บางกอกใหญ่	6	9	107	209	-	-	-
บางกอกน้อย	15	19	214	463	-	-	-
ตลิ่งชัน	16	25	265	607	-	-	-
บางพลัด	11	17	176	397	1	2	30
จอมทอง	11	28	385	955	-	-	-
ทวีวัฒนา	6	17	230	640	-	-	-
ภาษีเจริญ	13	28	408	1,052	1	2	30
หนองแขม	6	25	403	1,030	-	-	-
บางขุนเทียน	16	49	756	1,928	-	-	-
ราษฎร์บูรณะ	6	15	237	547	1	2	30
บางแค	12	35	470	1,226	-	-	-
ทุ่งครุ	8	23	395	992	-	-	-
บางบอน	8	23	319	884	-	-	-
รวม	430	955	13,458	36,087	40	80	1,200

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับผู้บริหาร ครู และนักเรียน ดังนี้

1. แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ประกอบด้วยตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 ตัวแปร แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร มี 6 ตัวแปร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตรการศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมกาณ์เทศแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ปัจจัยด้านครู มี 5 ตัวแปร ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน 3) ปัจจัยด้านนักเรียน มี 5 ตัวแปร ประกอบด้วย แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. แบบสอบถามผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ประกอบด้วยตัวชี้วัดผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 ตัวชี้วัด

การให้คะแนนแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนของข้อความแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น มาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น น้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น น้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

(พิสนุ พงศ์ศรี. 2551: 185)

ค่าเฉลี่ยที่ค่าตั้งแต่ 4.20 ถึง 5.00 หมายถึง ตัวแปรที่กล่าวถึงตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยที่ค่าตั้งแต่ 3.40 ถึง 4.19 หมายถึง ตัวแปรที่กล่าวถึงตรงกับสภาพที่เป็นจริงมาก

ค่าเฉลี่ยที่ค่าตั้งแต่ 2.60 ถึง 3.39 หมายถึง ตัวแปรที่กล่าวถึงตรงกับสภาพที่เป็นจริงปานกลาง

ค่าเฉลี่ยที่ค่าตั้งแต่ 1.80 ถึง 2.59 หมายถึง ตัวแปรที่กล่าวถึงตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อย

ค่าเฉลี่ยที่ค่าตั้งแต่ 1.00 ถึง 1.79 หมายถึง ตัวแปรที่กล่าวถึงตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยที่สุด

3. สรุปเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานทางทฤษฎี แนวคิด และเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่ได้ศึกษา โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยสรุปดังนี้

1) สร้างแบบสอบถามวัดผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ด้าน รวม 22 ข้อ ได้แก่

1.1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร	จำนวน 12 ข้อ
1.2) ภาษาและวัฒนธรรม	จำนวน 5 ข้อ
1.3) ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น	จำนวน 3 ข้อ
1.4) ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก	จำนวน 2 ข้อ

2) สร้างแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นปัจจัย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหาร รวมทั้งสิ้น 79 ข้อ ดังนี้

2.1) ปัจจัยด้านนักเรียน เป็นการศึกษาตัวแปรระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ตัวแปร รวมจำนวน 25 ข้อ ได้แก่

2.1.1) แรงจูงใจในการเรียนรู้	จำนวน 5 ข้อ
2.1.2) เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	จำนวน 5 ข้อ
2.1.3) พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน	จำนวน 5 ข้อ
2.1.4) บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
2.1.5) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน	จำนวน 5 ข้อ

2.2) ปัจจัยด้านผู้สอน เป็นการศึกษาตัวแปรระดับครูที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 5 ตัวแปร รวมจำนวน 24 ข้อ ได้แก่

2.2.1) การจัดการเรียนการสอน	จำนวน 5 ข้อ
2.2.2) สื่อและอุปกรณ์การสอน	จำนวน 4 ข้อ
2.2.3) การวัดและประเมินผล	จำนวน 4 ข้อ
2.2.4) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้	จำนวน 5 ข้อ
2.2.5) ความพึงพอใจในการทำงาน	จำนวน 6 ข้อ

2.3) ปัจจัยด้านผู้บริหาร เป็นการศึกษาตัวแปรระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 6 ตัวแปร รวมจำนวน 30 ข้อ ได้แก่

2.3.1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ	จำนวน 6 ข้อ
2.3.2) การบริหารหลักสูตรการศึกษา	จำนวน 5 ข้อ
2.3.3) พฤติกรรมการบริหาร	จำนวน 4 ข้อ
2.3.4) พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า	จำนวน 5 ข้อ
2.3.5) การจัดการชั้นเรียน	จำนวน 5 ข้อ
2.3.6) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	จำนวน 5 ข้อ

4) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้อง และความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) พบว่า แต่ละข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 – 1.00

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) กับนักเรียนจำนวน 30 คน ครูจำนวน 30 คน และผู้บริหารจำนวน 30 คน ศึกษาคุณภาพของแบบสอบถามด้านค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .65 - .91 และศึกษาคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบัค พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .71 - .92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อขออนุญาตในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเบื้องต้น จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

3. ผู้วิจัยได้แนบหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ลงนามโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลถึงสถานศึกษา เพื่อทดสอบใช้เครื่องมือ (Try out) จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อการเก็บข้อมูลครั้งนี้

5. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อส่งไปพร้อมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

6. ผู้วิจัยได้แนบหนังสือขอความอนุเคราะห์การตอบเครื่องมือวัดที่เป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบ ที่ลงนามโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

7. ผู้วิจัยได้ทำสำเนาเครื่องมือ แล้วเดินทางด้วยตนเองไปส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบ ซึ่งผู้วิจัยได้ไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

8. นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลลงรหัสในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติ

9. นำผลที่ได้จากการศึกษามาสรุปรผลการวิจัยต่อไป

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ด้วยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับผลการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ และระดับปัจจัยพหุระดับ ได้แก่ ปัจจัยระดับผู้บริหาร ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับนักเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. การวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับ ได้แก่ ปัจจัยระดับผู้บริหาร ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับนักเรียน ที่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis) โดยมีการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์โมเดลว่าง (Non Model)

เป็นการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรตาม คือ ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในแต่ละระดับมีความแปรปรวนเพียงพอต่อการที่จะยอมให้ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ปัจจัยระดับโรงเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับนักเรียน อธิบายได้หรือไม่ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ โดยถ้าค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญ (Significant) ก็แปลว่า ค่าความแปรปรวนของตัวแปรตามในระดับนั้น ๆ มีความแปรปรวนพอที่จะให้ตัวแปรอิสระอธิบายได้ แต่ถ้าค่าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญ (Non-Significant) ก็แปลว่า ค่าความแปรปรวนของตัวแปรตาม ไม่สามารถที่จะยอมให้ตัวแปรอิสระระดับนั้น ๆ อธิบายได้

3.2 การวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple Model)

เป็นการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาว่ามีตัวแปรอิสระของปัจจัยระดับนักเรียนตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษบ้าง ทั้งนี้พิจารณาได้จากการทดสอบที (t-test) พบว่า การทดสอบที (t-test) มีนัยสำคัญ (Significant) ก็แปลว่า ตัวแปรอิสระตัวนั้นมีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ แต่ถ้าการทดสอบที (t-test) ไม่มีนัยสำคัญ (Non-Significant) ก็แปลว่า ตัวแปรอิสระตัวนั้นไม่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ นอกจากนั้น การวิเคราะห์ครั้งนี้ยังให้ทราบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระของปัจจัยระดับนักเรียนตัวแปรใดที่มีความแปรปรวนมากพอต่อการที่จะนำไปเป็นตัวแปรตามอีกตัวหนึ่งในระดับที่สอง ทั้งนี้พิจารณาได้จากค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญ (Significant) ก็แปลว่า ค่าสัมประสิทธิ์นั้นสามารถนำไปเป็นตัว

แปรตามในระดับที่สองได้ แต่ถ้าค่าไคสแควร์ ไม่มีนัยสำคัญ (Non-Significant) ก็แปลว่า ค่าสัมประสิทธิ์นั้น ไม่สามารถนำไปเป็นตัวแปรในระดับที่สอง

3.3 การวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐาน (Hypothetical Model)

เป็นการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาว่า มีตัวแปรของปัจจัยระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน ตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้พิจารณาได้จากค่าการทดสอบที (t-test) ถ้าค่าการทดสอบที (t-test) มีนัยสำคัญ (Significant) ก็แสดงว่าตัวแปรนั้นมีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ แต่ถ้าค่าการทดสอบที (t-test) ไม่มีนัยสำคัญ (Non-Significant) ตัวแปรนั้นไม่มีอิทธิพลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการทางสถิติ ซึ่งผลที่ได้สามารถนำเสนอตามหัวข้อต่างๆ ได้ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ค่าสถิติ

n	แทน	จำนวนตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการอธิบาย
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงทีเพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
x	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงไคร์สแคว์เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าความแปรปรวน
p-value	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่ค่าสถิติจะมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรอิสระของปัจจัยระดับนักเรียน

Mot	แทน	แรงจูงใจในการเรียนรู้
Att	แทน	เจตคติต่อการเรียนรู้
Beh	แทน	พฤติกรรมการเรียน
Rol	แทน	บทบาทของครอบครัวในการให้คำปรึกษา
Par	แทน	การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

ตัวแปรอิสระของปัจจัยระดับห้องเรียน

Man	แทน	การจัดการเรียนการสอน
-----	-----	----------------------

Med	แทน	สื่ออุปกรณ์การสอน
Mea	แทน	การวัดประเมินผล
Cli	แทน	บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้
Sat	แทน	ความพึงพอใจในงาน

ตัวแปรอิสระของปัจจัยระดับโรงเรียน

Lea	แทน	ภาวะผู้นำทางวิชาการ
Adm	แทน	การบริหารหลักสูตรการศึกษา
Bev	แทน	พฤติกรรมกรรมการบริหาร
Sup	แทน	พฤติกรรมกรรมการบริหารแบบไม่ขึ้นนำ
Cla	แทน	การจัดการชั้นเรียน
Rel	แทน	ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตัวแปรตาม

Y	แทน	ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
Yclass	แทน	ค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ รายห้องเรียน
Yschool	แทน	ค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ รายโรงเรียน
bAtt-Y	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อ ผลการวัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
bma_Yclass	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการวัดการเรียนการสอน ที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการวัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษรายห้องเรียน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ภาษาเพื่อการสื่อสาร	3.18	.69	ปานกลาง
2. ภาษาและวัฒนธรรม	3.06	.64	ปานกลาง
3. ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น	3.02	.58	ปานกลาง
4. ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก	3.14	.54	ปานกลาง
โดยรวม	3.10	.42	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่าผลการวัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.10$, $SD=.42$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีผลการวัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านภาษาเพื่อการสื่อสารมีผลการวัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.18$, $SD=.69$) สำหรับด้านภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นมีผลการวัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.02$, $SD=.58$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษาเพื่อการสื่อสารจำแนกเป็นรายข้อ

ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำที่ฟัง และอ่านภาษาอังกฤษ	3.18	.84	ปานกลาง
2. นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงข้อความ นิทาน และบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่านภาษาอังกฤษ	3.16	.78	ปานกลาง
3. นักเรียนสามารถเลือก/ระบุประโยค หรือข้อความสั้นๆ ตรงตามภาพ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายที่อ่านภาษาอังกฤษ	3.28	.92	ปานกลาง
4. นักเรียนสามารถบอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟัง และอ่านบทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่าภาษาอังกฤษ	3.15	.79	ปานกลาง
5. นักเรียนสามารถพูด/เขียนโต้ตอบภาษาอังกฤษในการสื่อสารระหว่างบุคคล	3.17	.89	ปานกลาง

ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร	$\bar{X}$	SD	ระดับ
6. นักเรียนสามารถใช้คำสั่ง คำขอร้อง คำขออนุญาตและให้ คำแนะนำภาษาอังกฤษ	3.20	.93	ปานกลาง
7. นักเรียนสามารถพูด/เขียนภาษาอังกฤษแสดงความต้องการ ขอ ความช่วยเหลือ ตอบรับ และปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือใน สถานการณ์ง่าย ๆ	3.14	.86	ปานกลาง
8. นักเรียนสามารถพูดและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อขอและให้ข้อมูล เกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัว และเรื่องใกล้ตัว	3.20	.88	ปานกลาง
9. นักเรียนสามารถพูด/เขียนภาษาอังกฤษแสดงความรู้สึกของตนเอง เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ	3.19	.77	ปานกลาง
10. นักเรียนสามารถพูด/เขียนภาษาอังกฤษให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	3.16	.94	ปานกลาง
11. นักเรียนสามารถเขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดง ข้อมูลต่างๆ ที่ฟังหรืออ่านภาษาอังกฤษ	3.21	.86	ปานกลาง
12. นักเรียนสามารถพูด/เขียนแสดงความคิดเห็นภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว	3.08	.91	ปานกลาง
โดยรวม	3.18	.69	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านภาษาเพื่อการสื่อสารโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, $SD=.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อ 3 นักเรียนสามารถเลือก/ระบุ ประโยค หรือข้อความสั้นๆ ตรงตามภาพ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายที่อ่านภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ย มากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.28$, $SD=.92$) รองลงมาคือข้อ 11 นักเรียนสามารถเขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่างๆ ที่ฟังหรืออ่านภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.21$, $SD=.86$) สำหรับข้อ 12 นักเรียนสามารถพูด/เขียนแสดงความคิดเห็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัวมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.08$, $SD=.91$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ของโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษาและวัฒนธรรมจำแนกเป็นรายข้อ

ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ด้านภาษาและวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนสามารถใช้ถ้อยคำภาษาอังกฤษ น้ำเสียง และกิริยาท่าทาง อย่างสุภาพ เหมาะสม ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของ เจ้าของภาษา	3.03	.90	ปานกลาง
2. นักเรียนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง/ ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษาภาษาอังกฤษ	3.08	.86	ปานกลาง
3. นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตาม ความสนใจเป็นภาษาอังกฤษ	3.17	.79	ปานกลาง
4. นักเรียนสามารถบอกความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างการออก เสียงประโยคชนิดต่างๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการ ลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาภาษาอังกฤษ	3.02	.83	ปานกลาง
5. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่างระหว่าง เทศกาล งานฉลองและประเพณีของเจ้าของภาษากับของไทย	3.01	.92	ปานกลาง
โดยรวม	3.06	.64	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานครด้านภาษาและวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, $SD = .64$) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อ 3 นักเรียนสามารถเข้าร่วม
กิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจเป็นภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น
($\bar{X} = 3.17$, $SD = .79$) รองลงมาคือข้อ 2 นักเรียนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งาน
ฉลอง/ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษาภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.08$, $SD = .86$) สำหรับข้อ 5 นักเรียน
สามารถเปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างเทศกาล งานฉลองและประเพณีของ
เจ้าของภาษากับของไทยมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.01$, $SD = .92$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจำแนกเป็นรายข้อ

ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษด้านภาษากับ ความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนสามารถค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากแหล่งการเรียนรู้	3.07	.77	ปานกลาง
2. นักเรียนสามารถนำเสนอด้วยการพูดภาษาอังกฤษ	3.00	.83	ปานกลาง
3. นักเรียนสามารถนำเสนอด้วยการเขียนภาษาอังกฤษ	2.95	.81	ปานกลาง
โดยรวม	3.02	.58	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, $SD = .58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อ 1 นักเรียนสามารถค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากแหล่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.07$, $SD = .77$) รองลงมาคือข้อ 2 นักเรียนสามารถนำเสนอด้วยการพูดภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.00$, $SD = .83$) สำหรับข้อ 3 นักเรียนสามารถนำเสนอด้วยการเขียนภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 2.95$, $SD = .81$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลกจำแนกเป็นรายข้อ

ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษด้านภาษากับ ความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา	3.19	.73	ปานกลาง
2. นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ	3.09	.80	ปานกลาง
โดยรวม	3.14	.54	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลกโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, $SD = .54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อ 1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับ 1 ($\bar{X} = 3.07$, $SD = .73$) ส่วนข้อ 2 นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับ 2 ($\bar{X} = 3.09$, $SD = .80$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยระดับนักเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับโรงเรียน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยระดับนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครจำแนกเป็นรายข้อ

ปัจจัยระดับนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. แรงจูงใจในการเรียนรู้	3.48	.67	ปานกลาง
2. เจตคติต่อการเรียนรู้	3.52	.70	มาก
3. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน	3.47	.68	ปานกลาง
4. บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา	3.31	.69	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน	3.42	.74	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่าปัจจัยระดับนักเรียน 5 ตัวแปร มี 1 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ เจตคติต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.52$, $SD = .70$) สำหรับตัวแปรแรงจูงใจในการเรียน (Mot) พฤติกรรมการเรียน (Beh) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Par) และบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา (Rol) ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, $SD = .67$; $\bar{X} = 3.47$, $SD = .68$; $\bar{X} = 3.42$, $SD = .74$ และ $\bar{X} = 3.31$, $SD = .69$ ตามลำดับ)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรแรงจูงใจในการเรียนรู้จำแนกเป็นรายข้อ

แรงจูงใจในการเรียนรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	3.48	.82	ปานกลาง
2. นักเรียนมีความพยายามที่จะให้ผลการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี	3.59	.91	มาก
3. นักเรียนมีความตั้งใจที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้ดีที่สุด	3.43	.79	ปานกลาง
4. นักเรียนมีความต้องการในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้ลึกซึ้งอย่างถ่องแท้	3.46	.69	ปานกลาง
5. นักเรียนมั่นใจว่าตนเองปฏิบัติกิจกรรมวิชาภาษาอังกฤษได้ดีและบรรลุผลในชั่วโมงเรียน	3.44	.78	ปานกลาง
โดยรวม	3.48	.67	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่าผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, $SD=.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 2 นักเรียนมีความพยายามที่จะให้ผลการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59$, $SD=.91$) ส่วนข้อ 1 นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ข้อ 4 นักเรียนมีความต้องการในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้ลึกซึ้งอย่างถ่องแท้ ข้อ 5 นักเรียนมั่นใจว่าตนเองปฏิบัติกิจกรรมวิชาภาษาอังกฤษได้ดีและบรรลุผลในชั่วโมงเรียน และข้อ 3 นักเรียนมีความตั้งใจที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้ดีที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, $SD=.82$; $\bar{X}=3.46$, $SD=.69$; $\bar{X}=3.44$, $SD=.78$ และ $\bar{X}=3.43$, $SD=.79$ ตามลำดับ)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับตัวแปรเจตคติต่อการเรียนรู้จำแนกเป็นรายข้อ

เจตคติต่อการเรียนรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนมีความรู้สึกว่เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษใหม่ ๆ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ	3.50	.92	มาก
2. นักเรียนมีความรู้สึกว่เนื้อหาวิชาและกิจกรรมภาษาอังกฤษให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน	3.48	.83	ปานกลาง
3. นักเรียนรู้สึกว่กิจกรรมภาษาอังกฤษหน้าชั้นเรียนเป็นเรื่องง่าย	3.47	.79	ปานกลาง
4. นักเรียนคิดว่าภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่มีความสำคัญ และมีประโยชน์	3.59	.94	มาก
5. นักเรียนรู้สึกว่ภาษาอังกฤษทำให้ภาคภูมิใจในตนเอง	3.48	.91	ปานกลาง
โดยรวม	3.52	.70	ปานกลาง

จากตาราง 10 พบว่าผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.52$, $SD=.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ4นักเรียนคิดว่าภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ และข้อ 1 นักเรียนมีความรู้สึกว่เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษใหม่ ๆ เป็นสิ่งที่น่าสนใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59$, $SD=.94$ และ $\bar{X}=3.50$, $SD=.92$ ตามลำดับ) ส่วนข้อ 2 นักเรียนมีความรู้สึกว่เนื้อหาวิชาและกิจกรรมภาษาอังกฤษให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน ข้อ 5 นักเรียนรู้สึกว่ภาษาอังกฤษทำให้ภาคภูมิใจในตนเอง และข้อ 3 นักเรียนรู้สึกว่กิจกรรมภาษาอังกฤษหน้าชั้นเรียนเป็นเรื่องง่ายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, $SD=.83$; $\bar{X}=3.48$, $SD=.91$ และ $\bar{X}=3.47$, $SD=.79$ ตามลำดับ)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนจำแนกเป็นรายข้อ

พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจในการเรียนเสมอ	3.40	.79	ปานกลาง
2. เมื่อครูถาม นักเรียนกล้าตอบคำถามด้วยน้ำเสียง ชัดถ้อยชัดคำ แม้จะไม่เหมือนเพื่อนส่วนใหญ่ก็ตาม	3.48	.91	ปานกลาง
3. นักเรียนกล้าที่จะหวังดีการสอนของครูอย่างสุภาพหากคิดว่าครูสอนผิด	3.36	.88	ปานกลาง
4. นักเรียนอาสาออกไปนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน	3.50	.75	มาก
5. นักเรียนรู้จักการวางแผนและกำหนดวิธีการเรียนในขณะที่เรียนในห้องเรียน	3.46	.87	ปานกลาง
โดยรวม	3.44	.68	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$, $SD=.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ4นักเรียนอาสาออกไปนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.50$, $SD=.68$) ส่วนข้อ 2 เมื่อครูถาม นักเรียนกล้าตอบคำถามด้วยน้ำเสียง ชัดถ้อยชัดคำ แม้จะไม่เหมือนเพื่อนส่วนใหญ่ก็ตาม ข้อ 5 นักเรียนรู้จักการวางแผนและกำหนดวิธีการเรียนในขณะที่เรียนในห้องเรียน ข้อ 1 นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจในการเรียนเสมอ และข้อ 3 นักเรียนกล้าที่จะหวังดีการสอนของครูอย่างสุภาพหากคิดว่าครูสอนผิดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, $SD=.91$; $\bar{X}=3.46$, $SD=.87$; $\bar{X}=3.40$, $SD=.79$ และ $\bar{X}=3.36$, $SD=.88$ ตามลำดับ)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา จำแนกเป็นรายชื่อ

บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ผู้ปกครองเอาใจใส่ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	3.40	.83	ปานกลาง
2. ผู้ปกครองจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอ	3.25	.89	ปานกลาง
3. ผู้ปกครองให้ความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมแก่นักเรียน	3.30	.94	ปานกลาง
4. ผู้ปกครองให้กำลังใจผู้เรียนเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาเรื่องการเรียน	3.28	.75	ปานกลาง
5. ผู้ปกครองสนใจติดตามในผลการเรียนของนักเรียน	3.32	.81	ปานกลาง
โดยรวม	3.31	.69	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษาโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, $SD = .69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อ 1 ผู้ปกครองเอาใจใส่ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.40$, $SD = .83$) รองลงมาคือข้อ 5 ผู้ปกครองสนใจติดตามในผลการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 3.32$, $SD = .81$) สำหรับ ข้อ 2 ผู้ปกครองจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.25$, $SD = .89$)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับนักเรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนจำแนกเป็นรายชื่อ

การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ	3.40	.94	ปานกลาง
2. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูและทำกิจกรรมร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ	3.43	.87	ปานกลาง
3. นักเรียนเรียนรู้ ค้นคว้าร่วมกันเป็นทีมกับเพื่อน	3.42	.91	ปานกลาง
4. นักเรียนแสวงหาความรู้ร่วมกันและนำมาสรุปความรู้ที่ได้มา	3.39	.88	ปานกลาง
5. นักเรียนให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และนอกห้องเรียน	3.46	.89	ปานกลาง
โดยรวม	3.42	.74	ปานกลาง

จากตาราง 13 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, $SD=.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อ 5 นักเรียนให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมในชั้นเรียน และนอกห้องเรียนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.46$, $SD=.89$) รองลงมาคือข้อ 2 นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูและทำกิจกรรมร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.43$, $SD=.87$) สำหรับข้อ 4 นักเรียนแสวงหาความรู้ร่วมกันและนำมาสรุปความรู้ที่ได้มามีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.39$, $SD=.88$)

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยระดับครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายข้อ

ปัจจัยระดับห้องเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การจัดการเรียนการสอน	4.13	.67	มาก
2. สื่อและอุปกรณ์การสอน	4.04	.61	มาก
3. การวัดและประเมินผล	4.09	.65	มาก
4. บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้	4.08	.71	มาก
5. ความพึงพอใจในงาน	4.05	.66	มาก

จากตาราง 14 พบว่าปัจจัยระดับห้องเรียน 5 ตัวแปร ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรการจัดการเรียนการสอน (Man) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X}=4.13$, $SD=.67$) รองลงมาคือการวัดและประเมินผล (Mea) ($\bar{X}=4.09$, $SD=.65$) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cli) ($\bar{X}=4.08$, $SD=.71$) ความพึงพอใจในงาน (Sat) ($\bar{X}=4.05$, $SD=.66$) ส่วนตัวแปร สื่อและอุปกรณ์การสอน (Med) มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X}=4.04$, $SD=.61$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการจัดการเรียนการสอนจำแนกเป็นรายข้อ

การจัดการเรียนการสอน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ครูดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้	4.09	.79	มาก
2. ครูจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าใจง่าย	4.17	.89	มาก
3. ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อหน่าย เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่	4.14	.84	มาก
4. ครูใช้กิจกรรมที่เหมาะสม เป็นไปตามความสนใจของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.15	.76	มาก
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในเรื่องที่กำลังเรียน	4.10	.90	มาก
โดยรวม	4.13	.67	มาก

จากตาราง 15 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, $SD=.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 2 ครูจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าใจง่ายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.17$, $SD=.89$) รองลงมาคือข้อ 4 ครูใช้กิจกรรมที่เหมาะสม เป็นไปตามความสนใจของนักเรียนเพื่อให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น ($\bar{X} = 4.15$, $SD=.76$) สำหรับข้อ 1 นักเรียนครูดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.09$, $SD=.79$)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรสื่อและอุปกรณ์การสอนจำแนกเป็นรายข้อ

สื่อและอุปกรณ์การสอน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ครูเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา สาระ และกลุ่มของนักเรียน	4.02	.77	มาก
2. ครูเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิด ความสนใจที่จะเรียนรู้	4.10	.83	มาก
3. ครูเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว	4.08	.81	มาก
4. ครูเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนเพียงพอกับ กลุ่มผู้เรียน	3.99	.85	มาก
โดยรวม	4.05	.81	มาก

จากตาราง 16 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านสื่อและอุปกรณ์การสอนโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, $SD=.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 2 ครูเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.10$, $SD=.83$) รองลงมาคือข้อ 3 ครูเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.08$, $SD=.81$) สำหรับข้อ 4 ครูเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนเพียงพอกับกลุ่มผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.99$, $SD=.85$)

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการวัดและประเมินผลจำแนกเป็นรายข้อ

การวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ครูตรวจงานและให้คะแนนพร้อมกับติชม อธิบายจุดบกพร่องให้กับนักเรียน	4.12	.91	มาก
2. ครูวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน	4.11	.72	มาก
3. ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การปฏิบัติจริง และการวัดผลตามสภาพจริง เป็นต้น	4.03	.85	มาก
4. ครูวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และมีความยุติธรรม	4.10	.84	มาก
โดยรวม	4.09	.65	มาก

จากตาราง 17 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, $SD=.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 1 ครูตรวจงานและให้คะแนนพร้อมกับติชม อธิบายจุดบกพร่องให้กับนักเรียนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.12$, $SD=.91$) รองลงมาคือข้อ 2 ครูวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ($\bar{X} = 4.11$, $SD=.72$) สำหรับข้อ 3 ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การปฏิบัติจริง และการวัดผลตามสภาพจริง เป็นต้นมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.03$, $SD=.85$)

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
เกี่ยวกับตัวแปรบรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้
จำแนกเป็นรายข้อ

บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.12	.90	มาก
2. ครูส่งเสริมให้นักเรียนและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.09	.83	มาก
3. ครูจัดสภาพแวดล้อมเชิงบวกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน	4.01	.78	มาก
4. ครูจัดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน	4.07	.75	มาก
5. ครูเตรียมความพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้	4.10	.81	มาก
โดยรวม	4.08	.71	มาก

จากตาราง 18 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD=.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 1 ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.12$, $SD=.90$) รองลงมาคือข้อ 5 ครูเตรียมความพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.10$, $SD=.81$) สำหรับข้อ 3 ครูจัดสภาพแวดล้อมเชิงบวกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.01$, $SD=.78$)

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับครูโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรความพึงพอใจในงานจำแนกเป็นรายข้อ

ความพึงพอใจในงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ครูมีความพึงพอใจต่องานที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมกับหน้าที่และศักยภาพของตนเอง	4.03	.91	มาก
2. ครูมีความอิสระในการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน	4.09	.87	มาก
3. ครูมีความพึงพอใจต่ออุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน	4.00	.79	มาก
4. ครูชื่นชมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม	3.98	.75	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

ความพึงพอใจในงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
5. ครูได้รับการยอมรับในด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากผู้ร่วมงานและผู้บริหาร	4.14	.92	มาก
6. ครูได้รับการพิจารณาความดีความชอบเลื่อนเงินเดือนหรือมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับผิดชอบ	4.07	.86	มาก
โดยรวม	4.05	.66	มาก

จากตาราง 19 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้านความพึงพอใจในงานโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, $SD = .66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 5 ครูได้รับการยอมรับในด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากผู้ร่วมงานและผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.14$, $SD = .92$) รองลงมาคือข้อ 2 ครูมีความอิสระในการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.09$, $SD = .87$) สำหรับข้อ 4 ครูชื่นชมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .75$)

2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายข้อ

ปัจจัยระดับโรงเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.19	.53	มาก
2. การบริหารหลักสูตรการศึกษา	4.11	.52	มาก
3. พฤติกรรมการบริหาร	4.06	.59	มาก
4. พฤติกรรมกาณ์เทศแบบไม่ชี้หน้า	4.18	.62	มาก
5. การจัดการชั้นเรียน	4.07	.49	มาก
6. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	4.10	.57	มาก

จากตาราง 20 พบว่าปัจจัยระดับผู้บริหาร 6 ตัวแปร ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X} = 4.19$, $SD = .53$) รองลงมาคือพฤติกรรมกาณ์เทศแบบไม่ชี้หน้า (Sup) ($\bar{X} = 4.18$, $SD = .62$) การบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) ($\bar{X} = 4.11$, $SD = .52$) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Rel) ($\bar{X} = 4.10$,

SD=.57) การจัดการชั้นเรียน (Cla) ($\bar{X}=4.08$, SD=.49) ส่วนตัวแปรพฤติกรรมการบริหาร (Bev) มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X}=4.06$, SD=.59)

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการจำแนกเป็นรายชื่อ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารกระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้กระทำมากกว่าที่ได้คาดหวังไว้	4.10	.69	มาก
2. ครูผู้บริหารมีการพูดและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.22	.78	มาก
3. ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ และให้คำปรึกษาในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม	4.23	.73	มาก
4. ครูผู้บริหารเป็นแบบอย่างหรือตัวแบบในการปฏิบัติงานแก่ครู	4.20	.65	มาก
5. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทัศนคติเชิงบวก และทำประโยชน์เพื่อให้บุคลากรทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย	4.17	.68	มาก
6. ผู้บริหารเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรตลอดเวลา	4.20	.80	มาก
โดยรวม	4.19	.53	มาก

จากตาราง 21 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, SD=.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 3 ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ และให้คำปรึกษาในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X}=4.23$, SD=.73) รองลงมาคือข้อ 2 ครูผู้บริหารมีการพูดและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X}=4.22$, SD=.78) สำหรับข้อ 1 ผู้บริหารกระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้กระทำมากกว่าที่ได้คาดหวังไว้มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X}=4.10$, SD=.69)

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการบริหารหลักสูตรการศึกษาจำแนกเป็นรายข้อ

การบริหารหลักสูตรการศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร	4.06	.66	มาก
2. ผู้บริหารบริหารหลักสูตรการศึกษาเป็นไปตามระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา	4.09	.73	มาก
3. ผู้บริหารประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	4.11	.81	มาก
4. ผู้บริหารกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ	4.12	.76	มาก
5. ผู้บริหารสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในด้านการบริหารหลักสูตร	4.12	.70	มาก
โดยรวม	4.19	.53	มาก

จากตาราง 22 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านการบริหารหลักสูตรการศึกษาโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, $SD = .53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 4 ผู้บริหารกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และข้อ 5 ผู้บริหารสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในด้านการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.12$, $SD = .70$ และ $\bar{X} = 4.12$, $SD = .70$ ตามลำดับ) รองลงมาคือข้อ 3 ผู้บริหารประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.11$, $SD = .81$) สำหรับข้อ 1 ผู้บริหารนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.06$, $SD = .66$)

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรพฤติกรรมกรรมการบริหารจำแนกเป็นรายข้อ

พฤติกรรมกรรมการบริหาร	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ เงื่อนไข หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	4.10	.78	มาก
2. ผู้บริหารบริหารงานโรงเรียนโดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	4.02	.81	มาก
3. ผู้บริหารจัดวางระบบการบริหารงาน และเน้นความพึงพอใจของครู	4.01	.85	มาก
4. ผู้บริหารวางแผน จัดองค์กร เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุ เป้าหมาย	4.13	.72	มาก
โดยรวม	4.06	.59	มาก

จากตาราง 23 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $SD=.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 4 ผู้บริหารวางแผน จัดองค์กร เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.13$, $SD=.72$) รองลงมาคือข้อ 1 ผู้บริหารปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เงื่อนไข หรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ($\bar{X} = 4.10$, $SD=.78$) สำหรับข้อ 3 ผู้บริหารจัดวางระบบการบริหารงาน และเน้นความพึงพอใจของครูมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.01$, $SD=.85$)

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรพฤติกรรมกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้าจําแนกเป็นรายข้อ

พฤติกรรมกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารชี้แนะ และช่วยเหลือครูในด้านการจัดการเรียนการสอน	4.23	.89	มาก
2. ผู้บริหารให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น	4.20	.82	มาก
3. ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน	4.11	.90	มาก
4. ผู้บริหารทำงานโดยใช้หลักการแบบมีส่วนร่วมกับครู	4.18	.71	มาก
5. ผู้บริหารเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน	4.17	.75	มาก
โดยรวม	4.18	.62	มาก

จากตาราง 24 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านพฤติกรรมกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้าโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, $SD=.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 1 ผู้บริหารชี้แนะ และช่วยเหลือครูในด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.23$, $SD=.69$) รองลงมาคือข้อ 2 ผู้บริหารให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.20$, $SD=.82$) สำหรับข้อ 3 ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.11$, $SD=.90$)

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรการจัดการชั้นเรียนจำแนกเป็นรายชื่อ

การจัดการชั้นเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้	4.06	.72	มาก
2. ผู้บริหารกำหนดกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง	4.02	.64	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน	4.10	.79	มาก
4. ผู้บริหารกำหนดสัดส่วนจำนวนนักเรียนให้มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน	4.07	.65	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดมุมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น มุมอ่านหนังสือ มุมเกม บ้ายนิเทศ สื่อจำลองเสมือนจริง เป็นต้น	4.09	.70	มาก
โดยรวม	4.07	.49	มาก

จากตาราง 25 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านการจัดการชั้นเรียนโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, $SD = .49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 3 ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.10$, $SD = .79$) รองลงมาคือข้อ 5 ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดมุมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น มุมอ่านหนังสือ มุมเกม บ้ายนิเทศ สื่อจำลองเสมือนจริง เป็นต้น ($\bar{X} = 4.09$, $SD = .70$) สำหรับข้อ 2 ผู้บริหารกำหนดกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.02$, $SD = .64$)

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระดับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำแนกเป็นรายข้อ

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ผู้บริหารโรงเรียนร่วมมือกับชุมชนในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและสาเหตุการเกิดปัญหาของนักเรียนร่วมกัน	3.97	.79	มาก
2. ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน	4.03	.67	มาก
3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และเป้าหมายในการดำเนินงานของโรงเรียน	3.99	.78	มาก
4. ผู้บริหารกับชุมชนร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์เพื่อ เชื่อมโยงและประสานสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ในโรงเรียน	4.02	.80	มาก
5. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยช่วย กากับ ดูแลนักเรียนให้เป็นไปตามตามข้อตกลงร่วมกัน	4.00	.77	มาก
โดยรวม	4.00	.57	มาก

จากตาราง 26 พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, $SD = .57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อ 2 ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 4.03$, $SD = .67$) รองลงมาคือข้อ 4 ผู้บริหารกับชุมชนร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์เพื่อเชื่อมโยงและประสานสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.02$, $SD = .80$) สำหรับข้อ 1 ผู้บริหารโรงเรียนร่วมมือกับชุมชนในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและสาเหตุการเกิดปัญหาของนักเรียนร่วมกันมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ($\bar{X} = 3.97$, $SD = .79$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับผู้บริหาร ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับนักเรียนกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย 6 ตัวแปรได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตรการศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัจจัยระดับครูซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในงาน และปัจจัยระดับนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียน บทบาทของครอบครัวในการให้คำปรึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ กับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครผลปรากฏดังนี้

ตาราง 27 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับผู้บริหาร ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับนักเรียนกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชา
ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	Lea	Adm	Bev	Sup	Cla	Rel	Man	Med	Mea	Cil	Sat	Mot	Att	Beh	Rol	Par	Y
Lea	1.00	.50**	.46**	.41**	.39**	.43**	.29**	.08**	.18**	.03**	.09**	.11**	.23**	.19**	.06**	.04**	.78**
Adm		1.00	.51**	.43**	.53**	.38**	.12**	.13**	.07**	.11**	.06**	.03**	.07**	.06**	.10**	.03**	.43**
Bev			1.00	.45**	.40**	.47**	.08**	.11**	.09**	.05**	.04**	.09**	.14**	.05**	.08**	.10**	.51**
Sup				1.00	.51**	.44**	.07**	.03**	.14**	.06**	.05**	.06**	.09**	.03**	.10**	.08**	.71**
Cla					1.00	.47**	.09**	.07**	.15**	.13**	.01**	.07**	.04**	.08**	.06**	.03**	.42**
Rel						1.00	.05**	.12**	.07**	.12**	.03**	.09**	.10**	.07**	.06**	.03**	.42**
Man							1.00	.40**	.52**	.38**	.44**	.10**	.30**	.22**	.11**	.18**	.80**
Med								1.00	.41**	.43**	.50**	.10**	.08**	.13**	.09**	.08**	.55**
Mea									1.00	.39**	.46**	.11**	.13**	.12**	.07**	.15**	.49**
Cil										1.00	.52**	.01**	.09**	.10**	.03**	.08**	.75**
Sat											1.00	.06**	.10**	.07**	.09**	.12**	.50**
Mot												1.00	.60**	.54**	.48**	.46**	.60**
Att													1.00	.39**	.45**	.44**	.89**
Beh														1.00	.42**	.36**	.84**
Rol															1.00	.40**	.56**
Par																1.00	.72**
Y																	1.00

จากตาราง 27 พบว่าปัจจัยระดับนักเรียนทั้ง 5 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ที่สุดคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ (Att) ($r=.89$) รองลงมาคือ พฤติกรรมการเรียน (Beh) ($r=.84$) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Par) ($r=.72$) แรงจูงใจในการเรียน (Mot) ($r=.60$) และบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา ($r=.56$) ตามลำดับ

ปัจจัยระดับห้องเรียนทั้ง 5 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ที่สุดคือ การจัดการเรียนการสอน (Man)($r=.80$) รองลงมาคือบรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cil)($r=.75$) การวัดและประเมินผล (Mea)($r=.55$) ความพึงพอใจในงาน (Sat)($r=.50$) และสื่ออุปกรณ์การสอน (Med)($r=.49$) ตามลำดับ

ปัจจัยระดับโรงเรียนทั้ง 6 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ที่สุดคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea)($r=.78$) รองลงมา คือ พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า (Sup)($r=.71$) พฤติกรรมการบริหาร (Bev)($r=.51$) การบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm)($r=.43$) การจัดการชั้นเรียน (Cla)($r=.42$) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Rel)($r=.41$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับนักเรียน ปัจจัยระดับครู และปัจจัยระดับผู้บริหาร กับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร

4.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null model)

ผลการวิเคราะห์โมเดลว่างเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรตามในที่นี้คือ ผลการวัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในระดับที่ 1 คือระดับนักเรียน ระดับที่ 2 คือระดับห้องเรียน และระดับที่ 3 คือระดับโรงเรียน ว่ามีความแปรปรวนเพียงพอที่จะให้ตัวแปรอิสระของแต่ละระดับอธิบายได้หรือไม่ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ตาราง 28 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของ
โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษ	ส่วนประกอบ ความแปรปรวน	ร้อยละ	X^2	p-value
ระดับนักเรียน	.1842	71.23	-	-
ระดับห้องเรียน	.0635	24.55	198.17**	.000
ระดับโรงเรียน	.0109	4.22	54.29**	.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 28 พบว่า ส่วนประกอบความแปรปรวนของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครระดับนักเรียนมีค่าเท่ากับ .1842 คิดเป็นร้อยละ 71.23 ของความแปรปรวนทั้งหมด ส่วนประกอบความแปรปรวนของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครระดับห้องเรียนมีค่าเท่ากับ .0635 คิดเป็นร้อยละ 24.55 ของความแปรปรวนทั้งหมด และเป็นความแปรปรวนที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($X^2 = 198.17$, p-value = .000) ส่วนประกอบความแปรปรวนของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครระดับโรงเรียนมีค่าเท่ากับ .0109 คิดเป็นร้อยละ 4.22 ของความแปรปรวนทั้งหมด และเป็นความแปรปรวนที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($X^2 = 54.29$, p-value = .001) เช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรตามทั้ง 3 ระดับมีความแปรปรวนเพียงพอที่จะวิเคราะห์ว่าตัวแปรอิสระแต่ละระดับส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างไร

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple Model) โดยนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียน มาวิเคราะห์ว่ามีตัวแปรใดที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (อิทธิพลคงที่) และการส่งผลของตัวแปรอิสระดังกล่าวมีความแปรปรวนมากพอที่จะเข้าไปเป็นตัวแปรตามในระดับที่ 2 หรือไม่ (อิทธิพลสุ่ม) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยระดับ นักเรียน	ตัวแปรตาม	R^2	อิทธิพลคงที่			อิทธิพลสุ่ม	
			b	t	p-value	X^2	p-value
Mot	Y	.418	.10	1.34	.162	54.03	.348
Att			.29**	11.86	.001	101.45**	.009
Beh			.20**	4.59	.004	71.41	.175
Rol			.07	1.08	.247	66.94	.232
Par			.17*	3.06	.014	69.52	.198
e			3.78**	219.04	.000	138.19**	.000

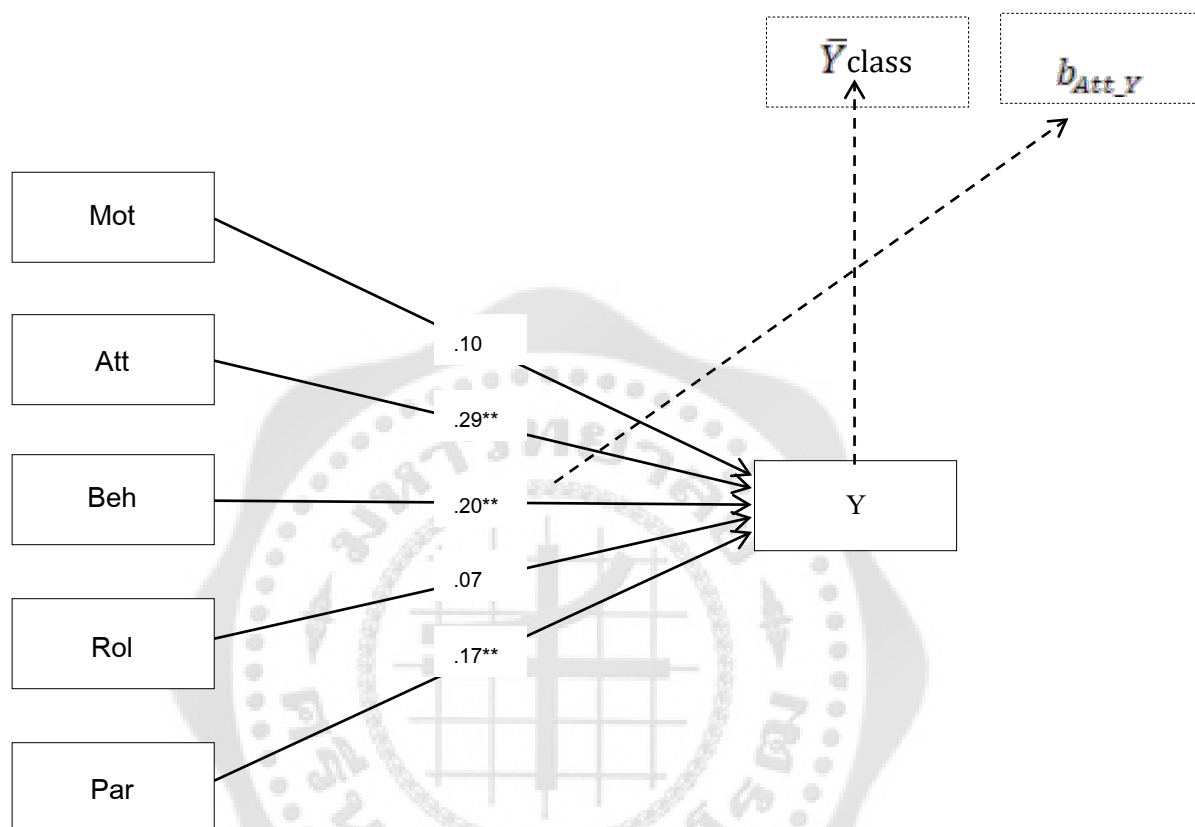
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 29 พบว่าปัจจัยระดับนักเรียนได้แก่ แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ บทบาทของครอบครัวในการให้คำปรึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สามารถอธิบายผลการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 41.5 ($R^2 = .415$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลคงที่ พบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ (Att) และพฤติกรรมการเรียนรู้ (Beh) ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b = .29$ และ $.20$ ตามลำดับ) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Par) ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b = .17$) สำหรับแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Mot) และบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา (Rol) ไม่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาอิทธิพลสุ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y}) มีความแปรปรวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($X^2 = 101.45$, $p\text{-value} = .009$) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำค่าดังกล่าวไปเป็นตัวแปรตามระดับห้องเรียนอีกตัวแปรหนึ่ง เพื่อวิเคราะห์ว่ามีตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนตัวแปรใดที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครสามารถสร้างโมเดลของปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 โมเดลของปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์โมเดลไฮโปเททิกคอล (Hypothetical Model) โดยนำตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนมาวิเคราะห์หว่ามีตัวแปรใดที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (อิทธิพลคงที่) และการส่งผลของตัวแปรอิสระดังกล่าวมีความแปรปรวนมากพอที่จะเข้าไปเป็นตัวแปรตามในระดับที่ 3 หรือไม่ (อิทธิพลสุ่ม) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน

ปัจจัยระดับ ห้องเรียน	ตัวแปรตาม	R^2	อิทธิพลคงที่			อิทธิพลสุ่ม	
			b	t	p-value	X^2	p-value
Man	$\bar{Y}_{class}$	.279	.23**	5.72	.003	96.78*	.021
Med			.06	1.14	.199	60.16	.243
Mea			.16*	2.98	.022	72.90	.168
Cli			.08	1.22	.160	51.65	.309
Sat			.10	.159	.983	74.34	.099
C			3.45**	.182	.000	101.35**	.000

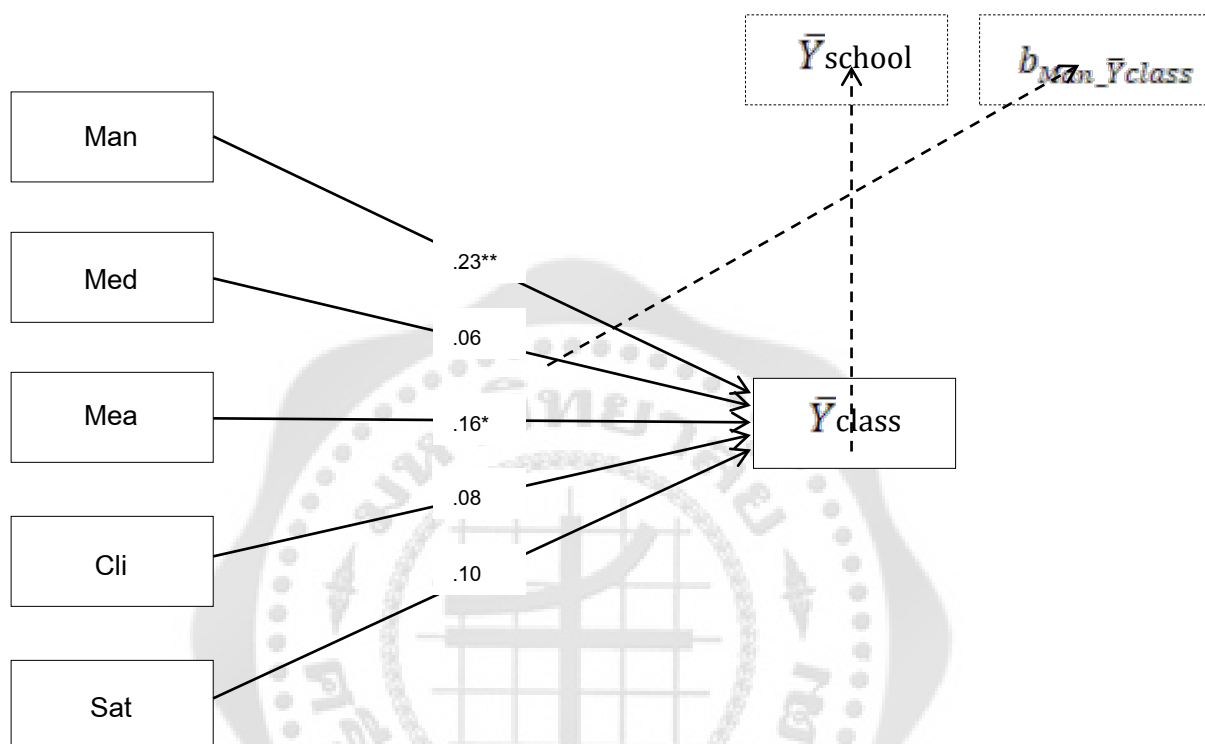
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 30 พบว่า ปัจจัยระดับครู ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในงาน สามารถอธิบายผลการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 27.9 ($R^2 = .279$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลคงที่ พบว่า การจัดการเรียนการสอน (Man) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.23$) นอกจากนี้การวัดและประเมินผล (Mea) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.16$) สำหรับสื่ออุปกรณ์การสอน (Med) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cli) และความพึงพอใจในงาน (Sat) ไม่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$)

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาอิทธิพลสุ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($b_{Ma \bar{Y}_{class}}$) มีความแปรปรวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($X^2=96.78$, $p\text{-value} = .021$) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำค่าดังกล่าวไปเป็นตัวแปรตามระดับโรงเรียนอีกตัวแปรหนึ่ง เพื่อวิเคราะห์ว่ามีตัวแปรอิสระระดับโรงเรียนตัวแปรใดที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียนสามารถสร้างโมเดลของปัจจัยระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียนได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 โมเดลของปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน

ตาราง 31 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y})

ปัจจัยระดับครู	ตัวแปรตาม	R^2	อิทธิพลคงที่			อิทธิพลสุ่ม	
			b	t	p-value	X^2	p-value
Man	b_{Att_Y}	.103	.18*	3.46	.038	31.41	.383
Med			.06	1.08	.197	28.25	.402
Mea			.11	1.47	.105	34.12	.293
Cli			.05	0.95	.242	25.09	.431
Sat			.04	0.87	.296	33.44	.314
C			0.54**	101.76	.000	96.31**	.000

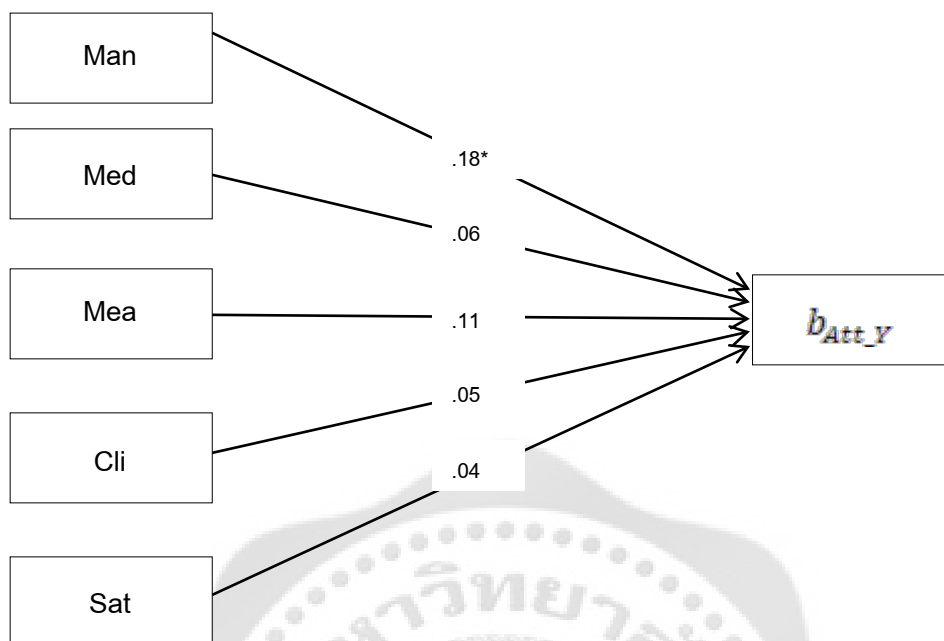
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 31 พบว่า ปัจจัยระดับครู ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในงาน สามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 10.3 ($R^2 = .103$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลคงที่ พบว่า การจัดการเรียนการสอน (Man) ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.18$) สำหรับสื่ออุปกรณ์การสอน (Med) การวัดและประเมินผล (Mea) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cli) และความพึงพอใจในงาน (Sat) ไม่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y})

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาอิทธิพลสุ่ม พบว่า ไม่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยระดับครูตัวแปรใดที่มีความแปรปรวนมากพอที่จะนำไปเป็นตัวแปรตามในระดับที่ 3 ได้

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถสร้างโมเดลของปัจจัยระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครได้ดังนี้

ภาพประกอบ 4 โมเดลของปัจจัยระดับครูที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

4.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์โมเดลไฮโปเททิกอล (Hypothetical Model) โดยนำตัวแปรอิสระระดับโรงเรียนมาวิเคราะห์ว่ามีตัวแปรใดที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน ($\bar{Y}_{school}$) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Yclass}) (อิทธิพลคงที่) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

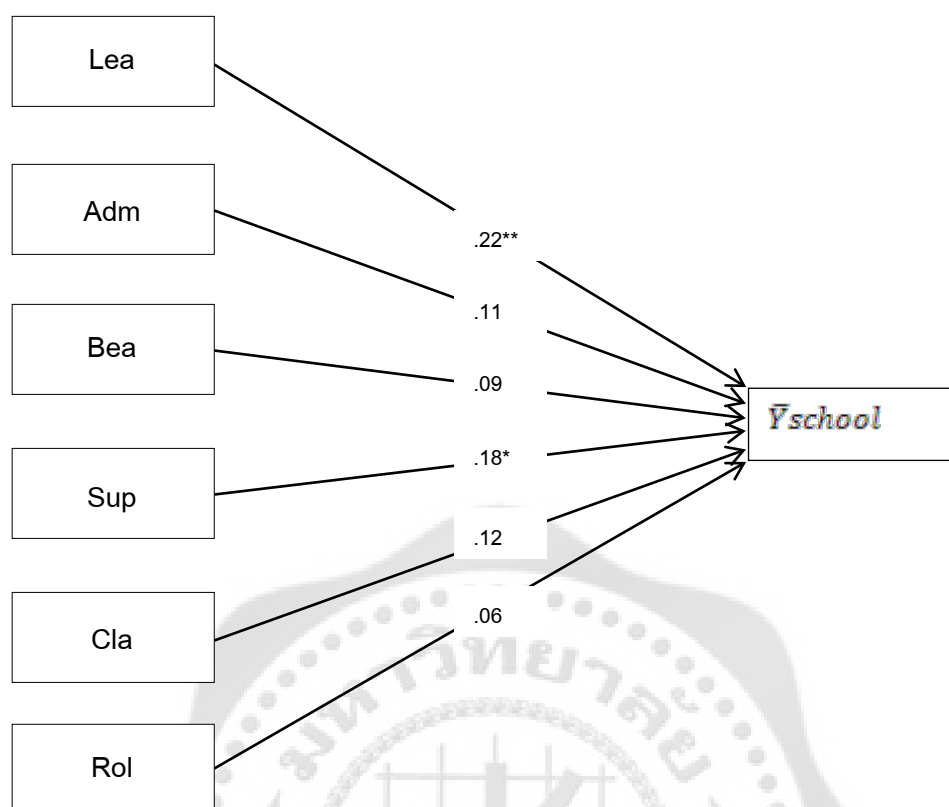
ตาราง 32 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน (*Yschool*)

ปัจจัยระดับโรงเรียน	ตัวแปรตาม	R^2	อิทธิพลคงที่		
			b	t	p-value
Lea	<i>Yschool</i>	.198	.22**	5.41	.009
Adm			.11	1.38	.083
Bea			.09	1.57	.167
Sup			.18*	2.01	.031
Man			.12	1.63	.102
Rel			.06	1.09	.159
c			3.78**	68.32	.000

จากตาราง 32 พบว่า ปัจจัยระดับผู้บริหารได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) การบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า (Sup) การจัดการชั้นเรียน (Cla) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Lea) สามารถอธิบายค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียนได้ร้อยละ 19.8 ($R^2 = .198$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลคงที่ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน (*Yschool*) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.22$) นอกจากนี้พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า (Sup) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน (*Yschool*) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.18$) สำหรับการบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Lea) ไม่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน (*Yschool*)

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียนสามารถสร้างโมเดลของปัจจัยระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียนได้ดังนี้

ภาพประกอบ 5 โมเดลของปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน

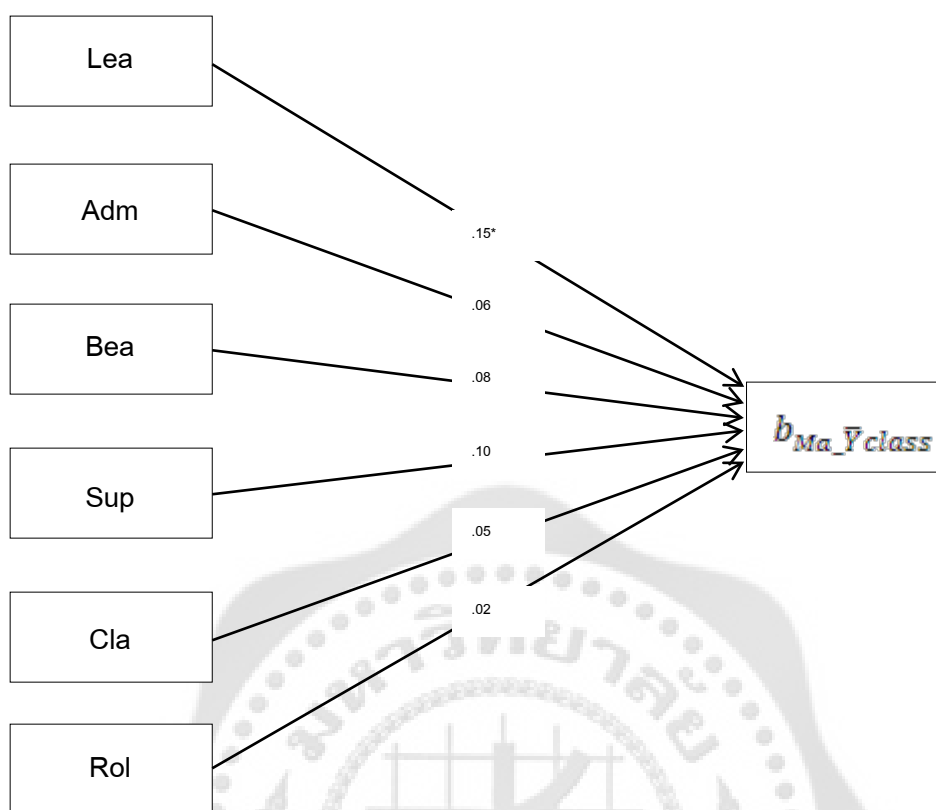
ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Yclass})

ปัจจัยระดับ โรงเรียน	ตัวแปรตาม	R^2	อิทธิพลคงที่		
			b	t	p-value
Lea	b_{Ma_Yclass}	.067	.15*	3.10	.041
Adm			.06	1.16	.193
Bea			.08	1.42	.174
Sup			.10	2.04	.108
Man			.05	0.96	.215
Rel			.02	0.63	.431
c			3.53**	72.60	.000

จากตาราง 33 พบว่า ปัจจัยระดับผู้บริหารได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) การบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า (Sup) การจัดการชั้นเรียน (Cla) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Lea) สามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Yclass}) ได้ร้อยละ 19.8 ($R^2 = .198$)

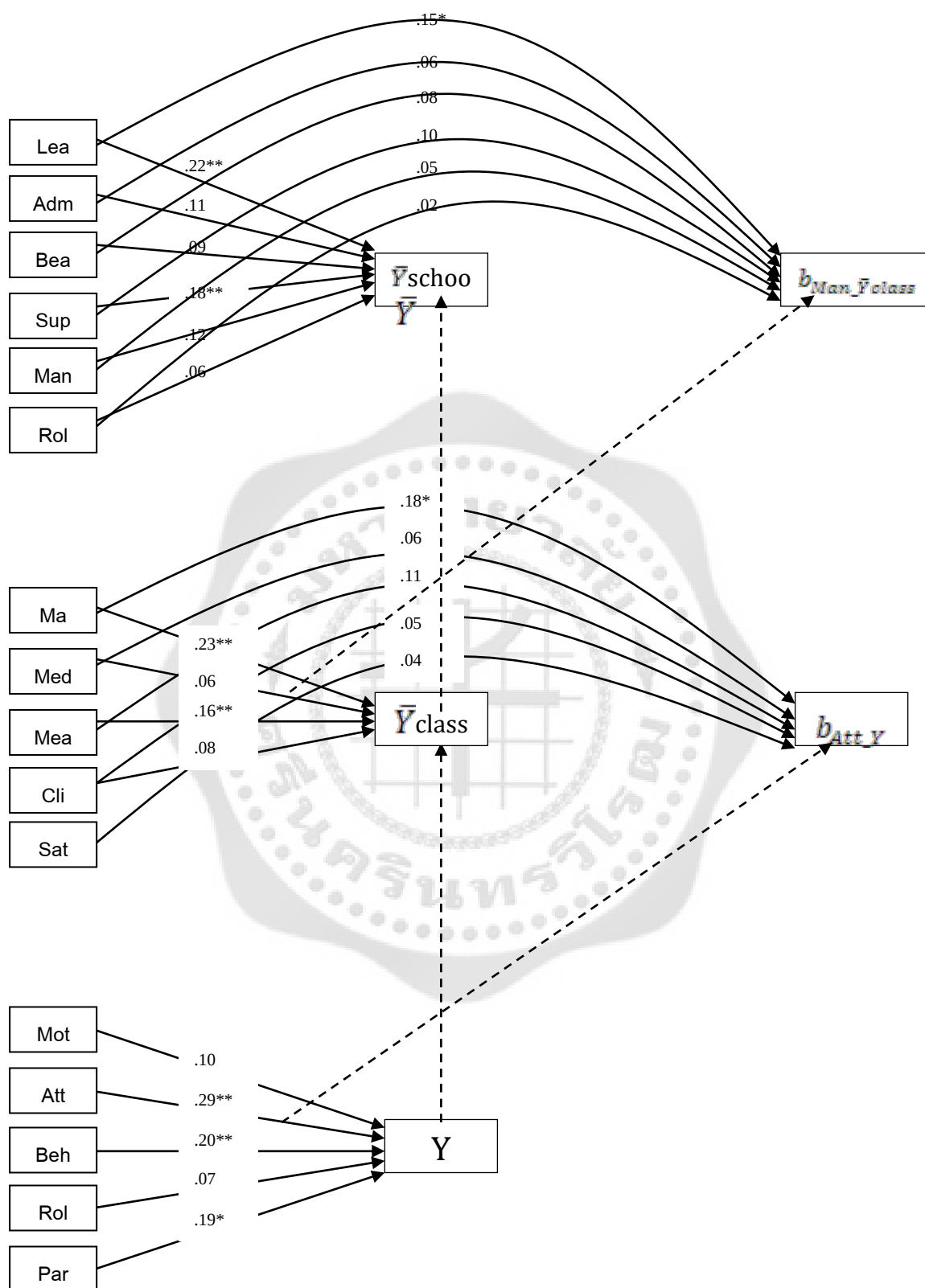
เมื่อพิจารณาอิทธิพลคงที่ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Yclass}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.15$) สำหรับการบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า (Sup) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Lea) ไม่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Yclass})

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียนสามารถสร้างโมเดลของปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียนได้ดังนี้

ภาพประกอบ 6 โมเดลของปัจจัยระดับผู้บริหารที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน

5. โมเดลทุกระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบ 7 โมเดลพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากภาพประกอบ 7 แสดงให้เห็นว่าโมเดลพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครประกอบด้วยปัจจัย 3 ระดับ ที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครได้แก่ ปัจจัยระดับนักเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับโรงเรียน ซึ่งปัจจัยแต่ละระดับส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ (Att) และพฤติกรรมการเรียน (Beh) ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร(Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.29$ และ $.20$ ตามลำดับ) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Par) ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร(Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.17$) สำหรับแรงจูงใจในการเรียน (Mot) และบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา (Rol) ไม่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y}) เป็นตัวแปรที่มีความแปรปรวนเพียงพอที่จะนำไปเป็นตัวแปรตามระดับห้องเรียน

ปัจจัยระดับครู พบว่า การจัดการเรียนการสอน (Man) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.23$) นอกจากนี้การวัดและประเมินผล (Mea) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.16$) สำหรับสื่ออุปกรณ์การสอน (Med) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cil) และความพึงพอใจในงาน (Sat) ไม่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) ทั้งนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($b_{Ma_Y_{class}}$) เป็นตัวแปรที่มีความแปรปรวนเพียงพอที่จะนำไปเป็นตัวแปรตามระดับโรงเรียน นอกจากนี้พบว่าการจัดการเรียนการสอน (Man) ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.18$) สำหรับสื่ออุปกรณ์การสอน (Med) การวัดและประเมินผล (Mea) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cil) และความพึงพอใจในงาน (Sat) ไม่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y})

ปัจจัยระดับผู้บริหาร พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน ($\bar{Y}_{school}$)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.22$) นอกจากนี้พฤติกรรมกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า (Sup) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน ($\bar{Y}_{school}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.18$) สำหรับการบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Lea) ไม่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน ($\bar{Y}_{school}$) นอกจากนี้ยังพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Yclass}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.15$) สำหรับการบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า (Sup) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Lea) ไม่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Yclass})

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมาย กลุ่มตัวอย่าง และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน ที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 40 คน ครู จำนวน 80 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,200 คน

วิธีดำเนินการวิจัย ได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทฤษฎีการเรียนรู้จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้ ระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน โดยมีปัจจัยด้านผู้เรียน ศึกษาจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยด้านผู้สอน ศึกษาจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน และปัจจัยด้านผู้บริหาร ศึกษาจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตร การศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามระดับนักเรียนจำนวน 5 ด้าน มีความเชื่อมั่นรายด้าน พบว่า ด้านแรงจูงใจ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .78 ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 ด้านบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 และด้านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .82 และแบบสอบถามผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 ภาษาและวัฒนธรรม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .75 และภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .79 2) แบบสอบถามครูผู้สอน มีจำนวน 5 ด้าน ค่าความเชื่อมั่นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .77 ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .79 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .72 และด้านความพึงพอใจในการทำงาน มีค่า

ความเชื่อมั่นเท่ากับ .79 และ 3) แบบสอบถามผู้บริหาร มีจำนวน 6 ด้าน ค่าความเชื่อมั่นรายด้านพบว่า ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75 ด้านการบริหารหลักสูตรการศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71 ด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 ด้านพฤติกรรมกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 ด้านการจัดการชั้นเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 ด้านการจัดชั้นเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้การวิเคราะห์พหุระดับ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ระดับ คือ ระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน โดยการวิเคราะห์อิทธิพลคงที่ (Fixed Effect) การวิเคราะห์อิทธิพลสุ่ม (Random Effect) โดยในการวิเคราะห์อิทธิพลคงที่เป็นการทดสอบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ระดับ ตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยดูได้จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) ในส่วนของการวิเคราะห์อิทธิพลสุ่ม เป็นการดำเนินการเอาโครงสร้างความเป็นกลุ่มมาเป็นอิทธิพลสุ่ม โดยดูได้จากค่าการแจกแจงแบบไคสแควร์ และดำเนินการวิเคราะห์แบบประมาณค่าพารามิเตอร์เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา การประมาณการค่าเฉลี่ยของตัวแปรในแต่ละระดับปัจจัย ศึกษาความสัมพันธ์ และค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยได้สรุปรายละเอียดตามความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหาร และผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1.1 ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน บทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

1.2 ปัจจัยระดับครู พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน

1.3 ปัจจัยระดับผู้บริหาร พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารหลักสูตรการศึกษา พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า การจัดการชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.4 ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยของผลการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและ

วัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และภาษาด้วยความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหาร กับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยทุกระดับมีความสัมพันธ์ทางบวก ในทุกตัวแปร เมื่อจำแนกตามระดับการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ระดับ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยระดับนักเรียน 5 ตัวแปรที่ศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 ปัจจัยระดับครู 5 ตัวแปรที่ศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 ปัจจัยระดับผู้บริหาร 6 ตัวแปรที่ศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

3. ผลการศึกษาปัจจัยพหุระดับ ได้แก่ ระดับนักเรียน ระดับครู และระดับผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีผลสรุปดังนี้

3.1 ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.10$, $SD=.42$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีผลการวัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านภาษาเพื่อการสื่อสารมีผลการวัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.18$, $SD=.69$) สำหรับด้านภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นมีผลการวัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.02$, $SD=.58$)

3.2 ปัจจัยระดับนักเรียน 5 ตัวแปร มี 1 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.52$, $SD=.70$) สำหรับตัวแปรแรงจูงใจในการเรียน (Mot) พฤติกรรมการเรียน (Beh) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Par) และบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา (Rol) ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, $SD=.67$; $\bar{X}=3.47$, $SD=.68$; $\bar{X}=3.42$, $SD=.74$ และ $\bar{X}=3.31$, $SD=.69$ ตามลำดับ)

3.3 ปัจจัยระดับครู 5 ตัวแปร ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรการจัดการเรียนการสอน (Man) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X}=4.13$, $SD=.67$) รองลงมาคือการวัดและประเมินผล (Mea) ($\bar{X}=4.09$, $SD=.65$) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cli) ($\bar{X}=4.08$, $SD=.71$) ความพึงพอใจในงาน (Sat) ($\bar{X}=4.05$, $SD=.66$) ส่วนตัวแปรสื่อและอุปกรณ์การสอน (Med) มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X}=4.04$, $SD=.61$)

3.4 ปัจจัยระดับผู้บริหาร 6 ตัวแปร ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X}=4.19$, $SD=.53$) รองลงมาคือ พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า (Sup) ($\bar{X}=4.18$, $SD=.62$) การบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) ($\bar{X}=4.11$, $SD=.52$) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Rel) ($\bar{X}=4.10$, $SD=.57$) การจัดการชั้นเรียน (Cla) ($\bar{X}=4.08$, $SD=.49$) ส่วนตัวแปรพฤติกรรมการบริหาร (Bev) มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าตัวแปรอื่น ($\bar{X}=4.06$, $SD=.59$)

3.5 ปัจจัยระดับนักเรียนพบว่าเจตคติการเรียนรู้ (Att) และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (Beh) ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร(Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.29$ และ $.20$ ตามลำดับ) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน (Par) ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร(Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.17$) สำหรับแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Mot) และบทบาทของครอบครัวในการให้การศึกษา(Rol) ไม่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y}) เป็นตัวแปรที่มีความแปรปรวนเพียงพอที่จะนำไปเป็นตัวแปรตามระดับห้องเรียน

3.6 ปัจจัยระดับครูพบว่าการจัดการเรียนการสอน (Man) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.23$) นอกจากนี้การวัดและประเมินผล (Mea) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.16$) สำหรับสื่ออุปกรณ์การสอน (Med) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cil) และความพึงพอใจในการทำงาน (Sat) ไม่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($\bar{Y}_{class}$) ทั้งนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ($b_{Ma_{\bar{Y}_{class}}}$) เป็นตัวแปรที่มีความแปรปรวนเพียงพอที่จะนำไปเป็นตัวแปรตามระดับโรงเรียน นอกจากนี้พบว่าการจัดการเรียนการสอน(Man)ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการเรียนรู้ที่มีผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (b_{Att_Y}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.18$) สำหรับสื่ออุปกรณ์การสอน (Med) การวัดและประเมินผล(Mea) บรรยากาศที่เอื้อต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ (Cil) และความพึงพอใจในการทำงาน(Sat) ไม่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร(b_{Att_Y})

3.7 ปัจจัยระดับผู้บริหารพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการ(Lea) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน ($\bar{Y}$ school) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($b=.22$) นอกจากนี้พฤติกรรมกรรมการบริหารแบบไม่ชี้นำ(Sup) ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน($\bar{Y}$ school) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.18$) สำหรับการบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชน (Lea) ไม่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน($\bar{Y}$ school)นอกจากนี้ยังพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการ (Lea) ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Fclass}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($b=.15$) สำหรับการบริหารหลักสูตรการศึกษา (Adm) พฤติกรรมการบริหาร (Bev) พฤติกรรมการบริหารแบบไม่ชี้นำ (Sup) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Lea) ไม่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน (b_{Ma_Fclass})

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ จัดเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาให้เกิดประสิทธิภาพ หากผู้เรียนขาดความรู้ทักษะในด้านนี้แล้ว ที่อาจส่งผลต่อการเรียนต่อการใช้ชีวิตประจำวัน หรือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสื่อสารในยุคใหม่ที่ไร้พรมแดน ฉะนั้นในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับนักเรียน มีตัวแปร 3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 เจตคติต่อการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก หากนักเรียนรู้สึกชอบ ฟังพอใจต่อการเรียนรู้ รู้สึกว่าเนื้อหาวิชาเป็นที่น่าสนใจ และให้ความสนุกเพลิดเพลินก็จะเป็นการง่ายที่จะทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสุข ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญและรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองที่ได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ราชันย์ บุญธิมา (2542:10) ที่สรุปว่า เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนเป็นความรู้สึก หรือความคิดของนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชาการสอนของครูและเป็นประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ และสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538: 66) ที่สรุปว่า เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ

เรียนการสอนในห้องเรียนโดยตรง หากผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ดีจะส่งผลให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามมา ซึ่งผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาร์คุลโดส เฮค และ พานาสตาซียู (2005 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2551: 68) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ของนักเรียนในด้านวัฒนธรรมโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในไซปรัส ซึ่งพบว่าเจตคติของนักเรียนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยส่งผ่านทัศนคติของนักเรียน

1.2 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เป็นปัจจัยส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการกระทำของนักเรียนในห้องเรียน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี กล่าวตามครูในสิ่งที่ไม่เข้าใจ กล่าวตอบ กล่าวท้วงติงการสอนของครูอย่างสุภาพ อาสาแนะนำผลงานหน้าชั้นเรียน และรู้จักวางแผนและกำหนดวิธีการเรียน ในขณะที่เรียน พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบวกสู่วัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548: 53) ได้สรุปว่า ความสนใจใฝ่รู้และการเอาใจใส่ต่อบทเรียน เชื่อฟังครูอาจารย์ ร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้น ความสนใจ ความตั้งใจ และสามารถรู้จักวางแผนการเรียนตลอดจนวิธีเรียนในขณะที่เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร์ อุดม (2547: 215) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในภาคใต้ ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการให้ความร่วมมือในการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มุ่งแสวงหาความรู้ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เรียน มีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกับครูในการสืบค้นหาคำตอบ อภิปรายแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการเรียนมากขึ้น และเป็นผลดีต่อการพัฒนาการด้านภาษาอังกฤษได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบอร์ไลเนอร์และไทกูนอฟฟ์ (Berliner; & Tikunoff. 1976: unpagged) ได้สรุปว่า ความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ติดตามนักเรียนจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ ความตั้งใจในการเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรโนล์ (Renold. 1998: 50) ให้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพในสหราชอาณาจักร ซึ่งพบว่า ครูควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับครูมีตัวแปร 2 ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครได้แก่ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ .05 ตามลำดับ โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจความสามารถหรือทักษะที่จำเป็น โดยต้องมีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบหลากหลาย เข้าใจง่าย น่าสนใจไม่น่าเบื่อ ใช้สื่อที่เหมาะสมทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2551: 4) กล่าวว่า ที่ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติต่างๆ โดยมีการเตรียมการ มีการวางแผนตามหลักวิชา มีขั้นตอน หรือกระบวนการสอนที่เป็นแบบแผน ชัดเจน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้ดีและต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน เนื้อหาบทเรียน สื่อหรือวิธีการ ผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คอตารีเยห์ เสกเมธี (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู : กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชน โดยพบว่า ครูที่มีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ดี ควรทุ่มเทให้กับงาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน มีความเข้าใจในพฤติกรรมเด็กแต่ละบุคคล มีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอน มีการวางแผนและเตรียมตัวล่วงหน้า

2.2 การวัดและประเมินผล เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบ ประเมินค่า หรือการให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งต้องให้ความสำคัญในการตรวจงาน พร้อมติชม อธิบายจุดบกพร่องให้กับนักเรียน ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนควรมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายกับสภาพความเป็นจริง และความเหมาะสมกับความสามารถผู้เรียนแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2541: 26) ได้สรุปว่า การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานสรุปนักเรียนเป็นรายบุคคล และดังที่ กิ่งแก้ว เอี่ยมแจ่ม (2542: 33) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นการช่วยชี้ข้อบกพร่องหรือปัญหาต่างๆในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ คอตารีเยห์ เสกเมธี (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู : กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชน โดยพบว่าครูที่ใช้วิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างหลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาดตนเองได้

2.3 การจัดการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อการเรียนรู้ ที่มีต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนที่ดีจะทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ อันทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการสอนของครู อันนำไปสู่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ (2543: 11) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยการเปิด

โอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงและผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาร์คุลโดส เฮค และ พาพานาสตาซิยู (2005 อ้างอิงจาก สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2551: 68) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ของนักเรียนในด้านวัฒนธรรมโรงเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในไซปรัส โดยพบว่า การจัดการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับผู้บริหาร มีตัวแปร 2 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบไม่ชี้หน้า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก พฤติกรรมของผู้นำที่มีการกระตุ้นใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้กระทำมากกว่าที่คาดหวังไว้ รวมทั้งใช้ทักษะการพูดและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ ชี้แนะและให้คำปรึกษาที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นธรรมชาติ แสดงคุณลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติแก่ผู้บังคับบัญชา มีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ มีทัศนคติเชิงบวก มีเหตุผล และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และพัฒนาตนเองและโรงเรียนตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อีเวนชีวิชและแมทเทสัน (Ivancevich; & Matteson. 2002: 425 อ้างอิงจาก วีรพงษ์ ไชยหงส์. 2556: ออนไลน์) ที่ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร และดังที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2544: 10) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลของบุคคลหรือตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อที่จะนำไปสู่ การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร จันทนราช (2556: 12-27) ได้ทำการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด

3.2 พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครรายโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า เป็นกระบวนการสนับสนุน ส่งเสริมชี้แนะช่วยเหลือ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนางานหรือกิจกรรมให้มีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นโดยเฉพาะการปรับปรุงการสอนของครู และการเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนน อมรวิวัฒน์ (2545: 217-220 อ้างอิงจาก รูปแบบการนิเทศ. ม.ป.ป. : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การนิเทศเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการเปิดใจ

การให้ใจ การร่วมใจ ตั้งใจสร้างสรรค์คุณภาพ เป็นการช่วยเหลือครูอย่างจริงใจเพื่อให้งานดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ วงศ์จำปา (2542: บทคัดย่อ) โดยพบว่า พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า ในการปฏิบัติงานนิเทศประกอบด้วย 5 งาน คือ งานช่วยเหลือครู งานฝึกอบรมครูประจำการ งานพัฒนาหลักสูตร งานพัฒนางานกลุ่ม และงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ

3.3 ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครรายห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำทางวิชาการ ต้องสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงคุณลักษณะในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ให้ประสบความสำเร็จ มีวิสัยทัศน์ ทศนคติที่ดี มีเหตุผล ค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำกลับมาพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอยและมิสเกล (Hoy; & Miskel. 2001 อ้างอิงจาก สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2551: 109) ที่กล่าวว่าผู้เรียนจะต้องส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับศักยภาพความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของครู มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรกำกับ ติดตามอย่างใกล้ชิด ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร จันทนราช (2556: 12-27) ได้ทำการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจให้ครูในการจัดการเรียนการสอน และมีอิทธิพลโดยรวมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ครู และนักเรียนได้ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้นครูและผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมเจตคติอันดี ต่อการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ให้กับนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น โดยอาจใช้แนวคิดและจิตวิทยาการศึกษาเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้มากกว่าการท่องจำ และอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าและเรียนจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีความหลากหลายทั้งด้านสถานที่ และการมีโอกาสได้สื่อสาร กับเจ้าของภาษาโดยตรง อันจะเป็นการให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง ผ่านกิจกรรมต่างๆ

อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวศาสตร์ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม 12 ประการ กิจกรรมรักษาสีเสื้อแวตลอม โดยบูรณาการเชื่อมโยงกับวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนาน พร้อมกับการฝึกระเบียบวินัยให้กับนักเรียนไปในทิศทางเดียวกัน

1.3 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้น ครูและผู้บริหารควรส่งเสริมให้นักเรียน เกิดความตระหนักรู้ในการเรียนที่หลากหลายรูปแบบ ไม่ใช่จะเป็นเฉพาะเป็นผู้รับความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงให้นักเรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน ตลอดจนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งวิชาภาษาอังกฤษต้องเรียนรู้อยู่เสมอ ฝึกทักษะให้เกิดความเชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มความเข้าใจต่อการเรียนมากขึ้น

1.4 การจัดการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้นผู้บริหาร ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ เช่น การจัดกิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดกิจกรรมที่ฝึกการคิดเป็นฐาน หรือการจัดกิจกรรมรูปแบบอื่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางภาษาของนักเรียนได้มากขึ้น ขณะเดียวกันผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้ฝึกอบรมทักษะในการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่อยู่เสมอ เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางให้สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ที่เปลี่ยนไป

1.5 การวัดผลและประเมินผล เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ครูควรตระหนักถึงการประเมินกับพัฒนานักเรียนในด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง ระหว่างการสอนในแต่ละคาบ (Formative) และการวัดความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ปลายทาง (Summative) ควรวัดถึงทักษะการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าความจำ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ ขณะที่ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรมในการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกหลักการ สามารถใช้วิธีการวัดที่หลากหลาย วัดผลตามสภาพจริง และสามารถสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพในการนำไปใช้กับนักเรียนต่อไป

1.6 ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึงบทบาทของภาวะผู้นำ ซึ่งหมายรวมถึงการนำพาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่เป้าหมาย ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งต่อตัวนักเรียน ครู และโรงเรียน และร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาภาษาอังกฤษให้เป็นโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านภาษา ก้าวสู่การเป็นสากล และเป็นแบบอย่างให้โรงเรียนอื่นๆ เป็นต้นแบบ

1.7 พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้หน้า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ควรทำงานควบคู่กันไป ในลักษณะการสร้างความร่วมมือ ในการพัฒนาครูให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในการพัฒนาทักษะทางภาษาให้ครู สามารถสอนและใช้ภาษาอังกฤษให้คล่อง และเรียนรู้

ตลอดชีวิต และสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การสร้างเจตคติด้านภาษาอังกฤษให้แก่นักเรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้นและให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่เป็นรูปธรรม

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษให้เกิดขึ้นบูรณาการร่วมกันกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร ให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนถึงแนวทางของการจัดการห้องเรียนให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาด้านภาษาระหว่างเพื่อนกับเพื่อน หรือระหว่างครูกับนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้ท้องถิ่นและชุมชน โดยเป็นภาคปฏิบัติการใช้ภาษาให้มากขึ้น

2.5 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ แนวปฏิบัติวิธีการวัดและประเมินผลวิชาภาษาอังกฤษ ให้สามารถวัดความสามารถของนักเรียนที่นำไปสู่การใช้และปฏิบัติได้จริง

2.6 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารถึงแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนต้นแบบด้านภาษาอังกฤษ

2.7 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การนิเทศติดตามของศึกษานิเทศก์ โดยเน้นการนิเทศแบบร่วมมือ เพื่อให้ผู้บริหารและนักวิชาการบูรณาการร่วมกันอย่างมีตรึงมิติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนิษฐา สนเผือก. (2556). การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร คณะพัฒนาการท่องเที่ยว. เชียงใหม่: คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ระดับประถมศึกษา. เอกสารรายงานวิจัย กลุ่มวิจัยพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2539). การประเมินสภาพความพร้อมของท้องถิ่นในการขยายการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี. กรุงเทพฯ.
- _____. (2545). สรุปผลการติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน นาร่อง. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2556 จาก http://www.thaischool.in.th/_files/thaischool/01.pdf.
- กฤตกร อัครภาพเมธี. (2557). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 9(3): 383-391.
- กลุ่มงานประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2558). ขีดจำกัดล่างของผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ปีการศึกษา 2556 เทียบกับปีการศึกษา 2557 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสังกัดกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2558 จาก <https://th-th.facebook.com/bmaeval1/>.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2543). พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- กิ่งแก้ว เอี่ยมแจ่ม. (2542). สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของคณะบริหารธุรกิจสถาบัน เทคโนโลยีราชชมงคล วิทยาเขตบพิตรภิมุข มหาเมฆ ตามทัศนะของนักศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. (2547). การศึกษากิจการรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา. (2543). คู่มือ 1 มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คอดารียะห์ เสกเมธี. (2550). การศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู: กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. ปรินญาณินพนธ์ ศษ.ม. (การวัดผลและวิจัยการศึกษา). ปัตตานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- จรัส นวลนิม. (2540). การศึกษากับการพัฒนาประเทศ : แนวคิดและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- จักรพงษ์ ถาบุตร. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการปรับพฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราภรณ์ วงศ์พานิชย์. (2546). การศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยโสธร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรี ยับยั้ง. (2545). การนิเทศภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฬาลักษณ์ สภาพรรณวิสุทธิ์. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสำนักงานใหญ่สีลม. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจตน์ วัชไชยเรืองศรี. (2545). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพะเยา. ปรินญาณินพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : อลิ้นเพรส.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2559). แนะนำการวิเคราะห์หลายระดับ (Multilevel Analysis). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2559 จาก <http://www.watpon.com/Elearning/multilevel.pdf>.

- เฉลิมพล พินทอง. (2542). การศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัย สันกวาน. (2553). การวิเคราะห์พหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 2. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชัยภูมิ ยศรุ่งเรือง. (2549). การพัฒนาระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านสระกุด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล. (2547). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2522). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2550). จิตวิทยศัพท. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชวง ชื่นตา. (2546). การพัฒนาครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านหลุมหวายป่าขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐติยาภรณ์ หยกอุบล. (255). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม. 8(1): 85-102.
- ณัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชติ และกาญจนา สุขาบุรณ์. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบึง : กรณีศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในตำบลสามบึง. พระนครศรีอยุธยา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- ณัฏฐา กริทธิญ. (2550). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญา กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ดวงฤทัย รูปบุตร. (2555). การศึกษาสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 7(1): 2425-2434.
- เตือนใจ แก้วประเสริฐ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถาวร เสี่ยงเอียด. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ก.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงพล เจริญคำ. (2552). รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทรงยศ แก้วมงคล. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงยศ แก้วมงคล และมณฑป ไชยชิต. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรรศนีย์ วรหคำ. (2554). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศพร จันทนราช. (2556, เมษายน – กันยายน). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 7(2): 12-27.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2543). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ทิพทยา สุวรรณภูมิ. (2544). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ทิตนา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 7 (ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิก คุณเมธิกุล. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์การศึกษาปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชรินทร์ สรรพกิจกำจร. (2542). ความพึงพอใจในงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ. (2545). หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2549). การวัดเจตคติ. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซต.
- ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ. (2544, มิถุนายน). รูปแบบโรงเรียนในฝัน. วารสารวิชาการ. 4(6): 9-11.
- นคร เหมนาถ ธร สุนทรายุทธ และไพรัตน์ วงษ์นาม. (2556). "ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา". วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. 9(1): 31-43.
- นงนุช รุ่งกลิ่น. (2530). ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ มีจรรยาสม. (2546). สภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา. ปริญญานิพนธ์ คศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- นภาดาว เกตุสุวรรณ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: 598 Print.

- นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษาปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์ และคณะ. (2556). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 มีนาคม 2556 จาก <http://suthep.cru.in.th>.
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. (2545). การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ. 10(3): 9.
- นันทา สุรักษา. (2544). เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- น้ำฝน รักษากลาง. (2553). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นิตยา ใจดาบ. (2530). ความสัมพันธ์เชิงคาโนนิคระหว่างองค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนรัฐบาลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา เหมือนไธสง. (2544, กันยายน – ธันวาคม). การส่งอิทธิพลผ่านตัวกลางเชิงสาเหตุของปัจจัยด้านนักเรียน ด้านครู และด้านโรงเรียนไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์: การวิเคราะห์ห่อภิมาณงานวิจัย. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 14(3): 315-333.
- นิภาพร พลหงส์. (2553). ตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนครู. วิทยานิพนธ์การศึกษาปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- นิรัชกร ทองน้อย. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิรันดร์ ช่วยเจริญ. (2543). การบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2543). เอกสารประกอบการเรียนเรื่องพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บัญชา ศิริเรืองชัย. (2551). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเขตตรวจราชการที่ 6. ปรินซ์นิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ความศรัทธา และความพึงพอใจในการทํานองของครูในโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- บุศรา เต็มลักษณะมี. (2558). “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10”. Academic Services Journal Prince of Songkla University. 26(3): 26-36.
- บุษรา คุปตวินทุ. (2534). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาท้องถิ่น กันดาร์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2550). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปฐม นิคมานนท์. (2538). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร.
- ประภัทร์พร เสรฐฐชยานนท์. (2557). การศึกษาความสามารถของผู้ปกครองในการสนับสนุนพัฒนาการด้านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของเด็กชั้นประถมศึกษาที่มีความสามารถพิเศษจากการใช้โปรแกรมส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองตามแนวทางไดมอนสโตน . ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2558 จาก http://www.plu.ac.th/pluacth/plu_doc/book_gdu003.pdf
- ประยูร อาคม. (2548). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายอำเภอสังคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2542, มกราคม). วิสัยทัศน์กระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ. 9.
- ประสาธ อิศระปรีดา. (2541). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์.

- ปราณี เพ็ชรน่วม. (2548). การศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ปราณี สารจิตต์. (2537). การจัดการในชั้นเรียนสำหรับครูอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา สุนธมาน. (2545). พัฒนาค้นด้วยการศึกษา. วารสารวิชาการ. 3(1): 7-8.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2548). การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- พงศ์ หรดาล. (2549). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร.
- พงษ์พัชรินทร์ พุฒวนะ. (2558). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พนม พูลเพิ่ม. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- พรพจน์ พจน์พัฒนพล. (2548). การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนวัดเทพนิมิต สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อแกรมมีจำกัด.
- พระมหาสุชาติ ไหมอ่อน. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของพระนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัทธรัสร์ สิริบุญภาค. (2548). คุณภาพภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด เทศบาลจังหวัดนนทบุรี. ปริญญาโท ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พินิจดา วีระชาติ. (2542). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). แนวคิดและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสนุ ฟองศรี. (2551). เทคนิควิธีประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พิสุทธา อาริราษฎร์. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์. มหาสารคาม : คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. (2532). วิธีสอนทั่วไปศึกษา 361. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2540). พฤติกรรมองค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพโรจน์ คะเชนทร์. (2556). การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2556 จาก <http://www.wattoongpel.com/sarawichakarn/wichakarn/>.
- มณิกา เรืองสินชัยวานิช. (2552, มกราคม). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 1(1): 162 – 169.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. (2559). คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2559. จาก <http://regis.rmutp.ac.th/wp-content/uploads/2014/06/>.
- มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2550). รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู. ปรินญาปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลี จุฑา. (2542). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา.
- มุขรินทร์ หวง. (2555). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยงยุทธ สิมสีพิมพ์. (2559). การบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2559 จาก http://www.kroobannok.com/news_file/p52411281448.pdf.

- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ระพี สาคริก. (2530). ศาสตร์อุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการอุดมศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา อักษร A – L ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชันย์ บุญธิมา. (2542). ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย. ปรินุญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราตรี ละครวงศ์. (2549). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมัยบูรพา.
- รูปแบบการนิเทศ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2558 จาก <http://e-book.ram.edu/e-book/s/SE743/chapter3.pdf>
- ลลิตา ภูทอง. (2552). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน. รายงานผลการวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ละออ เกษสุวรรณ. (2544). สภาพและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. ปรินุญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2549). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลักษณะอนงค์ เพชรสังหาร. (2547). ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. การศึกษาแบบอิสระ ปรินุญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วชิราภรณ์ คำคล้าย. (2551). การศึกษาการจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. ปรินุญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรณัน ขุนศรี. (2550). มุมมองการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในวิชาหลัก. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2554 จาก http://www.myfirstbrain.com/teacher_view.aspx?ID=68149.

- วรรณพร สุขอนันต์. (2550). รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก. ปริญญา
นิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: ภาควิชาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณิ ลิ้มอักษร. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์.
- วัชรวัชรณ ไชยแสนหา. (2550). การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับ
ครูประจำชั้นระดับปฐมวัยศึกษา โรงเรียนวัดบางปะกอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (การประเมินการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- _____. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- _____. (2545). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช
2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วันชัย มีชาติ. (2548). พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
แอคทีฟพริ้นท์.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาริน แซ่ตัน. (2543). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพึง
พอใจในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพังงา. ปริญญานิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนา ประवालพุกษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล และอาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2543). รายงาน
การวิจัยเอกสาร เรื่อง ระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามแนว
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท อาร์ แอนด์ ปริ้นท์ จำกัด.
- วิชาญ สุวรรณวงษ์. (2549). การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2 ตามการรับรู้
ของครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วิมลวรรณ มั่นทอง. (2546). *สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน นาร่องและโรงเรียนเครือข่ายระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชนกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- วิรุพหิจิต ไปสี. (2549). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1-2. วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา . เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.*
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). *การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.*
- วิไลลักษณ์ สายเสน่ห์. (2553). *การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับ ปรินญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- วิวรรณ สารกิจปรีชา. (2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- วิษณุ จุลวรรณ. (2547). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ปรินญาตุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*
- วีรพงษ์ ไชยหงส์. (2556). *ทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership).* สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 สิงหาคม 2559 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/538526>.
- ศักดิ์ดา แดงเงิน. (2555). *“การบริหารงานโรงเรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของ ผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูในสำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร”.* วารสารวิจัยและพัฒนา. 4: 83-92.
- ศิริพร โงนสาย. (2552). *ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนกับองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สัด อุทรานนท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ภาคบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). *หลักการจัดการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพฯ: สถาบัน พัฒนาผู้บริหารการศึกษา.*
- สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *คู่มือการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)) ระดับชั้น ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.*

- สมจิต สวธนไพบูลย์. (2537). การศึกษาผลของการจัดการชั้นเรียนที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสังเคราะห์งานวิจัยปีการศึกษา 2518-2534. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมจิตร อุดม. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมใจ ปราบพล. (2544). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. ใน การสอนแบบทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. 13-14.
- สมชาย ดำรงศิลป์. (2538). พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรีที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2551). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กอพลินธุ์ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2541). เทคนิคการสอนแนวใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมบูรณ์ ดันยะ. (2545). การประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุริยสาส์น.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2521). การบริหารงานบุคคลแผ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมภพ ศักดิฐานนท์. (2532). พฤติกรรมผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมยศ นาวิการ. (2543). การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ 1991 จำกัด.
- สมศักดิ์ วงศ์จำปา. (2542). พฤติกรรมกรณีศึกษาในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และระดับคุณภาพของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 1. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2558 จาก http://www.tnrr.in.th/2558/?page=result_search&record_id=320560.
- สมศักดิ์ สินธุเวชญ์. (2542). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมหญิง ลมูลพัคตร์. (2558). ปัจจัยเชิงเหตุพหุระดับและผลของความยืดหยุ่นผูกพันในวิชาชีพการพยาบาลที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน และความตั้งใจออกจากวิชาชีพของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมาน ปรีชา. (2548). การพัฒนาการปฏิบัติงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนเมยวดีพิทยาคม อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมิหระ ศรีทันดร. (2553). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของอาจารย์ศูนย์ ภาษา สังกัดกระทรวงกลาโหม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สวาท ดิละโพธิ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนของครู และบรรยากาศของโรงเรียน กับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค (AQ) ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2525). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นรสิงห์.
- สัมฤทธิ์ กาเพ็ง. (2551). ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การ พัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถ่ายเอกสาร.
- สัมฤทธิ์ ผิวนิม. (2552). องค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรัชญาดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- สามารถ ทิมนาค. (2554). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลิ้งแมนเพื่อ พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย. ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตรและวิธี สอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. (2550). รายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). ผู้บริหารต้นแบบ 2544. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2546). รายงานการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การ ปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม”. พิมพ์ ครั้งที่ 1. นนทบุรี: บริษัท แคนดิด มีเดีย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2542). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสื่อใน การสอนในโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.).
 สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2558 จาก
http://www2.oae.go.th/EVA/download/Plan/SummaryPlan11_thai.pdf.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547).
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2554 จาก <http://ccc.ac.th/pdf/edu.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย
 เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย : การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis). กรุงเทพฯ : โรง
 พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2556). (ร่าง) ยุทธศาสตร์การศึกษา พ.ศ. 2556 – 2558 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2
 (เมษายน 2556). กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ
 ที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2558 จาก
<https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf>.
- สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2556). “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดหนองค้อ สังกัดองค์การบริหารส่วน
 จังหวัดชลบุรี”. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. 9(1): 66-79.
- สิร์รานิ วสุภัทร. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
 ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. ปรินญานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎี
 บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุโท เจริญสุข. (2520). บทศึกษาจิตวิทยาเพื่อการศึกษา การแนะแนว สุขภาพจิตในโรงเรียน.
 กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุนันท์ ประสพผล. (2549). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต
 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สุนันท์ สุขสวัสดิ์. (2552). สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ศิ
 ราชพยาบาลในทัศนะของนักศึกษาแพทย์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
 การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพชาติ ชุ่มชื่น. (2554). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
 สถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี. การศึกษาแบบ
 อิสระปรินญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจ
 บัณฑิต.

- สุพล อนามัย. (2549). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภัคกาญจน์ ฤทธิ์ละคร. (2548). ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา. (2549). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. ใน ทฤษฎีการ
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 34-35.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. (2542). การวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- สุมิตร คุณากร. (2523). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2546, สิงหาคม). “แนวปฏิบัติในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน”.
วารสารวิชาการ. 6: 2-5.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- _____. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- _____. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- [_____. (2550). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ พุทรเมธา. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2548). ปัจจัยเชิงพระระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ของรัฐในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา:
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2543). เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: ที.พี.พริน. จำกัด.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2538). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา ในประมวลสารชุดวิชา
ประสบการณ์วิชาชีพบัณฑิตบริหารการศึกษา เล่มที่ 1. หน่วยที่ 1. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2544). “ภาวะผู้นำ”. ในเอกสารการสอนชุดวิชา ทฤษฎีแนวปฏิบัติในการบริหาร
การศึกษา หน่วยที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. (2558, มกราคม – มิถุนายน). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: จากทฤษฎีสู่การ
ปฏิบัติในรายวิชาการคณิตศาสตร์สำหรับเด็ก. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์. 17(1): 1-11.

- แสงสุรีย์ คำตัญญู; ธนากร ก้อนทองดี; และชนนิกานต์ เครือยั่งยืน. (2556). การศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โสภา ชูพิชัยกุล. (2529). ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศ.ส. ธรรมชา นิธิวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- อรุณ สุขชม. (2546). การศึกษาผลการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิเชษฐ์ ฉิมพลีสวรรค์. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2545). สุดยอดพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ทบุคส์.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- _____. (2545). สภาพแวดล้อมการเรียนรู้. ฉบับที่ 25. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์. (2531). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบคัดเลือกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรี ปัญหาส่วนตัว ทศนคติและนิสัยในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาโท. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรุณชัย กัณทภา. (2548). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอชะอำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารี พันธุ์ณี. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ตันอ้อ 1999.
- อารีย์ ขุนชิต. (2545). ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแผนการเรียนพานิชกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพุทธจักรวิทยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อารียา รัตนะหมื่นจิตร. (2544). *สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อารีรัตน์ หิรัญโญ. (2540). *แบบผู้นำที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพอใจในการทำงานของอาจารย์ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2544). *วิธีทำการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ.
- อุษณีย์ บุญธรรม. (2553). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานโรงเรียนคุณภาพสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกราช ดีนาง. (2549). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทุกระดับกับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอนก บุญสวน. (2553). *การวิเคราะห์จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงและต่ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเพชรบูรณ์*. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพฯ. 789-802.
- Anastasi, Anne. (1986). *Psychological Testing*. 5th ed. New York: Macmillan Co.
- Angelucci, Alfonso. (2008). *The Role of the Elementary Principal in Promoting Parent Involvement : Evidence from Rural, Blue Ribbon Elementary School in Pennsylvania*. The Degree Doctor of Education. Indiana University of Pennsylvania.
- Applewhite, Phillip B. (1958). *Organizational Behavior*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bacon, Charles Samuel. (1989). *Teacher Goal Structures and Student Responsibility for Learning : A Student Perspective*. *Dissertation Abstracts International*. 46: 659.
- Berliner, D.C. and Tikunoff, W.J. (1976). "The California Beginning Teacher Evaluation Study : Overview of the Ethnographic Study". *Journal of Teacher Education*.
- Bloom, B.S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill.
- Brown, H. Douglas. (1980). *Principles of Language Learning and Teaching*. New Jersey: printice – Hall.

- Chell, Jan. (2001). *Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership: A summary of Master's Project*. Retrieved June 18, 2016, from <http://www.saskschoolboards.ca/old/ResearchAndDevelopment/ResearchReports/Leadership/95-14.htm#f>.
- Cranston, Charles M. and Barclay, McGort. (1985, April). A Learner Analysis Experiment : Cognitive Style Versus Learning Style in Undergraduate Nursing Education. *Journal of Nursing Education*. 24: 136 – 138,
- Cruze, Wendel W. (1974). *Educational Psychology*. New York: The Renal Press Company.
- Davis, Bobby. (1983, January). Herzberg's Theory of Job Satisfaction : A Re-examination. *Dissertation Abstracts International*. 43: 2175-A Edwin a.
- Davis, Gary A. and Thomas, Margaret A. (1989). *Effective Schools and Effective Teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- DeBacker, T.K., & Nelson. R.M. (2000, March – April). Motivation to Learn science :Differences Related to Gender, Class Type , and Ability. *The journal of Educational Research*. 93: 245 – 254.
- Dessler, Gary. (1983). *Human Behavior : Improving Performance at Work*. Virginia: Reston Publishing Company, Inc.
- Drucker, Peter F. (1974). *The Practice of Management*. New York: Harper & Row.
- Ellis, Arthur K; Kogan, John and Howey, Kenneth R. (1981). *Introduction to the Foundation of Education*. New Jersey : Prentice – Hall, Inc.
- Epstein, Joyce L. (2001). *School, Family and Community Partnership : Preparing Educators and Improving School*. U.S.A.: Westview Press.
- Epstein, Joyce L.; and others. (1997). *School, Family and Community Partnership : your hand book action*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Evans, Martin T. (1971, May – June). Managing the New Manaders. *Personnel Administration*. 34: 31-33.
- Feldman, Danial C.; and Arnold, Hugh J. (1983). *Management Individual and Group Behavior in Organizations*. Tokyo: McGraw-Hill International Book Company Inc.
- Gagne, R. M., & Briggs, L. J. (1974). *The principles of instructional design*. (1st ed.). New York, NY: Holt.
- Gardner, Howard. (1983). *Frames of Mind*. New York: Basic Book, Inc., Publishers.

- Gilckman, Carl D. and others. (1990). *Supervision of Instruction : Developmental approach*. 4th ed. Boston: Allyn & Bacon A Viacom Company.
- Gillmer, Van Hall. (1971). *Industrial and Organizational Psychology*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Good, Catrer V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Hallinger, Phillip and Murphy, L Joseph. (1985, November). "Assessing the Instructional Management Behavior of Principals". *The Elementary School Journal*. 86(2) : 217 – 247.
- Harvighurst, R.J., & Bernice, L. N. (1969). *Society and education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Heinich, R. and others. (1985). *Instructional Media and the New Technologies of Instruction*. 2nd ed. New York : Wiley.
- Herzberg, Frederick; Mausner, Bernard; and Snyderman, B. Barbara. (1959). *The Motivation to Work*. 2nd ed. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G. (1982). *Education Administration: Theory Research and Practice*. 2nd ed. New York: Random House.
- Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G. (1991). *Educational Administrator: Theory, Research, and Practice*. New York : McGraw-Hill.
- Jacob Queen. (2013). *Factors for Effective Teaching*. Retrieved April 18 , 2013, from http://www.ehow.com/info_7877055_factors-effective-teaching.html.
- Klausmeir, H.J. (1975). *Learning and human abilities, educational psychology*. New York: Harper Brothers.
- Klein, Katherine J.; Kozlowski, Steve W.J. (2000). *Multilevel Theory, Research, and Methods in Organizations*. San Francisco: Wiley.
- Knezevich, Stephen J. (1975). *Administration of Public Education*. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Lang, H.R., Mc Beath, A. and Hebert, J. (1995). *Teaching, Strategies and methods for student centered instruction*. U.S.A : Harcourt Brace.
- Lashway, Larry. (2002). *Can Instructional Leaders Be Facilitative Leaders?ERIC Digest Number 98*. Retrieved June 29 , 2012, from http://www.ed.gov./databases/ERIC_Digest/ed381893.html.

- Lawrenz, F. (1987). "Gender effects for student perception of the classroom psychosocial environment". *Journal of Research in Science Teaching*. 24: 689 – 697.
- LeBreton, James M.; & Senter, Jenell L. (2008). "Answer to 20 Questions about Interrater Reliability and Interrater Agreement". *Organizational Research Methods*. 11(4): 815-852.
- Locke, Walker. (1976). "The Nature and Causes of Job Satisfaction", in *Handbook of Industrial and Organization Psychology*, Ed Marvin D. Dunnette. Chicago: Rand McNally.
- Maciel, Rosemarie Gomez. (2005). *Do principals make a difference? An analysis of Leadership behaviors of elementary principals in effective school*. Retrieved April 30 , 2016, from <http://sunzi.lib.hku.hk/ER/detail/hkul/3634935>
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row.
- _____. (1962). *Toward a Psychology of Being*. New York: D. Van Nostrand.
- McEwan, Elain K. (1998). *Seven Steps to Effective Instructional Leadership*. California : Macmillan.
- McMillan, James H.; & Forsyth, Donelson R. (1991). *What Theories of Motivation Say About Why Learners Learn*. In Robert S. Menges, and Marilla D. Svinicki (eds.). *College Teaching: From Theory to Practice*. San Francisco: Jossey-Bass. 39-52.
- Moors, R.H. and E.J. Bernice. (1978). "Classroom Environment Scale Manual". Palo Alto, California: Consulting Psychologists Press.
- Moors, R.H. and E.J. Bernice. (1978). "Classroom Environment Scale Manual". Palo Alto, California: Consulting Psychologists Press.
- Performance Excellence for All Kids. (2013). *Five Factors That Impact Positive Growth and Student Success*. Retrieved April 18 , 2013, from <http://www.teachingforexcellence.com/our-model/five-factors-that-impact-positive-growth-and-student-success/>.
- Philip Gurney. (2007). "Five Factors for Effective Teaching". *New Zealand Journal of Teachers' Work*. 4(2). 89 – 98.
- Pigors, Paul; and Myers, Charles A. (1981). *Personnel Administration*. 9th ed. Tokyo: McGraw-Hill.
- Renold, David. (1998, November). "Schooling for Literacy : A Review of Recherche on Teacher Effectiveness and School Effectiveness and Implication for Comtempary Education Policy". *Education Review*. 24(5) : 128.

- Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Columbus. Ohio: Charles E. Merrill Publishing.
- Romine, Stephen. (1974, December). "Student and Faculty Perception of and Effective University Instructional Climates". *The Journal of Educational Reseach*. 68 139-143.
- Schermerhorn, John R.; Hunt, James G. and Osborn, Richard N. (1982). *Managing Organizational Behavior*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Smith, L.H. (1976). Learning Style : Measurement and Educational Significance. Ph.D. *Dissertation. University of Connecticut*.
- Stipek, D.J. (1995). *Motivation To Learn From Theory to Practice*. University of California at Los angeles.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Triska, John William. (2007). *Measuring Teacher Leadership*. The Degree Master of Arts In Education. Northern California: The Faculty of Humboldt State University.
- Ubben, G. C. & Hughes, L. W. (1987). *The principal : Creative Leadership for Effective School*. Boston : Allyn and Bacon.
- UNESCO. (2008). *Results-Based Management (RBM) Guiding Principles*. Retrieved April 18 , 2013, from http://old.unesco.kz/publications/ed/RBM_guide_en.pdf.
- Vinod Kumar. (2009). *Factor affecting teaching*. Retrieved April 18 , 2013, from <http://ugcnetonline.svtuition.org/2009/03/factor-affecting-teaching.html>.
- Wolman, Benjamin. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. New York: Mahillan.

ภาคผนวก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางประภารัตน์ ธิติสุภกุล
วันเดือนปีเกิด	8 พฤศจิกายน 2508
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	516/61 หมู่บ้านกลางเมือง 2 ซอยสถานทูตลาว ถนนประชาอุทิศ แขวงวังทองหลาง อำเภอวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาโครงการนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ภาควิชาภาษาอังกฤษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน เลขที่ 2 ถนนอังรีดูนังต์ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	ประถมศึกษา จาก โรงเรียนถาวรวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2526	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2532	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จาก สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2538	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2559	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร